

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

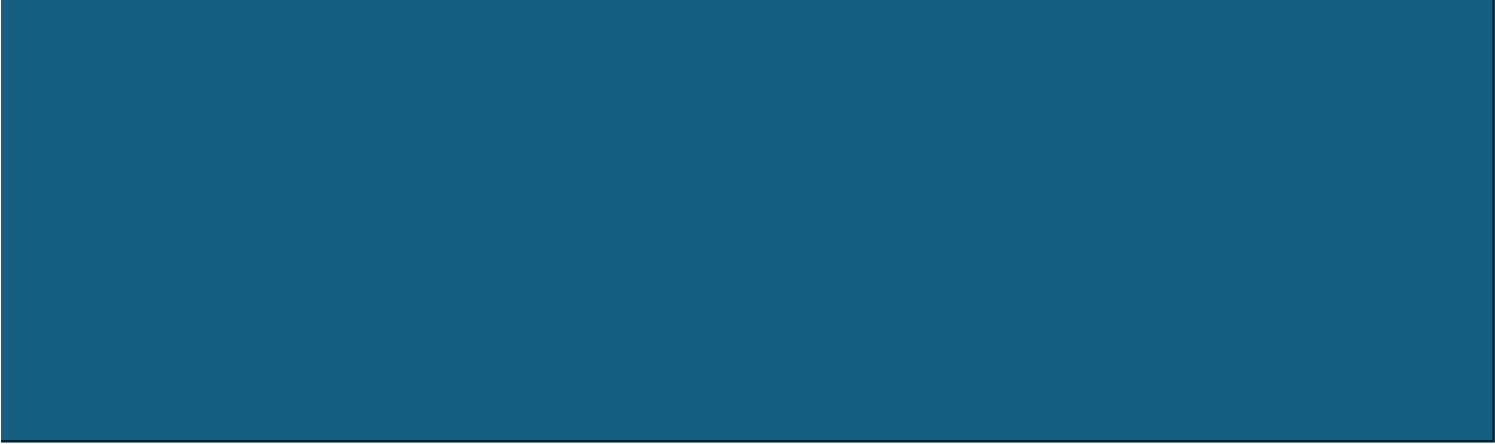

Livrabil Final

Strategia de Dezvoltare Teritorială Integrată a Asociației de Dezvoltare Intercomunitară - Dezvoltare Sustenabilă și Integrată în Țara de Sus, 2026 – 2035

Ianuarie 2026

Țara de Sus – o microregiune conectată, competitivă și incluzivă,

care valorifică sustenabil **resursele locale**, îmbunătățește **calitatea vieții** și își consolidează **identitatea culturală**

Obiectiv strategic 1 – Creșterea conectivității teritoriale și transfrontaliere a Microregiunii Țara de Sus

Obiectiv strategic 2 – Consolidarea capacității economice regionale prin dezvoltarea infrastructurii și creșterea valorii adăugate generate

Cuprins

1. Introducere	6
1.1 Contextul Strategiei	7
1.2 Mecanismul ITI în România.....	9
2. Rațiunea utilizării instrumentului ITI pentru Țara de Sus.....	12
2.1 Justificarea Mecanismului ITI în baza ICDL	13
3. Metodologie	15
3.1 Documentarea și analiza datelor cantitative	15
3.2 Colectarea datelor calitative direct din teritoriu	15
3.3 Chestionare tematice – o privire asupra întregii microregiuni	16
4. Profil socio-economic al microregiunii Țara de Sus	18
4.1 Indicele Compozit al Dezvoltării Locale (ICDL).....	23
4.2 Populație și structură demografică	27
4.3 Forță de muncă, sărăcie și protecție socială.....	34
4.4 Educație școlară și educația adulților	48
4.5 Infrastructură școlară	59
4.6 Sănătate	77
4.7 Infrastructură și dezvoltare locală.....	85
4.8 Economie.....	100
4.9 Mediu și protecția mediului	111
4.10 Turism și patrimoniu cultural	115
4.11 Cercetare, inovare și digitalizare	123
4 Analiza SWOT.....	126
5 Pilonii Strategiei și nevoile de dezvoltare adresate	138
6 Viziunea de dezvoltare integrată	142
7 Logica de intervenție și obiectivele specifice	146
Pilonul 1: Dezvoltare socială și capital uman	148
Pilonul 2: Dezvoltare Teritorială prin conectivitate	149

Pilonul 3: Infrastructură durabilă.....	152
Pilonul 4: Creșterea competitivității locale.....	154
Pilonul 5: Îmbunătățirea valorificării resurselor	156
Capacitate administrativă	158
8 Identificarea surselor de finanțare si a proiectelor prioritare	159
8.1 Arhitectura surselor de finanțare	159
8.2 Proiecte integrate și surse multiple de finanțare	179
9 Proiecte strategice - prioritare Țara de Sus	181
9.1 Criterii de prioritizare a proiectelor.....	181
9.2 Drumuri Strategice	183
9.3 Apă și Canalizare	185
9.4 Gaze naturale.....	186
9.5 Rețele Esențiale (Energie-Comunicații)	187
9.6 Conectivitate administrativă și instituțională	187
10 Plan de acțiune	188
10.1 Operaționalizarea ADI ITI Țara de Sus	188
Arhitectura de Guvernanță.....	190
10.2 Operaționalizarea cadrului strategic și instituțional în logica celor cinci piloni (perioada 2025–2027).....	192
10.3 Consolidarea portofoliului de proiecte al microregiunii în relație cu pilonii de dezvoltare (perioada 2025–2027)	193
10.4 Implementarea proiectelor în cadrul mecanismului ITI, pe direcțiile specifice pilonilor (perioada 2026–2035)	193
10.5 Promovarea rezultatelor și pregătirea perioadei de următoare (2026-2035)	194
10.6 Obiectivele și activitățile pe fiecare pilon.....	194
11 Mecanisme de guvernanță și implementare	221
11.1 Parteneriat inter-instituțional pentru coordonarea Strategiei și a mecanismului ITI	221
11.2 Roluri și responsabilități delegate către ADI ITI Țara de Sus.....	223
11.3 Monitorizarea și evaluarea Strategiei.....	224

Anexe – Lista de Proiecte Structurată pe Piloni	226
Metodologie ICDL	227
12 Indicele Compozit al Dezvoltării Locale (ICDL)	227
Bibliografie.....	233

1. Introducere

Prezentul document reprezintă livrabilul final aferent Strategiei de Dezvoltare Teritorială Integrată (ITI) Țara de Sus, elaborat în baza Contractului de servicii de consultanță pentru Actualizarea Strategiei de Dezvoltare Teritorială Integrată a Asociației de Dezvoltare Intercomunitară – Dezvoltare Sustenabilă și Integrată în Țara de Sus pentru perioada 2026-2035.

Strategia ITI Țara de Sus reflectă versiunea finală a documentului strategic, rezultată în urma unui proces amplu de analiză, consultare și validare, derulat în colaborare cu Asociația de Dezvoltare Intercomunitară – Dezvoltare Sustenabilă și Integrată în Țara de Sus. În procesul de elaborare au fost parcurse următoarele etape principale:

- derularea procesului de consultare cu actorii relevanți de la nivel local și regional;
- identificarea nevoilor suplimentare de dezvoltare și investiții, pe baza concluziilor analizei socio-economice și ale analizei SWOT;
- analizarea, actualizarea și revizuirea portofoliului existent de proiecte;
- elaborarea strategiei în baza viziunii și a obiectivelor strategice agreate la nivelul ADI ITI Țara de Sus, în concordanță cu prioritățile de investiții ale României, așa cum sunt acestea definite în documentele programatice aferente, disponibile la momentul elaborării;
- formularea orientărilor privind implementarea strategiei, cu accent pe mecanismele de guvernare, coordonare și monitorizare.

Structura Strategiei ITI Țara de Sus este concepută astfel încât să faciliteze o înțelegere clară și coerentă a direcțiilor de dezvoltare propuse, a intervențiilor prioritare și a cadrului de implementare, contribuind la fundamentarea deciziilor strategice și la susținerea dezvoltării teritoriale integrate a zonei.

1.1 Contextul Strategiei

Investițiile Teritoriale Integrate sunt un mecanism instituit de Uniunea Europeană în cadrul Politicii de Coeziune, care reprezintă unul dintre pilonii principali din Cadrul Financial Multianual. În perioada 2021-2027, Politica de Coeziune beneficiază de o alocare de aproximativ 378 de miliarde de euro, însumând puțin peste o treime (34,5%) din bugetul total al UE.

Pentru perioada de programare **2028–2034**, Comisia Europeană a propus un nou cadru financiar multianual și un set de regulamente care restructurează modul de funcționare a politicii de coeziune și al fondurilor europene.¹ În locul arhitecturii actuale, bazate pe mai multe fonduri și programe cu reguli distincte, se propune instituirea unui **fond unic pentru coeziune economică, socială și teritorială, agricultură, dezvoltare rurală, pescuit și afaceri maritime**, pentru perioada 2028–2034.²

În cadrul acestui nou fond, **dezvoltarea teritorială integrată** rămâne un principiu central, documentele de propunere privind politica de coeziune subliniind necesitatea folosirii instrumentelor teritoriale integrate (inclusiv ITI, dezvoltare urbană integrată, CLLD/LEADER etc.) pentru a aborda într-un mod coordonat provocările economice, sociale, demografice și de mediu ale orașelor, zonelor rurale și regiunilor cu specific aparte.³

În noul cadru, planificarea și utilizarea fondurilor se vor concentra în jurul **Planurilor Naționale și Regionale de Parteneriat**, documente unice care reunesc intervențiile finanțate din fondul menționat, inclusiv cele de tip dezvoltare teritorială integrată. Pentru teritorii precum ITI Țara de Sus, aceasta înseamnă că strategia teritorială și

¹ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION - A dynamic EU Budget for the priorities of the future - The Multiannual Financial Framework 2028-2034

² Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing the European Fund for economic, social and territorial cohesion, agriculture and rural, fisheries and maritime, prosperity and security for the period 2028-2034

³ REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing the European Fund for Regional Development including for European Territorial Cooperation (Interreg) and the Cohesion Fund as part of the Fund set out in Regulation and establishing conditions for the implementation of the Union support to regional development from 2028 to 2034

portofoliul de proiecte trebuie concepute astfel încât să poată fi preluate și finanțate în cadrul acestor planuri.

Politica de Coeziune are ca obiectiv principal convergența statelor și regiunilor prin **reducerea treptată a diferențelor și a disparităților** dintre nivelele de dezvoltare și de trai. ITI operaționalizează aceste principii, permițând combinarea mai multor fonduri europene (FEDR, FSE+ și Fondul de Coeziune) într-o strategie teritorială integrată, specifică fiecărei regiuni. Prin comparație cu alocările sectoriale, mecanismul ITI creează pachete complexe de investiții (ex: infrastructură, educație, economie verde), coordonate la nivel European, național și local. Prin această coordonare, ITI maximizează efectul multiplicator al cheltuielilor europene, valorificând unul dintre cei mai importanți piloni ai bugetului Uniunii Europene.

Regulamentul (UE) 2021/1060⁴ stabilește cadrul comun pentru fondurile UE în perioada 2021–2027 și definește ITI ca un mecanism de implementare a strategiilor teritoriale atunci când nevoile investiționale depășesc limitele unei singure priorități sau ale unui singur program. În termeni operaționali, aceasta permite gruparea finanțărilor din mai multe fonduri și programe europene pentru a executa o strategie integrată într-un teritoriu clar definit. Condiția de fond este ca teritoriul în cauză să dispună de o strategie teritorială integrată, intersectorială.

Componentele minime cerute de Regulament pentru strategiile teritoriale (de care depinde ITI) sunt:

- delimitarea geografică a zonei vizate;
- o analiză a nevoilor de dezvoltare și a potențialului, inclusiv a interconexiunilor economice, sociale și de mediu;
- o abordare integrată care răspunde nevoilor identificate;

⁴ Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European Plus, Fondul de Coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul European pentru Afaceri Maritime, Pescuit și Acvacultură, precum și normele financiare pentru aceste fonduri și pentru Fondul pentru azil, migrație și integrare, Fondul pentru securitate internă și Instrumentul pentru managementul frontierelor și vize.

- implicarea partenerilor conform art. 86⁵.

Strategiile revin în responsabilitatea autorităților sau organismelor teritoriale competente și includ o listă a intervențiilor propuse pentru finanțare.

În plus, Regulamentul pune accent pe parteneriat (art. 86), ceea ce presupune **participarea activă a actorilor locali** în pregătirea și implementarea strategiei, precum și existența unor capacități administrative adecvate pentru gestionarea mecanismului (inclusiv asistență tehnică).

1.2 Mecanismul ITI în România

Legea 176/2020⁶ creează puntea de legătură între regulamentele Uniunii Europene și aplicarea lor în România. Aceasta permite ca mecanismul ITI să fie implementat efectiv în teritoriu prin desemnarea unor zone eligibile și prin constituirea unor structuri locale de guvernanță (asociații de dezvoltare intercomunitară), care să elaboreze și să pună în aplicare strategiile integrate de dezvoltare cu sprijinul fondurilor europene și naționale.

În practică, Legea 176/2020 operaționalizează la nivel național prevederile Regulamentului UE și trasează concret șase direcții privind ITI :

- **Recunoașterea oficială a ITI** ca instrument de dezvoltare teritorială în România, în conformitate cu regulamentele Uniunii Europene.
- **Posibilitatea de a desemna microregiuni** (zone clar delimitate, cu nevoi și potențial de dezvoltare specifice) în care mecanismul ITI să fie aplicat.
- **Instituirea cadrului de guvernanță** prin care pot fi constituite asociații de dezvoltare intercomunitară (ADI). Acestea sunt structuri de cooperare între

⁵ Articolul 86 – Parteneriat și guvernanță pe mai multe niveluri. Stabilește obligația statelor membre de a asigura implicarea partenerilor relevanți (autorități locale, regionale, parteneri economici și sociali, societatea civilă) în pregătirea, implementarea și evaluarea programelor și strategiilor, inclusiv ITI.

⁶ Legea nr. 176 din 18 august 2020 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 88/2017 privind aprobarea programului-pilot de descentralizare a unor competențe din domeniul dezvoltării regionale și al fondurilor europene aprobă OUG nr. 88/2017, care reglementează cadrul pentru descentralizarea competențelor și pentru implementarea mecanismului Investiții Teritoriale Integrate (ITI) în România.

autoritățile locale din teritoriul vizat și au rolul de a elabora și implementa strategia integrată de dezvoltare.

- **Stabilirea responsabilităților pentru autoritățile centrale și locale**, Legea prevăzând că ministerele și autoritățile care gestionează programele de finanțare (cum sunt programele operaționale sau programul național de dezvoltare rurală) trebuie să asigure coordonarea și sprijinul necesar pentru aplicarea ITI.
- **Crearea unui cadru pentru descentralizare**, Legea permițând transferul unor atribuții legate de pregătirea și selecția proiectelor către structurile teritoriale ADI, astfel încât deciziile să fie mai aproape de comunitățile vizate.
- **Permite integrarea finanțărilor** stabilind că intervențiile cuprinse în strategiile ITI pot fi finanțate din mai multe surse: fonduri europene, programe naționale și resurse locale.

Prima experiență a României cu mecanismul ITI a avut loc în perioada 2014–2020, când România a implementat ITI prin Strategia Integrată a Deltei Dunării, cu finanțări din toate cele 7 Programe Operaționale aferente Politicii de Coeziune, plus PNDR. Această experiență-pilot a confirmat potențialul instrumentului, dar a scos în evidență și provocări:

- integrarea intervențiilor multi-program,
- coordonarea între numeroși actori,
- asigurarea capacității administrative și a unui sistem unitar de management și control.

În perioada 2021–2027, România a creat mai multe inițiative ITI pentru sprijinirea dezvoltării teritoriale integrate; în Acordul de Parteneriat au fost incluse oficial patru zone – ITI Delta Dunării, ITI Valea Jiului, ITI Moții – Țara de Piatră și ITI Microregiunea Țara Făgărașului – beneficiind de alocări pentru proiecte multi-program. Totodată, s-au înființat și alte structuri ITI în afara Acordului, precum A.D.I Țara de Sus și A.D.I. Țara Silvaniei. Obiectivul este acela de a promova o **dezvoltare teritorială**

echilibrată, reducerea sărăciei și valorificarea potențialului local într-un cadru coerent și planificat. Aceasta implică:

- Intervențiile ITI sunt aliniate la o gamă largă de programe naționale și regionale: Programele Operaționale Regionale (POR), Programe Operaționale naționale precum POT, POIM, POC, POCU, POS, POM, precum și la Planul Național Strategic (PNS) – Politica Agricolă Comună; de asemenea, ITI-urile pot accesa fonduri din Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) și din programe de cercetare-inovare precum PNCDI IV;
- consolidarea guvernancei multi-nivel pentru a evita fragmentarea care se poate manifesta prin proiecte finanțate pe bucăți, dublarea unor investiții, lipsa unei viziuni unitare pentru teritoriu sau competiție sau chiar conflict între instituții privind cine decide și cine implementează.

2. Rațiunea utilizării instrumentului ITI pentru Țara de Sus

În contextul actual al politicii de coeziune a Uniunii Europene, instrumentul Investiții Teritoriale Integrate (ITI) se dovedește a fi nu doar un mecanism de finanțare, ci o veritabilă platformă de transformare strategică pentru microregiuni cu provocări și potențial distinct, precum Țara de Sus. Fundamentarea utilizării ITI în acest teritoriu derivă dintr-o analiză atentă a contextului socio-economic, a vulnerabilităților structurale și a oportunităților de dezvoltare identificate în cadrul procesului participativ de planificare strategică.

Țara de Sus reunește trei județe: Suceava, Botoșani și Iași și concentrează un teritoriu cu peste 650.000 de locuitori, majoritatea dispersați în comunități rurale cu capacitate administrativă și financiară limitată. Analiza socio-economică relevă existența unor decalaje semnificative față de media regională și națională, atât în ceea ce privește infrastructura, cât și accesul la servicii publice, ocuparea forței de muncă sau nivelul de trai. Aceste vulnerabilități sunt accentuate de fenomene precum migrația tinerilor, depopularea, sărăcia și excluziunea socială, dar și de o economie locală dominată de agricultură de subzistență și IMM-uri cu resurse limitate.

În același timp, Țara de Sus dispune de resurse naturale, patrimoniu cultural, capital uman și poziționare strategică la granița cu Ucraina și Republica Moldova, elemente care, integrate într-o strategie coerentă, pot genera dezvoltare economică și socială sustenabilă. ITI devine astfel instrumentul optim pentru a valorifica acest potențial, permițând o abordare integrată, multisectorială și participativă, adaptată specificului local.

ITI permite corelarea intervențiilor din domenii diverse într-un cadru strategic unitar. Această abordare răspunde direct nevoilor complexe identificate în analiza SWOT, unde fragmentarea intervențiilor și lipsa de coerență au fost semnalate ca principale obstacole în calea dezvoltării. Această integrare permite nu doar evitarea suprapunerilor sau a dublării investițiilor, ci și maximizarea impactului fiecărei intervenții asupra dezvoltării teritoriale.

De asemenea, ITI încurajează colaborarea între UAT-uri, mediul privat, ONG-uri și cetățeni, facilitând dezvoltarea de proiecte comune și schimbul de bune practici. La

nivel european, ITI este considerat un instrument cheie pentru consolidarea guvernantei multi-nivel și pentru implicarea directă a actorilor locali în procesul decizional. Proiecte precum modernizarea drumurilor comunale sau dezvoltarea de parcuri industriale sunt realizate în parteneriat între administrații locale, mediul privat și comunitate, cu impact asupra mobilității, atractivității investiționale și creării de locuri de muncă.

La nivel european, ITI este considerat un mecanism esențial pentru implementarea politicii de coeziune într-o manieră integrată și adaptată specificului local. Experiența din România (ex. ITI Delta Dunării) și din alte state membre arată că succesul ITI depinde de abordarea integrată, de implicarea actorilor locali și de capacitatea de a combina resursele financiare pentru a răspunde nevoilor teritoriale.

Prin utilizarea instrumentului ITI, Țara de Sus beneficiază de un cadru operațional care permite integrarea, flexibilitatea și eficiența intervențiilor strategice, consolidarea capacității administrative și stimularea cooperării regionale. Acest model de programare strategică asigură nu doar absorbția eficientă a fondurilor, ci și crearea unui impact durabil asupra dezvoltării teritoriale, coeziunii sociale și competitivității economice a microregiunii.

2.1 Justificarea Mecanismului ITI în baza ICDL

Analiza indicatorilor socio-economici evidențiază în mod clar faptul că microregiunea **ITI Țara de Sus** se confruntă cu **decalaje structurale semnificative** față de media națională, care justifică caracterul **urgent și prioritar al investițiilor integrate** în acest teritoriu. Aceste decalaje sunt persistente, interdependente și afectează simultan piața muncii, infrastructura de bază, serviciile publice și dinamica demografică.

Din perspectiva pieței muncii, microregiunea se confruntă cu o serie de vulnerabilități. Rata șomajului este de 3,2%, peste media națională de 1,9%, iar ponderea salariaților în populația totală este semnificativ mai redusă, de doar 6,82%, comparativ cu aproximativ 29% la nivel național. Aceste date sugerează existența unor dezechilibre structurale la nivelul pieței muncii locale.

Microregiunea înregistrează un nivel foarte redus al dinamicii locuirii. Numărul locuințelor finalizate este mult sub media națională, indicând un interes investițional

scăzut și o atractivitate rezidențială limitată. Această situație este strâns corelată cu **migrația externă și internă**, microregiunea înregistrând un număr mai mare de emigranți definitivi la 1.000 de locuitori decât media națională. Migrația ridicată confirmă faptul că populația activă și calificată continuă să părăsească teritoriul în lipsa oportunităților economice și a condițiilor adecvate de trai.

În același timp, un element distinctiv al microregiunii îl reprezintă **rata natalității peste media națională** (9,07 născuți vii la 1.000 de locuitori comparativ cu 6,84 la nivel național). Acest aspect indică existența unui **potențial demografic pozitiv**, care, în absența unor intervenții rapide, riscă să fie irosit prin perpetuarea migrației și a sărăciei structurale.

Deficiențele sunt deosebit de pronunțate în domeniul **serviciilor de sănătate**. Microregiunea dispune de doar **2,39 unități medicale la 1.000 de locuitori**, iar numărul de medici este de **1,74 la 1.000 de locuitori**, semnificativ sub media națională de **3,62 medici la 1.000 de locuitori**. Această situație limitează accesul populației la servicii medicale de bază, accentuează inegalitățile teritoriale și afectează direct calitatea vieții și reziliența socială.

În ceea ce privește **infrastructura și utilitățile publice**, microregiunea se confruntă cu deficite majore. Lungimea străzilor orășenești raportată la populație și numărul vehiculelor destinate transportului public sunt extrem de reduse, ceea ce afectează mobilitatea și conectivitatea internă. De asemenea, **rețelele de apă potabilă, canalizare și gaze** sunt mult mai puțin dezvoltate decât media națională, limitând accesul la servicii esențiale și descurajând investițiile economice și rezidențiale.

Deși microregiunea se confruntă cu o serie de vulnerabilități structurale, aceasta beneficiază de resurse și oportunități relevante pentru dezvoltare, inclusiv un potențial demografic favorabil și disponibilitatea unor resurse locale care pot susține inițiative economice și sociale. În acest context, intervențiile integrate pot transforma aceste resurse în factori reali de dezvoltare și coeziune teritorială.

3. Metodologie

Procesul de elaborare a prezentei strategii pentru ITI Țara de Sus s-a construit pas cu pas, asemenea unui demers de explorare detaliată a teritoriului și a comunităților sale, în care fiecare etapă a contribuit la înțelegerea profundă a nevoilor, a potențialului și a aspirațiilor locale. Metodologia utilizată a urmărit să îmbine analiza riguroasă a datelor statistice cu implicarea activă a actorilor locali, astfel încât rezultatul final să reflecte nu doar cifre și tendințe, ci și vocea oamenilor care trăiesc, lucrează și dezvoltă acest teritoriu.

3.1 Documentarea și analiza datelor cantitative

Primul pas a vizat colectarea și analizarea unui volum extins de date cantitative, provenite în special din sursele oficiale ale Institutului Național de Statistică și din bazele de date accesibile publicului. Au fost examinate:

- dinamica populației, structurile demografice și migrația;
- situația economică, sectoarele competitive și piața muncii;
- nivelul de infrastructură, accesibilitatea și serviciile publice;
- starea mediului, patrimoniul natural și cultural;
- indicatori socio-economici relevanți pentru teritoriul rural și mic urban.

Acest demers cantitativ a permis conturarea unui „fundal obiectiv”, necesar pentru încadrările comparative și pentru identificarea tendințelor majore care influențează evoluția microregiunii în perspectiva perioadei 2028–2034.

3.2 Colectarea datelor calitative direct din teritoriu

Pentru a completa perspectiva statistică cu experiența reală a comunităților, au fost colectate date calitative de la reprezentanți ai UAT-urilor, ai mediului privat, ai organizațiilor neguvernamentale și ai instituțiilor publice non-UAT. Vocea actorilor locali a fost esențială, deoarece strategia își propune să răspundă nevoilor reale și percepțiilor celor care cunosc cel mai bine teritoriul.

Au fost analizate informații privind:

- provocările administrative și instituționale ale UAT-urilor;
- dificultățile și potențialul întâlnit de mediul economic;
- rolul și limitările actorilor comunitari și ai mediului asociativ;
- modul în care comunitățile percep direcțiile de dezvoltare, oportunitățile și vulnerabilitățile locale.

3.3 Chestionare tematice – o privire asupra întregii microregiuni

Pentru a surprinde diversitatea reală a teritoriului și pentru a asigura o reprezentativitate cât mai largă, au fost elaborate și diseminate **patru chestionare distincte**, adaptate fiecărei categorii de actori relevanți:

- Chestionar pentru reprezentanții UAT-urilor din microregiune, vizând capacitatea administrativă, nevoile de infrastructură, serviciile publice și proiectele prioritare.
- Chestionar pentru mediul privat, centrat pe accesul la piață, investiții, forță de muncă și oportunități de dezvoltare.
- Chestionar pentru mediul ONG, orientat pe coeziune socială, inițiative comunitare, cultură, educație și incluziune.
- Chestionar pentru instituțiile non-UAT (școli, spitale, agenții locale etc.), axat pe nevoile sectoriale și pe interdependențele cu administrațiile locale.

Prin intermediul chestionarelor, zeci de actori din teritoriu și-au exprimat viziunea asupra dezvoltării locale, iar datele culese au fost integrate în analiza SWOT și în definirea portofoliului preliminar de proiecte.

3.4 Întâlniri tematice de consultare – dialog, reflecție, co-creare

Un element central al metodologiei l-a reprezentat organizarea a **nouă întâlniri tematice de consultare**, desfășurate în diferite locații din microregiune sau online, astfel încât toți actorii interesați să poată participa. Aceste întâlniri au avut rolul de a transforma analiza într-un proces participativ, în care:

- administrațiile locale și-au exprimat dificultățile și au priorizat nevoile;
- reprezentanții mediului privat au contribuit cu perspective asupra investițiilor și forței de muncă;
- organizațiile neguvernamentale au evidențiat dimensiuni precum coeziunea socială, patrimoniul cultural sau parteneriatele comunitare;
- instituțiile publice sectoriale au discutat necesitățile specifice domeniilor pe care le gestionează.

Discuțiile au fost structurate pe teme precum infrastructura, dezvoltarea economică, mediul, educația, mobilitatea, cultura și serviciile sociale. Aceste întâlniri au oferit context, nuanțe și exemple concrete, care nu pot fi surprinse exclusiv prin date statistice.

3.5 Sinteza informațiilor și fundamentarea direcțiilor strategice

Toate datele colectate, cantitative, calitative, rezultate din chestionare și concluziile întâlnirilor tematice au fost integrate într-un proces de analiză care a urmărit:

- identificarea nevoilor de dezvoltare;
- surprinderea potențialului nevalorificat;
- conturarea unei viziuni comune pentru ITI Țara de Sus;
- structurarea unei analize SWOT actualizate;
- fundamentarea unui portofoliu de proiecte care să răspundă priorităților identificate și să fie adaptabil la mecanismele de finanțare 2028–2034;
- dezvoltarea unui plan de acțiune și a logicii de intervenție;
- fundamentarea guvernancei și organizării ADI ITI Țara de Sus.

Metodologia aplicată a permis construirea unei strategii nu doar tehnice, ci și vii – o strategie care reflectă realitatea teritoriului, cu provocările și oportunitățile sale, și în același timp oferă o direcție clară pentru dezvoltarea integrată a ITI Țara de Sus în perioada următoare.

4. Profil socio-economic al microregiunii Țara de Sus

Microregiunea ITI „Țara de Sus” este situată în partea de nord-est a României, în zona istorică a Moldovei, și reunește teritorii din trei județe: Botoșani, Suceava și Iași. Din punct de vedere administrativ, microregiunea cuprinde 126 de unități administrativ-teritoriale (UAT-uri), distribuite astfel:

- Județul Botoșani – integral inclus în microregiune, însumând 78 de UAT-uri. Acesta ocupă partea nordică a microregiunii, având frontieră cu Ucraina la nord și cu Republica Moldova la est.
- Județul Suceava – microregiunea include 13 UAT-uri din zona estică și nord-estică, aflate la limita cu județul Botoșani. Această zonă reprezintă partea vestică a microregiunii.
- Județul Iași – sunt incluse 35 de UAT-uri din partea de nord a județului, formând limita sudică a microregiunii.

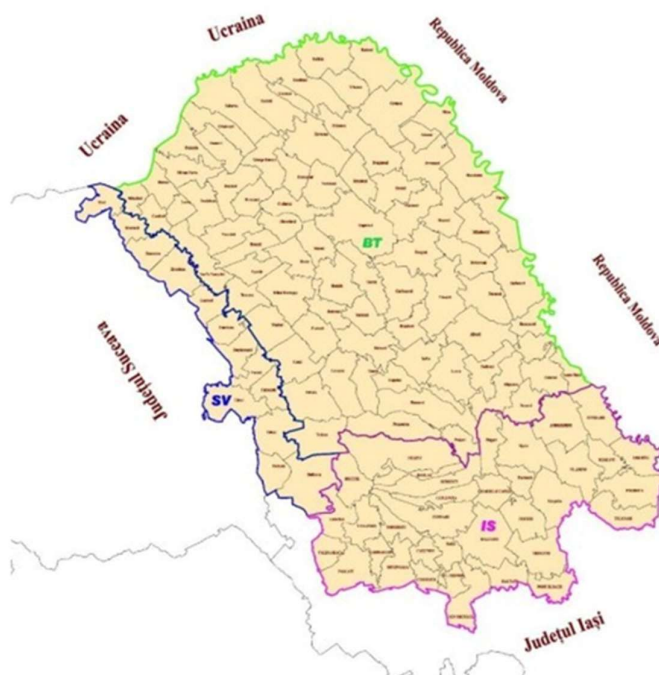
Teritorial, Microregiunea ITI „Țara de Sus” este situată între două granițe internaționale (Ucraina și Republica Moldova), iar spre sud se învecinează cu restul județului Iași, formând un ansamblu compact în nord-estul României. Această poziționare îi conferă un caracter transfrontalier, strategic pentru cooperarea regională și dezvoltarea integrată, așa cum reiese din harta de mai jos (figura 1).

Analiza socio-economică a microregiunii „Țara de Sus” a fost realizată pe baza datelor publice furnizate de Institutul Național de Statistică, precum și a rapoartelor și bazelor de date disponibile la nivel județean, regional, național și european. În cadrul procesului de analiză au fost utilizate cele mai relevante informații disponibile, însă, pentru anumite domenii, datele statistice nu sunt colectate sistematic la nivel de UAT pentru toți indicatorii de interes. În aceste situații, au fost utilizate estimări și corelări bazate pe date agregate la nivel județean sau regional, în vederea asigurării unei imagini cât mai complete asupra evoluțiilor socio-economice ale teritoriului.

Analiza cuprinde, în principal, date aferente perioadei 2021–2024, considerate relevante pentru conturarea tendințelor recente de dezvoltare. Procesul de colectare, actualizare și detaliere a datelor statistice va continua și în perioada de implementare

a strategiei, inclusiv cu ocazia primei revizuirii a acesteia, urmărindu-se extinderea bazei de date la nivelul celor 126 de UAT-uri și îmbunătățirea acurateții analizei teritoriale.

Figură 1. Harta microregiunii ITI „Țara de Sus”

Tabel 1. Suprafață, nr. locuitori și densitatea populației pentru microregiunea ITI „Țara de Sus”

Nr. crt.	Județ	Unitatea administrativ- teritorială	Suprafața (ha)	Nr. locuitori (RPL 2021)	Densitatea populației (locuitor/km ²)
1	BT	MUNICIPIUL BOTOȘANI	4.128	90010	2180,72
2	BT	MUNICIPIUL DOROHOI	6.074	22893	376,91
3	BT	ORAȘ BUCECEA	4.667	4171	89,38
4	BT	ORAȘ DARABANI	10.012	11948	119,33
5	BT	ORAȘ FLAMÂNZI	10.850	10561	97,33
6	BT	ORAȘ SAVENI	5.896	6447	109,35
7	BT	ORAȘ ȘTEFANEȘTI	9.666	5032	52,06
8	BT	ADAȘENI	3.001	1328	44,25
9	BT	ALBEȘTI	9.612	6260	65,13
10	BT	AVRAMENI	7.877	3311	42,03
11	BT	BALUȘENI	7.036	4441	63,12

Nr. crt.	Județ	Unitatea administrativ- teritorială	Suprafața (ha)	Nr. locuitori (RPL 2021)	Densitatea populației (locuitor/km ²)
12	BT	BLÂNDEȘTI	4.720	1640	34,75
13	BT	BRAEȘTI	5.217	1868	35,80
14	BT	BROSCAUȚI	3.951	2915	73,78
15	BT	CALARAȘI	5.858	3285	56,07
16	BT	CÂNDEȘTI	3.420	1920	56,13
17	BT	CONCEȘTI	2.608	1780	68,25
18	BT	COPALAU	5.240	3996	76,27
19	BT	CORDARENI	4.156	1887	45,40
20	BT	CORLATENI	5.056	1736	34,33
21	BT	CORNI	7.113	5761	81,00
22	BT	COȘULA	4.861	3152	64,85
23	BT	COȚUȘCA	12.373	4126	33,35
24	BT	CRISTEȘTI	7.812	4907	62,82
25	BT	CRISTINEȘTI	6.419	3489	54,36
26	BT	CURTEȘTI	5.774	6133	106,22
27	BT	DÂNGENI	8.217	3053	37,15
28	BT	DERSCA	3.861	3240	83,92
29	BT	DIMACHENI	3.773	1338	35,47
30	BT	DOBÂRCENI	6.011	2253	37,48
31	BT	DRAGUȘENI	5.716	3360	58,78
32	BT	DURNEȘTI	7.481	3349	44,77
33	BT	FRUMUȘICA	8.506	5098	59,94
34	BT	GEORGE ENESCU	5.968	3104	52,01
35	BT	GORBANEȘTI	8.198	3148	38,40
36	BT	HANEȘTI	5.973	2562	42,89
37	BT	HAVÂRNA	9.558	4193	43,87
38	BT	HILIȘEU-HORIA	5.847	3312	56,64
39	BT	HLIPICENI	6.938	3016	43,47
40	BT	HUDEȘTI	10.281	5647	54,93
41	BT	IBANEȘTI	4.681	3660	78,19
42	BT	LEORDA	4.167	2236	53,66
43	BT	LOZNA	2.516	1862	74,01
44	BT	LUNCA	7.371	3787	51,38

Nr. crt.	Județ	Unitatea administrativ- teritorială	Suprafața (ha)	Nr. locuitori (RPL 2021)	Densitatea populației (locuitor/km ²)
45	BT	MANOLEASA	9.392	2990	31,84
46	BT	MIHAI EMINESCU	8.701	8638	99,27
47	BT	MIHAILENI	2.915	2075	71,19
48	BT	MIHALAȘENI	6.313	2123	33,63
49	BT	MILEANCA	5.897	2107	35,73
50	BT	MITOC	4.504	1690	37,52
51	BT	NICȘENI	4.536	2509	55,31
52	BT	PALTINIȘ	7.553	4145	54,88
53	BT	POMÂRLA	5.456	2533	46,43
54	BT	PRAJENI	3.515	3267	92,94
55	BT	RACHIȚI	7.155	5212	72,85
56	BT	RADAUȚI-PRUT	7.955	2667	33,52
57	BT	RAUȘENI	5.104	2191	42,92
58	BT	RIPICENI	5.602	3771	67,31
59	BT	ROMA	4.715	3513	74,51
60	BT	ROMÂNEȘTI	3.927	1902	48,44
61	BT	SANTA MARE	6.343	2418	38,12
62	BT	ȘENDRICENI	6.309	3868	61,31
63	BT	STAUCENI	4.344	3873	89,15
64	BT	ȘTIUBIENI	4.802	2278	47,44
65	BT	SUHARAU	10.563	3811	36,08
66	BT	SULIȚA	6.450	2645	41,01
67	BT	TODIRENI	5.344	3344	62,58
68	BT	TRUȘEȘTI	10.027	4621	46,08
69	BT	TUDORA	7.426	4852	65,34
70	BT	UNGURENI	13.648	6096	44,66
71	BT	UNȚENI	6.453	2450	37,97
72	BT	VACULEȘTI	6.044	1856	30,71
73	BT	VÂRFU CÂMPULUI	7.192	7077	98,40
74	BT	VIIȘOARA	4.803	1551	32,29
75	BT	VLADENI	6.141	4561	74,27
76	BT	VLASINEȘTI	6.795	2636	38,79
77	BT	VORNICENI	6.008	3700	61,58

Nr. crt.	Județ	Unitatea administrativ- teritorială	Suprafața (ha)	Nr. locuitori (RPL 2021)	Densitatea populației (locuitor/km ²)
78	BT	VORONA	8.276	6636	80,19
BT Total			498.668	392821	78,77
1	SV	ORAȘ DOLHASCA	11.058	11007	99,54
2	SV	ORAȘ LITENI	7.291	8878	121,76
3	SV	ORAȘ SIRET	4.345	6708	154,40
4	SV	DOLHEȘTI	4.249	3312	77,95
5	SV	DUMBRAVENI	4.747	7988	168,28
6	SV	FÂNTÂNELE	4.105	4327	105,42
7	SV	GRAMEȘTI	3.392	2756	81,25
8	SV	HANȚEȘTI	4.068	3776	92,82
9	SV	SIMINICEA	4.035	2595	64,31
10	SV	UDEȘTI	7.859	7384	93,95
11	SV	VEREȘTI	3.604	6343	176,02
12	SV	ZAMOSTEA	5.079	2659	52,35
13	SV	ZVORIȘTEA	6.633	5814	87,65
SV Total			70.464	73547	104,38
1	IS	MUNICIPIUL PAȘCANI	7.532	30766	408,47
2	IS	ORAȘ HÂRLAU	3.518	10349	294,18
3	IS	ORAȘ PODU ILOAIEI	4.436	8992	202,71
4	IS	ORAȘ TÂRGU FRUMOS	2.545	9597	377,10
5	IS	ANDRIEȘENI	9.202	3306	35,93
6	IS	BALȘ	3.164	3021	95,47
7	IS	BALȚAȚI	4.623	4778	103,36
8	IS	BELCEȘTI	10.353	10231	98,82
9	IS	BIVOLARI	7.396	3369	45,55
10	IS	CEPLENIȚA	4.531	3560	78,57
11	IS	COARNELE CAPREI	4.432	2438	55,01
12	IS	COSTEȘTI	2.626	1494	56,90
13	IS	COTNARI	10.333	5843	56,55
14	IS	CUCUTENI	2.844	1103	38,79
15	IS	DELENI	15.115	8885	58,78
16	IS	ERBICENI	8.144	5154	63,29
17	IS	FÂNTÂNELE	3.318	1986	59,86

Nr. crt.	Județ	Unitatea administrativ- teritorială	Suprafața (ha)	Nr. locuitori (RPL 2021)	Densitatea populației (locuitor/km ²)
18	IS	FOCURI	6.050	3729	61,63
19	IS	GROPNIȚA	8.174	3102	37,95
20	IS	HARMANEȘTI	2.783	2344	84,24
21	IS	ION NECULCE	7.181	5503	76,63
22	IS	LESPEZI	5.123	4701	91,76
23	IS	PLUGARI	5.447	3098	56,87
24	IS	PROBOTA	7.874	3277	41,62
25	IS	ROȘCANI	3.792	1273	33,57
26	IS	RUGINOASA	5.785	5775	99,84
27	IS	SCOBINȚI	7.120	6565	92,21
28	IS	ȘIPOSE	9.028	4714	52,21
29	IS	SIREȚEL	5.653	4114	72,77
30	IS	ȚIGANAȘI	6.453	4114	63,75
31	IS	TODIREȘTI	4.382	3726	85,04
32	IS	TRIFEȘTI	5.695	3425	60,14
33	IS	VALEA SEACA	3.585	5111	142,56
34	IS	VÂNATORI	5.173	4100	79,26
35	IS	VLADENI	7.933	3486	43,94
IS Total			211.343	187029	88,50
Total microregiune			780474,11	653397	83,72
<i>Sursa: Prelucrarea autorilor pe baza datelor RPL 2021</i>					

4.1 Indicele Compozit al Dezvoltării Locale (ICDL)

În realizarea analizei socio-economice a microregiunii ITI Țara de Sus, au fost analizate informațiile și datele statistice disponibile la nivel local și național, în raport cu specificul teritorial al microregiunii. Analiza calitativă a fost completată de o analiză cantitativă, care a vizat identificarea și selecția indicatorilor relevanți disponibili la nivel de unități administrativ-teritoriale (UAT), proveniți din surse statistice oficiale, precum Institutul Național de Statistică și din alte baze de date administrative publice.

Pe baza acestor informații, a fost construit un Indice Compozit al Dezvoltării Locale (ICDL), în conformitate cu recomandările metodologice ale Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) privind elaborarea indicatorilor compoziți (OECD & JRC, *Handbook on Constructing Composite Indicators*). ICDL reprezintă un

instrument sintetic de evaluare a nivelului de dezvoltare locală, utilizat pentru a susține analiza socio-economică și pentru a fundamenta procesul de identificare a nevoilor și priorităților de intervenție în cadrul strategiei ITI.

Construcția Indicelui Compozit al Dezvoltării Locale (ICDL) pentru microregiunea ITI Țara de Sus a avut la bază orientările naționale privind coordonarea și implementarea Investițiilor Teritoriale Integrate (ITI) pentru perioada de programare 2021–2027, elaborate de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE), precum și cadrul european stabilit prin Regulamentul (UE) nr. 1060/2021 privind Dispozițiile Comune. Conform articolului 29, alineatul (1), literele b) și c) din regulament, strategiile ITI trebuie să includă, ca elemente minimale, analiza nevoilor de dezvoltare și a potențialului economic, social și de mediu, precum și descrierea unei abordări integrate pentru a răspunde acestor nevoi.

În vederea îndeplinirii acestor cerințe, analiza socio-economică a fost fundamentată pe o analiză SWOT, considerată optimă pentru identificarea punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților și amenințărilor la nivel teritorial. În acest context, Indicele Compozit al Dezvoltării Locale (ICDL) a fost utilizat ca instrument cantitativ de suport, conceput pentru a surprinde într-o manieră sintetică disparitățile teritoriale, vulnerabilitățile structurale și potențialele de dezvoltare ale microregiunii.

Selecția și structurarea ICDL sunt aliniate metodologic cu abordarea promovată de MIPE, conform Legii nr. 176/2020, ICDL fiind un instrument utilizat pentru evidențierea decalajelor economice și demografice, a elementelor specifice de mediu și cadru natural, precum și a profilului socio-economic al teritoriilor vizate. În acest sens, ICDL exprimă performanțele teritoriale din patru perspective majore — demografie, servicii sociale și infrastructură, structură economică și patrimoniu cultural și de mediu — prin utilizarea unui set de 27 de indicatori relevanți, grupați în 12 domenii tematice.

Structura indicelui și dimensiunile analizate

Indicele Compozit al Dezvoltării Locale pentru ITI Țara de Sus evaluează dezvoltarea locală din **patru perspective majore**, considerate relevante:

1. **Demografie**
2. **Servicii sociale și infrastructură**
3. **Structură economică**
4. **Patrimoniu cultural și de mediu**

Fiecare dimensiune este compusă dintr-un set de indicatori cantitativi care surprind diferite fațete ale dezvoltării teritoriale, precum dinamica populației, accesul la servicii publice, infrastructura de bază, capacitatea economică, atractivitatea turistică și existența patrimoniului natural și cultural.

Rezultate

Aplicarea Indicelui Compozit al Dezvoltării Locale (ICDL) pentru microregiunea ITI Țara de Sus a permis o evaluare sintetică și comparabilă a nivelului de dezvoltare teritorială, atât la nivel agregat, cât și pe cele patru dimensiuni analizate: demografie, servicii sociale și infrastructură, structură economică și patrimoniu cultural și de mediu. Rezultatele obținute au fost analizate comparativ cu valorile de referință la nivel național, în vederea identificării decalajelor structurale și a principalelor vulnerabilități ale teritoriului.

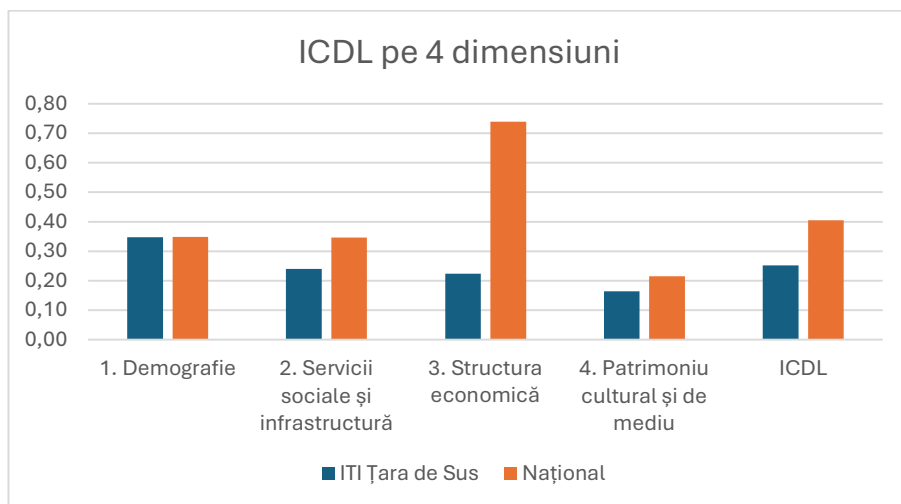
La nivelul dimensiunii demografice, microregiunea ITI Țara de Sus înregistrează un scor ușor inferior mediei naționale, ceea ce indică o situație demografică fragilă, dar aliniată tendințelor generale observate la nivelul României. Acest rezultat reflectă o combinație de factori precum densitatea redusă a populației, ratele scăzute ale natalității, procesul accentuat de îmbătrânire demografică și pierderile de populație prin migrație definitivă. Deși aceste fenomene nu sunt exclusive microregiunii, ele limitează capacitatea de regenerare demografică și afectează sustenabilitatea dezvoltării locale.

Dimensiunea serviciilor sociale și a infrastructurii evidențiază un decalaj mai pronunțat față de nivelul național. Scorul obținut de ITI Țara de Sus sugerează un nivel insuficient de dezvoltare a infrastructurii de bază și a serviciilor publice esențiale. Accesul la servicii medicale, mobilitatea publică, infrastructura de transport, precum și rețelele de utilități (apă, canalizare, energie) sunt sub nivelul mediu național, ceea ce afectează calitatea vieții și atractivitatea teritoriului pentru populație și investitori. În domeniul educației, deși există o infrastructură școlară relativ bine reprezentată din punct de vedere numeric, dotările moderne și echipamentele IT rămân insuficiente, iar accesul este neuniform distribuit la nivelul microregiunii.

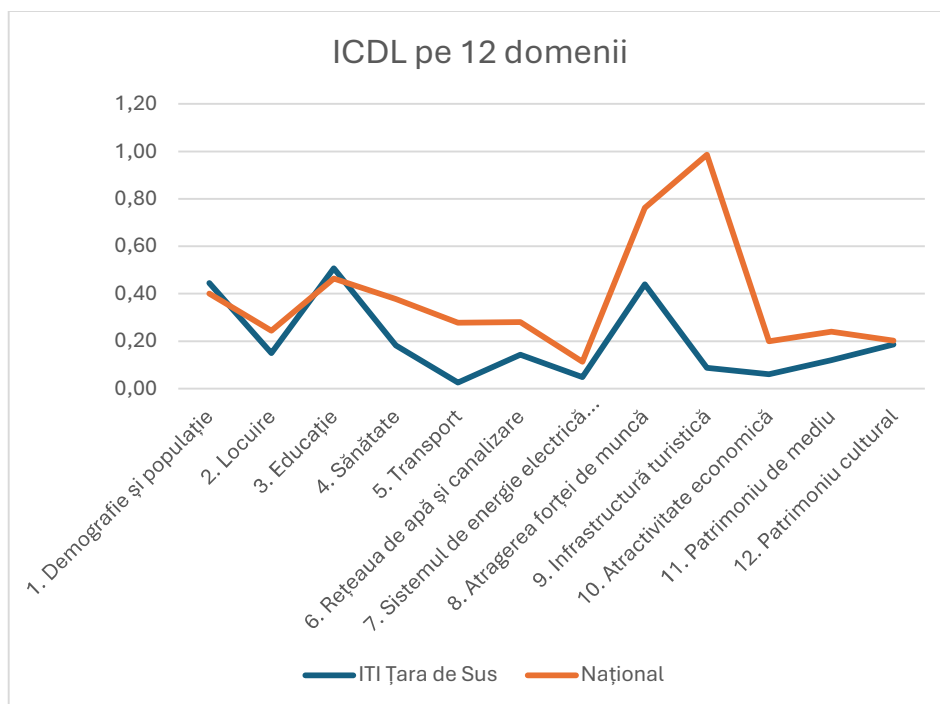
Cea mai mare diferență față de media națională se înregistrează în cadrul dimensiunii structurii economice, unde ITI Țara de Sus obține un scor semnificativ inferior. Acest rezultat reflectă o capacitate redusă de atragere și menținere a forței de muncă, o pondere scăzută a salariilor în populația totală și niveluri relativ ridicate ale șomajului. De asemenea, infrastructura turistică este slab dezvoltată, iar gradul de utilizare a capacităților existente este redus, ceea ce limitează potențialul de diversificare economică.

În ceea ce privește patrimoniul cultural și de mediu, scorul obținut de microregiune este sub media națională, deși această dimensiune înregistrează valori relativ reduse și la nivelul întregii țări. Rezultatul indică existența unor resurse naturale și culturale care nu sunt suficient valorificate din punct de vedere economic și social. Deși infrastructura culturală de bază este prezentă, aceasta nu este integrată în mod

eficient în circuite turistice sau în inițiative de dezvoltare locală, iar potențialul natural al teritoriului rămâne, în mare parte, insuficient exploatat.

Analiza ICDL la nivelul celor 12 domenii evidențiază disparități interne semnificative, în special între localitățile urbane și cele rurale din cadrul microregiunii ITI Țara de Sus. Domeniile asociate infrastructurii de bază — precum transportul, rețelele de apă și canalizare și sistemul de energie — înregistrează performanțe considerabil mai scăzute în mediul rural, unde accesul la servicii publice și utilități rămâne limitat sau fragmentat. De asemenea, decalajele sunt accentuate în domeniile atragerii forței de muncă și infrastructurii turistice, unde activitățile economice și investițiile se concentrează preponderent în centrele urbane, în timp ce zonele rurale se confruntă cu o capacitate redusă de generare a locurilor de muncă și de valorificare a potențialului local.

4.2 Populație și structură demografică

Teritoriul ITI „Țara de Sus” are o suprafață totală 780474,11 hectare și cuprinde 126 de unități administrativ-teritoriale. Populația totală este de 653397 locuitori, conform Recensământului Populației și Locuințelor din 2021⁷.

Repartizarea pe județe este următoarea:

- Județul Botoșani: 498.668 ha și 392.821 locuitori (78 UAT-uri)
- Județul Iași (zona inclusă în ITI): 211.343 ha și 187029 locuitori (35 UAT-uri)
- Județul Suceava (zona inclusă în ITI): 70.464 ha și 73.547 locuitori (13 UAT-uri).

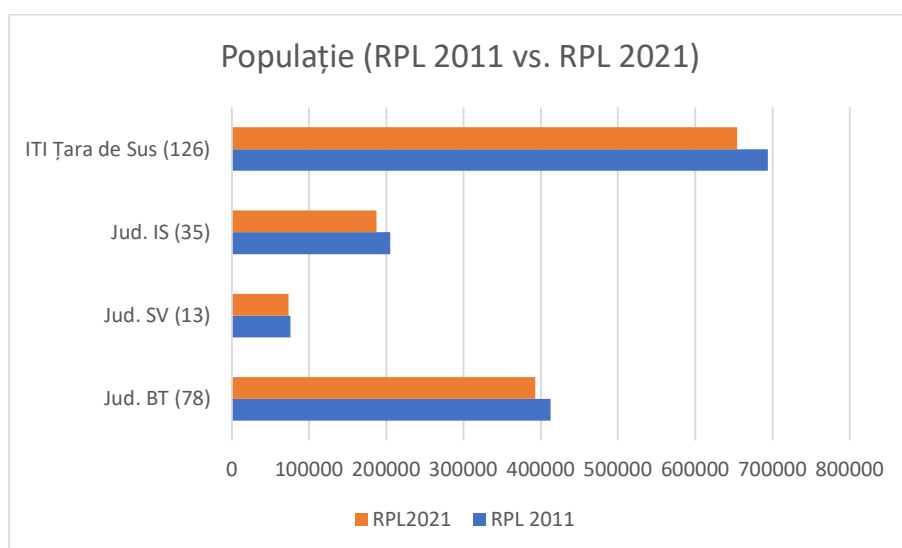
Evoluția populației la nivelul microregiunii ITI „Țara de Sus”, analizată pe baza datelor recensămintelor din 2011 și 2021, evidențiază o tendință de scădere demografică, în concordanță cu evoluțiile înregistrate la nivel național. Populația totală a teritoriului ITI, format din 126 de UAT-uri, s-a redus de la 693.638 locuitori în anul 2011 la 653.928

⁷ Recensământul Populației și Locuințelor, 2021. Disponibil online: <https://www.recensamantromania.ro/> Accesat în data de 3.11.2025.

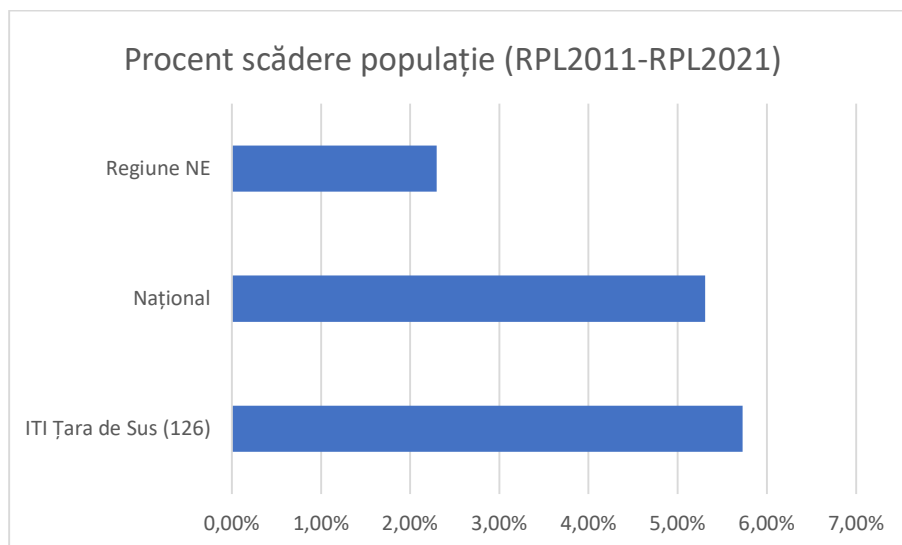
locuitori în anul 2021, ceea ce reprezintă o diminuare cu 39.710 locuitori, respectiv 5,72%. Ritmul de scădere este apropiat de media națională (-5,31%) și ușor peste media Regiunii Nord-Est (-2,29%).

Analiza la nivelul județelor care includ UAT-uri aparținând teritoriului ITI evidențiază evoluții diferențiate. În UAT-urile din județul Botoșani incluse în ITI, populația a scăzut cu 19.805 locuitori (-4,80%), evoluția fiind comparabilă cu tendințele observate la nivel național. UAT-urile din județul Suceava incluse în ITI înregistrează o reducere mai moderată, de 2.330 locuitori (-3,07%), ceea ce indică o relativă stabilitate demografică. În UAT-urile din județul Iași incluse în ITI, populația a scăzut cu 17.575 locuitori (-8,57%), evoluția fiind mai pronunțată comparativ cu media națională.

Figură 2. Modificări populație (2011 vs. 2021)

Figură 3. Procent scădere populație (2011 vs. 2021)

Densitatea media a populației la nivelul microregiunii este de 83,72 locuitori/km², densitate ușor mai mare decât media la nivel național din 2022,⁸ respectiv 79,9 locuitori/km². Acest indicator variază la nivelul microregiunii, de la o densitate de aproximativ 30 de locuitori/ km² în comunele Manoleasa și Văculești din jud. Botoșani la densități record în zone urbane precum Orașul Târgu Frumos (377,10 loc/km²) sau municipiul Pașcani (408,47 loc/km²).

Structura etnică a populației indică o proporție de 1,4% cetățeni de etnie romă din totalul populației microregiunii, respectiv 9222 persoane de etnie romă auto-declarate la Recensământul Populației și Locuințelor din 2021⁹. Numărul persoanelor de etnie romă este, în general, subestimat în statisticile oficiale, ca urmare a reticenței romilor de asumare a etniei în contextul stigmatizării și prejudecăților existente la nivelul societății. Localitățile cu cei mai mulți romi sunt evidențiate în tabelul nr. 2.

Tabel 2. UAT-uri cu procent mare de romi

Județ	Unitatea administrativ-teritorială	Populație rezidentă RPL	Nr. Romi	% Romi
BT	ORAȘ ȘTEFĂNEȘTI	5032	670	13,31%

⁸ Institutul Național de Statistică. 2023. ROMÂNIA ÎN CIFRE - breviar statistic -. Disponibil online: https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/romania_in_cifre_2023.pdf Accesat în data de 3.11.2025.

⁹ Recensământul Populației și Locuințelor, 2021. Disponibil online: <https://www.recensamantromania.ro/> Accesat în data de 3.11.2025.

BT	ALBEȘTI	6260	354	5,65%
BT	COȘULA	3152	835	26,49%
SV	ORAȘ DOLHASCA	11007	1368	12,43%
SV	VEREȘTI	6343	582	9,18%
IS	ORAȘ HÂRLĂU	10349	879	8,49%
IS	ORAȘ PODU ILOAIEI	8992	547	6,08%
<i>Sursa: Prelucrarea autorilor pe baza datelor RPL 2021</i>				

De asemenea, conform Recensământului din 2021¹⁰, în microregiunea ITI „Țara de Sus” erau înregistrați 1.529 de cetățeni ucraineni cu domiciliu sau reședință stabilă. Majoritatea covârșitoare locuiau în județul Botoșani, unde au fost înregistrați 1.500 de cetățeni ucraineni. Cele mai mari comunități se regăsesc în comunele Hănești și Căndești, fiecare dintre acestea având peste 500 de locuitori ucraineni.

Microregiunea ITI „Țara de Sus” se caracterizează prin **diversitate etnică**, ceea ce îi conferă un profil cultural aparte. Pe lângă populația majoritar română, în teritoriu sunt prezente comunități semnificative de ucraineni, romi, lipoveni, polonezi și alte grupuri etnice, fiecare contribuind la identitatea interetnică a zonei.

Regiunea Nord-Est înregistrează un spor natural negativ în perioada 2021–2024, însă declinul demografic este mai redus decât în majoritatea celorlalte regiuni ale țării. Numărul pierderilor naturale scade în 2022 și 2023 (aprox. –9.300/–9.700 persoane), apoi crește din nou în 2024 (–12.850).

Rata sporului natural, situată între –2,3‰ și –3,7‰, plasează regiunea peste media națională, fiind printre zonele cu cel mai puțin accentuat declin natural.

La nivelul celor 126 de UAT-uri care fac parte din ITI „Țara de Sus”, numărul de nașcuți vii și rata natalității variază foarte mult. Pentru a evidenția dinamica natalității în perioada analizată, am calculat evoluția numărului de nașcuți vii prin diferența dintre valoarea înregistrată în anul 2024 și cea din 2021. Ulterior, această modificare absolută a fost raportată la valoarea din anul de bază (2021), obținându-se astfel

¹⁰ Recensământul Populației și Locuințelor, 2021. Disponibil online: <https://www.recensamantromania.ro/> Accesat în data de 3.11.2025.

procentul de evoluție, care permite compararea declinului sau creșterii natalității între diferite UAT-uri, indiferent de mărimea populației acestora.

În total, microregiunea înregistrează o reducere de –1.929 născuți vii (–24,2%), ceea ce reflectă un declin demografic semnificativ. Comparativ, Regiunea Nord-Est în ansamblu se confruntă cu un declin și mai accentuat (–30,86%), iar nivelul național înregistrează o reducere de –26,79%. Rata natalității la nivelul microregiunii (8,79‰) rămâne însă peste media națională (6,84‰), datorită aportului pozitiv al județului Suceava.

Tabel 3. Evoluție născuți vii 2021-2024 la nivelul microregiunii

	Născuți vii				Evoluție născuți vii		Rata natalității la 1000 locuitori (2024)
	2021	2022	2023	2024	2024-2021	% Evoluție născuți vii	
BT (78 UAT)	4393	3821	3639	3177	-1216	-27,68%	8,09
SV (13 UAT)	965	911	816	812	-153	-15,85%	11,04
IS (35 UAT)	2312	2130	1954	1752	-560	-24,22%	9,37
Total microregiune	7670	6862	6409	5741	-1929	-25,15%	8,79
Total Regiunea Nord-Est	41111	35436	32002	28425	-12686	-30,86%	10,16
Total Național	203418	182083	164004	148916	-54502	-26,79%	6,84
<i>Sursa: Date INS TEMPO, POP201D - Născuți vii pe județe și localități</i>							

Am identificat însă 21 de UAT-uri cu evoluție pozitivă a numărului de nou-născuți, iar unele dintre aceste au o creștere de peste 30%, de exemplu, orașul Bucecea din jud. Botoșani (creștere a nou născuților cu 37%, având o rată a natalității de 14,15 ‰), comuna Concești (creștere a nou născuților cu 31%, având o rată a natalității de 11,8 ‰). Cea mai mare creștere a numărului de nou născuți este în comuna Dimăcheni din județul Botoșani, având în 2024 cu 133% mai mulți născuți vii comparativ cu anul 2021. O astfel de evoluție pozitivă ar trebui analizată pentru a identifica factorii care au contribuit la rezultat, astfel încât experiența să poată fi valorificată ca model de bună practică și aplicată și în alte UAT-uri din microregiune.

Tabel 4. UAT-uri cu evoluție pozitivă a născuților vii

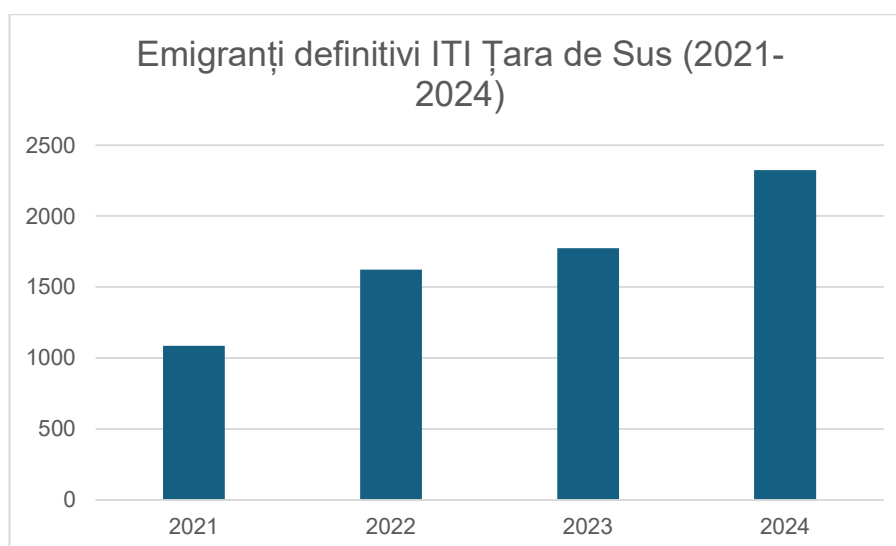
Județ	Unitatea administrativ-teritorială	% Evoluție născuți vii (2021 vs.2024)	Rata natalității la 1000 locuitori (2024)
BT	ORAȘ BUCECEA	37,21%	14,15
BT	ORAȘ SAVENI	20,00%	10,24
BT	ADAȘENI	18,18%	9,79
BT	CONCEȘTI	31,25%	11,80
BT	CRISTEȘTI	3,85%	11,00
BT	DIMACHENI	133,33%	15,70
BT	GORBANEȘTI	5,00%	13,34
BT	HLIPICENI	31,82%	9,62
BT	MANOLEASA	5,88%	12,04
BT	MITOC	35,00%	15,98
BT	UNȚENI	21,05%	9,39
BT	VLASINEȘTI	44,83%	15,93
BT	VORNICENI	7,14%	12,16
SV	ZAMOSTEA	5,00%	7,90
IS	BIVOLARI	6,90%	9,20
IS	COSTEȘTI	21,43%	11,38
IS	GROPNIȚA	2,94%	11,28
IS	PROBOTA	3,70%	8,54
IS	ROȘCANI	25,00%	23,57
IS	SCOBINȚI	23,33%	11,27
IS	TODIREȘTI	26,67%	15,30
Sursa: Date INS TEMPO, POP201D - Născuți vii pe județe și localități			

Datele privind emigranții definitivii arată o creștere constantă și semnificativă a numărului persoanelor care își stabilesc domiciliul în afara României în toate cele trei județe ale microregiunii, în perioada 2021–2024. La nivelul ITI „Țara de Sus”, numărul total al emigranților a crescut de la 1.076 persoane în 2021 la 2.313 în 2024, ceea ce reprezintă o dublare în trei ani. La nivel județean, cea mai mare contribuție la acest fenomen provine din Botoșani, unde numărul emigranților crește de la 638 în 2021 la 1.514 în 2024.

Tabel 5. Număr emigranți definitivi

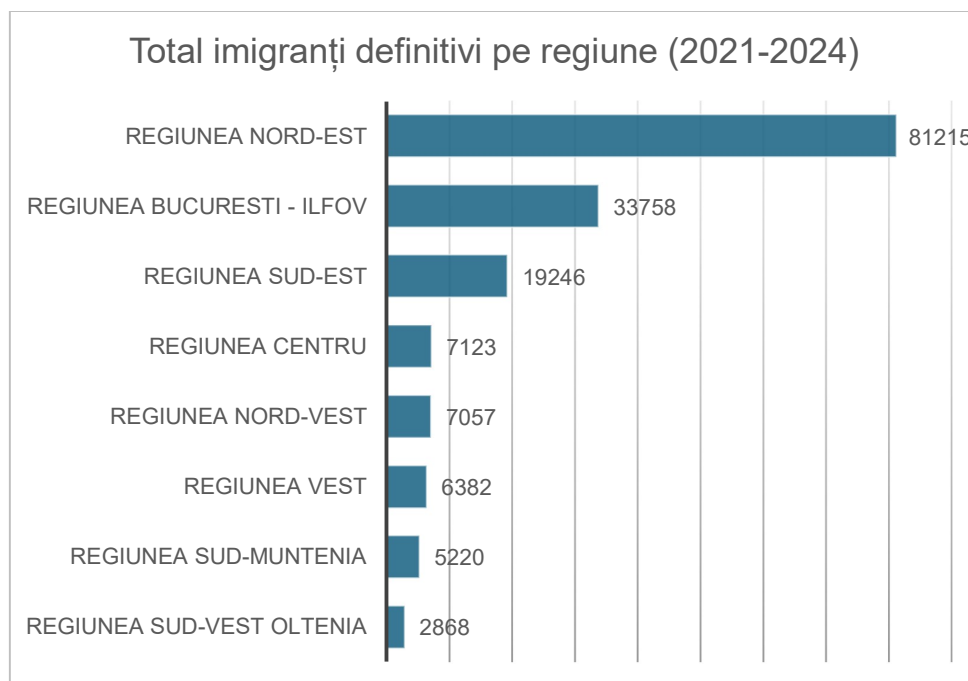
	2021	2022	2023	2024
BT (78 UAT)	638	1030	1110	1514
SV (13 UAT)	67	85	84	111
IS (35 UAT)	371	494	569	688
Total microregiune	1076	1609	1763	2313
<i>Sursa: Date INS TEMPO, POP309E - Emigranți definitivi pe județe și localități de plecare</i>				

Figură 4. Emigranți definitivi ITI Țara de Sus (2021-2024)

În comparație cu celelalte regiuni de dezvoltare, Regiunea Nord-Est se remarcă printr-un volum mult mai ridicat al imigranților definitivi în perioada 2021–2024, ajungând la peste 28800 de imigranți în 2022. Diferențele dintre regiuni sugerează că Nord-Estul a fost una dintre principalele zone de intrare și stabilire pentru persoanele afectate de războiul din Ucraina.

La nivelul microregiunii ITI „Țara de Sus”, această tendință se reflectă în dinamica județelor Botoșani, Iași și Suceava. Județul Iași înregistrează cele mai mari valori absolute de imigranți definitivi, cu peste 10.000 de imigranți în 2022, poziționându-se ca cel mai puternic pol de atracție din regiune datorită infrastructurii medicale, universitare și administrative. Scăderea puternică a imigrației în 2023 și 2024 în regiunea Nord-Est reflectă o diminuare a fluxurilor generate de conflictul din Ucraina, precum și o redistribuire a persoanelor relocalizate către alte regiuni sau alte țări.

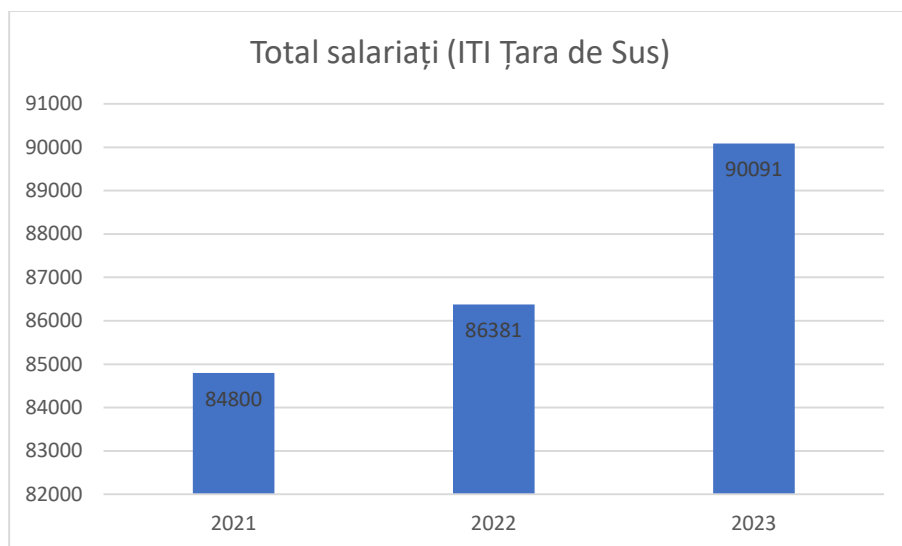
În ansamblu, evoluțiile demografice din teritoriul ITI „Țara de Sus” urmează tendințele generale observate la nivel național, însă zona își păstrează câteva trăsături care pot susține dezvoltarea pe termen lung. Populația este relativ bine distribuită în teritoriu, natalitatea se menține peste media națională, iar diversitatea etnică și culturală oferă un caracter aparte comunităților locale.

4.3 Forță de muncă, sărăcie și protecție socială

Numărul mediu al salariaților variază semnificativ între mediul urban și cel rural. Ponderea salariaților (calculată ca procent din totalul populației) care sunt înregistrați cu forme legale de muncă variază între 2,25% în comuna Ripiceni din județul Botoșani și 40,82% în municipiul Botoșani. Alte localități în care ponderea angajaților este peste medie sunt: municipiul Dorohoi (25,24%), municipiul Pașcani (33,63%) sau orașul Târgu Frumos (32,09%). Peste 80% din cele 127 de UAT-uri care compun microregiunea ITI „Țara de Sus” au o pondere a salariaților de sub 10% din totalul populației. Numărul salariaților în general crește de la un an la altul, însă numărul acestora rămâne limitat.

Mediul rural se confruntă cu probleme structurale care limitează angajarea în forme legale. Lipsa investițiilor, accesul dificil la transport, puținele firme active și dependența de agricultura de subzistență reduc mult numărul locurilor de muncă stabile. În multe comune, populația activă migrează către orașe sau în străinătate, ceea ce accentuează deficitul de forță de muncă și posibilitățile reduse de creare a unor activități economice locale.

Figură 5. Total salariați ITI Tăra de Sus (2021-2023)

Tabel 6. Număr angajați pe localitate

Nr. crt.	Județ	Unitatea administrativ- teritorială	2021	2022	2023	Pondere angajați (2023)
1	BT	MUNICIPIUL BOTOȘANI	34124	34886	36746	40,82%
2	BT	MUNICIPIUL DOROHOI	5339	5457	5778	25,24%
3	BT	ORAȘ BUCECEA	409	418	441	10,57%
4	BT	ORAȘ DARABANI	1130	1155	1220	10,21%
5	BT	ORAȘ FLAMÂNZI	697	713	746	7,06%
6	BT	ORAȘ SAVENI	824	842	886	13,74%
7	BT	ORAȘ ȘTEFANEȘTI	370	378	398	7,91%
8	BT	ADAȘENI	96	98	101	7,61%
9	BT	ALBEȘTI	172	176	182	2,91%
10	BT	AVRAMENI	153	156	162	4,89%
11	BT	BALUȘENI	166	170	178	4,01%

Nr. crt.	Județ	Unitatea administrativ- teritorială	2021	2022	2023	Pondere angajați (2023)
12	BT	BLÂNDEȘTI	73	74	77	4,70%
13	BT	BRAEȘTI	66	67	70	3,75%
14	BT	BROSCAUȚI	180	184	192	6,59%
15	BT	CALARAȘI	91	93	96	2,92%
16	BT	CÂNDEȘTI	64	65	67	3,49%
17	BT	CONCEȘTI	112	114	119	6,69%
18	BT	COPALAU	111	113	118	2,95%
19	BT	CORDARENI	47	48	48	2,54%
20	BT	CORLATENI	93	95	99	5,70%
21	BT	CORNI	228	233	242	4,20%
22	BT	COȘULA	87	89	93	2,95%
23	BT	COȚUȘCA	175	179	186	4,51%
24	BT	CRISTEȘTI	160	164	174	3,55%
25	BT	CRISTINEȘTI	165	169	176	5,04%
26	BT	CURTEȘTI	559	571	604	9,85%
27	BT	DÂNGENI	95	97	101	3,31%
28	BT	DERSCA	148	151	157	4,85%
29	BT	DIMACHENI	43	44	44	3,29%
30	BT	DOBÂRCENI	76	78	80	3,55%
31	BT	DRAGUȘENI	128	131	136	4,05%
32	BT	DURNEȘTI	93	95	99	2,96%
33	BT	FRUMUȘICA	231	236	245	4,81%
34	BT	GEORGE ENESCU	86	88	92	2,96%
35	BT	GORBANEȘTI	82	84	87	2,76%
36	BT	HANEȘTI	94	96	99	3,86%
37	BT	HAVÂRNA	106	108	112	2,67%
38	BT	HILIȘEU-HORIA	131	134	140	4,23%
39	BT	HLIPICENI	102	104	108	3,58%
40	BT	HUDEȘTI	191	195	202	3,58%
41	BT	IBANEȘTI	128	131	136	3,72%
42	BT	LEORDA	168	172	179	8,01%
43	BT	LOZNA	155	158	164	8,81%
44	BT	LUNCA	124	127	133	3,51%
45	BT	MANOLEASA	176	180	188	6,29%

Nr. crt.	Județ	Unitatea administrativ- teritorială	2021	2022	2023	Pondere angajați (2023)
46	BT	MIHAI EMINESCU	1223	1250	1320	15,28%
47	BT	MIHAILENI	149	152	158	7,61%
48	BT	MIHALAȘENI	63	64	65	3,06%
49	BT	MILEANCA	88	90	94	4,46%
50	BT	MITOC	61	62	64	3,79%
51	BT	NICȘENI	54	55	57	2,27%
52	BT	PALTINIȘ	119	122	127	3,06%
53	BT	POMÂRLA	138	141	146	5,76%
54	BT	PRAJENI	87	89	93	2,85%
55	BT	RACHIȚI	947	968	1012	19,42%
56	BT	RADAUȚI-PRUT	122	125	132	4,95%
57	BT	RAUȘENI	73	75	78	3,56%
58	BT	RIPICENI	80	82	85	2,25%
59	BT	ROMA	285	291	302	8,60%
60	BT	ROMÂNEȘTI	127	130	135	7,10%
61	BT	SANTA MARE	63	64	66	2,73%
62	BT	ȘENDRICENI	286	292	304	7,86%
63	BT	STAUCENI	240	245	256	6,61%
64	BT	ȘTIUBIENI	62	63	65	2,85%
65	BT	SUHARAU	197	201	209	5,48%
66	BT	SULIȚA	132	135	140	5,29%
67	BT	TODIRENI	176	180	188	5,62%
68	BT	TRUȘEȘTI	344	352	367	7,94%
69	BT	TUDORA	186	190	198	4,08%
70	BT	UNGURENI	239	244	254	4,17%
71	BT	UNȚENI	74	76	79	3,22%
72	BT	VACULEȘTI	58	59	61	3,29%
73	BT	VÂRFU CÂMPULUI	181	185	193	2,73%
74	BT	VIIȘOARA	52	53	55	3,55%
75	BT	VLADENI	178	182	190	4,17%
76	BT	VLASINEȘTI	349	357	372	14,11%
77	BT	VORNICENI	112	114	119	3,22%
78	BT	VORONA	441	451	470	7,08%
Jud. Botoșani total (78 UAT)		55034	56255	59155	15,06%	

Nr. crt.	Județ	Unitatea administrativ- teritorială	2021	2022	2023	Pondere angajați (2023)
1	SV	ORAȘ DOLHASCA	481	498	560	5,09%
2	SV	ORAȘ LITENI	745	749	833	9,38%
3	SV	ORAȘ SIRET	1522	1233	1233	18,38%
4	SV	DOLHEȘTI	128	127	133	4,02%
5	SV	DUMBRAVENI	639	765	801	10,03%
6	SV	FÂNTÂNELE	223	219	197	4,55%
7	SV	GRAMEȘTI	117	132	140	5,08%
8	SV	HANȚEȘTI	121	145	165	4,37%
9	SV	SIMINICEA	91	90	93	3,58%
10	SV	UDEȘTI	471	497	486	6,58%
11	SV	VEREȘTI	825	689	751	11,84%
12	SV	ZAMOSTEA	135	139	118	4,44%
13	SV	ZVORIȘTEA	352	363	382	6,57%
Jud. Suceava total (13 UAT)			5850	5646	5892	8,01%
1	IS	MUNICIPIUL PAȘCANI	9603	9891	10348	33,63%
2	IS	ORAȘ HÂRLAU	1882	1938	2028	19,60%
3	IS	ORAȘ PODU ILOAIEI	1406	1448	1499	16,67%
4	IS	ORAȘ TÂRGU FRUMOS	2860	2945	3080	32,09%
5	IS	ANDRIEȘENI	182	185	193	5,84%
6	IS	BALȘ	143	146	152	5,03%
7	IS	BALȚAȚI	266	269	278	5,82%
8	IS	BELCEȘTI	461	470	494	4,83%
9	IS	BIVOLARI	309	318	337	10,00%
10	IS	CEPLENIȚA	144	146	151	4,24%
11	IS	COARNELE CAPREI	87	88	91	3,73%
12	IS	COSTEȘTI	59	60	63	4,22%
13	IS	COTNARI	756	757	774	13,25%
14	IS	CUCUTENI	52	53	55	4,99%
15	IS	DELENI	414	425	439	4,94%
16	IS	ERBICENI	203	203	207	4,02%
17	IS	FÂNTÂNELE	91	91	95	4,78%
18	IS	FOCURI	184	185	190	5,10%
19	IS	GROPNIȚA	112	113	114	3,68%
20	IS	HARMANEȘTI	79	81	84	3,58%

Nr. crt.	Județ	Unitatea administrativ- teritorială	2021	2022	2023	Pondere angajați (2023)
21	IS	ION NECULCE	707	709	774	14,07%
22	IS	LESPEZI	287	292	299	6,36%
23	IS	PLUGARI	140	141	148	4,78%
24	IS	PROBOTA	169	171	180	5,49%
25	IS	ROȘCANI	61	62	65	5,11%
26	IS	RUGINOASA	798	815	363	6,29%
27	IS	SCOBINȚI	344	341	331	5,04%
28	IS	ȘIPOSE	343	345	354	7,51%
29	IS	SIREȚEL	160	163	169	4,11%
30	IS	ȚIGANAȘI	429	430	445	10,82%
31	IS	TODIREȘTI	141	141	147	3,95%
32	IS	TRIFEȘTI	244	249	251	7,33%
33	IS	VALEA SEACA	196	201	204	3,99%
34	IS	VÂNATORI	150	150	154	3,76%
35	IS	VLADENI	454	458	488	14,00%
Jud. Iași total (35 UAT)			23916	24480	25044	13,39%
Total microregiune			84800	86381	90091	13,79%
<i>Sursa: INS TEMPO, FOM104D - Numărul mediu al salariaților pe județe și localități</i>						

Structura populației ocupate în județele Botoșani, Suceava și Iași arată diferențe economice și o distribuție neuniformă a locurilor de muncă între sectoarele economice. În județul Botoșani se remarcă o dependență ridicată de agricultură, unde lucrează aproximativ 26.800 persoane, confirmând un profil său preponderent rural. În schimb, industriile moderne sunt slab reprezentate, sectorul IT având sub 1.000 de angajați, iar activitățile profesionale doar 1.600 persoane.

Județul Suceava are un profil mai echilibrat, cu valori ridicate atât în agricultură (36.100 persoane), cât și în industria prelucrătoare (32.800 mii persoane). Comerțul și serviciile susțin suplimentar piața muncii, prin aproximativ 32.000 angajați, ceea ce oferă județului o bază economică variată și o capacitate mai bună de absorbție a forței de muncă. Totuși, sectoarele cu valoare ridicată, precum IT-ul, rămân reduse ca dimensiune (1900 persoane).

Pe de altă parte, județul Iași se detașează ca principal pol economic al microregiunii. Industria prelucrătoare angajează 39.200 persoane, iar comerțul aproximativ 38.000, dar diferența majoră vine din sectoarele moderne: IT-ul ajunge la 18.800 mii angajați, serviciile profesionale la 8.200, iar sănătatea la 26.800 mii.

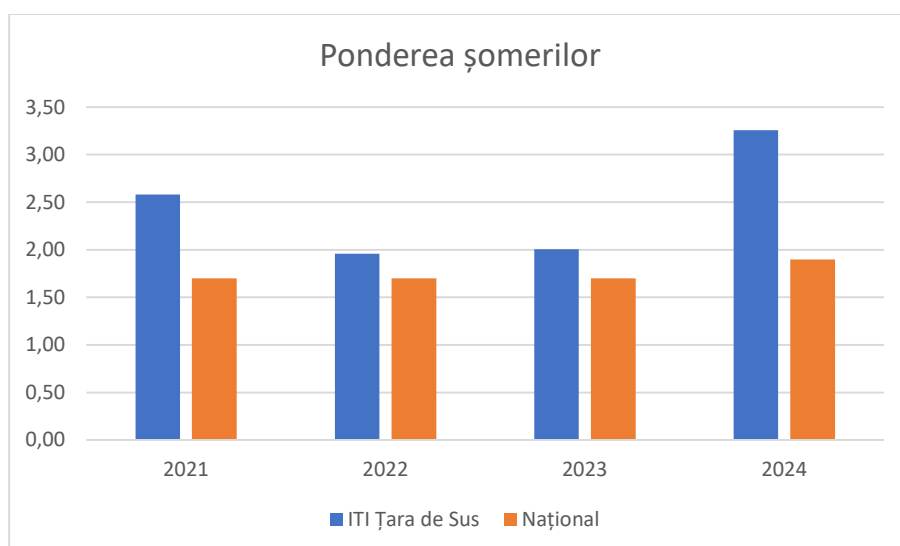
Tabel 7. Populația ocupată pe activități ale economiei (pe județ)

TOTAL	Populație ocupată 2023, Mii persoane		
	Jud. Botoșani	Jud. Suceava	Jud. Iași
A AGRICULTURA, SILVICULTURA SI PESCUIT	26,8	36,1	32,4
INDUSTRIE	22,1	37,8	45,5
B INDUSTRIA EXTRACTIVA	0,3	1	0,2
C INDUSTRIA PRELUCRATOARE	19,6	32,8	39,2
D PRODUCTIA SI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICA SI TERMICA, GAZE, APA CALDA SI AER CONDITIONAT	0,5	0,8	1,5
E DISTRIBUTIA APEI; SALUBRITATE, GESTIONAREA DESEURILOR, ACTIVITATI DE DECONTAMINARE	1,7	3,2	4,6
F CONSTRUCTII	7,4	13,1	28,9
G COMERT CU RIDICATA SI CU AMANUNTUL; REPARAREA AUTOVEHICULELOR SI MOTOCICLETELOR	15,7	32	37,9
H TRANSPORT SI DEPOZITARE	5,7	12,9	13,5
I HOTELURI SI RESTAURANTE	2,9	6,4	8,1
J INFORMATII SI COMUNICATII	0,9	1,9	18,8
K INTERMEDIERI FINANCIARE SI ASIGURARI	0,5	1,1	2,3
L TRANZACTII IMOBILIARE	0,3	0,5	1,2
M ACTIVITATI PROFESIONALE, STIINTIFICE SI TEHNICE	1,6	3,3	8,2
N ACTIVITATI DE SERVICII ADMINISTRATIVE SI ACTIVITATI DE SERVICII SUPORT	1,6	3,8	10,8
O ADMINISTRATIE PUBLICA SI APARARE; ASIGURARI SOCIALE DIN SISTEMUL PUBLIC	3,2	5,5	6,4
P INVATAMANT	7,1	12,8	20
Q SANATATE SI ASISTENTA SOCIALA	7,9	12	26,8

Populație ocupată 2023, Mii persoane			
TOTAL	Jud. Botoșani	Jud. Suceava	Jud. Iași
R ACTIVITATI DE SPECTACOLE, CULTURALE SI RECREATIVE	0,8	1,4	2,7
S ALTE ACTIVITATI DE SERVICII	2,1	4,2	5
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, FOM103D - Populația ocupata civila pe activități ale economiei naționale la nivel de secțiune CAEN Rev.2, sexe, macroregiuni, regiuni de dezvoltare si județe</i>			

Ponderea șomerilor la nivelul microregiunii ITI „Țara de Sus” este de 3,3% din totalul populației în anul 2024, o pondere care depășește cu mult nivelul național de 1,8% pentru același an. De asemenea, observăm o creștere constantă a ponderii șomerilor în perioada 2021–2024, iar anul 2024 reprezintă vârful acestei evoluții, cu cea mai ridicată proporție a persoanelor fără loc de muncă din intervalul analizat. La nivel de județ, în Suceava (13 UAT-uri) remarcăm cea mai mare rată a șomajului, de aproximativ 4% în anul 2024, în timp ce în jud. Botoșani (78 UAT-uri) ponderea șomerilor este de 2,67%. La nivel de localitate, comuna Corni din județul Botoșani are 0% pondere a șomerilor, iar localități precum municipiul Pașcani sau comuna Belcești (jud. Iași) au 1% pondere a șomerilor înregistrați. Rate ale șomajului de peste 8% se regăsesc în localitățile Cristinești (8,5%), Dimăcheni (9,5%), Hudești (8,3%).

Figură 6. Ponderea șomerilor ITI și național (2021-2024)

Tabel 8. Ponderea șomerilor pe localități, 2021-2024

Nr. crt.	Județ	Unitatea administrativ-teritorială	2021	2022	2023	2024
1	BT	MUNICIPIUL BOTOȘANI	0,4	0,6	0,5	0,8
2	BT	MUNICIPIUL DOROHOI	1,1	1	1,2	1,8
3	BT	ORAȘ BUCECEA	0,6	0,7	0,6	0,9
4	BT	ORAȘ DARABANI	1,3	1,3	1,4	1,8
5	BT	ORAȘ FLAMÂNZI	0,5	0,9	0,5	0,5
6	BT	ORAȘ SAVENI	0,8	1,1	1,4	1,4
7	BT	ORAȘ ȘTEFANEȘTI	3,8	4,6	4,6	5,2
8	BT	ADAȘENI	0,4	1,8	1,5	2
9	BT	ALBEȘTI	0,4	0,6	0,5	0,5
10	BT	AVRAMENI	0,3	0,4	0,4	1,6
11	BT	BALUȘENI	0,5	0,8	0,7	1,1
12	BT	BLÂNDEȘTI	0,6	0,4	0,5	0,5
13	BT	BRAEȘTI	2,3	2,8	1,9	3,6
14	BT	BROSCAUȚI	0,9	1	1,5	1,7
15	BT	CALARAȘI	1,8	3,6	3,8	4,9
16	BT	CÂNDEȘTI	0,9	0,5	0,6	1,1
17	BT	CONCEȘTI	4,5	5,2	3,9	3,4
18	BT	COPALAU	0,8	1,1	0,8	1,3
19	BT	CORDARENI	1,9	1,5	1,8	2,4
20	BT	CORLATENI	3,7	4,8	5,4	3,5
21	BT	CORNI	0,4	0,6	0,5	1
22	BT	COȘULA	1,2	2,7	2,1	3,5
23	BT	COȚUȘCA	0,2	0,2	0,4	1,1
24	BT	CRISTEȘTI	2	1,8	1,3	3,4
25	BT	CRISTINEȘTI	8	7,1	5,2	8,5
26	BT	CURTEȘTI	0,4	0,7	0,5	0,9
27	BT	DÂNGENI	0,8	0,9	1	1,4
28	BT	DERSCA	1	1,5	1,4	2,1
29	BT	DIMACHENI	1,7	0	0	9,5
30	BT	DOBÂRCENI	1,9	1,9	2,8	3,8
31	BT	DRAGUȘENI	0,4	0,6	0,8	1,2
32	BT	DURNEȘTI	0,8	1,1	2	2,8
33	BT	FRUMUȘICA	0,8	1	1	1
34	BT	GEORGE ENESCU	1,7	2,5	2,5	2,8

Nr. crt.	Județ	Unitatea administrativ-teritorială	2021	2022	2023	2024
35	BT	GORBANEȘTI	0,2	0,4	0,2	0,5
36	BT	HANEȘTI	1,6	1,5	1,2	1,9
37	BT	HAVÂRNA	1,3	1	1,3	0,4
38	BT	HILIȘEU-HORIA	3,9	5,2	3,2	6,1
39	BT	HLIPICENI	0,9	1,2	0,8	1,7
40	BT	HUDEȘTI	4,2	4,9	5,6	8,3
41	BT	IBANEȘTI	3,1	2,2	2,2	3,1
42	BT	LEORDA	0,4	0,6	0,5	0,7
43	BT	LOZNA	0,1	0	0	0
44	BT	LUNCA	0,2	0,5	0,3	0,5
45	BT	MANOLEASA	0,8	1,5	1,7	4,7
46	BT	MIHAI EMINESCU	0,5	0,7	0,6	0,5
47	BT	MIHAILENI	1,2	2,8	1,7	2,2
48	BT	MIHALAȘENI	1,7	2,2	2,1	3,7
49	BT	MILEANCA	1,5	1,3	1,3	2,8
50	BT	MITOC	0,4	0,7	2,2	3,6
51	BT	NICȘENI	0,4	0,5	0,3	0,6
52	BT	PALTINIȘ	0,9	1	0,9	1,4
53	BT	POMÂRLA	2,6	2,5	3,7	5,3
54	BT	PRAJENI	0,6	1,1	1	1,6
55	BT	RACHIȚI	0,4	0,6	0,5	0,4
56	BT	RADAUȚI-PRUT	1,2	1,2	1,2	2,4
57	BT	RAUȘENI	0,5	0,4	0,6	0,7
58	BT	RIPICENI	1,8	1,7	2,1	3
59	BT	ROMA	0,4	0,5	0,4	0,2
60	BT	ROMÂNEȘTI	2	2,3	2,2	3,4
61	BT	SANTA MARE	4	5,9	7,5	9
62	BT	ȘENDRICENI	1,7	1,5	1,8	3,6
63	BT	STAUCENI	0,6	0,7	0,5	0,9
64	BT	ȘTIUBIENI	3,3	4,2	4,1	4,7
65	BT	SUHARAU	0,9	1,1	1,5	2,4
66	BT	SULIȚA	0,5	1,1	0,5	0,7
67	BT	TODIRENI	0,8	1	0,9	1,6
68	BT	TRUȘEȘTI	0,6	0,8	0,8	0,6
69	BT	TUDORA	1,1	1,2	1	1,2

Nr. crt.	Județ	Unitatea administrativ-teritorială	2021	2022	2023	2024
70	BT	UNGURENI	0,3	0,7	0,8	1,5
71	BT	UNȚENI	0,3	0,8	0,5	0,7
72	BT	VACULEȘTI	1,6	2,5	1,7	3,9
73	BT	VÂRFU CÂMPULUI	0,4	0,4	0,2	0,2
74	BT	VIIȘOARA	3,8	4,2	3	7,2
75	BT	VLADENI	0,5	0,7	0,6	1,3
76	BT	VLASINEȘTI	0,7	0,6	0,8	0,8
77	BT	VORNICENI	1	1,1	1,3	2,9
78	BT	VORONA	0,3	0,5	0,5	0,5
Jud. Botoșani total (78 UAT)			3,00	0,75	1,13	2,67
1	SV	ORAȘ DOLHASCA	7,4	7,6	6,7	7,0
2	SV	ORAȘ LITENI	1,3	1,3	1,0	1,8
3	SV	ORAȘ SIRET	0,8	2,4	1,9	1,1
4	SV	DOLHEȘTI	1,9	2,5	2,8	4,4
5	SV	DUMBRAVENI	1,1	0,9	0,9	1,3
6	SV	FÂNTÂNELE	0,4	0,7	0,8	2,2
7	SV	GRAMEȘTI	0,7	2,6	3,2	3,2
8	SV	HANȚEȘTI	0,1	0,0	0,0	1,9
9	SV	SIMINICEA	0,9	0,7	0,5	1,0
10	SV	UDEȘTI	4,2	4,2	4,3	5,8
11	SV	VEREȘTI	5,3	5,1	5,0	6,9
12	SV	ZAMOSTEA	3,6	4,8	3,9	4,5
13	SV	ZVORIȘTEA	1,3	1,0	1,1	1,6
Jud. Suceava total (13 UAT)			2,3	2,6	2,4	4,0
1	IS	MUNICIPIUL PAȘCANI	0,7	0,7	0,7	1,0
2	IS	ORAȘ HÂRLAU	2,1	1,6	1,3	1,2
3	IS	ORAȘ PODU ILOAIEI	1,6	1,3	1,2	2,2
4	IS	ORAȘ TÂRGU FRUMOS	0,6	0,7	0,8	1,2
5	IS	ANDRIEȘENI	0,1	2,2	0,3	0,8
6	IS	BALȘ	2,5	2,2	1,8	3,1
7	IS	BALȚAȚI	1,0	1,1	0,9	0,9
8	IS	BELCEȘTI	1,0	1,1	1,2	1,0
9	IS	BIVOLARI	0,6	0,6	0,4	0,7
10	IS	CEPLENIȚA	2,6	2,5	2,8	3,9
11	IS	COARNELE CAPREI	5,6	4,3	4,7	6,0

Nr. crt.	Județ	Unitatea administrativ-teritorială	2021	2022	2023	2024
12	IS	COSTEȘTI	3,0	2,7	3,1	2,4
13	IS	COTNARI	1,1	1,5	1,5	2,7
14	IS	CUCUTENI	1,3	1,4	2,2	2,4
15	IS	DELENI	1,2	1,2	1,3	2,1
16	IS	ERBICENI	2,3	2,4	2,5	2,4
17	IS	FÂNTÂNELE	9,6	9,4	10,3	11,2
18	IS	FOCURI	2,4	1,8	0,2	4,0
19	IS	GROPNIȚA	2,2	2,2	2,8	2,3
20	IS	HARMANEȘTI	7,8	6,9	5,7	6,1
21	IS	ION NECULCE	1,6	1,7	2,1	2,5
22	IS	LESPEZI	1,9	2,0	2,2	2,0
23	IS	PLUGARI	0,4	0,4	0,2	1,0
24	IS	PROBOTA	3,7	4,1	4,2	3,7
25	IS	ROȘCANI	0,7	0,7	0,3	1,4
26	IS	RUGINOASA	2,5	2,4	2,4	2,6
27	IS	SCOBINȚI	0,8	1,1	1,0	2,2
28	IS	ȘIPOSE	0,5	0,6	0,5	2,2
29	IS	SIREȚEL	9,7	10,8	11,9	11,1
30	IS	ȚIGANAȘI	0,8	1,0	0,9	1,1
31	IS	TODIREȘTI	5,5	6,1	7,4	9,8
32	IS	TRIFEȘTI	3,0	3,7	3,8	5,0
33	IS	VALEA SEACA	2,6	2,7	2,8	3,1
34	IS	VÂNATORI	2,1	2,1	2,3	2,9
35	IS	VLADENI	0,1	0,4	0,4	0,8
Jud. Iași total (35 UAT)			2,4	2,5	2,5	3,1
Total microregiune			2,6	2,0	2,0	3,3
Național			1,7	1,7	1,7	1,9
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, SOM101E - Șomeri înregistrați la sfârșitul lunii, pe sexe, județe și localități</i>						

Datele pentru perioada 2021–2023 arată că Regiunea Nord-Est rămâne una dintre cele mai vulnerabile din România în ceea ce privește riscul de sărăcie, excluziune socială și deprivare materială. Chiar dacă indicatorii prezintă unele îmbunătățiri față de anul 2021, nivelurile rămân constant peste media națională.

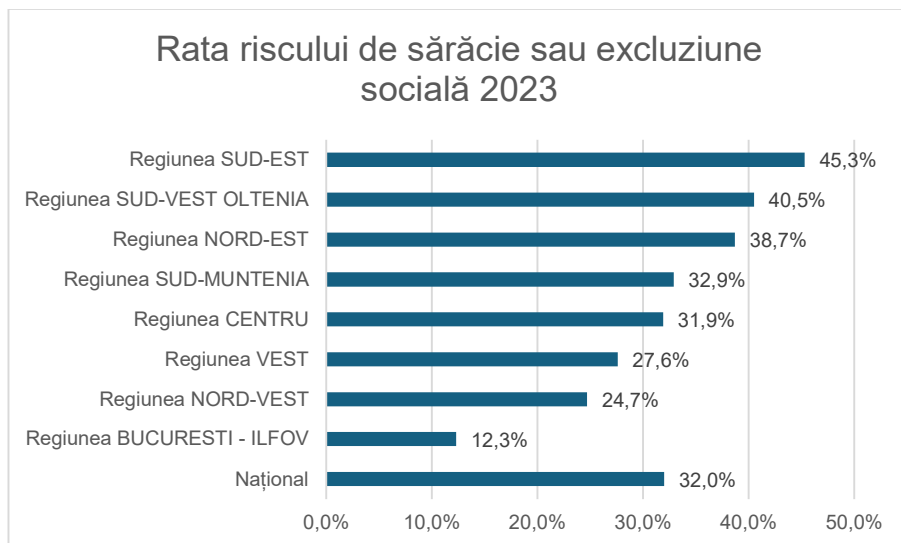
Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială în Nord-Est este de 38,7% în 2023, față de media națională de 32%. Chiar dacă a scăzut față de anul 2021 (42,7%), regiunea se menține în grupul teritoriilor cu vulnerabilitate ridicată. Valori apropiate se regăsesc doar în Sud-Est și Sud-Muntenia.

În ceea ce privește rata deprivării materiale și sociale, regiunea Nord-Est prezintă valori ridicate, de 32,3% în 2023, însă cu o îmbunătățire semnificativă față de anul 2022 (40,3%). Deși rămâne peste media națională (31,4%), regiunea se poziționează mai bine decât Sud-Est sau Sud-Muntenia.

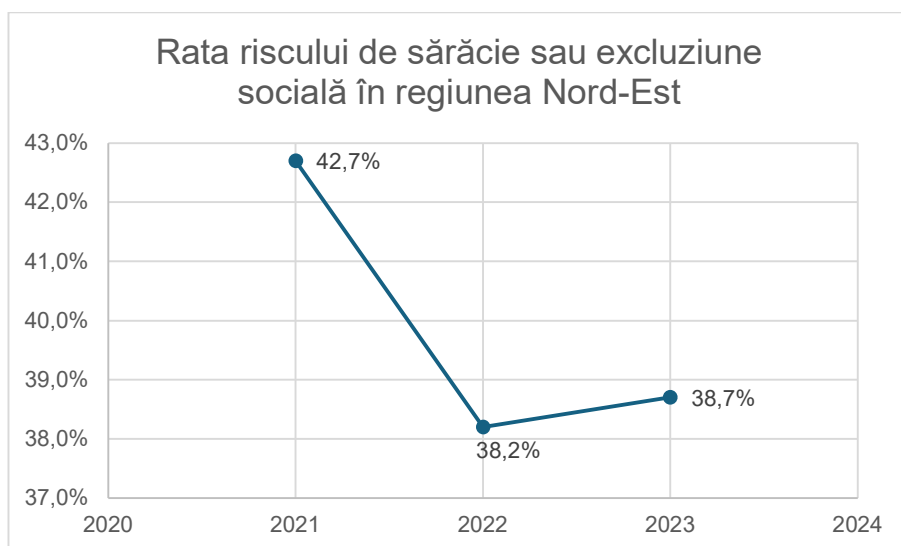
Tabel 9. Date sărăcie (pe regiuni)

Macroregiuni si regiuni de dezvoltare	Rata riscului de sărăcie sau excluziune sociala (%)			Rata persoanelor de sub 64 ani din gospodăriile cu intensitate foarte redusa a muncii (%)			Rata deprivării materiale si sociale (%)		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Național	34,4	34,4	32	3,5	4,2	5,2	34,5	36,4	31,4
Regiunea NORD-VEST	25	27,4	24,7	3,3	2,7	3,4	28	27,7	26,9
Regiunea CENTRU	30,6	31,7	31,9	5	10,1	7,7	30,9	31,6	29,4
Regiunea NORD-EST	42,7	38,2	38,7	2,1	1,9	1,7	36,7	40,3	32,3
Regiunea SUD-EST	50,3	46,9	45,3	4,9	6,4	14,3	49	47,1	42,4
Regiunea SUD-MUNTENIA	37,2	37,1	32,9	4	3,6	3,1	44,3	44,8	36,5
Regiunea BUCURESTI - ILFOV	16,4	19,2	12,3	1,2	1,3	0,7	22,5	25,1	20,5
Regiunea SUD-VEST OLTENIA	39,2	44,7	40,5	4,1	5,7	3,6	33,6	39,1	35
Regiunea VEST	30,6	29,5	27,6	4	3,8	10,7	26,2	32,7	26,6
Sursa datelor: INS TEMPO, SAR114B -Rata riscului de sărăcie sau excluziune sociala, SAR116F Rata persoanelor de sub 64 ani din gospodăriile cu intensitate foarte redusa a muncii, SAR117E - Rata deprivării materiale si sociale									

Figură 7. Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială 2023

Figură 8. Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială în Regiunea Nord-Est

Piața muncii din teritoriul ITI „Țara de Sus” evidențiază diferențe semnificative între mediul urban și cel rural, precum și o distribuție neuniformă a activităților economice. Centrele urbane și zonele cu dezvoltare economică mai ridicată, în special cele din județul Iași, concentrează o parte importantă a locurilor de muncă și a sectoarelor economice cu valoare adăugată mai mare, în timp ce multe comunități rurale rămân dependente de agricultură și de activități economice cu productivitate redusă. Chiar dacă numărul salariaților este în creștere, ponderea acestora rămâne redusă în majoritatea localităților, iar nivelul șomajului și riscul de sărăcie indică provocări

sociale și economice care necesită intervenții coordonate. Totodată, diversitatea profilului economic al microregiunii, existența unor poli locali de dezvoltare și disponibilitatea resursei umane oferă premise pentru diversificarea economiei locale și dezvoltarea unor oportunități de angajare adaptate nevoilor comunităților.

4.4 Educație școlară și educația adulților

Numărul total de unități școlare din microregiunea ITI „Țara de Sus” este de 222, dintre care 135 în județul Botoșani (având cele mai multe UAT-uri incluse, respectiv 78), 18 în cele 13 localități din județul Suceava și 69 de unități școlare în 35 de UAT-uri din județul Iași. Așa cum era de așteptat, cele mai multe unități școlare se regăsesc în municipii: Botoșani (39), Dorohoi (13), Pașcani (13).

Tabel 10. Număr unități școlare pe localitate

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr. total unități școlare (2024)
1	BT	MUNICIPIUL BOTOȘANI	39
2	BT	MUNICIPIUL DORHOI	13
3	BT	ORAȘ BUCECEA	1
4	BT	ORAȘ DARABANI	2
5	BT	ORAȘ FLAMÂNZI	2
6	BT	ORAȘ SAVENI	2
7	BT	ORAȘ ȘTEFANEȘTI	1
8	BT	ADAȘENI	1
9	BT	ALBEȘTI	2
10	BT	AVRAMENI	1
11	BT	BALUȘENI	1
12	BT	BLÂNDEȘTI	1
13	BT	BRAEȘTI	1
14	BT	BROSCAUȚI	1
15	BT	CALARAȘI	1
16	BT	CÂNDEȘTI	1
17	BT	CONCEȘTI	1
18	BT	COPALAU	1
19	BT	CORDARENI	1
20	BT	CORLATENI	2

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr. total unități școlare (2024)
21	BT	CORNI	1
22	BT	COȘULA	1
23	BT	COȚUȘCA	1
24	BT	CRISTEȘTI	1
25	BT	CRISTINEȘTI	1
26	BT	CURTEȘTI	1
27	BT	DÂNGENI	1
28	BT	DERSCA	1
29	BT	DIMACHENI	1
30	BT	DOBÂRCENI	1
31	BT	DRAGUȘENI	1
32	BT	DURNEȘTI	1
33	BT	FRUMUȘICA	1
34	BT	GEORGE ENESCU	1
35	BT	GORBANEȘTI	1
36	BT	HANEȘTI	1
37	BT	HAVÂRNA	1
38	BT	HILIȘEU-HORIA	1
39	BT	HLIPICENI	1
40	BT	HUDEȘTI	1
41	BT	IBANEȘTI	1
42	BT	LEORDA	1
43	BT	LOZNA	1
44	BT	LUNCA	1
45	BT	MANOLEASA	1
46	BT	MIHAI EMINESCU	1
47	BT	MIHAILENI	1
48	BT	MIHALAȘENI	1
49	BT	MILEANCA	1
50	BT	MITOC	1
51	BT	NICȘENI	1
52	BT	PALTINIȘ	1
53	BT	POMÂRLA	1
54	BT	PRAJENI	1
55	BT	RACHIȚI	1

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr. total unități școlare (2024)
56	BT	RADAUȚI-PRUT	1
57	BT	RAUȘENI	1
58	BT	RIPICENI	1
59	BT	ROMA	1
60	BT	ROMÂNEȘTI	1
61	BT	SANTA MARE	1
62	BT	ȘENDRICENI	1
63	BT	STAUČENI	1
64	BT	ȘTIUBIENI	1
65	BT	SUHARAU	1
66	BT	SULIȚA	1
67	BT	TODIRENI	1
68	BT	TRUȘEȘTI	1
69	BT	TUDORA	1
70	BT	UNGURENI	2
71	BT	UNȚENI	1
72	BT	VACULEȘTI	1
73	BT	VÂRFU CÂMPULUI	1
74	BT	VIIȘOARA	1
75	BT	VLADENI	2
76	BT	VLASINEȘTI	1
77	BT	VORNICENI	1
78	BT	VORONA	1
Jud. Botoșani total			135
1	SV	ORAȘ DOLHASCA	3
2	SV	ORAȘ LITENI	1
3	SV	ORAȘ SIRET	2
4	SV	DOLHEȘTI	1
5	SV	DUMBRAVENI	2
6	SV	FÂNTÂNELE	1
7	SV	GRAMEȘTI	1
8	SV	HANȚEȘTI	1
9	SV	SIMINICEA	1
10	SV	UDEȘTI	1
11	SV	VEREȘTI	2

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr. total unități școlare (2024)
12	SV	ZAMOSTEA	1
13	SV	ZVORIȘTEA	1
Jud. Suceava total			18
1	IS	MUNICIPIUL PAȘCANI	13
2	IS	ORAȘ HÂRLAU	5
3	IS	ORAȘ PODU ILOAIEI	2
4	IS	ORAȘ TÂRGU FRUMOS	6
5	IS	ANDRIEȘENI	1
6	IS	BALȘ	1
7	IS	BALȚAȚI	2
8	IS	BELCEȘTI	4
9	IS	BIVOLARI	1
10	IS	CEPLENIȚA	1
11	IS	COARNELE CAPREI	1
12	IS	COSTEȘTI	1
13	IS	COTNARI	3
14	IS	CUCUTENI	1
15	IS	DELENI	2
16	IS	ERBICENI	2
17	IS	FÂNTÂNELE	1
18	IS	FOCURI	1
19	IS	GROPNIȚA	1
20	IS	HARMANEȘTI	1
21	IS	ION NECULCE	1
22	IS	LESPEZI	1
23	IS	PLUGARI	1
24	IS	PROBOTA	1
25	IS	ROȘCANI	1
26	IS	RUGINOASA	1
27	IS	SCOBINȚI	3
28	IS	ȘIPOTE	2
29	IS	SIREȚEL	1
30	IS	ȚIGANAȘI	1
31	IS	TODIREȘTI	1
32	IS	TRIFEȘTI	1

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr. total unități școlare (2024)
33	IS	VALEA SEACA	2
34	IS	VÂNATORI	1
35	IS	VLADENI	1
Jud. Iași total			69
Total microregiune ITI „Țara de Sus”			222
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, SCL101C - Unitățile de învățământ pe niveluri de educație, județe si localități</i>			

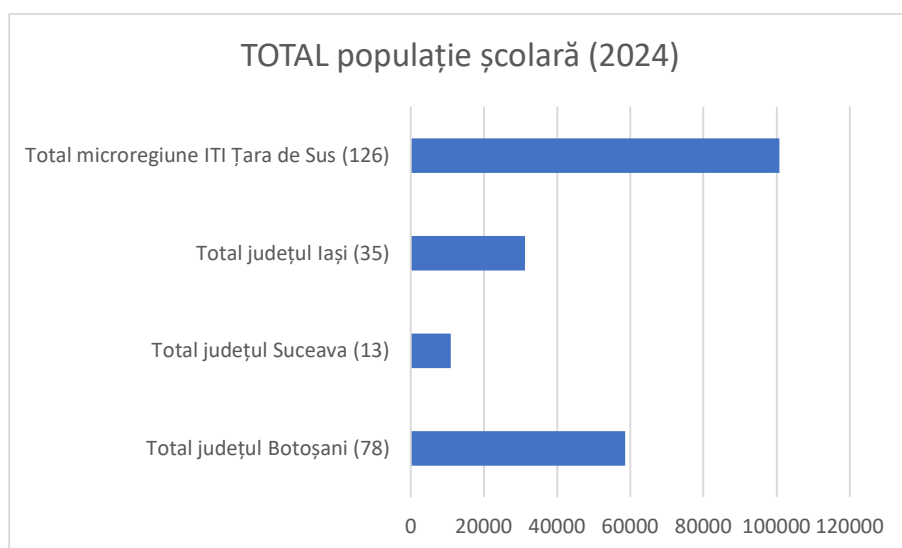
Populația școlară în cadrul microregiunii ITI „Țara de Sus” însuma un total de 100795 elevi și studenți în anul 2024, conform datelor INS. Dintre aceștia, doar 469 de ante-preșcolar erau înscriși la creșă (241 în municipiul Botoșani, 31 în Oraș Podu Iloaiei, 100 în municipiul Pașcani, 74 în Oraș Târgu Frumos). Una dintre nevoile identificate din perspectiva educațională este cea de dezvoltare a rețelei de creșe, având în vedere numărul extrem de redus de ante-preșcolari înscriși raportat la populația școlară totală. Cererea depășește cu mult oferta actuală, iar lipsa creșelor limitează accesul copiilor mici la educație timpurie și pune presiune suplimentară pe familii, în special pe părinții care lucrează.

De asemenea, am calculat procente estimative ale copiilor cu vârste între 3-5 ani care sunt înscriși la grădiniță. Procentul mediu al copiilor (3-5 ani) înrolați la grădiniță la nivelul microregiunii este de 75,19%, procent similar cu media națională de 75%. Totuși, media la nivelul Uniunii Europene este de 93%, iar România și-a asumat să ajungă la nivelul țintei europene de minimum 96% participare în educația timpurie pentru copiii între 3 ani și vârsta de intrare în învățământul primar. Această țintă este asumată în cadrul Spațiului European al Educației 2030, respectiv în documentele de planificare naționale precum PNRR și Strategia pentru educație timpurie.

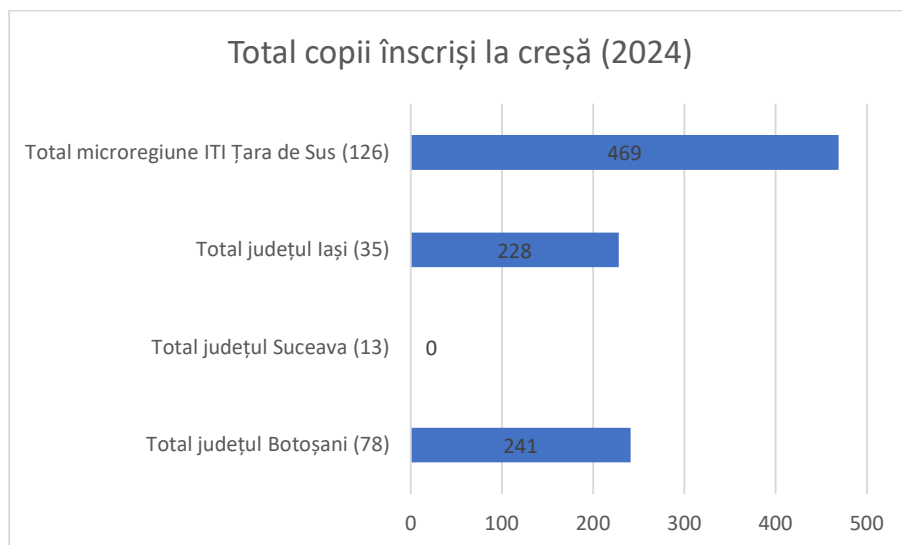
În unele orașe și municipii procentul copiilor cu vârste de 3–5 ani înscriși la grădiniță apare ca fiind mai mare de 100%. Acest lucru nu indică o eroare, ci reflectă două fenomene. O parte dintre copiii raportați depășesc deja vârsta de 5 ani, dar sunt în continuare înrolați în sistemul preșcolar. În plus, există un fenomen de „turism educațional”, în care părinții își înscriu copiii la grădinițe sau școli considerate mai bune decât cele din localitățile de domiciliu, ceea ce crește artificial numărul de copii

raportați în anumite unități administrativ-teritoriale. Pe de altă parte, în localitățile rurale, procentul copiilor de 3-5 ani înscriși la grădiniță este foarte mic: Curtești (26%), Păltiniș (27%), Ripiceni (19%), Vârfu Câmpului (16%). Identificăm astfel nevoia de extindere și modernizare a infrastructurii educaționale din mediul rural, precum și de servicii care să facă participarea mai accesibilă pentru familii prin dezvoltarea de grădinițe mai aproape de comunități, programe flexibile, transport școlar adaptat și campanii locale de conștientizare privind beneficiile educației timpurii.

Figură 9. Total populație școlară ITI

Figură 10. Total copii înscriși la creșă ITI

Tabel 11. Populație școlară, 2024

Nr. crt.	Județ	UAT	TOTAL (2024)	CREȘĂ	GRĂDINIȚĂ	Total copii de 3-5 ani	% copii de 3-5 ani înscriși la grădiniță
1	BT	MUNICIPIUL BOTOȘANI	21242	241	2911	2901	100,34%
2	BT	MUNICIPIUL DOROHOI	5044	0	844	712	118,54%
3	BT	ORAȘ BUCECEA	730	0	120	172	69,77%
4	BT	ORAȘ DARABANI	1816	0	260	410	63,41%
5	BT	ORAȘ FLAMÂNZI	1587	0	257	333	77,18%
6	BT	ORAȘ SAVENI	1449	0	219	184	119,02%
7	BT	ORAȘ ȘTEFANEȘTI	792	0	137	227	60,35%
8	BT	ADAȘENI	113	0	29	53	54,72%
9	BT	ALBEȘTI	924	0	142	326	43,56%
10	BT	AVRAMENI	407	0	84	118	71,19%
11	BT	BALUȘENI	328	0	82	129	63,57%
12	BT	BLÂNDEȘTI	172	0	40	46	86,96%
13	BT	BRAEȘTI	229	0	50	66	75,76%
14	BT	BROSCAUȚI	213	0	37	63	58,73%
15	BT	CALARAȘI	295	0	63	65	96,92%
16	BT	CÂNDEȘTI	187	0	55	88	62,50%
17	BT	CONCEȘTI	182	0	46	52	88,46%
18	BT	COPALAU	486	0	153	163	93,87%

Nr. crt.	Județ	UAT	TOTAL (2024)	CREȘĂ	GRĂDINIȚĂ	Total copii de 3-5 ani	% copii de 3-5 ani înscriși la grădiniță
19	BT	CORDARENI	141	0	29	38	76,32%
20	BT	CORLATENI	322	0	39	48	81,25%
21	BT	CORNI	796	0	188	224	83,93%
22	BT	COȘULA	319	0	83	97	85,57%
23	BT	COȚUȘCA	704	0	113	178	63,48%
24	BT	CRISTEȘTI	626	0	153	185	82,70%
25	BT	CRISTINEȘTI	536	0	119	134	88,81%
26	BT	CURTEȘTI	234	0	60	230	26,09%
27	BT	DÂNGENI	313	0	74	102	72,55%
28	BT	DERSCA	224	0	54	77	70,13%
29	BT	DIMACHENI	182	0	33	37	89,19%
30	BT	DOBÂRCENI	237	0	82	54	151,85%
31	BT	DRAGUȘENI	262	0	66	163	40,49%
32	BT	DURNEȘTI	409	0	108	138	78,26%
33	BT	FRUMUȘICA	554	0	135	188	71,81%
34	BT	GEORGE ENESCU	309	0	72	84	85,71%
35	BT	GORBANEȘTI	366	0	89	117	76,07%
36	BT	HANEȘTI	193	0	50	151	33,11%
37	BT	HAVÂRNA	285	0	73	75	97,33%
38	BT	HILIȘEU-HORIA	392	0	98	114	85,96%
39	BT	HLIPICENI	324	0	82	92	89,13%
40	BT	HUDEȘTI	680	0	161	203	79,31%
41	BT	IBANEȘTI	399	0	93	107	86,92%
42	BT	LEORDA	235	0	62	90	68,89%
43	BT	LOZNA	206	0	60	79	75,95%
44	BT	LUNCA	304	0	85	77	110,39%
45	BT	MANOLEASA	405	0	86	106	81,13%
46	BT	MIHAI EMINESCU	610	0	191	314	60,83%
47	BT	MIHAILENI	223	0	62	65	95,38%
48	BT	MIHALAȘENI	267	0	60	110	54,55%
49	BT	MILEANCA	235	0	58	64	90,63%
50	BT	MITOC	204	0	49	52	94,23%
51	BT	NICȘENI	293	0	72	78	92,31%

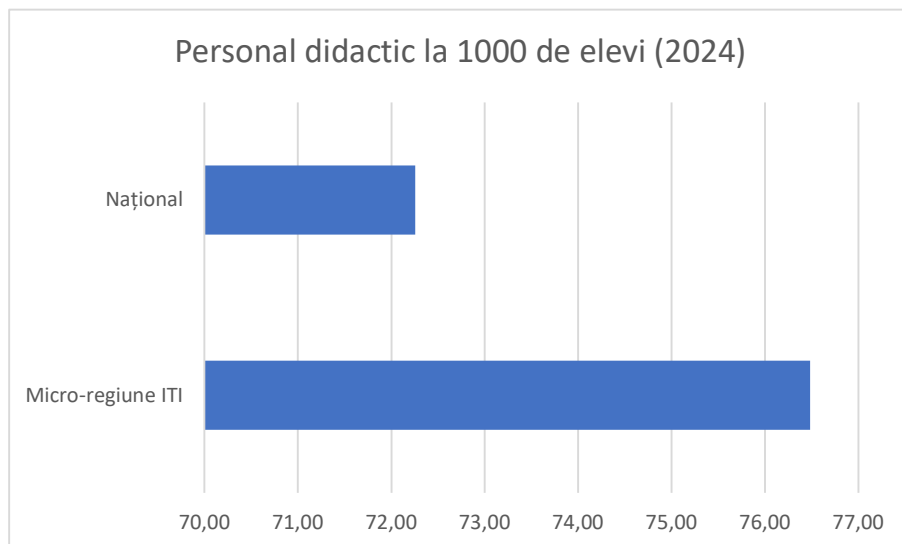
Nr. crt.	Județ	UAT	TOTAL (2024)	CREȘĂ	GRĂDINIȚĂ	Total copii de 3-5 ani	% copii de 3-5 ani înscriși la grădiniță
52	BT	PALTINIȘ	164	0	47	177	26,55%
53	BT	POMĂRLA	297	0	57	71	80,28%
54	BT	PRAJENI	357	0	74	103	71,84%
55	BT	RACHIȚI	375	0	78	178	43,82%
56	BT	RADAUȚI-PRUT	260	0	67	77	87,01%
57	BT	RAUȘENI	186	0	40	72	55,56%
58	BT	RIPICENI	182	0	35	185	18,92%
59	BT	ROMA	360	0	83	130	63,85%
60	BT	ROMĂNEȘTI	205	0	52	65	80,00%
61	BT	SANTA MARE	280	0	66	73	90,41%
62	BT	ȘENDRICENI	862	0	61	141	43,26%
63	BT	STAUCENI	303	0	77	108	71,30%
64	BT	ȘTIUBIENI	303	0	58	72	80,56%
65	BT	SUHARAU	481	0	102	115	88,70%
66	BT	SULIȚA	257	0	62	69	89,86%
67	BT	TODIRENI	513	0	114	123	92,68%
68	BT	TRUȘEȘTI	1059	0	97	168	57,74%
69	BT	TUDORA	364	0	92	118	77,97%
70	BT	UNGURENI	915	0	206	202	101,98%
71	BT	UNȚENI	226	0	45	56	80,36%
72	BT	VACULEȘTI	115	0	27	47	57,45%
73	BT	VÂRFU CÂMPULUI	286	0	73	462	15,80%
74	BT	VIIȘOARA	145	0	36	42	85,71%
75	BT	VLADENI	279	0	105	130	80,77%
76	BT	VLASINEȘTI	289	0	55	125	44,00%
77	BT	VORNICENI	465	0	80	158	50,63%
78	BT	VORONA	1115	0	200	186	107,53%
Total județul Botoșani			58628	241	10457	13432	77,85%
1	SV	ORAȘ DOLHASCA	1528	0	274	380	72,11%
2	SV	ORAȘ LITENI	1448	0	238	323	73,68%
3	SV	ORAȘ SIRET	1636	0	182	237	76,79%
4	SV	DOLHEȘTI	366	0	72	98	73,47%
5	SV	DUMBRAVENI	1919	0	405	511	79,26%

Nr. crt.	Județ	UAT	TOTAL (2024)	CREȘĂ	GRĂDINIȚĂ	Total copii de 3-5 ani	% copii de 3-5 ani înscriși la grădiniță
6	SV	FĂNTÂNELE	522	0	125	169	73,96%
7	SV	GRAMEȘTI	235	0	57	83	68,67%
8	SV	HANȚEȘTI	424	0	115	123	93,50%
9	SV	SIMINICEA	325	0	61	74	82,43%
10	SV	UDEȘTI	949	0	227	346	65,61%
11	SV	VEREȘTI	792	0	174	291	59,79%
12	SV	ZAMOSTEA	260	0	58	75	77,33%
13	SV	ZVORIȘTEA	539	0	114	195	58,46%
Total județul Suceava			10943	0	2102	2905	72,36%
1	IS	MUNICIPIUL PAȘCANI	7009	100	914	1323	69,09%
2	IS	ORAȘ HÂRLAU	3134	0	291	534	54,49%
3	IS	ORAȘ PODU ILOAIEI	1775	31	248	412	60,19%
4	IS	ORAȘ TÂRGU FRUMOS	3332	74	324	436	74,31%
5	IS	ANDRIEȘENI	391	0	81	115	70,43%
6	IS	BALȘ	343	0	70	142	49,30%
7	IS	BALȚAȚI	500	0	120	148	81,08%
8	IS	BELCEȘTI	1593	0	226	371	60,92%
9	IS	BIVOLARI	322	0	62	93	66,67%
10	IS	CEPLENIȚA	360	0	72	107	67,29%
11	IS	COARNELE CAPREI	331	0	58	84	69,05%
12	IS	COSTEȘTI	165	0	40	55	72,73%
13	IS	COTNARI	768	0	161	188	85,64%
14	IS	CUCUTENI	109	0	30	52	57,69%
15	IS	DELENI	1066	0	229	267	85,77%
16	IS	ERBICENI	630	0	126	183	68,85%
17	IS	FĂNTÂNELE	408	0	79	90	87,78%
18	IS	FOCURI	536	0	122	135	90,37%
19	IS	GROPNIȚA	425	0	91	106	85,85%
20	IS	HARMANEȘTI	229	0	51	68	75,00%
21	IS	ION NECULCE	384	0	125	170	73,53%
22	IS	LESPEZI	547	0	116	142	81,69%
23	IS	PLUGARI	411	0	64	105	60,95%
24	IS	PROBOTA	367	0	68	100	68,00%

Nr. crt.	Județ	UAT	TOTAL (2024)	CREȘĂ	GRĂDINIȚĂ	Total copii de 3-5 ani	% copii de 3-5 ani înscriși la grădiniță
25	IS	ROȘCANI	228	0	51	65	78,46%
26	IS	RUGINOASA	581	0	118	168	70,24%
27	IS	SCOBINȚI	720	23	210	203	103,45%
28	IS	ȘIPOSE	574	0	123	133	92,48%
29	IS	SIREȚEL	605	0	128	155	82,58%
30	IS	ȚIGANAȘI	560	0	126	188	67,02%
31	IS	TODIREȘTI	656	0	131	203	64,53%
32	IS	TRIFEȘTI	533	0	114	148	77,03%
33	IS	VALEA SEACA	461	0	112	179	62,57%
34	IS	VÂNATORI	470	0	100	117	85,47%
35	IS	VLADENI	701	0	94	131	71,76%
Total județul Iași			31224	228	5075	7116	71,32%
Total microregiune ITI Țara de Sus			100795	469	17634	23453	75,19%
Medie națională							75%
Medie europeană							93%
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, SCL103D - Populația școlară, pe niveluri de educație, județe și localități</i>							

Un total de 7709 de cadre didactice predau unui număr de 100.795 elevi și studenți, la nivelul întregii microregiuni ITI „Țara de Sus”. În anul 2024, în microregiunea ITI sunt aproximativ 76,5 cadre didactice la 1.000 de elevi, comparativ cu aproximativ 72,2 la nivel național. Diferența indică o disponibilitate ușor mai ridicată a resursei umane didactice în unitățile de învățământ din teritoriul ITI, sugerând existența unor condiții favorabile pentru desfășurarea procesului educațional. În unele zone rurale există încă școli cu clase supradimensionate sau cu deficit de personal calificat, iar în alte localități apar clase foarte mici, care îngreunează eficiența utilizării resurselor. Aceste diferențe arată nevoia de o distribuție mai echilibrată a cadrelor didactice, de măsuri de atragere și păstrare a profesorilor în comunitățile rurale și de investiții continue în formarea profesională.

Figură 11. Personal didactic la 1000 de elevi

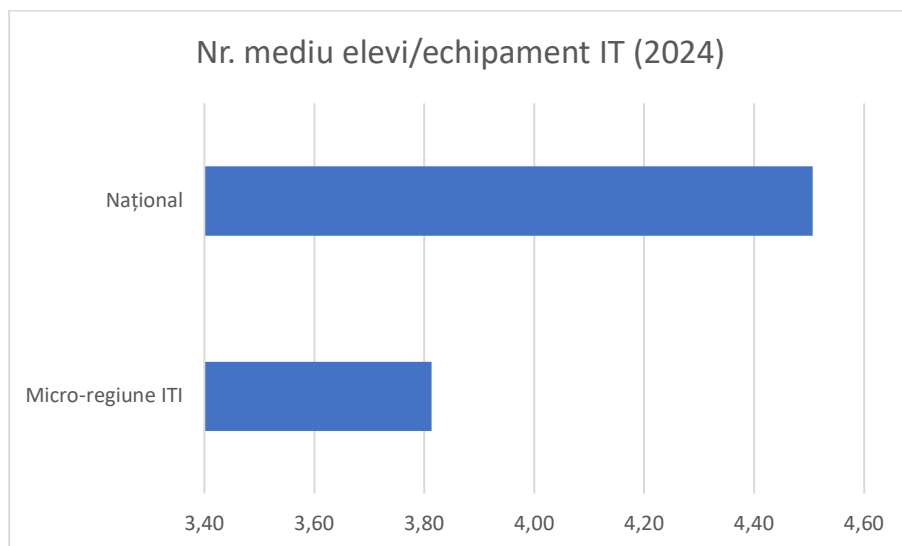
4.5 Infrastructură școlară

În anul 2024, multe dintre unitățile școlare erau deja dotate cu echipamente IT pentru elevi și studenți, în urma programelor de finanțare dedicate digitalizării sistemului educațional. În anul 2024, numărul mediu de elevi care revin unui echipament IT în microregiunea ITI este de aproximativ 3,8 elevi/echipament, comparativ cu aproximativ 4,5 elevi/echipament la nivel național. Această situație indică un nivel relativ bun de dotare tehnologică în unitățile de învățământ din teritoriul ITI, sugerând existența unei baze favorabile pentru susținerea procesului educațional digital și pentru dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor. Situația nu este însă uniformă, deoarece există diferențe majore între localități, influențate de accesul diferit la proiecte de finanțare și de capacitatea administrativă locală.

Este important de menționat că nevoile de digitalizare sunt dinamice. Acest lucru a reieșit și din focus grupuri, unde participanții au semnalat necesitatea unor actualizări periodice ale echipamentelor, precum și nevoia de formare și sprijin pentru utilizarea eficientă a instrumentelor digitale în procesul didactic. Acest aspect indică faptul că

investițiile în infrastructură trebuie dublate de investiții în competențele digitale ale cadrelor didactice.

Figură 12. Nr. Mediu elevi/echipament IT

Tabel 12. Număr echipamente IT în unități școlare pe localități

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr.	Total elevi	Nr. mediu elevi/echipament IT
1	BT	MUNICIPIUL BOTOȘANI	2123	21242	10,01
2	BT	MUNICIPIUL DOROHOI	727	5044	6,94
3	BT	ORAȘ BUCECEA	97	730	7,53
4	BT	ORAȘ DARABANI	214	1816	8,49
5	BT	ORAȘ FLAMÂNZI	342	1587	4,64
6	BT	ORAȘ SAVENI	229	1449	6,33
7	BT	ORAȘ ȘTEFANEȘTI	74	792	10,70
8	BT	ADAȘENI	13	113	8,69
9	BT	ALBEȘTI	296	924	3,12
10	BT	AVRAMENI	125	407	3,26
11	BT	BALUȘENI	8	328	41,00
12	BT	BLÂNDEȘTI	43	172	4,00
13	BT	BRAEȘTI	16	229	14,31
14	BT	BROSCAUȚI	19	213	11,21
15	BT	CĂLARAȘI	43	295	6,86
16	BT	CÂNDEȘTI	28	187	6,68
17	BT	CONCEȘTI	176	182	1,03

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr.	Total elevi	Nr. mediu elevi/echipament IT
18	BT	COPALAU	52	486	9,35
19	BT	CORDARENI	32	141	4,41
20	BT	CORLATENI	209	322	1,54
21	BT	CORNI	60	796	13,27
22	BT	COȘULA	6	319	53,17
23	BT	COȚUȘCA	145	704	4,86
24	BT	CRISTEȘTI	548	626	1,14
25	BT	CRISTINEȘTI	99	536	5,41
26	BT	CURTEȘTI	214	234	1,09
27	BT	DÂNGENI	148	313	2,11
28	BT	DERSCA	201	224	1,11
29	BT	DIMACHENI	31	182	5,87
30	BT	DOBÂRCENI	264	237	0,90
31	BT	DRAGUȘENI	224	262	1,17
32	BT	DURNEȘTI	87	409	4,70
33	BT	FRUMUȘICA	477	554	1,16
34	BT	GEORGE ENESCU	114	309	2,71
35	BT	GORBANEȘTI	196	366	1,87
36	BT	HANEȘTI	147	193	1,31
37	BT	HAVÂRNA	284	285	1,00
38	BT	HILIȘEU-HORIA	355	392	1,10
39	BT	HLIPICENI	282	324	1,15
40	BT	HUDEȘTI	79	680	8,61
41	BT	IBANEȘTI	379	399	1,05
42	BT	LEORDA	177	235	1,33
43	BT	LOZNA	55	206	3,75
44	BT	LUNCA	24	304	12,67
45	BT	MANOLEASA	360	405	1,13
46	BT	MIHAI EMINESCU	577	610	1,06
47	BT	MIHAI LENI	27	223	8,26
48	BT	MIHALAȘENI	253	267	1,06
49	BT	MILEANCA	220	235	1,07
50	BT	MITOC	48	204	4,25
51	BT	NICȘENI	116	293	2,53
52	BT	PALTINIȘ	26	164	6,31

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr.	Total elevi	Nr. mediu elevi/echipament IT
53	BT	POMĂRLA	408	297	0,73
54	BT	PRAJENI	196	357	1,82
55	BT	RACHIȚI	252	375	1,49
56	BT	RADAUȚI-PRUT	130	260	2,00
57	BT	RAUȘENI	172	186	1,08
58	BT	RIPICENI	182	182	1,00
59	BT	ROMA	187	360	1,93
60	BT	ROMĂNEȘTI	211	205	0,97
61	BT	SANTA MARE	251	280	1,12
62	BT	ȘENDRICENI	325	862	2,65
63	BT	STAUCENI	159	303	1,91
64	BT	ȘTIUBIENI	22	303	13,77
65	BT	SUHARAU	150	481	3,21
66	BT	SULIȚA	186	257	1,38
67	BT	TODIRENI	489	513	1,05
68	BT	TRUȘEȘTI	205	1059	5,17
69	BT	TUDORA	222	364	1,64
70	BT	UNGURENI	265	915	3,45
71	BT	UNȚENI	33	226	6,85
72	BT	VACULEȘTI	54	115	2,13
73	BT	VÂRFU CÂMPULUI	168	286	1,70
74	BT	VIIȘOARA	61	145	2,38
75	BT	VLADENI	552	279	0,51
76	BT	VLASINEȘTI	334	289	0,87
77	BT	VORNICENI	32	465	14,53
78	BT	VORONA	86	1115	12,97
BT Total			16421	58628	3,57
1	SV	ORAȘ DOLHASCA	127	1528	12,03
2	SV	ORAȘ LITENI	161	1448	8,99
3	SV	ORAȘ SIRET	153	1636	10,69
4	SV	DOLHEȘTI	96	366	3,81
5	SV	DUMBRAVENI	242	1919	7,93
6	SV	FÂNTÂNELE	81	522	6,44
7	SV	GRAMEȘTI	38	235	6,18
8	SV	HANȚEȘTI	126	424	3,37

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr.	Total elevi	Nr. mediu elevi/echipament IT
9	SV	SIMINICEA	72	325	4,51
10	SV	UDEȘTI	270	949	3,51
11	SV	VEREȘTI	110	792	7,20
12	SV	ZAMOSTEA	115	260	2,26
13	SV	ZVORIȘTEA	73	539	7,38
SV Total			1664	10943	6,58
1	IS	MUNICIPIUL PAȘCANI	847	7009	8,28
2	IS	ORAȘ HÂRLAU	665	3134	4,71
3	IS	ORAȘ PODU ILOAIEI	1695	1775	1,05
4	IS	ORAȘ TÂRGU FRUMOS	686	3332	4,86
5	IS	ANDRIEȘENI	29	391	13,48
6	IS	BALȘ	60	343	5,72
7	IS	BALȚAȚI	36	500	13,89
8	IS	BELCEȘTI	110	1593	14,48
9	IS	BIVOLARI	288	322	1,12
10	IS	CEPLENIȚA	50	360	7,20
11	IS	COARNELE CAPREI	37	331	8,95
12	IS	COSTEȘTI	18	165	9,17
13	IS	COTNARI	125	768	6,14
14	IS	CUCUTENI	16	109	6,81
15	IS	DELENI	934	1066	1,14
16	IS	ERBICENI	79	630	7,97
17	IS	FÂNTÂNELE	341	408	1,20
18	IS	FOCURI	62	536	8,65
19	IS	GROPNIȚA	106	425	4,01
20	IS	HARMANEȘTI	22	229	10,41
21	IS	ION NECULCE	79	384	4,86
22	IS	LESPEZI	68	547	8,04
23	IS	PLUGARI	517	411	0,79
24	IS	PROBOTA	27	367	13,59
25	IS	ROȘCANI	30	228	7,60
26	IS	RUGINOASA	78	581	7,45
27	IS	SCOBINȚI	140	720	5,14
28	IS	ȘIPOSE	73	574	7,86
29	IS	SIREȚEL	67	605	9,03

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr.	Total elevi	Nr. mediu elevi/echipament IT
30	IS	ȚIGANAȘI	58	560	9,66
31	IS	TODIREȘTI	34	656	19,29
32	IS	TRIFEȘTI	61	533	8,74
33	IS	VALEA SEACA	87	461	5,30
34	IS	VÂNATORI	43	470	10,93
35	IS	VLADENI	781	701	0,90
IS Total			8349	31224	3,74
Total microregiune			26434	100795	3,81
Total național			773520	3485636	4,51
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, SCL112B - PC-uri/echipamente IT pe niveluri de educație, județe si localități</i>					

Infrastructura școlară din microregiunea ITI „Țara de Sus” prezintă diferențe între mediul urban și mediul rural. Unitățile de învățământ din orașe dispun de cele mai bune dotări, atât în ceea ce privește laboratoarele, cât și terenurile de sport. Municipiul Botoșani include cel mai mare număr de laboratoare școlare și terenuri de sport cu 272 de laboratoare și 24 de terenuri de sport, iar municipiul Dorohoi completează această imagine cu 105 laboratoare și 10 terenuri. Chiar și orașele mici, precum Bucecea sau Săveni, se situează peste media rurală, Bucecea având 24 de laboratoare, iar Săveni 9 laboratoare și 2 terenuri.

În comunele rurale, dotările sunt mult mai reduse. Multe localități funcționează cu unul sau două laboratoare, iar câteva nu beneficiază de astfel de spații deloc. Exemple precum Blândești (0 laboratoare, 0 terenuri), Călărași (0 laboratoare, 0 terenuri), Mihăileni (0 laboratoare, 0 terenuri) sau Probota (0 laboratoare, 0 terenuri) evidențiază zonele unde infrastructura educațională este extrem de limitată. În județul Iași, comuna Andrieșeni se confruntă cu aceeași problemă, având 0 laboratoare și 0 terenuri.

Există însă și comune rurale cu investiții semnificative, chiar dacă nu ating nivelul unităților urbane. În județul Botoșani, comuna Frumușica dispune de 4 laboratoare și 4 terenuri, iar Vorona de 4 laboratoare și 4 terenuri, ambele situându-se peste media mediului rural. În județul Iași, comune precum Ruginoasa (3 laboratoare și 3 terenuri)

sau Șipote (2 laboratoare și 1 teren) demonstrează interesul și investițiile locale pentru îmbunătățirea condițiilor școlare.

Tabel 13. Infrastructură școlară pe localități (laboratoare și terenuri de sport)

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr. laboratoare	Nr. Terenuri de sport
1	BT	MUNICIPIUL BOTOȘANI	272	24
2	BT	MUNICIPIUL DOROHOI	105	10
3	BT	ORAȘ BUCECEA	24	1
4	BT	ORAȘ DARABANI	3	2
5	BT	ORAȘ FLAMÂNZI	11	0
6	BT	ORAȘ SAVENI	9	2
7	BT	ORAȘ ȘTEFANEȘTI	7	0
8	BT	ADAȘENI	2	1
9	BT	ALBEȘTI	2	0
10	BT	AVRAMENI	1	0
11	BT	BALUȘENI	1	2
12	BT	BLÂNDEȘTI	0	0
13	BT	BRAEȘTI	1	0
14	BT	BROSCAUȚI	2	1
15	BT	CALARĂȘI	0	0
16	BT	CÂNDEȘTI	0	0
17	BT	CONCEȘTI	0	1
18	BT	COPALAU	1	0
19	BT	CORDARENI	1	0
20	BT	CORLATENI	7	1
21	BT	CORNI	0	1
22	BT	COȘULA	0	0
23	BT	COȚUȘCA	2	1
24	BT	CRISTEȘTI	2	5
25	BT	CRISTINEȘTI	2	1
26	BT	CURTEȘTI	1	1
27	BT	DÂNGENI	0	0
28	BT	DERSCA	0	1
29	BT	DIMACHENI	1	1
30	BT	DOBÂRCENI	0	0
31	BT	DRAGUȘENI	2	2
32	BT	DURNEȘTI	1	0

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr. laboratoare	Nr. Terenuri de sport
33	BT	FRUMUȘICA	4	4
34	BT	GEORGE ENESCU	0	2
35	BT	GORBANEȘTI	2	3
36	BT	HANEȘTI	2	0
37	BT	HAVÂRNA	0	0
38	BT	HILIȘEU-HORIA	1	0
39	BT	HLIPICENI	2	2
40	BT	HUDEȘTI	1	5
41	BT	IBANEȘTI	3	0
42	BT	LEORDA	1	1
43	BT	LOZNA	2	2
44	BT	LUNCA	0	4
45	BT	MANOLEASA	3	1
46	BT	MIHAI EMINESCU	3	5
47	BT	MIHAILENI	0	0
48	BT	MIHALAȘENI	0	0
49	BT	MILEANCA	1	0
50	BT	MITOC	2	2
51	BT	NICȘENI	3	2
52	BT	PALTINIȘ	1	0
53	BT	POMÂRLA	0	0
54	BT	PRAJENI	3	1
55	BT	RACHIȚI	0	3
56	BT	RADAUȚI-PRUT	1	0
57	BT	RAUȘENI	2	1
58	BT	RIPICENI	2	1
59	BT	ROMA	1	1
60	BT	ROMÂNEȘTI	1	0
61	BT	SANTA MARE	1	1
62	BT	ȘENDRICENI	6	2
63	BT	STAUČENI	2	0
64	BT	ȘTIUBIENI	3	0
65	BT	SUHARAU	0	1
66	BT	SULIȚA	3	0
67	BT	TODIRENI	3	1
68	BT	TRUȘEȘTI	4	1

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr. laboratoare	Nr. Terenuri de sport
69	BT	TUDORA	2	1
70	BT	UNGURENI	3	2
71	BT	UNȚENI	2	1
72	BT	VACULEȘTI	2	1
73	BT	VÂRFU CÂMPULUI	2	0
74	BT	VIIȘOARA	2	0
75	BT	VLADENI	0	0
76	BT	VLASINEȘTI	2	1
77	BT	VORNICENI	1	2
78	BT	VORONA	4	4
Județ BT Total			543	116
1	SV	ORAȘ DOLHASCA	8	1
2	SV	ORAȘ LITENI	6	3
3	SV	ORAȘ SIRET	7	2
4	SV	DOLHEȘTI	4	2
5	SV	DUMBRAVENI	4	0
6	SV	FÂNTÂNELE	0	2
7	SV	GRAMEȘTI	1	0
8	SV	HANȚEȘTI	1	0
9	SV	SIMINICEA	1	1
10	SV	UDEȘTI	5	0
11	SV	VEREȘTI	7	0
12	SV	ZAMOSTEA	1	2
13	SV	ZVORIȘTEA	0	3
Județ SV Total			45	16
1	IS	MUNICIPIUL PAȘCANI	37	9
2	IS	ORAȘ HÂRLAU	11	3
3	IS	ORAȘ PODU ILOAIEI	10	1
4	IS	ORAȘ TÂRGU FRUMOS	9	5
5	IS	ANDRIEȘENI	0	0
6	IS	BALȘ	0	2
7	IS	BALȚAȚI	1	1
8	IS	BELCEȘTI	2	2
9	IS	BIVOLARI	0	0
10	IS	CEPLENIȚA	2	0
11	IS	COARNELE CAPREI	1	0

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr. laboratoare	Nr. Terenuri de sport
12	IS	COSTEȘTI	1	0
13	IS	COTNARI	6	1
14	IS	CUCUTENI	1	1
15	IS	DELENI	3	1
16	IS	ERBICENI	6	0
17	IS	FÂNTÂNELE	0	1
18	IS	FOCURI	3	0
19	IS	GROPNIȚA	2	1
20	IS	HARMANEȘTI	0	0
21	IS	ION NECULCE	1	0
22	IS	LESPEZI	8	0
23	IS	PLUGARI	1	0
24	IS	PROBOTA	0	0
25	IS	ROȘCANI	0	1
26	IS	RUGINOASA	3	3
27	IS	SCOBINȚI	5	2
28	IS	ȘIPOSE	2	1
29	IS	SIREȚEL	2	1
30	IS	ȚIGANAȘI	0	1
31	IS	TODIREȘTI	2	0
32	IS	TRIFEȘTI	2	0
33	IS	VALEA SEACA	1	0
34	IS	VÂNATORI	5	1
35	IS	VLADENI	6	2
Județ IS Total			133	40
Total microregiune			721	172
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, SCL106C - Laboratoare școlare pe niveluri de educație, județe si localități, SCL110B - Terenuri de sport pe niveluri de educație, județe si localități</i>				

În Regiunea Nord-Est, abandonul școlar se menține la niveluri relativ reduse în ultimii ani, cu o tendință de scădere atât în ciclul primar–gimnazial, cât și în învățământul liceal și profesional. În 2023, rata abandonului în învățământul primar și gimnazial coboară la 0,8%, ușor sub media națională. Acest nivel sugerează că participarea școlară a devenit mai stabilă, chiar și în comunitățile rurale, unde fenomenul este de obicei mai pronunțat.

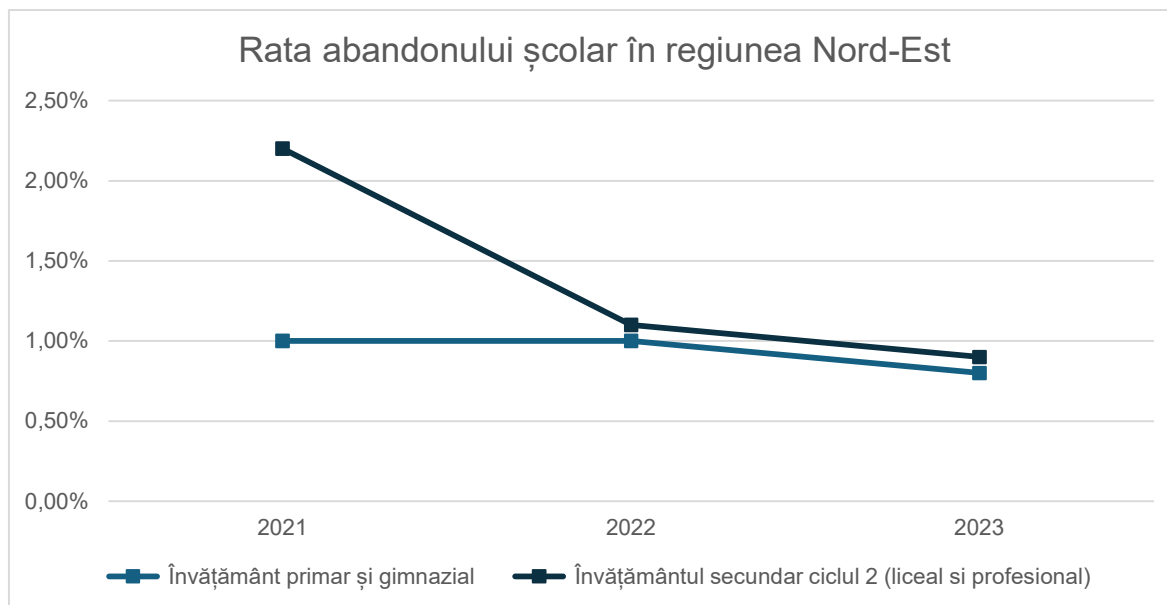
Diferențele dintre județe sunt moderate. Suceava are cea mai mică rată a abandonului în 2023, de doar 0,4%, urmată de Iași și Botoșani, fiecare cu 0,7%. Valorile sunt apropiate și indică un comportament educațional relativ uniform la nivel regional.

Pentru ciclul liceal și profesional, unde riscul de abandon este în mod tradițional mai ridicat, situația din Nord-Est s-a îmbunătățit vizibil. Rata scade la 0,9% în 2023, fiind în linie cu media națională. Județul Suceava se situează din nou cel mai bine (0,8%), în timp ce Iași și Botoșani rămân la niveluri comparabile.

Tabel 14. Rata abandonului școlar

Macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe	Rata abandonului școlar (%)					
	Învățământ primar și gimnazial			Învățământul secundar ciclul 2 (liceal și profesional)		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Național	1,2	1,2	1	2,1	1	0,9
MACROREGIUNEA UNU	1,5	1,5	1,3	2,8	1,6	1,2
Regiunea NORD-VEST	0,9	1,2	0,9	2,2	1,5	1,3
Regiunea CENTRU	2,1	1,8	1,6	3,4	1,8	1
MACROREGIUNEA DOI	1,1	1,3	1	2,2	1	0,8
Regiunea NORD-EST	1	1	0,8	2,2	1,1	0,9
Botoșani	0,4	0,7	0,7	2,9	1,7	1,2
Iași	0,9	1,1	0,7	2,2	1,2	1,1
Suceava	0,7	0,7	0,4	1,7	1,1	0,8
Regiunea SUD-EST	1,1	1,7	1,2	2,3	0,9	0,7
MACROREGIUNEA TREI	0,8	1	0,8	1,7	0,7	0,5
Regiunea SUD-MUNTENIA	1	1,2	0,9	1,8	0,8	0,6
Regiunea BUCUREȘTI - ILFOV	0,7	0,7	0,6	1,7	0,5	0,5
MACROREGIUNEA PATRU	1,3	1,1	1,1	1,8	0,7	1,1
Regiunea SUD-VEST OLTEA	1,4	1,2	0,9	1,8	1	1,3
Regiunea VEST	1,3	0,9	1,3	1,8	0,3	0,8
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, SCL113A - Rata abandonului în învățământul preuniversitar</i>						

Figură 13. Rata abandonului școlar în regiunea Nord-Est

Numărul elevilor care au promovat examenul de bacalaureat a înregistrat o creștere constantă la nivel național în perioada 2021–2023, de la 99.336 de absolvenți în 2021 la 108.473 în 2023. Această tendință se regăsește în majoritatea macroregiunilor și regiunilor de dezvoltare, deși ritmul creșterii diferă de la un teritoriu la altul.

În Regiunea Nord-Est, numărul candidaților promovați crește de la 18.184 în 2021 la 18.790 în 2023, însă avansul este mai temperat comparativ cu alte regiuni. Creșterea totală de aproximativ 600 de elevi pe parcursul a trei ani este modestă raportat la dimensiunea populației școlare a regiunii. Această evoluție lentă reflectă provocările persistente din sistemul educațional regional, precum decalajele rural–urban, mobilitatea ridicată a populației și resursele educaționale mai limitate în multe zone.

La nivel județean, situația este diferită de la un județ la altul:

- Iași rămâne județul cu cel mai mare număr de absolvenți, înregistrând valori stabile: 4.426 în 2021, 4.525 în 2022 și 4.494 în 2023. Județul confirmă rolul său de pol educațional regional.
- Suceava înregistrează o creștere vizibilă, de la 3.934 la 4.170 de absolvenți în 2023.

- Botoșani are valori mai reduse și o evoluție oscilantă, revenind totuși în 2023 la un nivel peste cel din 2021 (de la 2.182 la 2.251 de promovați).

Comparativ cu alte regiuni ale țării, Nord-Estul se plasează în jumătatea inferioară a clasamentului, în timp ce zone precum București–Ilfov sau Sud-Muntenia înregistrează creșteri mult mai dinamice.

Tabel 15. Numărul elevilor care au promovat examenul de Bacalaureat

Numărul elevilor care au promovat examenul de bacalaureat			
	2021	2022	2023
Național	99336	101298	108473
MACROREGIUNEA UNU	24388	24315	26808
Regiunea NORD-VEST	13201	13045	14440
Regiunea CENTRU	11187	11270	12368
MACROREGIUNEA DOI	30323	31060	32146
Regiunea NORD-EST	18184	18449	18790
Botoșani	2182	2116	2251
Iași	4426	4525	4494
Suceava	3934	4123	4170
Regiunea SUD-EST	12139	12611	13356
MACROREGIUNEA TREI	26854	28294	30804
Regiunea SUD-MUNTENIA	13416	13922	14869
Regiunea BUCUREȘTI - ILFOV	13438	14372	15935
MACROREGIUNEA PATRU	17771	17629	18715
Regiunea SUD-VEST OLTENIA	9767	9481	10193
Regiunea VEST	8004	8148	8522
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, SCL109G - Numărul elevilor care au promovat examenul de bacalaureat</i>			

În microregiunea ITI „Țara de Sus”, municipiul Iași funcționează ca un pol de dezvoltare academică și de cercetare, datorită universităților sale cu tradiție și a capacității lor de a atrage resurse, proiecte și specialiști:

- Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași¹¹ - 15 facultăți cu un total de număr total de 25.175 studenți, din care 22.772 sunt români și 2.145 străini (situație de licență, master, doctorat și mobilități

¹¹ Site-ul UAIC disponibil online: <https://www.uaic.ro/> Accesat în data de 7.11.2025.

- Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași¹² – 11 facultăți cu un total de aproximativ 13.000 de studenți.
- Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” Iași¹³ – 4 facultăți cu un total de aproximativ 9000 de studenți.
- Universitatea de Științele Vieții „Ion Ionescu de la Brad” Iași¹⁴ – 4 facultăți cu aproximativ 4500 de studenți.
- Universitatea Națională de Arte „George Enescu” Iași¹⁵ – 3 facultăți cu aproximativ 1600 de studenți.

De asemenea, în județul Suceava există Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava¹⁶ care are 11 facultăți cu un total de 9967 de studenți (2024).

Prezența unui număr atât de mare de instituții de învățământ superior consolidează rolul Iașului ca centru de formare pentru o mare parte a tinerilor din Regiunea Nord-Est, dar și ca punct de atracție pentru studenți din alte regiuni ale țării și din străinătate. Studenții internaționali, inclusiv cei atrași de programele de medicină și inginerie, aduc diversitate culturală și contribuie direct la economia locală prin locuire, consum și participarea la activități academice și de cercetare.

Ca urmare a numărului mare de universități din Iași, numărul de absolvenți este cu mult mai mare decât cel din celelalte 2 județe. În anul 2023, în județul Iași au finalizat studiile universitare 11.834 de studenți, în timp ce în județul Suceava 2.500 de absolvenți finalizau învățământul superior.

Tabel 16. Absolvenți în învățământul superior

Județ	2021	2022	2023
Botoșani	:	16	41
Iași	11422	11382	11834
Suceava	2189	2337	2500
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, SCL109H - Absolvenți în învățământul superior</i>			

¹² Site-ul disponibil online <https://www.tuiasi.ro/> Accesat în data de 7.11.2025.

¹³ Site-ul UMF Iași disponibil online <https://www.umfiasi.ro/ro> Accesat în data de 7.11.2025.

¹⁴ Site-ul USV disponibil online: <https://iuls.ro/> Accesat în data de 7.11.2025.

¹⁵ Site-ul disponibil online: <https://www.arteiasi.ro/> Accesat în data de 7.11.2025.

¹⁶ Site-ul USV disponibil online: <https://usv.ro/despre-noi/povestea-noastra/>. Accesat în data de 7.11.2025.

Aceste universități au atras în ultimii ani fonduri nerambursabile consistente, ceea ce a permis dezvoltarea unor programe educaționale moderne, extinderea cooperării transfrontaliere și consolidarea activităților de cercetare și inovare. În tabelul de mai jos sunt prezentate câteva dintre proiectele relevante.

Tabel 17. Proiecte în universități

Universitate	Proiecte
Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava	Life-Giving Water - way towards long-term access to health, Programul Interreg NEXT VI-A România-Ucraina 2021-2027, Programul Interreg NEXT VI-A România-Ucraina 2021-2027 ➤ Valoare totală: 386.922,84 EURO (din care 100.922,40 EURO USV) ➤ Proiectul își propune îmbunătățirea accesului la serviciile de asistență medicală pentru persoanele care locuiesc în regiunile de frontieră, inclusiv grupurile vulnerabile, cum ar fi refugiații, persoanele strămutate intern și persoanele cu dizabilități.
	Climate Synergy - Sustainable Yield through Modeling and Networked Efforts for Riverbank and Dams Governance underlying Community Climate Resilience ➤ Valoare totală: 1.393.048,65 EURO (din care 167.934,36 EURO USV) ➤ Proiectul abordează câteva provocări teritoriale în zona transfrontalieră, precum: impactul schimbărilor climatice, degradarea mediului, gestionarea apei și controlul riscului de inundații, diferențele economice dintre cele două regiuni (România și Ucraina) și cooperarea transfrontalieră limitată.
	Pro(activ) pe piața muncii – Practică-ți viitorul! ➤ Valoarea totală eligibilă a proiectului este de 4.930.138,35 lei ➤ Scopul principal al proiectului constă în creșterea angajabilității studenților din Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava ca urmare a îmbunătățirii competențelor acestora raportat la temele transversale actuale ale pieței muncii care rezidă din adoptarea noilor tehnologii, adoptarea conduitei ecologice în activitățile economice, adoptarea noilor metode de integrare a forței de muncă în mecanismul antreprenorial.
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași	Elevating Higher Education public policies: an empowering SPRingboard (HESPRI), Tip proiect HORIZON-MSCA-2021-SE-01 ➤ Perioada de implementare: 01/01/2023-31/12/2026 ➤ Scop: Să dezvolte strategii inovatoare care să îmbunătățească politicile publice și competitivitatea învățământului superior, ținând cont de cele două direcții care au modelat universitățile în ultimele decenii: tradiția umanistă a guvernantei universitare și reformele neoliberale.

Universitate	Proiecte
	Platform for helping small and medium farmers to incorporate digital Technology for Improved Opportunities (PHITO), Tip proiect HORIZON-IA, HORIZON-CL6-2022-FARM2FORK-02-two-stage ➤ Perioada de implementare: 1/09/2023-31/08/2028 ➤ Scop: Să ajute fermierii mici și mijlocii să beneficieze de tehnologiile digitale din agricultură
Universitatea de Științele Vieții „Ion Ionescu de la Brad” Iași	Colaborare transfrontalieră pentru alimente mai sigure: cercetare avansată a agenților patogeni infecțioși în carnea proaspătă comercializată. PN IV – Cooperare europeană și internațională – bilateral/multilateral ➤ Perioada de implementare: 2024-2025 ➤ Scop: Îmbunătățirea capacității de cercetare în domeniul agenților patogeni alimentari în România și Republica Moldova, prin crearea unei rețele transfrontaliere de specialiști.

Rata de participare a adulților la educația formală și non-formală în anul 2022 variază puternic între regiunile României, ceea ce evidențiază diferențe majore în accesul la formare continuă, oportunități profesionale și cultura învățării pe tot parcursul vieții.

Regiunea Nord-Est înregistrează o rată de 21,5%, situându-se ușor sub valoarea Macroregiunii 2, din care face parte (22%) și sub media națională estimată prin valorile celorlalte regiuni. Acest nivel relativ scăzut sugerează un acces limitat al adulților la programe de formare continuă, dar și o implicare redusă în activități educaționale desfășurate în afara sistemului formal.

Tabel 18. Rata de participare a adulților la activități de formare

% adulți care au participat la educație formală sau non-formală în 2022	
Macroregiunea 1	23,3
Nord-Vest	21,8
Centru	24,9
Macroregiunea 2	22
-Nord-Est	21,5
Sud-Est	22,7
Macroregiunea 3	40

Sud-Muntenia	27
Regiunea București-Ilfov	54,8
Macroregiunea 4	24
Sud-Vest Oltenia	23,1
Vest	25
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, AED106A - Rata de participare a populației ocupate la activități educaționale non-formale în scop profesional și la cele sponsorizate de angajator</i>	

În Regiunea Nord-Est, nivelul de cunoaștere a limbilor străine prezintă un profil echilibrat, dar rămâne vizibil sub nivelul regiunilor mai dezvoltate. Aproape una din cinci persoane (18,6%) declară că poate înțelege și utiliza doar câteva cuvinte sau fraze, o valoare peste media națională, semn că mulți adulți au avut o expunere limitată la învățarea unei limbi străine, mai ales în mediul rural. În același timp, aproape o treime dintre locuitori (28,1%) se autoevaluează la nivel începător, procent similar cu cel al Macroregiunii 2 și mai ridicat față de media națională. Totuși, diferențele apar la vârful distribuției: doar 15,9% dintre persoane ajung la nivel avansat, mult sub media națională și la mare distanță de București-Ilfov sau Nord-Vest, zone unde piața muncii este mult mai internaționalizată, iar accesul la formare și expunere la limbi străine este mai mare.

Tabel 19. Procentul adulților care cunosc cel puțin o limbă străină

	% Adulți care evaluează nivelul de cunoaștere a unei limbi străine (2022)			
	Pot înțelege și utiliza câteva cuvinte și fraze	Începător (utilizator elementar)	Intermediar (utilizator independent)	Avansat (utilizator experimentat)
Național	16,8	25,5	34,8	22,9
Macroregiunea 1	10,7	22,2	39	28,1
Nord-Vest	9,6	18,9	38,3	33,2
Centru	11,9	25,5	39,7	22,9
Macroregiunea 2	19,1	28,9	35,4	16,6
-Nord-Est	18,6	28,1	37,4	15,9
Sud-Est	19,7	30	32,6	17,7

% Adulți care evaluează nivelul de cunoaștere a unei limbi străine (2022)				
	Pot înțelege și utiliza câteva cuvinte și fraze	Începător (utilizator elementar)	Intermediar (utilizator independent)	Avansat (utilizator experimentat)
Macroregiunea 3	18,4	22,4	31,8	27,4
Sud-Muntenia	29,8	27,3	28,1	14,8
Regiunea București-Ilfov	9,1	18,4	34,9	37,6
Macroregiunea 4	19,6	30,3	32,6	17,5
Sud-Vest Oltenia	21,6	32,8	28,7	16,9
Vest	17,7	27,9	36,4	18
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, AED109A - Distribuția persoanelor de 18-69 ani care cunosc cel puțin o limba străină după nivelul de competența autoevaluat</i>				

Conform Raport privind Starea Învățământului din Județul Botoșani (anul școlar 2024-2025)¹⁷, funcționarea și dezvoltarea sistemului educațional au fost afectate de o serie de factori socio-economici care se manifestă simultan și se amplifică reciproc. Declină demografică reduce constant numărul de elevi și pune presiune pe școlile cu efective mici, în special în zonele rurale izolate. În același timp, resursa umană tânără migrează către domenii mai bine plătite sau către alte regiuni și țări, ceea ce limitează disponibilitatea cadrelor didactice calificate. Situația este agravată de reticența unor profesori din mediul rural de a se implica în proiecte europene, instrumente esențiale pentru modernizarea școlilor. Implicarea scăzută a unor părinți în viața școlii îngreunează gestionarea problemelor educaționale, în timp ce cauze externe – precum sărăcia, condițiile locative precare sau mobilitatea sezonieră – alimentează absenteismul și abandonul școlar.

Sistemul educațional din teritoriul ITI „Țara de Sus” dispune de o rețea școlară extinsă și de o resursă umană didactică relativ bine reprezentată, ceea ce creează premise

¹⁷ Inspectoratul Școlar Județean Botoșani. (2025). RAPORT PRIVIND STAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI DIN JUDEȚUL BOTOȘANI Anul școlar 2024-2025. Disponibil online: https://isjbotosani.ro/wp-content/uploads/2025/10/Raport_stare_invatamant_2024-2025_ISJ_BT-1.pdf, Accesat în data de 14.11.2025.

favorabile pentru menținerea participării școlare și dezvoltarea competențelor elevilor. Nivelul de dotare digitală este, în general, bun, iar rata abandonului școlar se menține la valori reduse, aspecte care arată stabilitatea sistemului educațional. În același timp, persistă diferențe între mediul urban și rural, mai ales în ceea ce privește accesul la educația timpurie și infrastructura școlară modernă. Extinderea serviciilor destinate copiilor mici, modernizarea infrastructurii educaționale din mediul rural și sprijinirea formării cadrelor didactice pot contribui la creșterea accesului egal la educație și la valorificarea potențialului educațional al microregiunii.

4.6 Sănătate

Numărul de paturi din spitale evidențiază diferențe între regiunile țării, iar Regiunea Nord-Est se poziționează într-o zonă medie, cu un total de 20.769 de paturi. Distribuția internă în Nord-Est relevă dezechilibre între județe. Iașul domină oferta medicală cu 7.630 de paturi, ceea ce confirmă statutul municipiului de principal centru medical regional, universitar și de servicii de înaltă specializare. Județele Suceava (3.091 paturi) și Botoșani (2.241 paturi) dispun de capacități mult mai mici, proporționale cu infrastructura medicală și cu numărul redus de unități spitalicești mari.

Tabel 20. Nr. paturi în spitale pe regiuni și județe

Nr. paturi în spitale	
Național	136682
MACROREGIUNEA UNU	35826
Regiunea NORD-VEST	19048
Regiunea CENTRU	16778
MACROREGIUNEA DOI	34944
Regiunea NORD-EST	20769
Botoșani	2241
Iași	7630
Suceava	3091
Regiunea SUD-EST	14175
MACROREGIUNEA TREI	39605
Regiunea SUD-MUNTENIA	15197
Regiunea BUCUREȘTI - ILFOV	24408
MACROREGIUNEA PATRU	26307

Regiunea SUD-VEST OLTENIA	13215
Regiunea VEST	13092
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, SAN102B - Paturi în unitățile sanitare pe categorii de unități sanitare, forme de proprietate, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe</i>	

Structura personalului medical din microregiunea ITI „Țara de Sus” este puternic polarizată între mediul urban și cel rural, diferențele fiind vizibile în toate categoriile analizate: medici, stomatologi și personal sanitar mediu. Cele trei județe însumează 554 de medici în sistemul public și 582 în privat, la care se adaugă 2436 de angajați în categoria personal sanitar mediu public și 1482 în privat.

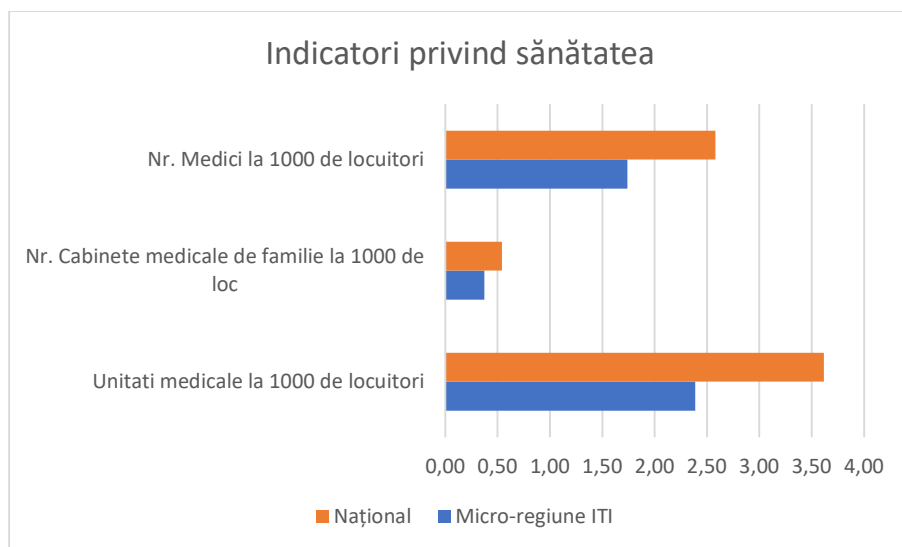
Municipiul Botoșani reprezintă principalul nod al rețelei medicale, cu 322 de medici în sistemul public și 137 în privat, la care se adaugă peste 1.900 de angajați din categoria personalului sanitar mediu.

Situația este foarte diferită în localitățile rurale, unde majoritatea comunelor funcționează cu resurse umane minime. Există numeroase UAT-uri fără niciun medic în sistemul public, iar prezența medicilor privați este de asemenea sporadică. Personalul sanitar mediu este adesea redus la una sau două persoane, insuficient pentru acoperirea nevoilor comunității. Accesul la servicii stomatologice este și mai limitat, întrucât aproape întreaga infrastructură este concentrată în mediul privat din orașe, în timp ce în mediul rural există localități fără niciun stomatolog. Pentru populația din mediul rural, acest lucru înseamnă nu doar distanțe mari până la orașe, ci și costuri suplimentare, deoarece consultațiile și tratamentele din sectorul privat presupun plăți directe pe care mulți nu și le pot permite.

Indicatorii privind infrastructura și resursele din domeniul sănătății evidențiază existența unor diferențe între teritoriul ITI „Țara de Sus” și media națională. Numărul unităților medicale raportat la 1.000 de locuitori este mai redus în microregiunea ITI, situându-se la aproximativ 2,4 unități, comparativ cu circa 3,6 unități la nivel național. O situație similară se observă și în cazul resursei umane medicale, unde numărul medicilor este de aproximativ 1,7 la 1.000 de locuitori în teritoriul ITI, față de aproximativ 2,6 la nivel național. În ceea ce privește cabinetele de medicină de familie, diferențele sunt mai reduse, microregiunea înregistrând aproximativ 0,35 cabinete la 1.000 de locuitori, comparativ cu circa 0,5 la nivel național. Aceste date indică un

acces relativ mai limitat al populației la servicii medicale, în special în ceea ce privește serviciile specializate, subliniind necesitatea continuării investițiilor în infrastructura sanitară, dotarea unităților medicale și atragerea resursei umane medicale, în vederea îmbunătățirii accesului la servicii de sănătate în teritoriul ITI „Țara de Sus”.

Figură 14. Indicatori privind sănătatea (2024)

Tabel 21. Personalul medical pe localități

Nr. crt.	Județ	UAT	Medici		Stomatologi		Personal sanitar mediu	
			Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat
1	BT	MUNICIPIUL BOTOȘANI	322	137	6	122	1351	564
2	BT	MUNICIPIUL DOROHOI	61	23	0	26	224	100
3	BT	ORAȘ BUCECEA	0	2	0	1	6	9
4	BT	ORAȘ DARABANI	0	4	0	4	10	35
5	BT	ORAȘ FLAMÂNZI	1	6	0	2	13	17
6	BT	ORAȘ SAVENI	1	4	0	2	21	12
7	BT	ORAȘ ȘTEFANEȘTI	2	2	0	1	14	21
8	BT	ADAȘENI	0	0	0	0	4	0
9	BT	ALBEȘTI	0	2	0	0	1	10
10	BT	AVRAMENI	0	1	0	0	1	5
11	BT	BALUȘENI	0	2	0	0	3	5
12	BT	BLÂNDEȘTI	0	1	0	0	0	3
13	BT	BRAEȘTI	0	1	0	0	1	6

Nr. crt.	Județ	UAT	Medici		Stomatologi		Personal sanitar mediu	
			Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat
14	BT	BROSCAUȚI	0	0	0	0	1	6
15	BT	CALARAȘI	0	0	0	1	0	6
16	BT	CÂNDEȘTI	0	1	0	0	0	5
17	BT	CONCEȘTI	0	0	0	0	1	6
18	BT	COPALAU	0	2	0	1	2	6
19	BT	CORDARENI	0	1	0	0	1	4
20	BT	CORLATENI	0	1	0	0	1	4
21	BT	CORNI	0	2	0	1	0	9
22	BT	COȘULA	0	1	0	0	2	4
23	BT	COȚUȘCA	0	2	0	0	3	8
24	BT	CRISTEȘTI	0	2	0	0	3	6
25	BT	CRISTINEȘTI	0	1	0	0	3	5
26	BT	CURTEȘTI	0	2	0	0	2	5
27	BT	DÂNGENI	0	1	0	0	0	2
28	BT	DERSCA	0	1	0	2	8	6
29	BT	DIMACHENI	0	0	0	0	1	0
30	BT	DOBÂRCENI	0	1	0	0	1	2
31	BT	DRAGUȘENI	10	0	0	0	12	3
32	BT	DURNEȘTI	0	1	0	0	0	5
33	BT	FRUMUȘICA	0	1	0	1	0	9
34	BT	GEORGE ENESCU	0	1	0	0	0	3
35	BT	GORBANEȘTI	0	1	0	0	2	5
36	BT	HANEȘTI	0	1	0	0	1	2
37	BT	HAVÂRNA	0	1	0	1	0	11
38	BT	HILIȘEU-HORIA	0	1	0	0	2	3
39	BT	HLIPICENI	0	1	0	1	0	5
40	BT	HUDEȘTI	0	1	0	0	3	4
41	BT	IBANEȘTI	0	2	0	1	2	6
42	BT	LEORDA	0	1	0	0	9	3
43	BT	LOZNA	0	1	0	0	0	4
44	BT	LUNCA	0	2	0	1	1	7
45	BT	MANOLEASA	0	0	0	0	0	2
46	BT	MIHAI EMINESCU	0	2	0	0	1	7
47	BT	MIHAILENI	1	3	0	1	6	6

Nr. crt.	Județ	UAT	Medici		Stomatologi		Personal sanitar mediu	
			Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat
48	BT	MIHALAȘENI	0	1	0	0	1	4
49	BT	MILEANCA	0	1	0	0	1	6
50	BT	MITOC	0	1	0	0	1	2
51	BT	NICȘENI	0	1	0	1	0	5
52	BT	PALTINIȘ	0	0	0	0	2	5
53	BT	POMÂRLA	0	1	0	0	3	5
54	BT	PRAJENI	0	1	0	0	0	4
55	BT	RACHIȚI	0	2	0	0	1	5
56	BT	RADAUȚI-PRUT	0	2	0	0	1	5
57	BT	RAUȘENI	0	0	0	0	0	5
58	BT	RIPICENI	0	1	0	0	1	4
59	BT	ROMA	0	2	0	0	1	3
60	BT	ROMÂNEȘTI	0	1	0	0	0	3
61	BT	SANTA MARE	0	1	0	3	1	4
62	BT	ȘENDRICENI	0	1	0	0	0	2
63	BT	STAUČENI	0	1	0	0	0	3
64	BT	ȘTIUBIENI	0	1	0	0	0	2
65	BT	SUHARAU	1	0	0	0	1	5
66	BT	SULIȚA	1	1	0	1	14	6
67	BT	TODIRENI	0	1	0	0	1	2
68	BT	TRUȘEȘTI	0	2	0	1	9	9
69	BT	TUDORA	0	2	0	0	2	3
70	BT	UNGURENI	0	1	0	1	2	7
71	BT	UNȚENI	0	1	0	0	0	3
72	BT	VACULEȘTI	0	1	0	0	2	2
73	BT	VÂRFU CÂMPULUI	2	1	0	1	2	4
74	BT	VIIȘOARA	0	1	0	0	0	2
75	BT	VLADENI	0	2	0	1	0	5
76	BT	VLASINEȘTI	0	1	0	2	2	3
77	BT	VORNICENI	0	1	0	0	0	3
78	BT	VORONA	2	1	0	2	4	7
BT Total			404	257	6	182	1769	1084
1	SV	ORAȘ DOLHASCA	0	2	0	2	2	10
2	SV	ORAȘ LITENI	0	3	0	2	2	8

Nr. crt.	Județ	UAT	Medici		Stomatologi		Personal sanitar mediu	
			Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat
3	SV	ORAȘ SIRET	22	4	2	7	126	20
4	SV	DOLHEȘTI	0	1	0	2	1	3
5	SV	DUMBRAVENI	1	4	0	9	6	10
6	SV	FÂNTÂNELE	0	1	0	1	0	3
7	SV	GRAMEȘTI	0	1	0	1	1	2
8	SV	HANȚEȘTI	0	2	0	2	1	5
9	SV	SIMINICEA	0	1	0	1	0	4
10	SV	UDEȘTI	0	3	0	2	0	7
11	SV	VEREȘTI	0	3	0	2	0	8
12	SV	ZAMOSTEA	0	2	0	1	2	5
13	SV	ZVORIȘTEA	1	2	0	1	16	6
SV Total			24	29	2	33	157	91
1	IS	MUNICIPIUL PAȘCANI	77	94	0	28	329	102
2	IS	ORAȘ HÂRLAU	20	54	0	7	89	62
3	IS	ORAȘ PODU ILOAIEI	3	38	0	8	12	32
4	IS	ORAȘ TÂRGU FRUMOS	18	56	0	8	24	62
5	IS	ANDRIEȘENI	0	3	0	1	0	1
6	IS	BALȘ	0	1	0	1	0	1
7	IS	BALȚAȚI	0	1	0	1	0	1
8	IS	BELCEȘTI	0	4	0	1	0	4
9	IS	BIVOLARI	2	2	0	1	11	1
10	IS	CEPLENIȚA	0	1	0	1	0	1
11	IS	COARNELE CAPREI	0	2	0	1	0	3
12	IS	COSTEȘTI	0	2	0	1	0	1
13	IS	COTNARI	0	1	0	1	2	1
14	IS	CUCUTENI	0	2	0	1	0	1
15	IS	DELENI	4	4	1	1	13	5
16	IS	ERBICENI	0	1	0	1	0	1
17	IS	FÂNTÂNELE	0	1	0	0	0	1
18	IS	FOCURI	0	1	0	1	0	1
19	IS	GROPNIȚA	0	1	0	1	0	2
20	IS	HARMANEȘTI	0	1	0	0	0	1
21	IS	ION NECULCE	0	1	0	1	0	1

Nr. crt.	Județ	UAT	Medici		Stomatologi		Personal sanitar mediu	
			Public	Privat	Public	Privat	Public	Privat
22	IS	LESPEZI	0	1	0	1	0	1
23	IS	PLUGARI	0	1	0	1	0	1
24	IS	PROBOTA	0	1	0	1	0	1
25	IS	ROȘCANI	0	1	0	0	0	1
26	IS	RUGINOASA	0	2	0	1	0	1
27	IS	SCOBINȚI	0	1	0	1	0	2
28	IS	ȘIPOSE	2	2	0	1	24	1
29	IS	SIREȚEL	0	1	0	0	0	1
30	IS	ȚIGANAȘI	0	2	0	1	0	2
31	IS	TODIREȘTI	0	1	0	1	0	2
32	IS	TRIFEȘTI	0	2	0	0	0	2
33	IS	VALEA SEACA	0	3	0	1	0	3
34	IS	VÂNATORI	0	3	0	1	0	2
35	IS	VLADENI	0	4	0	1	6	2
IS Total			126	296	1	77	510	307
Grand Total			554	582	9	292	2436	1482
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, SAN104B - Personalul medico-sanitar pe categorii, forme de proprietate, județe și localități</i>								

Rețeaua cabinetelor medicale școlare din microregiunea ITI „Țara de Sus” este concentrată aproape în totalitate în mediul urban. Municipiul Botoșani are cele mai multe cabinete medicale școlare, respectiv 29, fiind principalul centru educațional și urban al microregiunii. La o distanță considerabilă se află municipiul Dorohoi, care dispune de 2 cabinete, iar orașele mai mici din județul Botoșani – Bucecea, Darabani, Flămânzi, Săveni și Ștefănești – au între 1 și 2 cabinete fiecare.

În mediul rural, prezența cabinetelor medicale este redusă, dar pot fi identificate câteva exemple de comune care au reușit să dezvolte astfel de facilități. Localități precum Coțușca, Pomârla, Ungureni sau Vorona dispun fiecare de câte un cabinet medical școlar.

În județul Suceava, doar orașul Siret apare în evidență, cu 2 cabinete, în timp ce județul Iași contribuie cu 2 cabinete în municipiul Pașcani și 3 în orașul Târgu Frumos. Nicio comună din Suceava și Iași nu figurează cu astfel de servicii.

În total, microregiunea dispune de 48 de cabinete medicale școlare, dintre care majoritatea sunt concentrate în câteva centre urbane. Această distribuție subliniază dependența mediului rural de serviciile oferite în orașele apropiate și scoate în evidență nevoia extinderii infrastructurii medicale școlare în comunitățile rurale, unde accesul la servicii preventive și de sănătate pentru copii rămâne limitat.

Tabel 22. Număr cabinete medicale școlare

Județ	UAT	Nr. cabinete medicale școlare
BT	MUNICIPIUL BOTOSANI	29
BT	MUNICIPIUL DOROHOI	2
BT	ORAS BUCECEA	1
BT	ORAS DARABANI	1
BT	ORAS FLAMANZI	2
BT	ORAS SAVENI	1
BT	ORAS STEFANESTI	1
BT	COTUSCA	1
BT	POMARLA	1
BT	UNGURENI	1
BT	VORONA	1
SV	ORAS SIRET	2
IS	MUNICIPIUL PAȘCANI	2
IS	ORAS TARGU FRUMOS	3
Total microregiune		48
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, SAN101B - Unități sanitare pe categorii de unități, forme de proprietate, județe și localități</i>		

Serviciile de sănătate din teritoriul ITI „Țara de Sus” sunt concentrate în principal în centrele urbane, în special în municipiile care dispun de infrastructură medicală mai dezvoltată și de personal specializat. Existența unor poli medicali regionali, în special în județul Iași, reprezintă un avantaj important pentru accesul la servicii medicale complexe. Totuși, în multe comunități rurale, accesul la servicii medicale rămâne limitat, atât din cauza resurselor umane insuficiente, cât și a distribuției inegale a infrastructurii sanitare și a serviciilor medicale școlare. Reducerea acestor diferențe,

prin modernizarea infrastructurii medicale locale, sprijinirea medicinei de familie și dezvoltarea serviciilor medicale preventive, poate contribui la creșterea calității vieții și la îmbunătățirea stării de sănătate a populației din microregiune.

4.7 Infrastructură și dezvoltare locală

4.7.1 Transport

Rețeaua stradală urbană din microregiunea ITI „Țara de Sus” prezintă un grad de modernizare neuniform, cu diferențe semnificative între localități. La nivel general, din totalul de 1080 km de străzi orășenești, au fost modernizați 529 km, ceea ce corespunde unui procent mediu de aproape 49%.

Municipiul Botoșani se evidențiază printr-un nivel ridicat de modernizare, cu 118 km din 159 km reabilitați (74,21%), fiind unul dintre cele mai bine infrastructurate centre urbane din microregiune. Municipiul Dorohoi, deși dispune de 111 km de străzi, a modernizat puțin peste jumătate (51,35%).

Între orașele mici, situația este foarte variabilă. Târgu Frumos (IS) se remarcă printr-un grad de modernizare foarte ridicat, de 76,19%, în timp ce Bucecea (52,63%), Hârlău (53,06%) și Podu Iloaiei (56%) se încadrează într-o zonă medie a modernizării. La polul opus, unele localități înregistrează procente foarte scăzute: Orașul Ștefănești (BT) are modernizată doar 12,70% din rețeaua stradală, iar Darabani prezintă o proporție de doar 25,18%, deși dispune de una dintre cele mai întinse rețele urbane (139 km). Orașele din județul Suceava prezintă, în general, niveluri moderate spre scăzute ale modernizării, cu procente cuprinse între 37% și 48%.

Tabel 23. Lungimea străzilor orășenești

Județ	UAT	Lungimea străzilor orășenești (km) 2024	Lungimea străzilor orășenești modernizate	% Modernizare
BT	MUNICIPIUL BOTOSANI	159	118	74,21%
BT	MUNICIPIUL DORHOI	111	57	51,35%
BT	ORAS BUCECEA	76	40	52,63%

Județ	UAT	Lungimea străzilor orășenești (km) 2024	Lungimea străzilor orășenești modernizate	% Modernizare
BT	ORAS DARABANI	139	35	25,18%
BT	ORAS FLAMANZI	79	36	45,57%
BT	ORAS SAVENI	38	25	65,79%
BT	ORAS STEFANESTI	63	8	12,70%
SV	ORAS DOLHASCA	29	14	48,28%
SV	ORAS LITENI	37	14	37,84%
SV	ORAS SIRET	60	23	38,33%
IS	MUNICIPIUL PASCANI	152	71	46,71%
IS	ORAS HARLAU	49	26	53,06%
IS	ORAS PODU ILOAIEI	25	14	56,00%
IS	ORAS TARGU FRUMOS	63	48	76,19%
TOTAL		1080	529	48,98%
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, GOS104A - Lungimea străzilor orășenești pe județe si localități, GOS105A - Lungimea străzilor orășenești modernizate, pe județe si localități</i>				

În anul 2024, Regiunea de Dezvoltare Nord-Est dispune de o rețea feroviară cu o lungime totală de 1458 km. Această regiune are un rol strategic în conectivitatea Moldovei cu restul țării, iar infrastructura sa feroviară reflectă atât importanța economică, cât și întinderea teritorială semnificativă. Împreună, cele trei județe – Iași, Botoșani și Suceava - însumează 876 km, ceea ce reprezintă aproximativ 60% din totalul regional. Județul Suceava deține cea mai extinsă rețea feroviară dintre cele 3 județe parte a ITI „Țara de Sus”, însumând 422 km. Județul Botoșani dispune de 138 km de cale ferată, cea mai redusă valoare dintre cele 3 județe.

Tabel 24. Lungimea căilor ferate, pe regiuni și județe

Macroregiuni, regiuni de dezvoltare si județe	Lungimea cailor ferate (km) 2024
TOTAL	10611
Regiunea NORD-VEST	1632
Regiunea CENTRU	1438
Regiunea NORD-EST	1458
Județ Botoșani	138
Județ Iași	316

Județ Suceava	422
Regiunea SUD-EST	1274
Regiunea SUD-MUNTENIA	1511
Regiunea BUCURESTI - ILFOV	372
Regiunea SUD-VEST OLTENIA	1004
Regiunea VEST	1922
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, TRN143A - Lungimea cailor ferate in exploatare</i>	

În structura transportului public din Regiunea Nord-Est se remarcă un profil distinct, rezultat din diferențele majore dintre județe și din modul în care fiecare își organizează mobilitatea urbană și periurbană. Datele privind tramvaiele, autobuzele și troleibuzele arată o regiune în care transportul pe șine este prezent doar punctual, în timp ce transportul rutier continuă să fie soluția dominantă.

Cel mai reprezentativ exemplu este județul Iași, care concentrează toate cele 126 de tramvaie ale regiunii, fiind unul dintre puținele centre din țară care menține și modernizează un sistem de tramvai. În contrast, județele Botoșani și Suceava se bazează exclusiv pe transportul rutier. Botoșaniul operează 74 de autobuze și microbuze, iar Suceava 72, ambele fără tramvaie sau troleibuze. Acest tipar este specific orașelor medii, unde densitatea și configurația urbană nu justifică investiții majore în infrastructuri electrice pe șine sau în rețele aeriene de troleibuz.

Tabel 25. Vehicule in inventar pentru transport public local de pasageri, 2024

	Tramvaie	Autobuze și microbuze	Troleibuze
Regiunea NORD-VEST	91	712	102
Regiunea CENTRU	0	733	66
Regiunea NORD-EST	126	506	10
Județ Botoșani	0	74	0
Județ Iași	126	166	0
Județ Suceava	0	72	0
Regiunea SUD-EST	71	773	25
Regiunea SUD-MUNTENIA	31	443	21
Regiunea BUCURESTI - ILFOV	532	1654	365
Regiunea SUD-VEST OLTENIA	31	329	25
Regiunea VEST	199	392	48

Sursa datelor: INS TEMPO, GOS112C - Vehicule in inventar pentru transport public local de pasageri

Infrastructura de transport din teritoriul ITI „Țara de Sus” reflectă un nivel diferit de dezvoltare între localități, dar evidențiază și existența unor elemente care pot susține mobilitatea și conectivitatea regională. Centrele urbane mai mari dispun de rețele stradale modernizate într-o proporție semnificativă, iar prezența infrastructurii feroviare extinse, în special în județele Suceava și Iași, reprezintă un avantaj important pentru conectarea teritoriului la rețelele regionale și naționale de transport.

4.7.2 Rețeaua de apă și canalizare

La nivel regiunii Nord-Est, numărul localităților racordate la rețeaua de distribuție a apei a crescut de la 389 în 2020 la 411 în 2024, ceea ce reprezintă o creștere de aproximativ 6% în cinci ani. Raportat la totalul celor 552 UAT-uri, gradul de acoperire a ajuns la 74,46%, un nivel ridicat, dar încă neuniform la nivel județean.

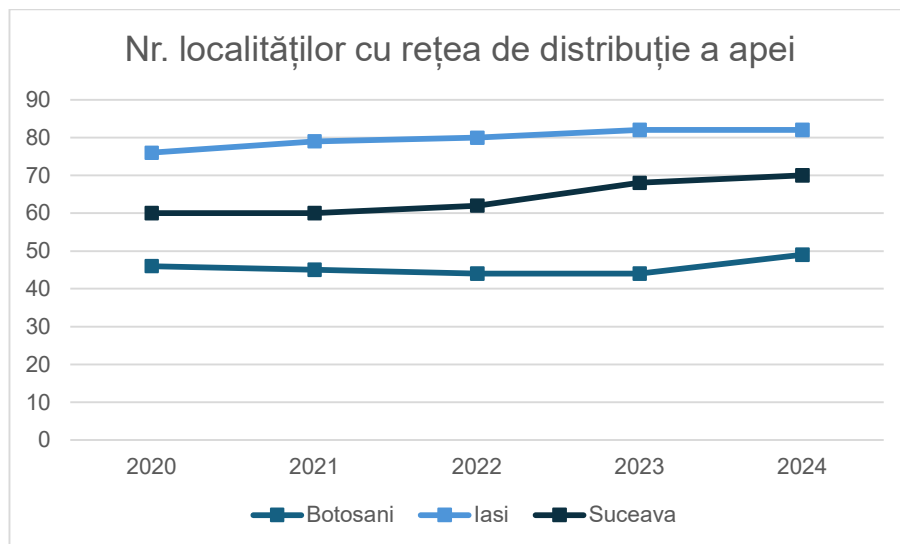
Județul Iași se află în situația cea mai favorabilă, cu 82 de localități dotate cu rețea de apă în 2024, reprezentând 83,67% din totalul UAT-urilor sale. În județul Botoșani, în schimb, doar 49 de localități dispun de rețea de distribuție a apei, ceea ce corespunde unui procent de 62,82%. Evoluția pe termen scurt este modestă, numărul crescând abia în 2024 după câțiva ani în stagnare. Județul Suceava prezintă o dinamică mai bună decât Botoșani, ajungând la 70 de localități racordate în 2024, însă procentual rămâne la un nivel similar cu acesta (61,40%). Deși numărul localităților cu rețea de apă a crescut semnificativ din 2020 (de la 60 la 70), decalajul față de media regională rămâne vizibil.

Tabel 26. Numărul localităților cu rețea de distribuție a apei

Macroregiuni, regiuni de dezvoltare si județe	2020	2021	2022	2023	2024	Nr. total UAT	%Localități cu rețea de distribuție a apei
Regiunea NORD-EST	389	390	394	403	411	552	74,46%
Botoșani	46	45	44	44	49	78	62,82%
Iași	76	79	80	82	82	98	83,67%
Suceava	60	60	62	68	70	114	61,40%

Sursa datelor: INS TEMPO, GOS106C - Numărul localităților cu rețea de distribuție a apei, pe medii de rezidență, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe

Figură 15. Nr. localităților cu rețea de distribuție a apei

În anul 2024, rețeaua de distribuție a apei potabile din Regiunea Nord-Est prezintă diferențe semnificative atât în ceea ce privește lungimea infrastructurii, cât și volumul de apă furnizat consumatorilor. În total, la nivelul microregiunii ITI „Țara de Sus”, există 2.808,9 km de rețea și se distribuie un volum de 15.078 mii mc de apă.

În județul Botoșani este mai extinsă rețea de distribuție din regiune, totalizând 1.452 km, însă volumul de apă distribuit, de 7.555 mii mc, este relativ moderat în raport cu lungimea infrastructurii. Municipiul Botoșani deține cea mai mare rețea din județ, cu 355,8 km, și distribuie nu mai puțin de 4.003 mii mc de apă, fiind principalul centru de consum. Pe locul următor se situează municipiul Dorohoi, cu 86,1 km de rețea și un consum de 712 mii mc. În schimb, numeroase comune dispun de rețele relativ lungi, dar consum redus. De exemplu, Adășeni are 20,6 km de rețea, însă distribuie doar 12 mii mc, iar Frumușica, cu 32,5 km, furnizează doar 7 mii mc.

Lungimea totală a rețelei de distribuție a apei potabile în județul Suceava (13 UAT-uri incluse în microregiune) este de doar 251,2 km, iar cantitatea distribuită este de 675 mii mc. Orașul Dolhasca dispune de 53,3 km de rețea și furnizează 189 mii mc, iar Liteni, cu 95,6 km, distribuie 134 mii mc. De asemenea, Siret prezintă un consum important, raportând 199 mii mc la o rețea de 19,9 km.

În județul Iași, cel mai mare consum de apă se înregistrează în Municipiul Pașcani, cu 4.127 mii mc, la o rețea de 65,9 km. Alte localități relevante sunt Târgu Frumos, cu 913 mii mc la 46 km de rețea, și Cotnari, care utilizează 518 mii mc de apă, având o infrastructură de 49,9 km. Totodată, există comune care au rețele extinse, dar nu raportează consum: Belcești (46,9 km), Ceplenița (18,5 km) sau Plugari (29,4 km), toate având consum zero, indicând sisteme finalizate dar nefuncționale ori racordări incomplete.

Tabel 27. Lungimea rețelei de distribuire a apei și cantitatea de apă potabilă distribuită (2024)

Nr. crt.	Județ	UAT	Lungimea totala a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km) - 2024	Cantitatea de apa potabila distribuita consumatorilor (Mii metri cubi) - 2024
1	BT	MUNICIPIUL BOTOȘANI	355,8	4003
2	BT	MUNICIPIUL DORHOI	86,1	712
3	BT	ORAȘ BUCECEA	20,6	127
4	BT	ORAȘ DARABANI	26,5	232
5	BT	ORAȘ FLAMÂNZI	45	86
6	BT	ORAȘ SAVENI	28	192
7	BT	ORAȘ ȘTEFANEȘTI	33,6	104
8	BT	ADAȘENI	20,6	12
9	BT	ALBEȘTI	9,7	64
10	BT	AVRAMENI	30,3	23
11	BT	BALUȘENI	18	71
12	BT	BLÂNDEȘTI	0	0
13	BT	BRAEȘTI	13,7	32
14	BT	BROSCAUȚI	3,5	38
15	BT	CALARAȘI	39	60
16	BT	CÂNDEȘTI	0	0

Nr. crt.	Județ	UAT	Lungimea totala a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km) - 2024	Cantitatea de apa potabila distribuita consumatorilor (Mii metri cubi) - 2024
17	BT	CONCEȘTI	8,4	10
18	BT	COPALAU	31,4	62
19	BT	CORDARENI	0	0
20	BT	CORLATENI	0	0
21	BT	CORNI	7	4
22	BT	COȘULA	15,3	25
23	BT	COȚUȘCA	32,2	38
24	BT	CRISTEȘTI	11,2	45
25	BT	CRISTINEȘTI	0	0
26	BT	CURTEȘTI	6	88
27	BT	DÂNGENI	7,8	28
28	BT	DERSCA	0	0
29	BT	DIMACHENI	0	0
30	BT	DOBÂRCENI	41,4	32
31	BT	DRAGUȘENI	0	0
32	BT	DURNEȘTI	20	84
33	BT	FRUMUȘICA	32,5	7
34	BT	GEORGE ENESCU	5,2	8
35	BT	GORBANEȘTI	0	0
36	BT	HANEȘTI	0	0
37	BT	HAVÂRNA	0	0
38	BT	HILIȘEU-HORIA	0	0
39	BT	HLIPICENI	11,6	56
40	BT	HUDEȘTI	6	13
41	BT	IBANEȘTI	0	0
42	BT	LEORDA	14,1	57
43	BT	LOZNA	0	0
44	BT	LUNCA	0	0
45	BT	MANOLEASA	45	9
46	BT	MIHAI EMINESCU	64,6	356
47	BT	MIHAILENI	0	0
48	BT	MIHALAȘENI	32,3	47
49	BT	MILEANCA	13,1	14
50	BT	MITOC	14	48

Nr. crt.	Județ	UAT	Lungimea totala a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km) - 2024	Cantitatea de apa potabila distribuita consumatorilor (Mii metri cubi) - 2024
51	BT	NICȘENI	0	0
52	BT	PALTINIȘ	20,3	9
53	BT	POMÂRLA	0	0
54	BT	PRAJENI	16,9	24
55	BT	RACHIȚI	22,6	230
56	BT	RADAUȚI-PRUT	16,5	16
57	BT	RAUȘENI	20,4	47
58	BT	RIPICENI	13,4	14
59	BT	ROMA	0	0
60	BT	ROMÂNEȘTI	10,8	39
61	BT	SANTA MARE	30,5	39
62	BT	ȘENDRICENI	6,4	6
63	BT	STAUČENI	25,5	80
64	BT	ȘTIUBIENI	0	0
65	BT	SUHARAU	0	0
66	BT	SULIȚA	0	0
67	BT	TODIRENI	35,7	65
68	BT	TRUȘEȘTI	40,8	94
69	BT	TUDORA	0	0
70	BT	UNGURENI	28,3	78
71	BT	UNȚENI	12,8	23
72	BT	VACULEȘTI	1,6	4
73	BT	VÂRFU CÂMPULUI	0	0
74	BT	VIIȘOARA	0	0
75	BT	VLADENI	0	0
76	BT	VLASINEȘTI	0	0
77	BT	VORNICENI	0	0
78	BT	VORONA	0	0
Județ Botoșani total			1452	7555
1	SV	ORAȘ DOLHASCA	53,3	189
2	SV	ORAȘ LITENI	95,6	134
3	SV	ORAȘ SIRET	19,9	199
4	SV	DOLHEȘTI	6	11
5	SV	DUMBRAVENI	59	70

Nr. crt.	Județ	UAT	Lungimea totala a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km) - 2024	Cantitatea de apa potabila distribuita consumatorilor (Mii metri cubi) - 2024
6	SV	FĂNTÂNELE	0	0
7	SV	GRAMEȘTI	0	0
8	SV	HANȚEȘTI	0	0
9	SV	SIMINICEA	8,6	29
10	SV	UDEȘTI	0	0
11	SV	VEREȘTI	2,8	43
12	SV	ZAMOSTEA	0	0
13	SV	ZVORIȘTEA	6	0
Județ Suceava total			251,2	675
1	IS	MUNICIPIUL PAȘCANI	65,9	4127
2	IS	ORAȘ HÂRLAU	39,7	688
3	IS	ORAȘ PODU ILOAIEI	36,1	197
4	IS	ORAȘ TÂRGU FRUMOS	46	913
5	IS	ANDRIEȘENI	28,8	82
6	IS	BALȘ	29,8	0
7	IS	BALȚAȚI	26,7	6
8	IS	BELCEȘTI	46,9	0
9	IS	BIVOLARI	26,1	40
10	IS	CEPLENIȚA	18,5	0
11	IS	COARNELE CAPREI	16,7	0
12	IS	COSTEȘTI	21,4	0
13	IS	COTNARI	49,9	518
14	IS	CUCUTENI	17,1	0
15	IS	DELENI	36,8	128
16	IS	ERBICENI	43,7	0
17	IS	FĂNTÂNELE	15,4	0
18	IS	FOCURI	25,2	0
19	IS	GROPNIȚA	40,2	69
20	IS	HARMANEȘTI	16	0
21	IS	ION NECULCE	93,4	22
22	IS	LESPEZI	6,8	0
23	IS	PLUGARI	29,4	0
24	IS	PROBOTA	37,4	0

Nr. crt.	Județ	UAT	Lungimea totala a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km) - 2024	Cantitatea de apa potabila distribuita consumatorilor (Mii metri cubi) - 2024
25	IS	ROȘCANI	0	0
26	IS	RUGINOASA	41,3	0
27	IS	SCOBINȚI	72	0
28	IS	ȘIPOSE	42,2	0
29	IS	SIREȚEL	4,1	0
30	IS	ȚIGANAȘI	48,1	0
31	IS	TODIREȘTI	16,5	0
32	IS	TRIFEȘTI	28,8	0
33	IS	VALEA SEACA	0	0
34	IS	VÂNATORI	0	0
35	IS	VLADENI	38,8	58
Județ Iași total			1105,7	6848
Total microregiune			2808,9	15078
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, GOS106B - Lungimea totala a rețelei simple de distribuție a apei potabile, GOS108A - Cantitatea de apa potabila distribuita consumatorilor</i>				

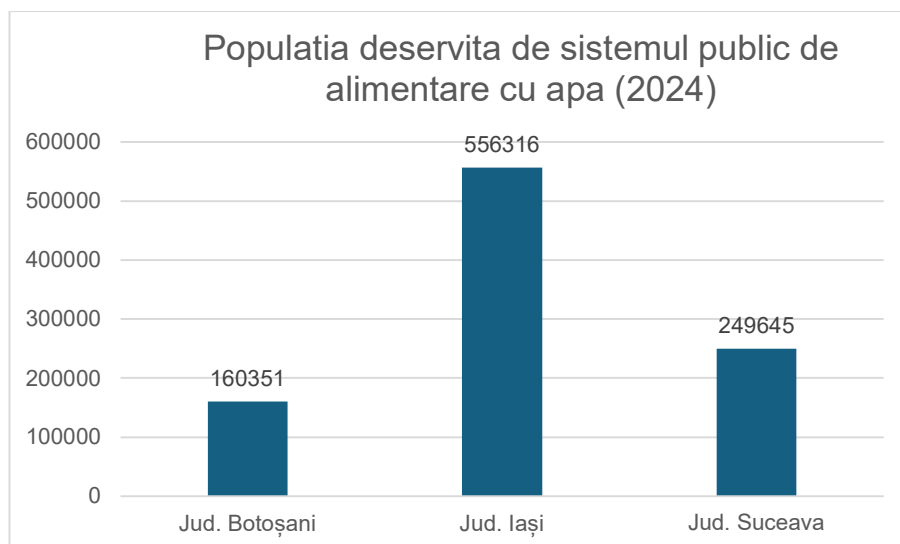
Populația deservită de sistemul public de alimentare cu apă în Regiunea Nord-Est a înregistrat, în perioada 2020–2024, o creștere constantă, reflectând extinderea infrastructurii și îmbunătățirea accesului la servicii publice esențiale. Dacă în 2020 erau deservite aproximativ 1,65 milioane de persoane, în 2024 numărul acestora ajunge la 1,72 milioane. La nivel județean, cel mai important aport îl are județul Iași, unde populația conectată la rețeaua publică de apă crește de la 495.818 persoane în 2020 la 556.316 persoane în 2024. Județul Botoșani înregistrează, de asemenea, o evoluție pozitivă, cu o creștere de aproape 16.500 de persoane conectate în intervalul 2020-2024, în timp ce Suceava menține valori relativ stabile, oscilând ușor în jurul pragului de 250.000 de locuitori.

Tabel 28. Populația deservita de sistemul public de alimentare cu apa

Macroregiuni, regiuni de dezvoltare si județe	2020	2021	2022	2023	2024
TOTAL	13936918	14177807	14277262	14705481	14782059
MACROREGIUNEA DOI	3668330	3718561	3745918	3824895	3828135
Regiunea NORD-EST	1652828	1657908	1638913	1694213	1727642

Județ Botoșani	143975	144270	156629	158607	160351
Județ Iași	495818	517223	536226	546361	556316
Județ Suceava	242908	250370	251270	254033	249645
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, PMI109B - Populația deservită de sistemul public de alimentare cu apă</i>					

Figură 16. Populația deservită de sistemul public de alimentare cu apă (2024)

Regiunea Nord-Est a înregistrat o creștere constantă a numărului de localități dotate cu sisteme de canalizare publică în ultimii cinci ani. Dacă în 2020 infrastructura de canalizare era prezentă în 237 localități, până în 2024 numărul acestora a urcat la 270, ceea ce reprezintă o creștere de 33 localități, adică un plus de aproape 14% înregistrați în doar patru ani. Raportat la cele 552 de unități administrativ-teritoriale (UAT) din regiune, gradul de acoperire a canalizării publice este de 48,91%, ceea ce înseamnă că aproximativ jumătate dintre localitățile din Nord-Est dispun de sistem de canalizare. Totuși, situația diferă semnificativ între județe.

Botoșaniul este județul cu cea mai redusă proporție a localităților racordate la canalizare publică. Numărul acestora a crescut modest, de la 12 localități în 2020 la 17 în 2024. Raportat la totalul de 78 UAT, procentul localităților cu canalizare este de doar 21,79%, adică aproximativ o localitate din cinci. Acest nivel redus indică un decalaj important față de media regională și sugerează necesitatea accelerării investițiilor.

Tabel 29. Numărul localităților cu canalizare publică

Macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe	2020	2021	2022	2023	2024	% localități cu canalizare (2024)
Regiunea NORD-EST	237	239	248	256	270	48,91%
Botoșani	12	12	13	14	17	21,79%
Iași	52	54	54	55	57	58,16%
Suceava	53	53	57	62	65	57,02%

Datele privind lungimea totală a conductelor de canalizare arată diferențe evidente între regiuni și, mai ales, între mediul urban și cel rural. La nivel național, în anul 2024, aproximativ 56% din rețelele de canalizare sunt amplasate în mediul urban și 44% în mediul rural. În Regiunea Nord-Est, lungimea totală a conductelor este de 6.424,7 km, reprezentând o dimensiune rezonabilă raportat la populația regiunii. Regiunea Nord-Est se confruntă cu o infrastructură de canalizare care se extinde, dar care reflectă decalajele istorice și presiunea exercitată de populația rurală numeroasă. Extinderea rețelilor în sate rămâne o provocare majoră, iar investițiile suplimentare sunt esențiale pentru reducerea discrepanțelor și îmbunătățirea condițiilor de sănătate publică.

Tabel 30. Dimensiunea rețelei de canalizare pe regiuni, în km.

	Total (2024)	%Urban	%Rural
TOTAL	49958,1	55,9%	44,1%
MACROREGIUNEA UNU	16670,9	50,6%	49,4%
Regiunea NORD-VEST	8829,2	46,8%	53,2%
Regiunea CENTRU	7841,7	54,9%	45,1%
MACROREGIUNEA DOI	12264,4	55,5%	44,5%
Regiunea NORD-EST	6424,7	51,7%	48,3%
Regiunea SUD-EST	5839,7	59,7%	40,3%
MACROREGIUNEA TREI	10706,9	67,9%	32,1%
Regiunea SUD-MUNTENIA	5808,8	54,9%	45,1%
Regiunea BUCUREȘTI - ILFOV	4898,1	83,3%	16,7%
MACROREGIUNEA PATRU	10315,9	52,5%	47,5%
Regiunea SUD-VEST OLTEA	4766,6	48,9%	51,1%
Regiunea VEST	5549,3	55,7%	44,3%

Sursa datelor: INS TEMPO, GOS110A - Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare, pe județe și localități

Infrastructura de alimentare cu apă și canalizare din teritoriul ITI „Țara de Sus” a cunoscut progrese în ultimii ani, prin extinderea rețelelor și creșterea numărului de locuitori deserviți, ceea ce contribuie la îmbunătățirea condițiilor de trai și la dezvoltarea comunităților locale. Există însă diferențe vizibile între județe și între mediul urban și cel rural, unele localități dispunând de infrastructură extinsă, dar insuficient utilizată sau incomplet funcțională, iar altele fiind încă în proces de racordare la servicii esențiale.

4.7.3 Sistemul de energie electrică și alimentare cu gaze

La nivel național există 1.023 de localități în care se distribuie gaze naturale, dintre care 255 sunt urbane, iar 768 sunt rurale. Diferența trebuie înțeleasă având în vedere numărul disproporționat de comune (peste 2800) comparativ cu un număr mult mai mic de orașe și municipii.

În Regiunea Nord-Est, doar 137 de localități sunt racordate la rețea, dintre care 35 urbane și 102 rurale. Conform Planului de Dezvoltare Regionala Nord-Est 2021-2027¹⁸, Regiunea Nord-Est cuprinde 46 de localități urbane (orașe și municipii) și 506 comune. Astfel, ponderea localităților care sunt racordate la rețeaua de gaze naturale este 76% în cazul localităților urbane și doar 20% în cazul localităților rurale. Comparativ cu alte regiuni, Nord-Estul rămâne în urma zonelor mai industrializate, cum sunt Centru (250 localități), Sud-Muntenia (203) sau Nord-Vest (150).

În județul Iași, numărul localităților în care se distribuie gaze naturale este de 35 din 98 localități în total (35%), în județul Botoșani, procentul localităților în care se distribuie gaze naturale este mai mare, respectiv 47% (32 de localități din 68 în total), iar în județul Suceava doar 13% dintre localități sunt racordate la rețeaua de gaze.

Tabel 31. Numărul localităților în care se distribuie gaze naturale

	Total	Urban	Rural
Total	1023	255	768
Macroregiunea Unu	400	85	315
Regiunea NORD-VEST	150	33	117
Regiunea CENTRU	250	52	198
Macroregiunea Doi	214	58	156

¹⁸ Agenția pentru Dezvoltare Regionala Nord-Est. (2021). Planul de Dezvoltare Regionala Nord-Est 2021-2027. Disponibil online: <https://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/PDR%20NE%202021-2027%20vers.%20ianuarie%202021.pdf>. Accesat în data de 1.11.2025.

Regiunea NORD-EST	137	35	102
Botoșani	32	8	24
Iași	35	5	30
Suceava	15	9	6
Regiunea SUD-EST	77	23	54
Macroregiunea Trei	242	54	188
Regiunea SUD-MUNTENIA	203	45	158
Regiunea BUCUREȘTI - ILFOV	39	9	30
Macroregiunea Patru	167	58	109
Regiunea SUD-VEST OLTENIA	77	26	51
Regiunea VEST	90	32	58
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, GOS117A - Numărul localităților în care se distribuie gaze naturale</i>			

Doar 23 de UAT-uri din microregiunea ITI „Țara de Sus” (total 127 UAT-uri) sunt conectate la rețeaua de gaze naturale în anul 2024, cu un total de 3881 de km de rețea. Cele mai multe localitățile în care se distribuie gaze naturale sunt din județul Iași (12 UAT-uri), urmat de județul Botoșani cu 9 UAT-uri, iar în județul Suceava doar 2 din cele 13 UAT-uri incluse în microregiune beneficiază de distribuție de gaze naturale. Unele dintre localități (ex. Oraș Bucecea, comuna Curtești, comuna Cucuteni) au reușit să extindă rețeaua de gaze în perioada 2020-2024 crescând numărul de km de rețea.

Tabel 32. Localități din microregiunea ITI „Țara de Sus” conectate la rețeaua de gaze

Județe	Localități	Anul 2020, KM	Anul 2021, KM	Anul 2022, KM	Anul 2023, KM	Anul 2024, KM
Botoșani	35731 MUNICIPIUL BOTOSANI	177	178,8	191,1	194,7	196,5
Botoșani	36006 MUNICIPIUL DOROHOI	70	76,8	78	79,5	80
Botoșani	36453 ORAS BUCECEA	15,6	16,2	16,2	19,8	24,7
Botoșani	37280 ORAS FLAMANZI	:	:	:	17,1	19,1
Botoșani	36426 BROSCAUTI	:	:	19	19	19,3
Botoșani	35759 CURTESTI	3,4	3,7	3,7	3,7	24,5
Botoșani	37324 FRUMUSICA	0,5	0,5	4,7	3,9	4,7
Botoșani	38063 MIHAI EMINESCU	21,7	23	27,3	27,3	27
Botoșani	39122 SENDRICENI	12	15,1	15,5	15,5	20,7

Județe	Localități	Anul 2020, KM	Anul 2021, KM	Anul 2022, KM	Anul 2023, KM	Anul 2024, KM
Iași	95391 MUNICIPIUL PASCANI	105	105	114,1	116,9	118,7
Iași	95355 ORAS HARLAU	23,3	25,3	32,9	32,9	68,8
Iași	98373 ORAS PODU ILOAIEI	33,2	33,9	35,2	37,5	38,1
Iași	95471 ORAS TARGU FRUMOS	49,5	50,3	53,9	54,9	54,8
Iași	100273 BALS	25,6	25,6	29,4	24,4	29,4
Iași	95792 BALTATI	11,3	20,1	33,6	33,4	40,4
Iași	96147 CEPLENITA	:	:	:	:	40,6
Iași	96478 COTNARI	24,5	24,5	24,6	38,5	26,7
Iași	96664 CUCUTENI	17,1	17,1	26	16,8	26,1
Iași	96815 DELENI	19,2	19,2	42,1	42,1	51,2
Iași	95499 ION NECULCE	36,7	36,7	40	40,3	40,4
Iași	98998 SCOBINTI	:	:	:	68,3	68,3
Suceava	146655 ORAS SIRET	23,6	23,9	24,7	29,3	40,7
Suceava	150221 SIMINICEA	14,5	15,1	16,3	16,3	16,9
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, GOS116A - Lungimea totala a conductelor de distribuție a gazelor, pe județe si localități</i>						

În Regiunea Nord-Est, distribuția energiei termice prin sisteme centralizate a cunoscut o evoluție descendentă în intervalul 2020–2024, în linie cu tendința națională de reducere a acestor sisteme. Dacă în anul 2020 existau 13 localități în care se furniza energie termică în mod centralizat, începând cu anul 2022 numărul acestora scade la 11, valoare care se menține constantă până în 2024. Această reducere indică atât presiunea economică ridicată asupra sistemelor de termoficare tradiționale, cât și orientarea consumatorilor către soluții individuale, precum centrale murale sau alte variante autonome de încălzire. Per total, Regiunea Nord-Est continuă să fie una dintre regiunile cu cel mai mare număr de localități deservite prin sisteme centralizate, depășind în 2024 regiunile Vest, Sud-Vest Oltenia sau București-Ilfov.

Tabel 33. Numărul localităților în care se distribuie energia termica

	2020	2021	2022	2023	2024
TOTAL	69	69	64	59	57

	2020	2021	2022	2023	2024
Regiunea NORD-VEST	6	7	7	6	6
Regiunea CENTRU	9	9	8	8	8
Regiunea NORD-EST	13	12	11	11	11
Județ Botoșani	1	1	1	1	1
Județ Iași	1	1	1	1	1
Județ Suceava	6	5	4	4	4
Regiunea SUD-EST	13	13	13	12	11
Regiunea SUD-MUNTENIA	9	9	8	6	6
Regiunea BUCUREȘTI - ILFOV	2	2	2	2	2
Regiunea SUD-VEST OLTEA	7	7	6	6	6
Regiunea VEST	10	10	9	8	7
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, GOS109C - Numărul localităților în care se distribuie energia termică</i>					

Accesul la rețeaua de gaze naturale și evoluția sistemelor de furnizare a energiei termice evidențiază faptul că infrastructura energetică a teritoriului ITI „Țara de Sus” se află încă într-un proces de extindere și modernizare. Deși există localități care au făcut progrese importante în ultimii ani, o mare parte a comunităților rurale nu beneficiază încă de aceste servicii, iar distribuția lor rămâne concentrată în special în zonele urbane.

4.8 Economie

4.8.1 Agricultură

Agricultura reprezintă una dintre ramurile economice importante ale microregiunii ITI „Țara de Sus”, contribuind semnificativ la ocuparea forței de muncă și la structura economică a localităților rurale din Botoșani, Iași și Suceava.

Județele Botoșani și Iași au cele mai extinse suprafețe cultivate, depășind 250.000 ha fiecare, în timp ce Suceava se situează la aproximativ 171.000 ha. Dominante în toate județele sunt cerealele pentru boabe, care însumează peste 147.000 ha în Botoșani, 142.877 ha în Iași și 80.270 ha în Suceava.

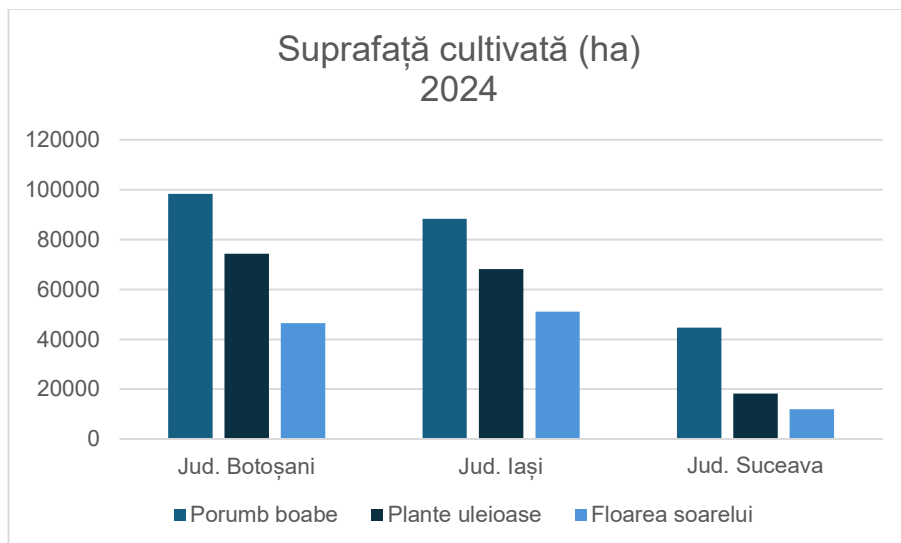
La culturile proteice și leguminoase se observă diferențe între județe. Astfel, soia este cultivată pe suprafețe importante în Botoșani (16.138 ha), culturile de rădăcinoase,

precum sfecla de zahăr sau cartoful, au ponderi reduse în Botoșani și Iași, iar județul Suceava se evidențiază printr-o suprafață mult mai mare destinată cartofului, depășind 13.000 ha.

Tabel 34. Suprafață cultivată cu principalele culturi

	Jud. Botoșani (ha) 2024	Jud. Iași (ha) 2024	Jud. Suceava (ha) 2024
Total	272291	255392	171201
Cereale pentru boabe	147016	142877	80270
Porumb boabe	98329	88315	44636
Plante uleioase	74336	68241	18254
Floarea soarelui	46411	51053	11990
Furaje verzi din teren arabil	41407	33631	48889
Grâu și secară	40769	46937	25128
Furaje perene	25360	28871	43941
Lucerna	18148	24969	17760
Soia boabe	16138	4710	2718
Rapiță	11716	12309	3474
Orz și orzoaica	4614	5023	5391
Sfecla de zahăr	3392	2821	1271
Legume cultivate în câmp	3235	4491	5993
Ovăz	3203	1286	3105
Leguminoase pentru boabe	2045	2427	1107
Secara	1562	230	2246
Mazăre boabe	1120	1153	710
Fasole boabe	925	970	366
Cartofi total	692	551	13029
<i>Sursa datelor: INS TEMPO</i>			

Figură 17. Suprafață cultivată (ha), 2024

În Regiunea Nord-Est, suprafața totală de terenuri amenajate cu lucrări de ameliorare și combatere a eroziunii solului este de 642.279 ha. Aceste lucrări sunt realizate pentru a preveni degradarea solului, pentru a reduce efectele eroziunii provocate de apă și vânt, precum și pentru a îmbunătăți fertilitatea terenurilor afectate. Cea mai mare parte a acestor amenajări se regăsește pe terenurile arabile, care însumează 434.138 ha. Pășunile naturale ocupă 104.941 ha, iar fânețele naturale totalizează 35.573 ha. De asemenea, în regiune sunt amenajate 11.982 ha de vii, pepiniere viticole și hameiști, precum și 11.939 ha de livezi, pepiniere și arbuști fructiferi.

Județul Iași deține cea mai mare suprafață totală amenajată, urmat de Botoșani și Suceava. Botoșani se remarcă prin cea mai mare pondere de pășuni naturale amenajate, în timp ce Iași dispune de cele mai variate tipuri de folosințe, incluzând categorii viticole și pomicole în proporții mai mari decât cele din Suceava și Botoșani. Suceava, deși are suprafețe extinse, se concentrează în special pe terenuri arabile și pășuni.

Tabel 35. Lucrări de combaterea eroziunii și de ameliorare a terenurilor, 2024

Suprafața totală amenajată (ha)	Suprafața agricolă amenajată (ha)	Teren arabil (ha)	Pășuni naturale (ha)	Fânețe naturale (ha)	Vii, pepiniere viticole și	Livezi de pomi, pepiniere, arbuști
--	--	----------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------------	---

						hameiști (ha)	fructiferi (ha)
TOTAL	2.280.475	2.134.078	1.222.093	514.012	200.716	81.019	116.238
MACRO- REGIUNEA DOI	1.000.461	934.127	656.959	163.444	46.932	43.579	23.213
Regiunea NORDEST	642.279	598.573	434.138	104.941	35.573	11.982	11.939
Județ Botoșani	97.833	95.004	68.384	21.434	4.986	-	200
Județ Iași	114.268	103.557	63.967	12.690	16.573	5.151	5.176
Județ Suceava	85.189	81.026	57.437	15.719	5.148	-	2.722
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, AGR102C_Suprafață îmbunătățiri funciare</i>							

În ceea ce privește lucrările de drenaj realizate în anul 2024, Regiunea Nord-Est însumează 51.819 ha de terenuri amenajate, dintre care 51.693 ha reprezintă suprafață agricolă, iar 42.107 ha sunt terenuri arabile. La nivel județean, Botoșani dispune de 11.123 ha amenajate prin lucrări de drenaj, în timp ce Iași înregistrează 7.168 ha, dintre care 4.651 ha sunt terenuri arabile. Județul Suceava se remarcă printr-o suprafață semnificativ mai mare, de 27.455 ha, aproape integral agricolă, cu 25.471 ha de teren arabil.

Tabel 36. Lucrări de drenaj

	Suprafața totală amenajată (ha)	Suprafața agricolă amenajată (ha)	Teren arabil (ha)
TOTAL	253.597	249.980	194.818
MACROREGIUNEA DOI	91.504	90.102	72.435
Regiunea NORDEST	51.819	51.693	42.107
Județ Botoșani	11.123	11.123	7.681
Județ Iași	7.168	7.042	4.651
Județ Suceava	27.455	27.455	25.471
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, AGR102C_Suprafață îmbunătățiri funciare</i>			

Lucrările de desecare reprezintă intervenții tehnice menite să elimine sau să reducă excesul de apă din sol, asigurând astfel condiții optime pentru folosirea terenurilor

agricole și pentru stabilitatea diverselor tipuri de folosință. În cazul Regiunii Nord-Est, suprafețele amenajate cu lucrări de desecare însumează 154.798 ha, dintre care 142.837 ha sunt terenuri agricole, iar 114.450 ha constituie teren arabil. La nivel județean, Botoșani dispune de 10.288 ha de terenuri desecate, în timp ce județul Iași ajunge la 43.074 ha, iar Suceava la 44.904 ha, situându-se pe primul loc în regiune.

Tabel 37. Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de desecare

	Suprafața totală amenajată (ha)	Suprafața agricolă amenajată (ha)	Teren arabil (ha)	Pășuni naturale (ha)	Fânețe naturale (ha)	Vii, pepiniere viticole și hameiști (ha)	Livezi de pomi, pepiniere, arbuști fructiferi (ha)
TOTAL	3.144.222	2.887.029	2.490.788	258.634	110.689	14.677	12.241
MACRO REGIUNEA DOI	716.061	656.621	574.703	65.632	8.673	6.732	881
Regiunea NORDEST	154.798	142.837	114.450	20.024	8.322	8	33
Județ Botoșani	10.288	9.874	6.590	2.189	1.095	-	-
Județ Iași	43.074	36.960	28.420	6.671	1.861	8	-
Județ Suceava	44.904	43.183	32.036	6.548	4.566	-	33
Sursa datelor: INS TEMPO, AGR102B_Suprafață amenajări desecare							

În anul 2024, amenajările pentru irigații la nivelul Regiunii Nord-Est însumează 137.184 ha, însă suprafața agricolă irigată efectiv, cu cel puțin o udare, este mult mai redusă, totalizând 35.956 ha. La nivel județean, Botoșani dispune de 20.325 ha amenajate pentru irigații, dintre care doar 4.017 ha au fost irigate efectiv. Județul Iași se remarcă prin cele mai mari suprafețe din regiune, cu 51.681 ha amenajate și 15.667 ha irigate, ceea ce îl plasează pe primul loc atât ca infrastructură, cât și ca utilizare. Suceava, în schimb, are amenajări mult mai reduse, de doar 3.791 ha, iar datele indică absența suprafețelor irigate efectiv în anul 2024.

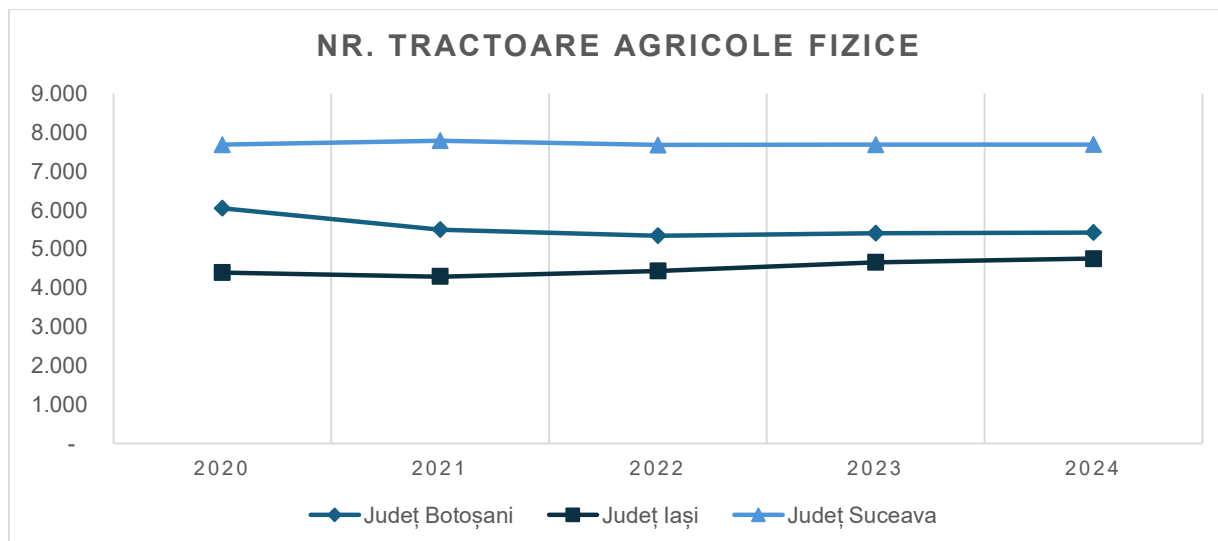
Tabel 38. Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de irigații și suprafața agricolă irigată

	Amenajări pentru irigații total (ha)	Suprafață agricolă irigată efectiv cu cel puțin o udare (ha)
TOTAL	3.180.051	570.994
MACROREGIUNEA DOI	1.355.811	396.928
Regiunea NORDEST	137.184	35.956
Județ Botoșani	20.325	4.017
Județ Iași	51.681	15.667
Județ Suceava	3.791	-
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, AGR102A_Suprafață irigații</i>		

Numărul de tractoare agricole reflectă nivelul de mecanizare a agriculturii și al capacității exploatașilor de a realiza lucrările agricole în condiții eficiente. La nivel național, datele din perioada 2020–2024 arată o creștere constantă a numărului total de tractoare, de la 232.654 la 251.727, ceea ce sugerează o tendință accentuată de modernizare a agriculturii. Ritmul de creștere este relativ uniform, cele mai mari creșteri fiind înregistrate între anii 2021–2022 și 2023–2024. În Regiunea Nord-Est, numărul tractoarelor evoluează de la 29.810 în 2020 la 31.285 în 2024.

În județul Botoșani, numărul tractoarelor scade de la 6.054 în 2020 la 5.345 în 2022, iar apoi se stabilizează în jurul valorii de 5.400 în 2023 și 2024. În județul Iași, evoluția este constantă, cu o creștere de la 4.394 de tractoare în 2020 la 4.754 în 2024. În județul Suceava, numărul rămâne aproximativ același pe întreaga perioadă analizată, variind doar foarte puțin între 7.678 și 7.695 de unități.

Figură 18. Număr tractoare agricole fizice (2020-2024)

Sursa datelor: INS TEMPO, AGR103A_Parc tract mașini agr

Agricultura rămâne un sector esențial pentru economia și structura socială a teritoriului ITI „Țara de Sus”, oferind locuri de muncă și valorificând resursele naturale ale microregiunii. Suprafața agricolă extinsă, diversitatea culturilor și existența lucrărilor de îmbunătățiri funciare creează premise favorabile pentru dezvoltarea activităților agricole și pentru creșterea productivității. În același timp, utilizarea limitată a sistemelor de irigații și nivelul neuniform de mecanizare arată că există un potențial important de modernizare și eficientizare a sectorului.

4.8.2 Piscicultură

Județul Botoșani reprezintă unul dintre cele mai importante teritorii pentru piscicultură și acvacultură din România, atât din perspectiva resurselor naturale disponibile, cât și a capacității de producție existente. Conform analizelor recente din sector, Botoșani este al doilea județ la nivel național ca suprafață de luciu de apă dulce, aspect care conferă un avantaj competitiv semnificativ pentru dezvoltarea acvaculturii de apă dulce (Euronews România, 2024). Această poziționare este rezultatul unui număr ridicat de lacuri de acumulare, iazuri și amenajări piscicole, precum și al unei rețele hidrografice bine dezvoltate.

Teritoriul județului este traversat de două cursuri de apă majore, respectiv Siret și Prut, care contribuie la asigurarea resursei de apă, la echilibrul ecologic regional și la

potențialul de extindere a activităților de acvacultură, inclusiv în contextul adaptării la schimbările climatice. Prezența acestor râuri, coroborată cu acumulările artificiale, a permis dezvoltarea unor amenajări piscicole de mari dimensiuni, cu relevanță națională.

Din punct de vedere al producției, județul Botoșani concentrează unele dintre cele mai mari ferme piscicole din România. Datele publice indică existența unor amenajări care depășesc câteva sute de hectare de luciu de apă, cu producții anuale de ordinul sutelor sau chiar miilor de tone de pește. Un exemplu relevant este ferma piscicolă din comuna Hudești, care exploatează aproximativ 300 ha de luciu de apă și realizează anual circa 1.200 tone de pește, în principal în sistem de pomicultură extensivă și semi-intensivă (Euronews România, 2024). De asemenea, lacul de acumulare Dracșani, cu o suprafață de aproximativ 570 ha, reprezintă una dintre cele mai importante baze piscicole din județ, cu o producție anuală estimată la peste 400 tone de pește .

Structura producției piscicole din județ este dominată de specii de apă dulce cu valoare comercială ridicată și adaptabilitate bună la sistemele extensiv și semi-intensiv, precum crapul și speciile fitofage (novac, sânger, cosaș), la care se adaugă, în cantități mai reduse, specii răpitoare precum somnul, șalăul și știuca. În paralel, o parte dintre exploatații sunt implicate și în producerea de material biologic pentru populare, contribuind la funcționarea lanțului național de acvacultură (Ziarul Financiar, 2025).

Cu toate acestea, deși potențialul natural și capacitatea productivă sunt semnificative, sectorul piscicol din județul Botoșani se confruntă cu o serie de provocări structurale. La nivel național, doar o parte din suprafața totală amenajată pentru acvacultură este exploatată efectiv, fenomen care se regăsește și la nivel județean, unde unele amenajări sunt subutilizate sau insuficient modernizate (Euronews România, 2024). Concurența puternică a importurilor de pește la prețuri scăzute afectează competitivitatea producătorilor locali și limitează capacitatea acestora de a investi în tehnologii moderne și în diversificarea producției (Ziarul Financiar, 2025).

În plus, sectorul este vulnerabil la factori externi precum variațiile climatice, perioadele de secetă și fluctuațiile nivelului apei, riscuri accentuate în lipsa unor investiții

consistente în infrastructura de management al apei și în soluții tehnologice adaptative. De asemenea, nivelul relativ redus de procesare locală și integrare pe lanțul valoric limitează valoarea adăugată generată în județ.

La nivelul județului Botoșani funcționează Grupuri de Acțiune Locală din sectorul pescuitului (FLAG), care joacă un rol esențial în implementarea abordării de tip dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC) în zonele cu potențial piscicol ridicat. Un exemplu relevant este Asociația Zona Pescărească Iazurile Moldovei, care acoperă un teritoriu extins, incluzând localități din județul Botoșani (Răchiți, Stăuceni, Bălușeni, Sulița, Albești, Roma, Flămânzi, Copălău, Durnești, Mihai Eminescu și Frumușica), precum și localitatea Deleni din județul Iași. Teritoriul acestui FLAG se suprapune peste unele dintre cele mai importante amenajări piscicole și lacuri de acumulare din nordul Moldovei, inclusiv zona lacului Dracșani, ceea ce îi conferă relevanță strategică în susținerea sectorului de pescuit și acvacultură.

Sectorul piscicol din județul Botoșani reprezintă un atu important pentru dezvoltarea economică a teritoriului ITI „Țara de Sus”, beneficiind de resurse naturale consistente, capacități productive relevante la nivel național și de existența unor structuri locale active în sprijinirea comunităților pescărești. Suprafețele extinse de luciu de apă, diversitatea speciilor cultivate și tradiția locală în acvacultură creează oportunități pentru dezvoltarea și diversificarea acestui sector. În același timp, valorificarea potențialului existent depinde de modernizarea amenajărilor piscicole, creșterea gradului de procesare locală și adaptarea producției la condițiile climatice și la cerințele pieței.

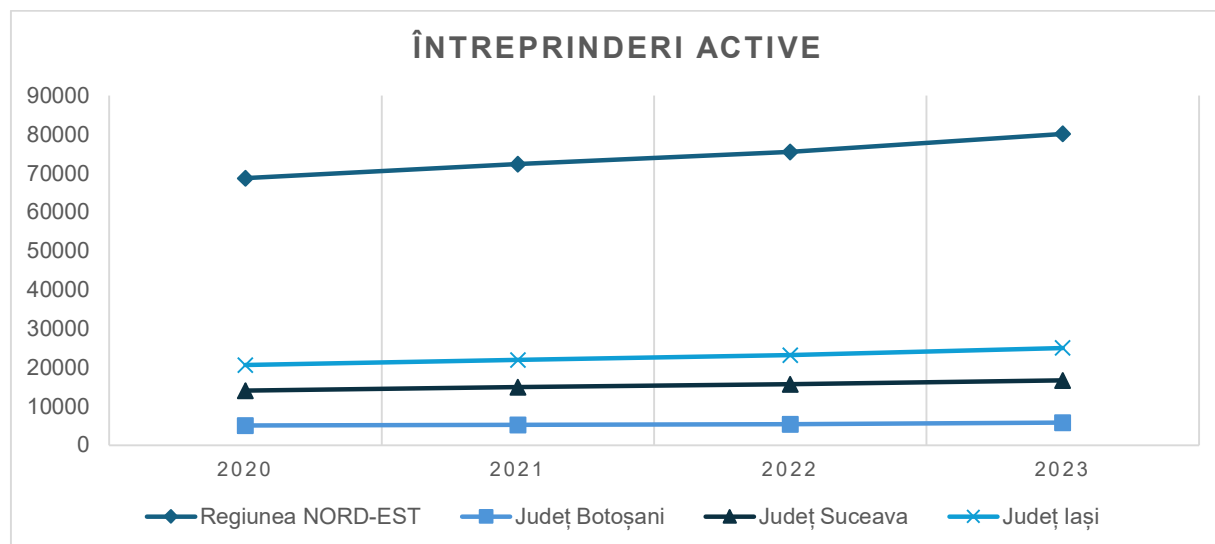
4.8.3 Industrie și IMM-uri

Datele privind numărul de întreprinderi active arată o evoluție pozitivă și constantă în Regiunea de Dezvoltare Nord-Est în perioada 2020–2023. La nivel regional, numărul firmelor active a crescut de la 68.736.

La nivel județean, se observă evoluții pozitive în toate județele analizate. Județul Botoșani înregistrează o creștere moderată, de la 5.050 de întreprinderi active în 2020 la 5.808 în 2023. Județul Suceava prezintă o dezvoltare mai pronunțată, numărul firmelor active crescând de la 14.021 în 2020 la 16.663 în 2023. Cea mai puternică creștere este înregistrată de județul Iași, care rămâne principalul pol economic al

regiunii. Numărul întreprinderilor active a crescut de la 20.617 în 2020 la 25.033 în 2023.

Figură 19. Întreprinderi active

Peste 90% din totalul întreprinderilor active din anul 2023 aveau între 0-9 angajați, atât la nivelul regiunii Nord-Est, cât și la nivelul fiecărui județ. Întreprinderile care au între 10 și 49 de angajați (încadrate la întreprinderi mici) reprezintă între 7 și 8% din totalul acestora. Proporția între prinderilor mari este nesemnificativă, sub 1%. Din această perspectivă, se poate observa că modelul economic regional se bazează preponderent pe firme mici, cu resurse limitate, ceea ce poate afecta ritmul de dezvoltare pe termen lung.

Tabel 39. Întreprinderi active după numărul de salariați, 2023

Macroregiuni, regiuni de dezvoltare si județe	0-9 persoane	10-49 persoane	50-249 persoane	250 persoane si peste	Total întreprinderi 2023
Regiunea NORD-EST	91,45%	7,36%	1,03%	0,16%	80144
Județ Botoșani	90,51%	7,94%	1,31%	0,24%	5808
Județ Iași	91,54%	7,25%	1,14%	0,07%	25033
Județ Suceava	91,27%	7,62%	1,00%	0,11%	16663
Sursa datelor: INS TEMPO, INT1010 - Întreprinderi active, pe activități ale economiei naționale la nivel de secțiune CAEN Rev.2					

Structura economică a județelor Botoșani, Iași și Suceava evidențiază diferențe în nivelul de dezvoltare și în distribuția întreprinderilor pe domenii de activitate. În toate cele trei județe, comerțul reprezintă sectorul dominant, însă Iașii se distinge prin numărul mult mai mare de firme active, confirmându-și statutul de principal centru economic al regiunii. Județul Iași are, de asemenea, o concentrare ridicată de întreprinderi în domenii moderne și specializate, precum activități profesionale, științifice și tehnice, informații și comunicații, construcții sau sănătate, reflectând dinamismul unui mediu de afaceri diversificat și orientat spre servicii avansate. În contrast, județul Botoșani are o economie mai tradițională, bazată pe comerț, agricultură și mici afaceri locale, iar industria prelucrătoare și transporturile joacă un rol important, dar într-o proporție mai redusă decât în județele vecine.

Județul Suceava prezintă o structură economică echilibrată, situându-se între modelul orientat spre servicii al Iașului și cel rural-industrial al Botoșaniului. Industria prelucrătoare, construcțiile și transporturile sunt bine reprezentate, completate de un sector turistic dezvoltat, ilustrat prin numărul ridicat de întreprinderi din hoteluri și restaurante.

Tabel 40. Întreprinderi active, pe activități ale economiei naționale la nivel de secțiune CAEN Rev.2

CAEN Rev.2	Județ Botoșani	Județ Iași	Județ Suceava
G Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	1608	6001	4600
M Activități profesionale, științifice și tehnice	540	3098	1298
F Construcții	712	2985	2205
H Transport și depozitare	496	2205	2090
J Informații și comunicații	206	2100	473
C Industria prelucrătoare	582	1843	1748
Q Sănătate și asistență socială	177	1289	487
N Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	141	1033	484
L Tranzacții imobiliare	153	991	314
I Hoteluri și restaurante	361	894	1178
S Alte activități de servicii	204	789	453
A Agricultură, silvicultură și pescuit	371	555	675
P Învățământ	64	454	182

R Activități de spectacole, culturale si recreative	108	450	196
K Intermedieri financiare si asigurări	47	255	155
E Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	22	56	70
D Producția si furnizarea de energie electrica si termica, gaze, apa calda si aer condiționat	5	18	18
B Industria extractiva	11	17	37
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, INT1010 - Întreprinderi active, pe activități ale economiei naționale la nivel de secțiune CAEN Rev.2</i>			

Evoluția numărului de întreprinderi active indică o dinamică pozitivă a mediului de afaceri din teritoriul ITI „Țara de Sus”, susținută în principal de dezvoltarea sectorului IMM-urilor. Creșterea constantă a numărului de firme și diversitatea domeniilor economice, în special în județul Iași, oferă premise favorabile pentru dezvoltarea economică a microregiunii. În același timp, ponderea ridicată a întreprinderilor foarte mici arată că economia locală este formată în principal din afaceri cu resurse limitate, ceea ce evidențiază necesitatea sprijinirii proceselor de consolidare, inovare și diversificare economică. Analiza detaliată la nivelul unităților administrativ-teritoriale este limitată de disponibilitatea datelor statistice, însă acest proces va fi completat și actualizat pe măsură ce vor fi identificate noi surse de informații relevante.

4.9 Mediu și protecția mediului

Analizând datele disponibile de la Direcția Județeană de Mediu Botoșani¹⁹, am identificat următoarele aspecte:

- Calitatea aerului este supravegheată prin două stații de monitorizare, ambele incluse în Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului: stația BT1 de fond urban, funcțională din 2010, și stația BT2 de tip trafic, operațională din noiembrie 2024. Pe baza acestora se calculează zilnic indicii de calitate a

¹⁹ Direcția Județeană de Mediu Botoșani. (2024). SPECTE RELEVANTE PRIVIND CALITATEA FACTORILOR DE MEDIU ÎN JUDEȚUL BOTOȘANI ÎN ANUL 2024. Disponibil online: <https://bt.prefectura.mai.gov.ro/wp-content/uploads/sites/25/2025/09/DJM-BT-Prezentare-Colegiu-sept-2024.pdf>, accesat în data de 09.11.2025.

aerului pentru poluanții principali (SO_2 , NO_2 , O_3 , PM_{10} , $\text{PM}_{2,5}$), iar rezultatele sunt comunicate publicului prin panouri de afișaj și prin site-urile instituționale. În 2024 s-au înregistrat 13 depășiri ale valorii limită zilnice pentru pulberile în suspensie PM_{10} și 15 depășiri ale valorii-țintă pentru ozon, valori situate sub limitele maxime admise de legislația în vigoare, ceea ce indică o calitate a aerului în general conformă normelor.

- Pentru evaluarea presiunilor asupra aerului este elaborat anual Inventarul Local de Emisii. În 2024, acesta a evidențiat emisii totale de aproximativ 69 de mii de tone de poluanți, în creștere cu circa 9% față de anul precedent. Principalii poluanți sunt monoxidul de carbon, pulberile în suspensie (TSP, PM_{10} și $\text{PM}_{2,5}$), dioxidul de carbon, compușii organici volatili nemetanici și oxizii de azot.
- Presiunile asupra solului sunt legate de utilizarea îngrășămintelor chimice și naturale, de produsele de protecție a plantelor și de gradul de dotare cu lucrări de îmbunătățiri funciare. În 2024 se observă o ușoară scădere a cantității de îngrășămintă chimice și a suprafețelor pe care acestea sunt aplicate, precum și un consum în ușoară scădere al produselor de protecție a plantelor. Suprafața fertilizată cu îngrășămintă naturale reprezintă însă sub 9% din totalul terenurilor cultivate, ceea ce arată că acest tip de fertilizare este utilizat încă la scară redusă.
- Agricultura ecologică este în expansiune. Suprafața cultivată în sistem ecologic a crescut constant în perioada 2020–2023, ajungând la aproape 17.900 ha, în paralel cu menținerea unei suprafețe totale agricole stabile. În anul 2024 sunt înregistrați 186 de operatori certificați în agricultura ecologică, ceea ce indică un interes crescând pentru practici agricole cu impact redus asupra mediului.
- Protecția naturii și a biodiversității are o componentă importantă în județul Botoșani, unde ariile naturale protejate de interes județean, național și comunitar însumează aproximativ 504 km^2 , adică în jur de 10% din suprafața județului. Există două arii naturale protejate de interes județean, opt rezervații naturale de interes național și 16 situri Natura 2000 (șase arii de protecție specială avifaunistică și zece situri de importanță comunitară). Acestea includ

o diversitate de habitate și specii de interes comunitar, iar o parte dintre arii dispun de planuri de management aprobate.

- Gestionarea deșeurilor municipale se bazează pe un sistem integrat de colectare, transfer, sortare și depozitare. Județul este împărțit în cinci zone de colectare, acoperind atât mediul urban, cât și mediul rural, deservite de mai mulți operatori de salubritate. Colectarea se face pe fracții separate: în mediul urban se colectează deșeuri reziduale, hârtie-carton, plastic-metal și sticlă, iar în mediul rural trei fracții (rezidual, plastic-metal, sticlă). Gradul de conectare a populației la serviciul de salubritate este foarte ridicat, depășind 99% la nivel de județ. Depozitarea finală se realizează la Centrul de Management Integrat al Deșeurilor Stăuceni, un depozit ecologic cu stație de sortare.
- Raportul privind starea mediului în județul Iași pentru anul 2024²⁰ indică următoarele aspecte:
- Inventarul de emisii arată că particulele în suspensie (PM10 și PM2,5) și precursorii lor (NO_x, SO₂, NH₃) provin în principal din sectorul Energie – în special arderile de combustibili solizi în gospodării pentru încălzire și prepararea hranei – din Transport (emisii de NO_x), precum și din Agricultură și sectorul Deșeuri (emisii de NH₃). Emisiile de oxizi de azot sunt dominate de transportul rutier, iar oxizii de sulf și monoxidul de carbon provin în principal din instalațiile energetice și încălzirea rezidențială.
- Calitatea aerului este urmărită printr-o rețea de șase stații automate, amplasate în municipiul Iași și în localitățile Aroneanu, Tomești și Bosia–Ungheni, care acoperă tipuri diferite de zone: trafic, fond urban, industrial, suburban și rural. Stațiile măsoară continuu principalii poluanți (SO₂, NO₂, NO_x, O₃, CO, PM10, PM2,5, compuși organici volatili și metale), iar pe baza acestor valori se calculează indicii specifici și indicele general de calitate a aerului, comunicați zilnic publicului. În luna noiembrie 2024 au fost înregistrate depășiri ale valorii limită zilnice pentru particulele PM10, atât determinate gravimetric, cât și

²⁰ AGENȚIA PENTRU PROTECȚIA MEDIULUI IAȘI. RAPORT PRIVIND STAREA MEDIULUI ÎN JUDEȚUL IAȘI, NOIEMBRIE 2024. Disponibil online: <https://anmap.gov.ro/documents/839616/84710159/Raport%20starea%20mediului%20in%20jud%20ias%20NOIEMBRIE%202024.docx>. Accesat în data de 9.11.2025.

automat, în special în stațiile de trafic și fond urban/suburban, însă numărul acestor depășiri se menține în limitele permise de legislație.

- Stația de Radioactivitate Iași derulează un program permanent de supraveghere pentru aer, apă, sol și vegetație, inclusiv pentru județele învecinate din regiunea Nord-Est. Măsurătorile beta și alfa globale în luna noiembrie 2024 arată că valorile înregistrate pentru toți factorii de mediu se încadrează în limitele fondului natural de radiații, fără depășiri ale pragurilor de atenționare.
- La nivelul județului Suceava²¹, am identificat următoarele aspecte:
- Ponderea suprafețelor cultivate în sistem ecologic este încă redusă. În 2023, doar 1,8% din terenurile agricole ale Sucevei sunt gestionate în regim ecologic.
- Gestionarea deșeurilor continuă să reprezinte una dintre provocările majore. Deși populația este acoperită integral de servicii de salubritate, colectarea selectivă rămâne deficitară, iar cea mai mare parte a deșeurilor ajunge în continuare la depozitare. Probleme precum lipsa operatorilor în anumite stații de transfer, dificultățile de colectare a taxelor și absența unei coordonări eficiente la nivel zonal afectează performanța sistemului.
- Calitatea apelor este influențată de mai mulți factori care pot afecta atât râurile și lacurile, cât și apele subterane. Printre aceștia se numără apa uzată care nu este suficient de bine epurată înainte de a fi deversată, cantitățile mari de nutrienți provenite din agricultură (în special azot și fosfor), urmele unor substanțe periculoase, precum și modificările aduse cursurilor de apă prin lucrări de îndiguire sau modelare a albiilor. Toate acestea pot deteriora ecosistemele acvatice și pot limita utilizarea durabilă a resurselor de apă. Din acest motiv, este importantă aplicarea unor măsuri integrate care să reducă poluarea și să protejeze pe termen lung calitatea apelor din județ.

Analiza factorilor de mediu arată că teritoriul ITI „Țara de Sus” dispune de resurse naturale valoroase și de un cadru favorabil pentru dezvoltare durabilă, evidențiat

²¹ AGENȚIA PENTRU PROTECȚIA MEDIULUI SUCEAVA. RAPORT PRIVIND STAREA MEDIULUI ÎN JUDEȚUL SUCEAVA ÎN ANUL 2023. Disponibil online: <https://anmap.gov.ro/documents/27459/125498225/RSM%202023%20Suceava.pdf>. Accesat în data de 9.11.2025.

prin suprafețele extinse de arii naturale protejate, extinderea agriculturii ecologice și existența unor sisteme funcționale de monitorizare a calității mediului. În același timp, presiunile generate de activitățile economice, încălzirea rezidențială, transport și gestionarea deșeurilor indică necesitatea continuării investițiilor în soluții de protecție a mediului și utilizare eficientă a resurselor.

4.10 Turism și patrimoniu cultural

La nivelul județelor Botoșani, Iași și Suceava, care fac parte din Regiunea de Dezvoltare Nord-Est, numărul muzeelor și colecțiilor publice prezintă variații importante, atât ca distribuție teritorială, cât și ca pondere culturală în ansamblul regiunii. În total, Regiunea Nord-Est cumulează 68 de muzee și colecții publice, însă distribuția este inegală. Județul Suceava concentrează cel mai mare număr, respectiv 31 de instituții, beneficiind de o dispersie extinsă în teritoriu (municipii, orașe și localități cu statut cultural special, precum Putna, Ciocănești sau Sucevița). Municipiul Iași concentrează 20 dintre aceste instituții și atrage aproape toți vizitatorii județului (1,30 milioane), ceea ce reflectă statutul său de centru cultural major și prezența muzeelor naționale, memoriale și universitare. Tot aici se regăsește și cel mai mare număr de angajați, 257 în municipiu și 273 la nivel de județ.

Județul are 31 de muzee și 822.980 de vizitatori în anul 2024, având o rețea muzeală extinsă și bine ramificată teritorial. În municipiul Suceava sunt localizate 11 instituții muzeale, însumând peste 358.000 de vizitatori, dar contribuții importante vin și din localități precum Sucevița (108.350 vizitatori), Vatra Moldoviței (84.700), Putna (35.600) sau Humorului, Moldovița și Câmpulung Moldovenesc. Județul Suceava dispune de 250 de angajați, dintre care peste jumătate activează în municipiu, ceea ce indică un sector muzeal bine consolidat.

a nivel județean, rețeaua muzeală din Botoșani este susținută de 102 angajați, dintre care aproape 40 lucrează în localitatea Mihai Eminescu. Deși municipiul Botoșani atrage aproape 19.661 de vizitatori, cea mai mare parte a publicului este generată de localitatea Mihai Eminescu, care, cu 21.173 de vizitatori.

Tabel 41. Număr muzee și colecții publice, nr. vizitatori și nr. angajați, 2024

Județ	Localitate	Nr. muzee și colecții publice	Nr. vizitatori	Nr. angajați
Botoșani	TOTAL	12	52407	102
Botoșani	MUNICIPIUL BOTOSANI	3	19661	27
Botoșani	MUNICIPIUL DORHOI	2	5183	12
Botoșani	ORAS DARABANI	1	2657	2
Botoșani	ORAS FLAMANZI	1	909	3
Botoșani	ORAS SAVENI	1	173	1
Botoșani	GEORGE ENESCU	1	1271	1
Botoșani	MIHAI EMINESCU	1	21173	39
Botoșani	RACHITI	1	520	13
Botoșani	VORONA	1	860	4
Iași	TOTAL	25	1337244	273
Iași	MUNICIPIUL IASI	20	1304137	257
Iași	ORAS HARLAU	1	2195	2
Iași	CUCUTENI	1	5415	1
Iași	MIRCESTI	1	5751	3
Iași	RUGINOASA	1	19571	6
Iași	TRIFESTI	1	175	4
Suceava	TOTAL	31	822980	250
Suceava	MUNICIPIUL SUCEAVA	11	358199	133
Suceava	MUNICIPIUL CAMPULUNG MOLDOVENESC	1	19157	10
Suceava	MUNICIPIUL FALTICENI	4	27297	17
Suceava	MUNICIPIUL RADAUTI	2	57834	19
Suceava	MUNICIPIUL VATRA DORNEI	2	9234	3
Suceava	ORAS GURA HUMORULUI	1	8714	3
Suceava	ORAS SOLCA	1	662	1
Suceava	BILCA	1	362	1
Suceava	CIOCANESTI	1	6700	1
Suceava	MANASTIREA HUMORULUI	1	50000	8
Suceava	MITOCU DRAGOMIRNEI	1	25150	9

Județ	Localitate	Nr. muzee și colecții publice	Nr. vizitatori	Nr. angajați
Suceava	MOLDOVITA	1	23070	4
Suceava	PUTNA	1	35600	6
Suceava	SARU DORNEI	1	7951	15
Suceava	SUCEVITA	1	108350	15
Suceava	VATRA MOLDOVITEI	1	84700	5
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, ART104C - Muzee si colecții publice, ART123A - Personalul angajat din muzee pe județe si localități, ART113A - Vizitatori in muzee si colecții publice, pe județe si localități</i>				

La nivelul microregiunii ITI „Țara de Sus” erau active, în anul 2024, 359 de biblioteci, dintre care 224 în județul Botoșani (78 de UAT-uri), 29 în județul Suceava (13 UAT-uri) și 106 în județul Iași (35 de UAT-uri). Cele mai multe biblioteci sunt în municipiul Botoșani (36) și municipiul Dorohoi (14). În orașe, bibliotecile sunt în general mai bine dotate, dispun de personal calificat și oferă o gamă diversificată de servicii – de la săli de lectură modernizate și acces la internet, până la activități culturale, ateliere, cluburi de lectură și programe educaționale pentru copii și adulți. În mediul rural, însă, bibliotecile sunt puține și dispersate, iar, acolo unde există, funcționează adesea cu resurse reduse, colecții limitate și infrastructură minimă.

Tabel 42. Număr de biblioteci pe localitate

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr. biblioteci
1	BT	MUNICIPIUL BOTOȘANI	36
2	BT	MUNICIPIUL DORHOI	14
3	BT	ORAȘ BUCECEA	2
4	BT	ORAȘ DARABANI	3
5	BT	ORAȘ FLAMÂNZI	5
6	BT	ORAȘ SAVENI	3
7	BT	ORAȘ ȘTEFANEȘTI	2
8	BT	ADAȘENI	1
9	BT	ALBEȘTI	3
10	BT	AVRAMENI	1
11	BT	BALUȘENI	1
12	BT	BLÂNDEȘTI	1
13	BT	BRAEȘTI	1
14	BT	BROSCAUȚI	1

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr. biblioteci
15	BT	CALARAȘI	2
16	BT	CÂNDEȘTI	1
17	BT	CONCEȘTI	1
18	BT	COPALAU	2
19	BT	CORDARENI	2
20	BT	CORLATENI	3
21	BT	CORNI	3
22	BT	COȘULA	1
23	BT	COȚUȘCA	1
24	BT	CRISTEȘTI	7
25	BT	CRISTINEȘTI	2
26	BT	CURTEȘTI	2
27	BT	DÂNGENI	2
28	BT	DERSCA	2
29	BT	DIMACHENI	1
30	BT	DOBÂRCENI	2
31	BT	DRAGUȘENI	2
32	BT	DURNEȘTI	2
33	BT	FRUMUȘICA	4
34	BT	GEORGE ENESCU	2
35	BT	GORBANEȘTI	4
36	BT	HANEȘTI	3
37	BT	HAVÂRNA	2
38	BT	HILIȘEU-HORIA	4
39	BT	HLIPICENI	1
40	BT	HUDEȘTI	5
41	BT	IBANEȘTI	2
42	BT	LEORDA	3
43	BT	LOZNA	2
44	BT	LUNCA	3
45	BT	MANOLEASA	4
46	BT	MIHAI EMINESCU	6
47	BT	MIHAILENI	2
48	BT	MIHALAȘENI	2
49	BT	MILEANCA	2
50	BT	MITOC	2

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr. biblioteci
51	BT	NICȘENI	2
52	BT	PALTINIȘ	3
53	BT	POMÂRLA	1
54	BT	PRAJENI	2
55	BT	RACHIȚI	3
56	BT	RADAUȚI-PRUT	3
57	BT	RAUȘENI	2
58	BT	RIPICENI	1
59	BT	ROMA	2
60	BT	ROMÂNEȘTI	2
61	BT	SANTA MARE	2
62	BT	ȘENDRICENI	2
63	BT	STAUCENI	3
64	BT	ȘTIUBIENI	1
65	BT	SUHARAU	1
66	BT	SULIȚA	3
67	BT	TODIRENI	2
68	BT	TRUȘEȘTI	2
69	BT	TUDORA	2
70	BT	UNGURENI	2
71	BT	UNȚENI	2
72	BT	VACULEȘTI	2
73	BT	VÂRFU CÂMPULUI	2
74	BT	VIIȘOARA	2
75	BT	VLADENI	1
76	BT	VLASINEȘTI	1
77	BT	VORNICENI	2
78	BT	VORONA	6
Județul BT Total			224
1	SV	ORAȘ DOLHASCA	3
2	SV	ORAȘ LITENI	3
3	SV	ORAȘ SIRET	3
4	SV	DOLHEȘTI	1
5	SV	DUMBRAVENI	2
6	SV	FÂNTÂNELE	2
7	SV	GRAMEȘTI	2

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr. biblioteci
8	SV	HANȚEȘTI	2
9	SV	SIMINICEA	2
10	SV	UDEȘTI	2
11	SV	VEREȘTI	3
12	SV	ZAMOSTEA	2
13	SV	ZVORIȘTEA	2
Județul SV Total			29
1	IS	MUNICIPIUL PAȘCANI	12
2	IS	ORAȘ HÂRLAU	5
3	IS	ORAȘ PODU ILOAIEI	3
4	IS	ORAȘ TÂRGU FRUMOS	7
5	IS	ANDRIEȘENI	2
6	IS	BALȘ	2
7	IS	BALȚAȚI	1
8	IS	BELCEȘTI	5
9	IS	BIVOLARI	3
10	IS	CEPLENIȚA	3
11	IS	COARNELE CAPREI	2
12	IS	COSTEȘTI	1
13	IS	COTNARI	4
14	IS	CUCUTENI	1
15	IS	DELENI	5
16	IS	ERBICENI	4
17	IS	FÂNTÂNELE	2
18	IS	FOCURI	3
19	IS	GROPNIȚA	2
20	IS	HARMANEȘTI	1
21	IS	ION NECULCE	4
22	IS	LESPEZI	2
23	IS	PLUGARI	2
24	IS	PROBOTA	3
25	IS	ROȘCANI	
26	IS	RUGINOASA	3
27	IS	SCOBINȚI	3
28	IS	ȘIPOSE	4
29	IS	SIREȚEL	2

Nr. crt.	Județ	UAT	Nr. biblioteci
30	IS	ȚIGANAȘI	5
31	IS	TODIREȘTI	2
32	IS	TRIFEȘTI	1
33	IS	VALEA SEACA	4
34	IS	VÂNATORI	2
35	IS	VLADENI	1
Județul IS Total			106
Total microregiune			359
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, ART101B - Biblioteci pe categorii de biblioteci, județe si localități</i>			

Datele pentru anul 2024 arată că localitățile din microregiunea ITI „Țara de Sus” care au deja activitate turistică reprezintă doar o parte din potențialul real al zonei, însă chiar și în această formă redusă se conturează diferențe clare între județe și tipuri de localități. În total, microregiunea cuprinde 40 de structuri de primire turistică, cu o capacitate de cazare de 1707 locuri și 62.630 turiști înregistrați, ceea ce indică o activitate turistică prezentă, dar încă insuficient exploatată raportat la resursele culturale, naturale și istorice ale zonei.

Județul Botoșani este responsabil pentru cea mai mare parte a activității turistice existente, cu 23 de structuri și aproape 49.015 turiști, ceea ce reprezintă peste 78% din totalul microregiunii. Municipiul Botoșani domină piața locală, atât prin capacitatea de cazare (925 locuri), cât și prin numărul de turiști (37.903). Localități precum Mihai Eminescu și Curtești contribuie, de asemenea, cu valori notabile, confirmând un potențial turistic în creștere. Județul Iași, deși o zonă cu tradiție culturală și istorică, apare în date cu doar 10 structuri și 10.247 sosiri, provenite în special din Târgu Frumos și Ion Neculce. Județul Suceava este reprezentat în microregiune doar de 7 structuri și 3368 turiști. Trebuie menționat însă că aceste valori reflectă strict datele oficiale raportate, fiind posibil ca în teritoriu să existe și o formă de turism informal care nu apare în statistici.

Tabel 43. Date privind turismul la nivelul microregiunii

Județ	Localități	Structuri de primire turistica	Capacitate de cazare turistică	Sosiri ale turiștilor
Botoșani	MUNICIPIUL BOTOSANI	13	925	37903
Botoșani	MUNICIPIUL DOROHOI	2	78	3132
Botoșani	ORAS DARABANI	2	34	282
Botoșani	CURTESTI	1	130	1770
Botoșani	FRUMUSICA	1	10	119
Botoșani	MIHAI EMINESCU	4	118	5809
Total jud. Botoșani		23	1295	49015
Iași	MUNICIPIUL PASCANI	2	30	443
Iași	ORAS TARGU FRUMOS	3	103	2976
Iași	DELENI	1	18	81
Iași	ION NECULCE	3	128	6738
Iași	VANATORI	1	12	9
Total jud. Iași		10	291	10247
Suceava	146655 ORAS SIRET	3	95	3108
Suceava	148097 DOLHESTI	3	20	116
Suceava	151344 ZVORISTEA	1	6	144
Total jud. Suceava		7	121	3368
Total microregiune		40	1707	62630
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, TUR104E - Sosiri ale turiștilor în structuri de primire turistica, TUR101C - Structuri de primire turistica cu funcțiuni de cazare turistica, TUR102C - Capacitatea de cazare turistica existentă</i>				

Patrimoniul cultural și turistic al teritoriului ITI „Țara de Sus” reprezintă o resursă valoroasă pentru dezvoltarea locală, susținută de existența unei rețele diversificate de muzee, biblioteci și obiective culturale cu relevanță regională și națională. Distribuția acestor resurse evidențiază centre culturale consolidate, în special în municipiile mari, dar și numeroase localități cu potențial turistic și cultural insuficient valorificat. Activitatea turistică existentă confirmă interesul pentru zonă, însă nivelul actual de dezvoltare rămâne sub potențialul generat de patrimoniul istoric, cultural și natural al microregiunii.

4.11 Cercetare, inovare și digitalizare

Cercetarea-dezvoltarea reprezintă unul dintre pilonii esențiali ai progresului tehnologic și ai competitivității economice, iar distribuția personalului dedicat acestui sector reflectă direct capacitatea unei regiuni de a genera inovație, de a susține mediul universitar și de a atrage investiții cu valoare adăugată ridicată. În acest context, Regiunea Nord-Est se confruntă cu o evoluție marcată de stagnare și ușoară retracție în ultimii ani. Dacă în 2020 regiunea înregistra 3.349 de salariați în cercetare-dezvoltare, numărul acestora coboară la 3.205 în 2023, ceea ce reprezintă o diminuare de aproximativ 4,3%.

Județul Iași, principalul centru universitar și științific al regiunii, concentrează net majoritatea personalului de cercetare, cu peste 2.000 de salariați anual. Totuși, evoluția este descendentă: de la 2.295 în 2020 la 2.062 în 2023 (–10,2%). În județul Suceava evoluția este pozitivă. Numărul salariaților crește de la 691 în 2020 la 800 în 2023 (+15,8%). Această creștere poate fi asociată cu consolidarea capacităților universitare și cu dezvoltarea unor centre de cercetare locale, care încep să echilibreze parțial dominanța Iașului în regiune.

În județul Botoșani, numărul persoanelor care lucrează în cercetare este extrem de mic (14 în anul 2023), ca urmare a lipsei centrelor universitare și de cercetare.

Tabel 44. Număr salariați din activitatea de cercetare-dezvoltare

Regiune	2020	2021	2022	2023
TOTAL	33189	34270	35607	35273
Regiunea NORD-VEST	2348	2275	2332	2011
Regiunea CENTRU	3838	3835	4766	3848
Regiunea NORD-EST	3349	3318	3356	3205
Județ Botoșani	20	12	11	15
Județ Iași	2295	2290	2211	2062
Județ Suceava	691	691	696	800
Regiunea SUD-EST	1277	1189	1240	1303
Regiunea SUD-MUNTENIA	2596	2342	2457	2702
Regiunea BUCUREȘTI - ILFOV	16230	17374	17645	17198
Regiunea SUD-VEST OLTENIA	670	769	801	712
Regiunea VEST	2881	3168	3010	4294

Sursa datelor: INS TEMPO, CDP103E - Salariați din activitatea de cercetare-dezvoltare

Cheltuielile totale din activitatea de cercetare-dezvoltare au înregistrat o creștere constantă la nivel național între 2020 și 2023, evoluând de la 4,96 miliarde lei la 8,28 miliarde lei.

Regiunea Nord-Est prezintă o evoluție pozitivă, dar modestă comparativ cu regiunile performante. Cheltuielile cresc de la 318,4 milioane lei în 2020 la 415,2 milioane lei în 2023, ceea ce reprezintă o majorare de aproximativ 30% în patru ani. Județul Iași domină aproape integral această activitate, cu 357,45 milioane lei în 2023. Județul Suceava contribuie marginal (18,3 milioane lei), iar județul Botoșani rămâne aproape nesemnificativ la nivel regional, cu sub un milion lei anual.

Tabel 45. Cheltuieli totale din activitatea de cercetare-dezvoltare (RON)

	2020	2021	2022	2023
TOTAL	4.964.532	5.616.594	6.429.500	8.288.540
Regiunea NORD-VEST	267.954	366.394	408.545	575.256
Regiunea CENTRU	416.804	478.793	686.141	734.534
Regiunea NORD-EST	318.422	319.986	353.885	415.202
Județ Botoșani	1.550	997	633	879
Județ Iași	273.694	270.219	289.364	357.450
Județ Suceava	9.847	16.891	19.171	18.289
Regiunea SUD-EST	95.511	114.981	129.684	179.361
Regiunea SUD-MUNTENIA	425.470	357.645	374.072	672.213
Regiunea BUCUREȘTI - ILFOV	2.735.939	3.139.926	3.377.021	3.813.133
Regiunea SUD-VEST OLTENIA	82.923	106.990	135.506	203.813
Regiunea VEST	621.509	731.879	964.646	1.695.027
Sursa datelor: INS TEMPO, CDP104B - Cheltuieli totale din activitatea de cercetare-dezvoltare				

Întreprinderile inovatoare sunt acele întreprinderi care au lansat pe piață produse noi sau semnificativ îmbunătățite (bunuri sau servicii) ori au introdus procese, metode de organizare sau practici de marketing noi sau substanțial modernizate, ceea ce reflectă capacitatea lor de adaptare și progres tehnologic. În acest context, Regiunea Nord-Est se poziționează în zona mediană-inferioară a inovării la nivel național, totalizând 3022 de întreprinderi, dintre care doar 177 sunt inovatoare, echivalentul a 5,86% din total. Ponderea este semnificativ sub regiunile performante precum București–Ilfov

(16,4%) sau Nord-Vest și Centru (aproximativ 9,5–9,8%), ceea ce indică o capacitate redusă a mediului de afaceri regional de a investi în produse, procese sau modele organizaționale noi.

Activitatea de cercetare-dezvoltare din teritoriul ITI „Țara de Sus” este susținută în principal de capacitățile universitare și științifice concentrate în județul Iași, care reprezintă principalul motor al inovării regionale. În același timp, dezvoltarea unor nuclee emergente de cercetare în județul Suceava și interesul tot mai mare pentru activități inovatoare indică existența unor premise pentru extinderea ecosistemului regional de inovare. Participarea limitată a unor teritorii, în special a județului Botoșani, precum și ponderea redusă a întreprinderilor inovatoare arată însă că potențialul de cercetare și transfer tehnologic nu este încă valorificat pe deplin.

Tabel 46. Întreprinderi inovatoare

Macroregiuni si regiuni de dezvoltare	Total întreprinderi	Întreprinderi inovatoare	% Întreprinderi inovatoare
Regiunea NORD-VEST	4326	411	9,50%
Regiunea CENTRU	3703	362	9,78%
Regiunea NORD-EST	3022	177	5,86%
Regiunea SUD-EST	2654	132	4,97%
Regiunea SUD-MUNTENIA	3138	164	5,23%
Regiunea BUCURESTI - ILFOV	5953	976	16,40%
Regiunea SUD-VEST OLTENIA	1706	45	2,64%
Regiunea VEST	2483	111	4,47%
<i>Sursa datelor: INS TEMPO, INO101C - Întreprinderi inovatoare si non-inovatoare</i>			

4 Analiza SWOT

Pentru a înțelege problemele cu care se confruntă Microregiunea Țara de Sus, precum și provocările și oportunitățile existente, s-a realizat o analiză SWOT, cu ajutorul căreia s-a identificat viziunea, obiectivele și nevoile de dezvoltare ale zonei.

Pentru realizarea acestei analize, s-au utilizat rezultatele acțiunilor de consultare publică derulate în microregiune, precum și indicatori relevanți disponibili la nivel de UAT din surse statistice naționale (e.g. Institutul Național de Statistică).

Tabel 47. Analiza SWOT

PUNCTE TARI ȘI OPORTUNITĂȚI	PUNCTE SLABE ȘI AMENINȚĂRI
Forță de muncă, sărăcie și protecție socială	
Puncte tari: Prezența unor poli urbani funcționali, precum municipiul Botoșani, Pașcani sau Târgu Frumos, care concentrează procente ridicate ale populației ocupate și exercită influență economică asupra zonelor limitrofe.	Puncte Slabe: Prevalența agriculturii de subzistență, sector predominant în microregiune, caracterizat prin productivitate scăzută, lipsa mecanizării și dependență de condițiile naturale, generând ocupare precară și venituri reduse. Rată ridicată a emigrației, cu dublarea numărului de plecări definitive între 2021 și 2024, fenomen care afectează în special populația tânără și activă, amplificând declinul demografic în comunitățile rurale Pondere mare a persoanelor cu nivel educațional scăzut în rândul șomerilor, ceea ce limitează accesul la locuri de muncă calificate și reduce adaptabilitatea la schimbările economice. Disparități accentuate rural–urban, reflectate prin venituri medii gospodărești semnificativ sub media națională, acces limitat la servicii sociale și un grad ridicat de inactivitate economică în zonele depopulate

PUNCTE TARI ȘI OPORTUNITĂȚI	PUNCTE SLABE ȘI AMENINȚĂRI
Oportunități: Valorificarea polilor urbani pentru extinderea zonelor de influență economică și crearea unor lanțuri de aprovizionare cu efect de antrenare asupra economiilor rurale. Integrarea persoanelor strămutate și a migraților (în special cetățeni ucraineni) ca resursă potențială pentru sectoarele cu deficit de forță de muncă. Posibilitatea dezvoltării economiei sociale, în special în comunitățile vulnerabile, unde există forță de muncă disponibilă, terenuri publice și necesități locale neacoperite.	Amenințări: Depopulare accentuată și migrație continuă a populației tinere, care poate reduce pe termen lung baza forței de muncă și sustenabilitatea economică a microregiunii.
Educație școlară și educația adulților	
Puncte tari: Rețea extinsă de unități de învățământ, cu 222 de școli la nivelul microregiunii ITI „Țara de Sus”, dintre care 135 în Botoșani, 69 în Iași și 18 în Suceava, ceea ce reflectă o acoperire teritorială bună și acces relativ facil pentru populația școlară rurală și urbană. Participare ridicată la educația timpurie, cu o rată medie de 75,19% a copiilor de 3–5 ani înscriși la grădiniță, nivel apropiat de media națională (75%), indicând un comportament educațional stabil în comunitățile locale. Raport elev–cadru didactic favorabil, cu un număr mediu de 13 elevi per profesor,	Puncte Slabe: Disparități majore între mediul urban și rural în ceea ce privește infrastructura școlară, numeroase localități rurale au 0 laboratoare și 0 terenuri de sport, ceea ce limitează calitatea actului educațional. Fluctuații mari în distribuția elevilor între școli, cu clase supradimensionate în unele UAT-uri și clase foarte reduse numeric în altele, afectând eficiența gestionării resurselor umane și materiale. Nivel scăzut de participare a adulților la programele de formare continuă, cu doar 21,5% dintre adulți implicați în educație formală sau non-formală.

PUNCTE TARI ȘI OPORTUNITĂȚI	PUNCTE SLABE ȘI AMENINȚĂRI
ceea ce poate contribui la creșterea calității actului educațional și la îmbunătățirea performanțelor școlare. Există centre universitare puternice în proximitate (Iași și Suceava), care susțin formarea continuă, mobilitatea educațională și diversificarea ofertelor de studiu pentru absolvenții microregiunii.	Cunoașterea limbilor străine este redusă, doar 15,9% dintre adulți având un nivel avansat, iar 18,6% declarând că pot folosi doar câteva cuvinte sau fraze, fapt care restrânge mobilitatea profesională.
Oportunități: Cooperarea cu universitățile din Iași și Suceava poate sprijini formarea continuă, mentoratul profesorilor, dezvoltarea de campusuri satelit și diversificarea ofertei de formare profesională. Extinderea rețelelor de învățare digitală și a laboratoarelor inteligente, în contextul dotărilor IT recent modernizate și a programelor în derulare. Extinderea rețelei de creșe și grădinițe, în contextul cererii ridicate și a obiectivelor europene (ținta UE de 96% participare la educația timpurie).	Amenințări: Disparități structurale între urban și rural, care riscă să se adâncească în lipsa investițiilor consistente și continue în infrastructură și resurse umane. Păstrarea dificultății de recrutare a cadrelor didactice în mediul rural, unde condițiile sunt mai puțin atractive, iar naveta rămâne dificilă. Nivel scăzut de participare a adulților la învățare pe tot parcursul vieții, care poate limita adaptabilitatea forței de muncă la transformările economice și tehnologice. Presiune asupra sistemului educațional din cauza mobilității populației, inclusiv a imigranților ucraineni, care poate necesita resurse suplimentare pentru integrare educațională.

PUNCTE TARI ȘI OPORTUNITĂȚI	PUNCTE SLABE ȘI AMENINȚĂRI
Infrastructură și dezvoltare locală	
Puncte tari: Acoperire integrală cu energie electrică, ceea ce oferă o bază tehnică stabilă pentru gospodărie, servicii publice și activități economice, inclusiv în zonele rurale izolate. Poziționare strategică pe două coridoare europene majore, E85, care traversează microregiunea și asigură conectivitate directă cu rețeaua TEN-T. Progrese semnificative în modernizarea infrastructurii urbane, în special în municipiul Botoșani și orașele Târgu Frumos, Hârlău și Podu Iloaiei, unde procentul străzilor modernizate depășește 50%, indicând un ritm susținut de investiții la nivel local. Infrastructură broadband solidă în localitățile urbane, care facilitează digitalizarea serviciilor, dezvoltarea competențelor digitale și poate susține inițiative de economie bazată pe cunoaștere.	Puncte slabe: Lipsa conectării rutiere la Autostrăzi și Drumuri Expres Grad redus de conectare la rețelele de apă potabilă și canalizare în numeroase UAT-uri, în special în Botoșani și Suceava, ceea ce implică riscuri sanitare și împiedică dezvoltarea economică. Acces foarte scăzut la alimentarea cu gaze naturale, reflectând o infrastructură tehnico-edilărită insuficient dezvoltată și necompetitivă energetic. Infrastructura rutieră secundară și locală insuficient modernizată, cu pondere redusă a traseelor de transport public, afectând mobilitatea populației și integrarea comunităților periferice.
Oportunități: Integrarea deplină în rețeaua TEN-T, care conectează microregiunea cu București, Republica Moldova și Ucraina, oferind premise solide pentru investiții logistice, dezvoltare industrială și coridoare de transport multimodal.	Amenințări: Deficit bugetar ridicat la nivel național și local, care poate limita cofinanțarea proiectelor, reduce investițiile publice și afecta mentenanța infrastructurii deja modernizate. Atribuirea de responsabilități suplimentare administrațiilor locale fără

PUNCTE TARI ȘI OPORTUNITĂȚI	PUNCTE SLABE ȘI AMENINȚĂRI
Rețea feroviară existentă cu potențial de modernizare, care poate contribui la reducerea dependenței de transportul rutier și la crearea unor rute regionale eficiente pentru pasageri și marfă. Apropierea de două aeroporturi internaționale: Iași, Suceava, care îmbunătățesc accesibilitatea externă și pot susține turismul, comerțul și mobilitatea forței de muncă.	acoperire financiară, creând presiuni suplimentare asupra unui sistem administrativ deja fragil.
Agricultură și Industria Agroalimentară	
Puncte tari: Resurse agricole fertile și tradiție îndelungată în agricultură, ceea ce asigură materie primă locală de calitate pentru procesare în industria agroalimentară. Luciu de apă extins, format din iazuri, heleșteie și acumulări permanente, care oferă condiții naturale favorabile dezvoltării pisciculturii. Acest potențial hidrografic susține producția constantă de pește, valorificarea durabilă a resurselor de apă și integrarea pisciculturii în lanțul agroalimentar local. Existența unor suprafețe agricole extinse, predominanța pășunilor și fânețelor și terenurile nepoluate oferă premise solide pentru dezvoltarea agriculturii ecologice și a lanțurilor agroalimentare integrate.	Puncte slabe: Prevalența agriculturii de subzistență și semi-subzistență Infrastructură insuficientă pentru procesarea primară și secundară a produselor agricole, ceea ce limitează valoarea adăugată creată la nivel local Dificultăți în standardizarea și certificarea produselor Parcelarea masivă reduce eficiența exploatarea terenurilor, generează costuri operaționale ridicate și îngreunează implementarea tehnologiilor moderne. Insuficiența mecanizare și lipsa investițiilor în echipamente moderne duc la productivitate scăzută și dependență de muncă manuală. Numărul extrem de redus al cooperativelor și grupurilor de producători împiedică accesul la piețe,

PUNCTE TARI ȘI OPORTUNITĂȚI	PUNCTE SLABE ȘI AMENINȚĂRI
Meșteșugurile sunt practicate în întreg teritoriul microregiunii, reprezentând un element de identitate locală pentru dezvoltarea industriilor creative și a piețelor de nișă.	marketingul comun și dezvoltarea lanțurilor valorice performante. Dominanța activităților agricole și sezonalitatea altor activități generează vulnerabilitate economică și oportunități reduse de angajare. Acces limitat la finanțare, din cauza reticenței băncilor față de proiectele agricole din mediul rural, considerate cu risc ridicat. Capacitate redusă de integrare a producției agricole în lanțurile agroalimentare locale, din cauza fragmentării exploatațiilor și lipsei cooperativelor
Oportunități: Asocierea fermierilor și consolidarea exploatațiilor agricole poate genera economii de scară, poate îmbunătăți accesul la piață și crește valoarea adăugată a produselor agroalimentare locale. Dezvoltarea lanțurilor scurte de aprovizionare și a piețelor locale. Dezvoltarea unităților locale de procesare agroalimentară pentru fructe, legume, carne și lactate, creând locuri de muncă și diversificând economia rurală Valorificarea resurselor locale prin produse agroalimentare cu identitate regională (branduri locale, produse tradiționale), cu	Amenințări: Schimbările climatice și frecvența crescută a fenomenelor extreme afectează producția agricolă și sporesc riscurile economice, în lipsa sistemelor de irigații și a infrastructurii de prevenție. Expansiunea marilor exploatații poate marginaliza micii producători. Presiunea produselor agricole importate, la prețuri foarte scăzute. Migrația și îmbătrânirea demografică reduc masa critică de forță de muncă, limitând capacitatea fermelor de a se adapta sau de a se extinde.

PUNCTE TARI ȘI OPORTUNITĂȚI	PUNCTE SLABE ȘI AMENINȚĂRI
potențial de promovare pe piețele interne și externe Terenurile nepoluate și cererea tot mai mare pentru produse bio creează premise pentru creșterea sectorului ecologic și pentru comercializarea directă, rapidă și eficientă a produselor locale. Creșterea sectorului zootehnic prin utilizarea materialului genetic de calitate Agroturismul, meșteșugurile, gastronomia locală și serviciile conexe pot contribui la diversificarea economiei și la creșterea atractivității turistice a microregiunii.	
Industrie și IMM-uri	
Puncte tari: Resurse agricole fertile și tradiție îndelungată în agricultură, ceea ce asigură materie primă locală de calitate pentru procesare în industria agroalimentară. Tradiție și competențe consolidate în sectoare manufacturiere, precum prelucrarea lemnului, textile, încălțăminte și procesarea produselor agricole, ceea ce contribuie la existența unei forțe de muncă cu experiență specifică.	Puncte slabe: Nivel redus de industrializare și valoare adăugată scăzută, unde industria este dominată de sectoare tradiționale, cu productivitate mică și potențial redus de inovare. Fragmentarea mediului de afaceri și dependența de microîntreprinderi, cele mai multe cu capital limitat, resurse tehnologice reduse, dificultăți în stabilitate financiară și capacitate scăzută de scalare. Proporția firmelor nou-create care încetează activitatea într-un an (14,7%) și numărul mare de întreprinderi inactive

PUNCTE TARI ȘI OPORTUNITĂȚI	PUNCTE SLABE ȘI AMENINȚĂRI
	(19,9%) indică vulnerabilitate structurală și acces limitat la finanțare și piețe. Nivel redus al investițiilor străine și lipsa infrastructurii de afaceri moderne. Capacitate managerială și financiară insuficientă pentru inovare, cu impact asupra digitalizării, eficienței energetice, marketingului și extinderii IMM-urilor către piețe externe. Lipsa infrastructurii pentru evenimente de business, cum ar fi târguri, expoziții sau centre de conferințe, ceea ce reduce vizibilitatea companiilor locale și limitează interacțiunea cu potențiali parteneri sau investitori.
Oportunități: Poziționare strategică în vederea procesului de reconstrucție a Ucrainei Investiții în industria alimentară pentru procesarea materiilor prime Dezvoltarea infrastructurii de afaceri prin inițiative integrate, care pot sprijini înființarea de parcuri industriale, centre logistice, micro-incubatoare și spații de producție pentru IMM-uri la nivel local. Posibilitatea dezvoltării activităților cu profil non-agricol în zonele rurale, prin extinderea serviciilor, meșteșugurilor, industriilor creative și a economiei circulare.	Amenințări: Scăderea atractivității investiționale a microregiunii, cauzată de infrastructura deficitară, accesul limitat la gaze naturale, conectivitatea slabă a unor zone rurale și nivelul ridicat de sărăcie. Concurența externă accentuată, în special din partea produselor industriale cu cost redus provenite din import, care pot afecta sectoarele locale cu valoare adăugată mică. Riscul depopulării și al scăderii forței de muncă disponibile, alimentat de migrația economică și îmbătrânirea populației, ceea ce poate afecta expansiunea industrială și continuitatea IMM-urilor.

PUNCTE TARI ȘI OPORTUNITĂȚI	PUNCTE SLABE ȘI AMENINȚĂRI
	Instabilitate legislativă și poveri administrative, care pun presiune pe firmele mici și le reduc competitivitatea într-un mediu economic volatil.
Mediu și protecția mediului	
Puncte Tari: Resurse naturale variate și ecosisteme valoroase, ce includ suprafețe importante de pădure, pășuni, fânețe, situri Natura 2000, arii protejate și zone naturale de interes local, cu rol esențial în menținerea biodiversității și în furnizarea de servicii ecosistemice. Calitate relativ bună a solurilor și nivel redus de poluare industrială, datorită absenței unor centre industriale mari și a predominanței agriculturii, ceea ce consolidează potențialul pentru agricultură ecologică, apicultură și activități agro-turistice. Interes în creștere pentru inițiative locale de protecție a mediului, inclusiv acțiuni de ecologizare, reciclare, educație ecologică și reabilitare a zonelor degradate, susținute de ONG-uri și comunități.	Puncte slabe: Nivel redus al colectării selective și al reciclării deșeurilor, cu o performanță scăzută a sistemelor de management al deșeurilor la nivel local și o valorificare minimă a materiilor reciclabile. Infrastructura de apă, canalizare și epurare insuficient dezvoltată, în special în mediul rural, ceea ce contribuie la poluarea solului și a apelor de suprafață și reduce calitatea mediului de viață. Lipsea sistemelor de monitorizare și control al poluării, ceea ce limitează capacitatea de intervenție rapidă și eficientă în situații de risc (ex.: depozități ilegale, poluări accidentale, arderea deșeurilor). Apariția zonelor degradate sau abandonate, inclusiv terenuri neproductive, fânețe neîngrijite și zone afectate de eroziune, lipsa lucrărilor de întreținere și presiunea antropică. Mecanisme administrative insuficiente pentru gestionarea durabilă a resurselor naturale, generate de lipsa de personal, capacitate redusă de implementare și

PUNCTE TARI ȘI OPORTUNITĂȚI	PUNCTE SLABE ȘI AMENINȚĂRI
	dificultăți în aplicarea legalității în zonele rurale. Practicarea agriculturii cu mijloace tehnice învechite, care poate contribui la degradarea solului, poluarea cu îngrășăminte și pesticide și pierderea fertilității pe termen lung. Gestionarea inefficientă a deșeurilor animale, în contextul activităților zootehnice din unele zone, cu potențial de poluare a apelor și solului.
Oportunități: Dezvoltarea sistemelor integrate de colectare selectivă și reciclare, în cadrul proiectelor intercomunitare, cu posibilitatea creșterii performanței prin digitalizare și sisteme inteligente de monitorizare. Energie verde și eficiență energetică, cu oportunități pentru: – panouri solare și fotovoltaice, – micro-producție de energie, – pompe de căldură, – reabilitarea termică a clădirilor publice și rezidențiale. Creșterea interesului pentru turism verde și ecoturism, bazat pe peisaje naturale, biodiversitate și zone rurale autentice, ceea ce poate genera venituri suplimentare și poate stimula conservarea mediului.	Amenințări: Schimbările climatice și fenomenele meteorologice extreme, care pot afecta ecosistemele locale și activitățile agricole, cresc riscul de secetă, eroziune, inundații și degradare a solului. Creșterea cantității de deșeuri și gestionarea inadecvată a acestora, în contextul consumului crescut și a colectării selective insuficiente, poate genera probleme de sănătate publică și poluare. Exploatarea necontrolată a resurselor naturale, inclusiv defrișări ilegale, pășunat excesiv și depozitări neautorizate de deșeuri, ceea ce afectează biodiversitatea și integritatea ecosistemelor. Lipsa de investiții în infrastructura de mediu, în special în mediul rural, poate accentua decalajele și vulnerabilitățile, inclusiv riscul de poluare a apelor și solului.

PUNCTE TARI ȘI OPORTUNITĂȚI	PUNCTE SLABE ȘI AMENINȚĂRI
Tranziția către economia circulară, prin oportunități în reciclare, reutilizare, compostare, valorificarea deșeurilor agricole și dezvoltarea industriilor cu emisii reduse. Educația ecologică și implicarea comunitară	Costurile ridicate ale tranziției către economia verde, care pot afecta competitivitatea IMM-urilor și capacitatea autorităților locale de a moderniza infrastructura.
Patrimoniu Cultural și Turism	
Puncte Tari: Bogăție culturală și identitară, prin tradiții, meșteșuguri, folclor, gastronomie locală, arhitectură tradițională și patrimoniu spiritual unic, care conferă microregiunii un potențial autentic și diferențiator în domeniul turismului cultural și etnografic. Prezența unor resurse naturale valoroase: zone împădurite, peisaje agro-pastorale, lacuri, rezervații și arii naturale protejate. Tradiție în meșteșuguri și artizanat, practicate în majoritatea localităților, oferind oportunități pentru dezvoltarea produselor culturale, a turismului meșteșugăresc și a lanțurilor scurte de comercializare. Amplă rețea de lăcașuri de cult, monumente religioase și situri istorice, care conferă atractivitate pentru turismul cultural, spiritual și de patrimoniu. Evenimente culturale și tradiționale locale, care pun în valoare identitatea	Puncte slabe: Infrastructură turistică insuficient dezvoltată și neuniform distribuită, cu un număr redus de structuri de cazare, facilități recreative și servicii conexe, în special în mediul rural și în orașele mici. Lipsa unui sistem coerent de promovare turistică la nivel microregional, ceea ce limitează vizibilitatea destinațiilor, reduce fluxurile de turiști și împiedică integrarea într-o ofertă turistică unificată. Stare precară a unor obiective patrimoniale și culturale, afectate de lipsa investițiilor, degradare fizică, insuficienta conservare și absența unor programe de reabilitare și valorificare. Accesibilitate deficitară către anumite obiective turistice, din cauza infrastructurii rutiere locale nemodernizate și transportului public insuficient, reducând mobilitatea turiștilor.

PUNCTE TARI ȘI OPORTUNITĂȚI	PUNCTE SLABE ȘI AMENINȚĂRI
comunităților și pot contribui la dezvoltarea unor produse turistice sezoniere cu impact economic local.	Oferta turistică insuficient diversificată , concentrată preponderent pe elemente tradiționale, fără integrarea unor experiențe moderne, interpretative sau digitalizate (ghiduri interactive, trasee tematice).
Oportunități: Dezvoltarea agroturismului și turismului rural, pe baza resurselor naturale, tradițiilor agricole, gastronomiei locale și a peisajului cultural rural autentic. Crearea de produse turistice tematice, precum turism gastronomic, turism religios, trasee culturale, turism meșteșugăresc, ecoturism și turism educațional, adaptate diferitelor segmente de vizitatori. Integrarea în circuite turistice regionale și transnaționale, valorificând proximitatea față de Suceava (Mănăstirile Bucovinei), Iași (capitală culturală regională) și Republica Moldova. Digitalizarea experienței turistice, prin platforme online, aplicații mobile, virtual tours, hărți interactive și instrumente moderne de promovare, care pot crește atractivitatea și vizibilitatea microregiunii. Valorificarea evenimentelor culturale și a festivalurilor tradiționale, cu potențial de creștere a fluxului de turiști și de consolidare a brandului local.	Amenințări: Degradarea continuă a patrimoniului cultural, cauzată de lipsa fondurilor, a întreținerii și a intervențiilor profesionale, cu risc de pierdere ireversibilă a unor valori culturale unice. Presiunea turismului extern și concurența destinațiilor consacrate, din Bucovina, Iași sau zone transfrontaliere, ceea ce poate diminua atractivitatea microregiunii în lipsa unor produse turistice competitive. Infrastructură rutieră incomplet modernizată, cu riscul menținerii accesului dificil către obiective, afectând percepția vizitatorilor și experiența turistică. Lipsa investițiilor private, în contextul rentabilității reduse și al unui mediu economic fragil, care poate frâna dezvoltarea structurilor turistice noi. Risc de comercializare superficială a culturii locale, care poate duce la pierderea autenticității și la scăderea interesului turiștilor pentru experiențe culturale veritabile.

5 Pilonii Strategiei și nevoile de dezvoltare adresate

Analiza socio-economică și analiza SWOT realizate pentru teritoriul **ADI ITI Țara de Sus** evidențiază un set coerent de nevoi de dezvoltare la nivelul microregiunii, care pot fi structurate în jurul a **cinci piloni strategici de dezvoltare**. Acești piloni constituie cadrul conceptual și operațional al **Strategiei de Dezvoltare Teritorială Integrată ITI Țara de Sus**, reprezentând fundamentul pentru definirea obiectivelor strategice, a intervențiilor prioritare și a portofoliului de proiecte.

Cei **cinci piloni de dezvoltare** ai Strategiei ITI Țara de Sus sunt:

- **Pilonul 1 – Dezvoltare socială și capital uman**
- **Pilonul 2 – Dezvoltare teritorială prin conectivitate**
- **Pilonul 3 – Infrastructură durabilă**
- **Pilonul 4 – Creșterea competitivității locale**
- **Pilonul 5 – Îmbunătățirea valorificării resurselor**

Fiecărui pilon strategic îi corespunde un set specific de nevoi și priorități, identificate în urma procesului de analiză a datelor și informațiilor disponibile, corelate cu particularitățile teritoriale ale microregiunii Țara de Sus. Acest proces a inclus revizuirea documentelor strategice existente elaborate la nivelul ADI ITI Țara de Sus, precum și rezultatele consultărilor publice și ale dialogului cu actorii relevanți locali și regionali.

Cei cinci piloni au fost definiți în etapa de evaluare a nevoilor de dezvoltare și sunt concepuți într-o manieră integrată, susținându-se reciproc și fiind strâns interconectați. Aceștia se operaționalizează printr-un ansamblu de intervenții sectoriale și măsuri concrete, adaptate nevoilor identificate, contribuind în mod cumulativ la atingerea viziunii de dezvoltare durabilă și echilibrată a teritoriului ITI Țara de Sus.

În continuare, sunt detaliați cei cinci piloni strategici, relevanța acestora pentru dezvoltarea microregiunii, precum și principalele nevoi și direcții de intervenție cărora strategia își propune să le răspundă.

Pilonul 1: Dezvoltare socială și capital uman

Principalele avantaje comparative pe care le deține Microregiunea Țara de Sus sunt reprezentate de bogăția mediului natural, a formelor de relief variate și peisajelor extraordinar de pitorești. Toate acestea însă nu pot fi valorificate și exploatare la capacitate optimă fără o resursă umană suficientă, bine instruită și stabilă, în alte cuvinte fără un capital uman bine pregătit care să participe în mod activ la dezvoltarea Țării de Sus. Microregiunea oferă oportunități semnificative de a aduce un plus de prosperitate cetățenilor și poate contribui, prin corelarea tuturor pilonilor de dezvoltare prezentați în această strategie, la reducerea disparităților sociale, din punct de vedere al nivelului de trai, dacă este exploatată corespunzător, prin generarea de venit bazat cât mai mult posibil pe utilizarea responsabilă a resurselor naturale și pe conservarea tradițiilor culturale locale.

Pilonul 2: Dezvoltare teritorială prin conectivitate

O conectivitate îmbunătățită în Microregiunea Țara de Sus poate asigura un flux crescut de persoane, bunuri și informații, poate diminua decalajul dintre orașe și locurile izolate și între regiunile nedezvoltate și cele dezvoltate din regiune și țară. O infrastructură îmbunătățită și o circulație mai rapidă vor contribui pozitiv și în cadrul altor piloni de dezvoltare identificați aici, respectiv dezvoltarea turismului, serviciilor și economiei locale, în general. Astfel pot crește oportunitățile de afaceri prin conectarea antreprenorilor locali cu piețele de desfacere și prin crearea de oportunități, prin oferirea de servicii inovatoare în sectoarele de activitate economică și nu numai. Accesibilitatea către punctele de servicii esențiale va asigura conectivitatea și accesibilitatea zonelor izolate și va reduce riscul de părăsire timpurie a școlii.

Pilonul 3: Infrastructură durabilă

Accesul la serviciile publice de bază (apă, canalizare), servicii medicale, la educație și servicii sociale în microregiune este eterogen, la fel ca și calitatea serviciilor sus-amintite. Îmbunătățirea accesului la aceste servicii și a calității lor oferă o mai bună calitate a vieții pentru un segment semnificativ din populația microregiunii. Aceasta se va realiza prin furnizarea de servicii socio-medicale și/sau medicale persoanelor defavorizate, realizarea unui management eficient al deșeurilor și crearea/extinderea rețelei de furnizare a apei și canalizare, elemente care vor contribui și la creșterea competitivității economice a zonei.

Pilonul 4: Creșterea competitivității locale

În cadrul acestui pilon de dezvoltare se urmărește dezvoltarea IMM-urilor existente prin acordarea de micro-granturi, sprijinirea antreprenorilor din regiunea Tara de Sus prin măsuri de stimulare specifice și promovarea spiritului antreprenorial în cadrul programelor de reconversie și formare profesională.

Pentru atragerea noilor investitori ar trebui dezvoltate parcuri logistice și centre de afaceri, în unele cazuri în formula de parteneriat public privat, în paralel sau ulterior dezvoltării infrastructurii necesare acestor activități (asigurarea utilităților primare – electricitate, apă și canal, gaze naturale, căi de acces).

Pilonul 5: Îmbunătățirea valorificării resurselor

Diversitatea culturală și de mediu ale Microregiunii Țara de Sus sunt deosebite, iar potențialul economic natural al microregiunii se caracterizează printr-o mulțime de resurse insuficient exploatate. Aceste resurse naturale creează premisele practicării unor forme de turism rural, care să genereze valoare adăugată ridicată pentru comunitățile locale, precum ecoturismul, turismul de aventură, turismul sportiv, dar și cadrul propice pentru dezvoltarea unei zone rurale sustenabile, cu o economie bazată pe producerea și comercializarea de produse nu numai bio, ci chiar tradiționale pe baza unor rețete din vremuri trecute și demult uitate în alte regiuni ale țării.

Piscicultura și acvacultura pot deveni o direcție importantă de diversificare economică pentru microregiunea Țara de Sus, având în vedere potențialul hidrografic ridicat al

teritoriului, inclusiv faptul că județul Botoșani este al doilea din țară ca lăcuire de apă dulce, iar râurile Siret și Prut străbat zona. Investițiile în ferme piscicole moderne, tehnologii eficiente și unități locale de procesare pot crește productivitatea și pot susține lanțuri scurte de aprovizionare către piețe urbane și sectorul HoReCa, cu respectarea cerințelor de mediu. În acest mod, sectorul poate genera locuri de muncă stabile în mediul rural și poate contribui la consolidarea economiei locale prin produse regionale competitive.

Implementarea activităților necesare dezvoltării microregiunii Tara de Sus necesită capacitate administrativă și coordonare între toți partenerii. Astfel, se dovedește necesară intervenția în vederea îmbunătățirii capacității administrative și sprijinirii managementului proiectelor ce urmează a fi implementate. Mai mult decât atât, autoritățile locale au nevoie de mijloacele financiare și pârghiile administrative cu care să susțină dezvoltarea activităților economice locale și atragerea forței de muncă specializate, dezvoltarea serviciilor online. Astfel, fiecare pilon de dezvoltare răspunde unui set de nevoi, așa cum au fost acestea identificate prin intermediul analizelor realizate. La rândul lor, nevoile identificate se vor reflecta într-un set de măsuri de intervenție / proiecte care să contribuie la rezolvarea acestora.

6 Viziunea de dezvoltare integrată

Procesul de elaborare a **Strategiei Teritoriului ITI „Țara de Sus”** a urmărit definirea unei **direcții unitare de dezvoltare pe termen lung**, capabile să răspundă atât provocărilor structurale identificate prin analiza socio-economică, cât și potențialului local încă insuficient valorificat.

Viziunea a fost construită **în parteneriat cu autoritățile locale, mediul economic și actorii comunitari**, reprezentând punctul de referință pentru prioritățile și intervențiile planificate până în anul 2035.

Țara de Sus – o microregiune conectată, competitivă și incluzivă,
care valorifică sustenabil **resursele locale**, îmbunătățește
calitatea vieții și își consolidează **identitatea culturală**

Viziunea de dezvoltare a Microregiunii Țara de Sus reflectă necesitatea **accelerării progresului economic** printr-o abordare orientată către **diversificarea activităților locale și modernizarea agriculturii**, astfel încât aceasta să devină un sector competitiv și sustenabil. Până în anul 2035, microregiunea își propune să consolideze poziția IMM-urilor, să stimuleze inițiativa antreprenorială și să valorifice resursele specifice zonei, reducând dependența de activități cu productivitate scăzută.

Viziunea propusă se reflectă în două obiective strategice structurate pe 5 piloni care transpun temele prioritare ale microregiunii:

Obiectiv strategic 1 – Creșterea conectivității teritoriale și transfrontaliere a Microregiunii Țara de Sus

Îmbunătățirea conectivității Microregiunii Țara de Sus cu rețeaua rutieră națională și cu infrastructura de transport transfrontalieră către Republica Moldova și Ucraina, prin modernizarea, reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii rutiere de importanță strategică, precum și prin crearea de legături funcționale eficiente care să faciliteze mobilitatea persoanelor, a mărfurilor și serviciilor, să reducă izolarea teritorială și să consolideze rolul microregiunii ca zonă de legătură economică și logistică la frontiera estică a Uniunii Europene.

Obiectiv strategic 2 – Consolidarea capacității economice regionale prin dezvoltarea infrastructurii și creșterea valorii adăugate generate

Creșterea capacității economice și a valorii adăugate generate la nivelul Microregiunii Țara de Sus, prin dezvoltarea și operaționalizarea de parcuri industriale și zone de activități economice integrate, destinate procesării producției locale (agricole, agroalimentare, forestiere, meșteșugărești și industriale), atragerii de investiții, stimulării antreprenoriatului local și creării de locuri de muncă sustenabile, contribuind astfel la diversificarea economică, creșterea competitivității regionale și reducerea dependenței de exportul de materii prime neprocesate.

Obiectiv Strategic 1: Creșterea conectivității teritoriale și transfrontaliere a Microregiunii Țara de Sus Obiectiv Strategic 2: Consolidarea capacității economice regionale prin dezvoltarea infrastructurii și creșterea valorii adăugate generate					
Pilonul 1 – Dezvoltare socială și capital uman	Pilonul 2 – Dezvoltare teritorială prin conectivitate	Pilonul 3 – Infrastructură durabilă	Pilonul 4 – Creșterea competitivității locale	Pilonul 5 – Îmbunătățirea valorificării resurselor	Capacitate Administrativă
■ Îmbunătățirea accesului la servicii sociale, medico-sociale și medicale de proximitate ■ Modernizarea infrastructurii educaționale și creșterea accesului la educație ■ Extinderea programelor de formare profesională și reconversie pentru adulți ■ Reducerea riscului de excluziune socială și a privațiunilor materiale ■ Îmbunătățirea condițiilor de locuire și a mediului de viață în comunități defavorizate	■ Demararea unor proiecte de asigurare a conectivității Țării de Sus cu celelalte zone ale regiunii de dezvoltare Nord-Est, precum și cu celelalte regiuni ale României ■ Asigurarea internetului de mare viteză, digitalizarea administrațiilor și implementarea platformelor online pentru servicii publice ■ Continuarea proiectelor de dezvoltare cu finanțare europeană pe programe transfrontaliere în cooperare cu Ucraina și Moldova	■ Extinderea rețelilor de gaz și electricitate, dezvoltarea micro-rețelilor și creșterea eficienței energetice a clădirilor ■ Modernizarea drumurilor, extinderea rețelilor de apă – canalizare, îmbunătățirea iluminatului public și mobilității electrice ■ Extinderea și reabilitarea rețelelor rutiere prin conectarea la autostrada A7, drumuri expres și puncte de trecere frontieră, dezvoltarea transportului public regional și promovarea mobilității alternative	■ Sprijinirea IMM-urilor prin micro-granturi, dezvoltarea centrelor de afaceri și promovarea produselor locale în mediul digital ■ Crearea centrelor de colectare și procesare, modernizarea fermelor și consolidarea lanțurilor scurte și a cooperativelor ■ Dezvoltarea centrelor de afaceri și a parcurilor logistice în puncte strategice ale Țării de Sus pentru atragerea investitorilor potențial interesați	■ Dezvoltarea parcurilor industriale, susținerea start-up-urilor și modernizarea tehnologică a IMM-urilor, utilizarea resurselor minerale existente în teritoriu ■ Dezvoltarea brandului „Țara de Sus”, modernizarea infrastructurii turistice și valorificarea patrimoniului cultural ■ Crearea hub-urilor de inovare, dotarea laboratoarelor digitale și extinderea alfabetizării digitale ■ Dezvoltarea zootehniei integrate și a pisciculturii/acvaculturii, cu extinderea capacităților de procesare și comercializare locală ■ Dezvoltarea bazinelor legumicole și pomicole prin infrastructuri logistice, procesare „zero risipă” și lanțuri scurte digitalizate	■ Dezvoltarea capacității administrative pentru managementul eficient al mecanismului ITI

Celor 5 piloni de mai sus le corespund o serie de nevoi, după cum se poate observa, așa cum au fost ele identificate în cadrul sesiunilor de focus-grup, a analizelor realizate prin revizuirea informațiilor și datelor disponibile despre Țara de Sus, inclusiv consultările publice și răspunsurile la chestionarele trimise către principalele părți interesate, acțiuni derulate în vederea pregătirii strategiei.

Acești piloni au fost identificați în faza de evaluare a nevoilor, se completează unul pe celălalt și sunt cascadați pe principalele sectoare economice analizate, în funcție de

nevoile identificate. Cei 5 piloni respectă prioritățile numite în Strategia de Cercetare și Inovare pentru Specializare Inteligentă a Regiunii Nord-Est (RIS3) și din strategia „Flancul pentru Regiunile estice“

- **Dezvoltarea resurselor umane pentru cercetare-inovare și tranziție industrială**, prin promovarea parteneriatelor pentru dezvoltare/actualizare a curriculei educaționale și sincronizarea ofertei de pregătire cu nivelul tehnologic actual din domeniile prioritare smart, facilitarea stagiilor de practică a elevilor, studenților, masteranzilor, doctoranzilor în industrie și dezvoltarea activităților extrașcolare dedicate creativității și atitudinii inovative, dezvoltarea aptitudinilor pedagogice în învățământul preuniversitar și universitar regional și familiarizarea cadrelor didactice cu noile trenduri și tehnologii relevante pentru domeniile Smart.
- **Creșterea capacității companiilor de a inova și exploata potențialul regional pentru digitalizare** prin dezvoltarea capacității ecosistemului antreprenorial de inovare pentru crearea, maturizarea și internaționalizarea start-up / spin-off în domenii de specializare inteligentă, sprijinirea dezvoltării tehnologice și durabile a companiilor inovative (investiții inovative pentru noi tehnologii, transformare digitală și soluții de economie circulară), dezvoltarea unor soluții smart pentru dezvoltarea comunităților locale.
- **Creșterea capacității, performanțelor și atractivității ecosistemului regional de cercetare-dezvoltare** prin consolidarea capacității de cercetare-inovare la nivel regional, ca răspuns la nevoile identificate în EDP, promovarea colaborării între organizațiile CDI și mediul de afaceri, dezvoltarea capacității de transfer tehnologic regionale.
- **Creșterea capacității de asociere și internaționalizare** prin susținerea creării și consolidării rețelelor de afaceri și a clusterelor, promovarea cooperării interregionale și internaționale în domeniul CDI, atragerea investițiilor străine directe în domenii prioritare Smart.
- **Dezvoltarea capacității administrative la nivel regional**, a actorilor implicați în elaborarea, implementarea, monitorizarea, evaluarea și revizuirea RIS3

Nord-Est și dezvoltarea competențelor la nivelul entităților implicate în procesul de descoperire antreprenorială.

7 Logica de intervenție si obiectivele specifice

Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Microregiunii Țara de Sus reprezintă documentul strategic de referință la nivel teritorial, având ca obiectiv asigurarea continuității viziunii privind dezvoltarea durabilă și echilibrată a zonei. Intervențiile planificate pentru perioada 2026–2035 contribuie direct la atingerea obiectivelor de dezvoltare ale Regiunii Nord-Est și la prioritățile stabilite la nivel național.

Strategia propusă pentru teritoriul ITI din județele Botoșani, Iași și Suceava pentru perioada 2026–2035 se fundamentează pe rezultatele analizei SWOT, pe obiectivele definite la nivel microregional, precum și pe orientările strategice naționale și europene, în special cele derivate din politica de coeziune și politica agricolă comună pentru perioada de programare 2021–2027.

Din punct de vedere metodologic, documentul adoptă abordarea europeană bazată pe concentrare tematică, orientare către rezultate și impact. În conformitate cu logica de intervenție utilizată la nivel european, strategia este structurată pe piloni, obiective strategice, obiective specifice și intervenții asociate. Fiecare obiectiv specific corespunde unuia sau mai multor obiective de politică ale Uniunii Europene, putând fi susținut financiar prin unul sau mai multe programe operaționale. Logica de intervenție urmărește identificarea unui plan de acțiune pentru proiecte comune mai multor UAT-uri care să poată deservi mai multe teritorii ITI Țara de Sus prin finanțări multifond (mai multe surse de finanțare concomitent)

Evaluarea nevoilor identifică măsurile și intervențiile necesare pentru atingerea obiectivelor strategice generale și specifice. În acest context, strategia va selecta proiecte-cheie pentru fiecare sector, pe baza acestei evaluări, și va corela necesarul de investiții cu resursele financiare disponibile prin intermediul instrumentului ITI.

O regiune de dezvoltare competitivă, durabilă, sigură, incluzivă și atractivă care răspunde nevoilor în continuă schimbare, exprimate de cetățeni și parteneri economici

Obiective specifice

1. Îmbunătățirea accesului la servicii sociale, medico-sociale și medicale de proximitate
2. Modernizarea infrastructurii educaționale și creșterea accesului la educație
3. Extinderea programelor de formare profesională și reconversie pentru adulți
4. Reducerea riscului de excluziune socială și a privațiunilor materiale
5. Îmbunătățirea condițiilor de locuire și a mediului de viață în comunități defavorizate

6. Demararea unor proiecte de asigurare a conectivității Țării de Sus cu celelalte zone ale regiunii de dezvoltare Nord-Est, precum și cu celelalte regiuni ale României.
7. Asigurarea internetului de mare viteză, digitalizarea administrațiilor și implementarea platformelor online pentru servicii publice și sprijinirea digitalizării și inovării în mediul privat
8. Continuarea proiectelor de dezvoltare cu finanțare europeană pe programe transfrontaliere în cooperare cu Ucraina și Moldova

9. Extinderea rețelilor de gaz și electricitate, dezvoltarea micro-rețelilor și creșterea eficienței energetice a clădirilor
10. Modernizarea drumurilor, extinderea rețelilor de apă-canalizare, îmbunătățirea iluminatului public și mobilității electrice
11. Extinderea și reabilitarea rețelilor rutiere prin conectarea la autostrada A7, drumuri expres și puncte de trecere frontieră, dezvoltarea transportului public regional și promovarea mobilității alternative

12. Sprijinirea IMM-urilor prin micro-granturi, dezvoltarea centrelor de afaceri și promovarea produselor locale în mediul digital
13. Crearea centrelor de colectare și procesare, modernizarea fermelor și consolidarea lanțurilor scurte și a cooperativelor
14. Dezvoltarea centrelor de afaceri și a parcurilor logistice în puncte strategice ale Țării de Sus pentru atragerea investitorilor potențiali interesați

15. Dezvoltarea parcurilor industriale, susținerea start-up-urilor și modernizarea tehnologică a IMM-urilor, utilizarea resurselor minerale existente în teritoriu
16. Dezvoltarea brandului „Țara de Sus”, modernizarea infrastructurii turistice și valorificarea patrimoniului cultural
17. Crearea hub-urilor de inovare, dotarea laboratoarelor digitale și extinderea alfabetizării digitale
18. Dezvoltarea zootehniei integrate și a pisciculturii/acvaculturii, cu extinderea capacităților de procesare și comercializare locală
19. Dezvoltarea bazinelor legumicole și pomicole prin infrastructuri logistice, procesare „zero risipă” și lanțuri scurte digitalizate

Dezvoltarea capacității administrative pentru managementul eficient al mecanismului ITI

Nevoi/opportunități identificate

Posibilitatea dezvoltării economiei sociale, în special în comunitățile vulnerabile, unde există forță de muncă disponibilă, terenuri publice și necesități locale neacoperite

Integrarea persoanelor strămutate și a migrantilor (în special cetățeni ucraineni) ca resursă potențială pentru sectoarele cu deficit de forță de muncă

Grad redus de conectare la rețelele de apă potabilă și canalizare în numeroase UAT-uri, în special în Botoșani și Suceava, ceea ce implică riscuri sanitare și împiedică dezvoltarea economică

Acces foarte scăzut la alimentarea cu gaze naturale, reflectând o infrastructură tehnico-edilărită insuficient dezvoltată și necompetitivă energetic

Infrastructura rutieră secundară și locală insuficient modernizată

Integrarea deplină în rețeaua TEN-T, care conectează microregiunea cu București, Republica Moldova și Ucraina, oferind premise solide pentru investiții logistice, dezvoltare industrială și coridoare de transport multimodal

Dezvoltarea infrastructurii de afaceri prin inițiative integrate, care pot sprijini înființarea de parcuri industriale, centre logistice, micro-incubatoare și spații de producție pentru IMM-uri la nivel local

Posibilitatea dezvoltării activităților cu profil non-agricol în zonele rurale

Agroturismul, meșteșugurile, gastronomia locală și serviciile conexe pot contribui la diversificarea economiei și la creșterea atractivității turistice a microregiunii

Integrarea în circuite turistice regionale și transnaționale, valorificând proximitatea față de Suceava (Mănăstirile Bucovinei), Iași (capitală culturală regională) și Republica Moldova

Nevoie de dezvoltare a capacității administrative la nivel local, pentru a asigura implementarea Strategiei și a mecanismului ITI

Pilonul 1 - Dezvoltare socială și capital uman

Pilonul 2 - Dezvoltare teritorială prin conectivitate

Pilonul 3 – Infrastructură durabilă

Pilonul 4 – Creșterea competitivității locale

Pilonul 5 – Îmbunătățirea valorificării resurselor

Capacitate administrativă

Pilonul 1: Dezvoltare socială și capital uman

Obiectiv specific 1: Îmbunătățirea accesului la servicii sociale, medico-sociale și medicale de proximitate

Acest obiectiv specific urmărește să răspundă nevoilor critice generate de accesul limitat la servicii sociale și medicale în microregiune, în special în comunitățile izolate și îmbătrânite. Intervențiile propuse vizează dezvoltarea infrastructurilor de sănătate și sociale, extinderea serviciilor de proximitate și modernizarea dotărilor medicale, astfel încât populația să beneficieze de servicii integrate, eficiente și accesibile. Totodată, accentul este pus pe digitalizare și pe introducerea soluțiilor de telemedicină pentru a reduce decalajele teritoriale și a îmbunătăți calitatea îngrijirilor acordate.

Obiectiv specific 2: Modernizarea infrastructurii educaționale și creșterea accesului la educație de calitate

Acest Obiectiv Specific urmărește îmbunătățirea calității procesului educațional prin modernizarea infrastructurii școlare, dotarea unităților de învățământ cu echipamente adecvate și asigurarea unor condiții optime pentru desfășurarea actului educațional. Investițiile propuse vizează atât reabilitarea și extinderea spațiilor educaționale, cât și digitalizarea proceselor de predare-învățare, astfel încât elevii și profesorii să beneficieze de un mediu modern, sigur și incluziv. Prin aceste măsuri, microregiunea urmărește creșterea accesului la educație de calitate, reducerea disparităților dintre școli și îmbunătățirea rezultatelor educaționale pe termen lung.

Obiectiv specific 3: Extinderea programelor de formare profesională și reconversie pentru adulți

Acest Obiectiv Specific urmărește creșterea competențelor forței de muncă din microregiune prin dezvoltarea și diversificarea programelor de formare profesională și reconversie destinate adulților. În contextul schimbărilor economice rapide și al apariției unor noi cerințe pe piața muncii, extinderea oportunităților de instruire contribuie la

îmbunătățirea gradului de ocupare, adaptarea lucrătorilor la sectoarele emergente și reducerea vulnerabilităților sociale. Prin promovarea educației pe tot parcursul vieții, sprijinirea centrelor de formare și facilitarea accesului la calificări relevante, microregiunea urmărește consolidarea capitalului uman și stimularea dezvoltării economice durabile.

Obiectiv specific 4: Reducerea riscului de excluziune socială și a privațiunilor materiale

Acest Obiectiv Specific urmărește reducerea riscului de excluziune socială în comunitățile vulnerabile și combaterea privațiunilor materiale care afectează calitatea vieții. Intervențiile propuse includ dezvoltarea și extinderea serviciilor sociale integrate, sprijinirea familiilor aflate în dificultate, furnizarea de ajutoare materiale de bază și consolidarea capacității comunităților de a gestiona situațiile de vulnerabilitate. Prin aceste măsuri, strategia contribuie la creșterea incluziunii sociale și la promovarea unui mediu de viață mai sigur și mai echitabil.

Obiectiv specific 5: Îmbunătățirea condițiilor de locuire și a mediului de viață în comunități defavorizate

Acest Obiectiv Specific urmărește să îmbunătățească condițiile de locuire ale gospodăriilor vulnerabile și să contribuie la regenerarea comunităților defavorizate. Măsurile propuse vizează reabilitarea locuințelor, asigurarea accesului la utilități de bază, modernizarea infrastructurii publice și creșterea calității spațiilor de locuit. Intervențiile au în vedere atât îmbunătățirea siguranței și confortului locuințelor, cât și crearea unui mediu de viață sănătos, favorabil incluziunii sociale și dezvoltării comunităților locale.

Pilonul 2: Dezvoltare Teritorială prin conectivitate

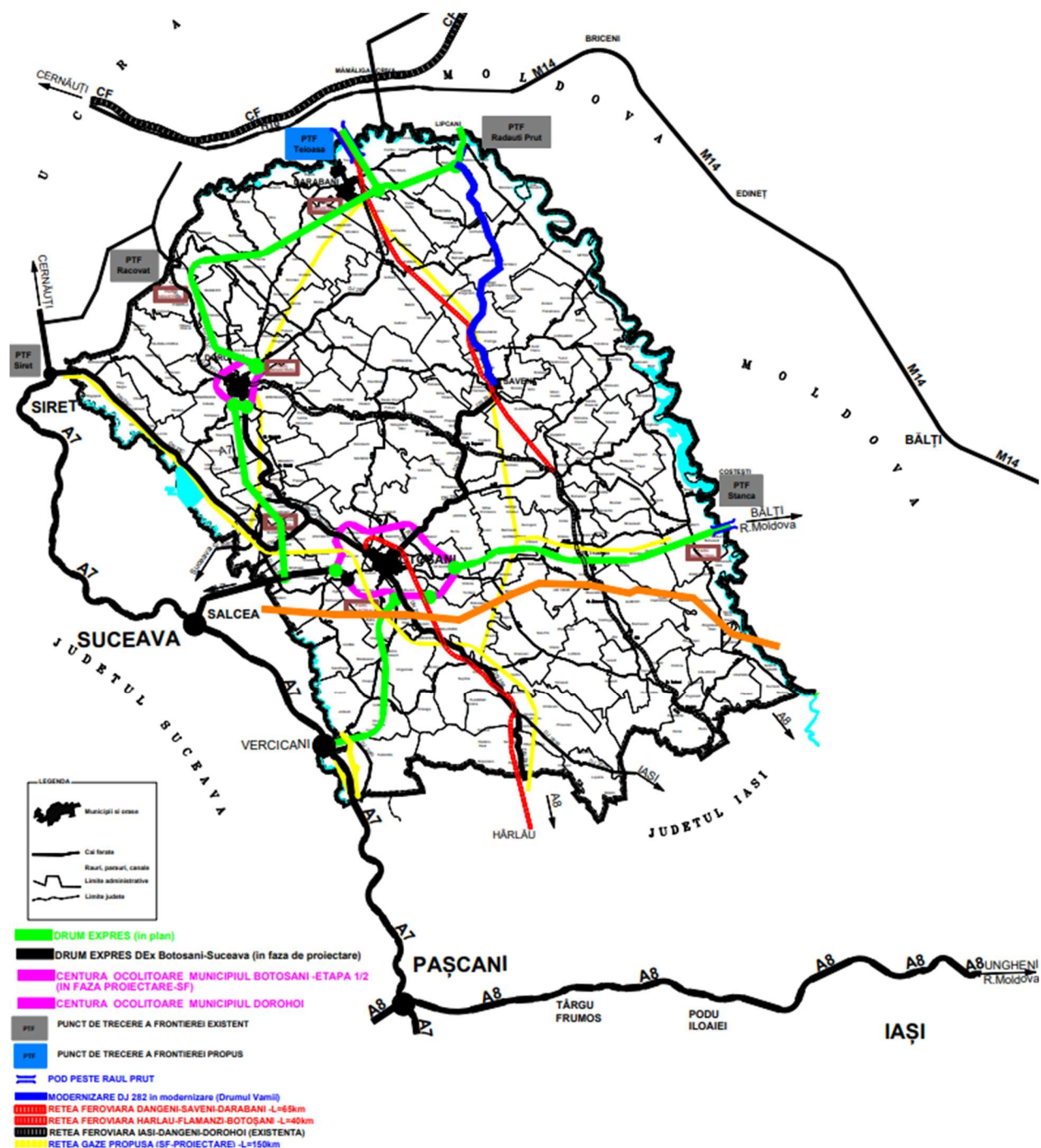
Obiectiv specific 6: Demararea unor proiecte de asigurare a conectivității Tarii de Sus cu celelalte zone ale regiunii de dezvoltare Nord-est, precum și cu celelalte regiuni ale României.

Acest Obiectiv Specific urmărește îmbunătățirea substanțială a accesibilității teritoriale a Țării de Sus prin dezvoltarea unor proiecte menite să consolideze conexiunile rutiere, feroviare și de transport public cu principalele zone ale regiunii Nord-Est și cu restul țării. În contextul amplasării microregiunii într-o zonă predominant rurală, unde mobilitatea este frecvent îngreunată de infrastructură subdezvoltată și de distanțe mari față de centrele economice majore, creșterea conectivității devine un element esențial pentru dezvoltarea durabilă.

Prin demararea unor proiecte integrate, se urmărește reducerea izolării geografice, facilitarea accesului locuitorilor la servicii publice esențiale, la locuri de muncă, educație și servicii medicale, precum și creșterea competitivității economice prin fluidizarea transportului de mărfuri și accesul investitorilor la teritoriu. Modernizarea și extinderea rețelelor de transport va contribui la scurtarea timpilor de deplasare, la creșterea siguranței rutiere și la îmbunătățirea calității vieții pentru comunitățile locale.

Totodată, conectarea Țării de Sus la rețelele naționale și regionale de infrastructură reprezintă o condiție fundamentală pentru integrarea microregiunii în fluxurile economice emergente, pentru valorificarea potențialului turistic, agroalimentar și industrial și pentru atragerea investițiilor private. Prin aceste intervenții, Țara de Sus își consolidează rolul strategic în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord-Est, contribuind la coeziunea teritorială și la o dezvoltare echilibrată la nivel regional și național.

Figură 20 – Model Ilustrativ Infrastructură Conectată

Obiectiv specific 7: Digitalizarea administrațiilor și implementarea platformelor online pentru servicii publice și sprijinirea digitalizării și inovării în mediul privat

Acest Obiectiv Specific urmărește accelerarea transformării digitale prin extinderea infrastructurii de internet de mare viteză și digitalizarea administrațiilor publice. Intervențiile propuse vizează creșterea accesului populației la servicii publice online, eficientizarea proceselor administrative și reducerea decalajelor digitale în comunitățile rurale. Totodată, sunt avute în vedere soluții digitale integrate care să sprijine transparența, mobilitatea datelor și interacțiunea rapidă dintre cetățeni și instituții

Obiectiv specific 8: Continuarea proiectelor de dezvoltare cu finanțare europeană pe programe transfrontaliere în cooperare cu Ucraina și Moldova

Acest Obiectiv Specific urmărește consolidarea cooperării transfrontaliere cu Ucraina și Republica Moldova prin valorificarea oportunităților oferite de programele europene. Intervențiile propuse vizează dezvoltarea infrastructurii, îmbunătățirea conectorilor economici, culturali și de securitate, precum și stimularea schimburilor în domenii precum educația, sănătatea, mediul și managementul situațiilor de urgență. Astfel, se urmărește crearea unei platforme stabile de colaborare regională, cu impact durabil asupra dezvoltării microregiunii

Pilonul 3: Infrastructură durabilă

Obiectiv specific 9: Extinderea rețelelor de gaz și electricitate, dezvoltarea micro-rețelelor și creșterea eficienței energetice a clădirilor

Acest Obiectiv Specific urmărește extinderea accesului populației și economiei la resurse energetice moderne, sigure și sustenabile prin dezvoltarea și modernizarea rețelelor de gaz și electricitate, precum și prin implementarea micro-rețelelor inteligente și a soluțiilor de management energetic la nivel local. Intervențiile propuse vizează creșterea eficienței energetice a clădirilor publice și rezidențiale, cu accent pe trecerea graduală către standardul **NZEB** (nearly Zero-Energy Buildings – clădiri cu consum de energie aproape zero), atât pentru clădirile noi, cât și pentru renovările majore. În acest sens, se urmărește

realizarea de renovări aprofundate care reduc substanțial necesarul de energie prin îmbunătățirea anvelopei clădirii (izolare, tâmplărie performantă, eliminarea punților termice), creșterea etanșeității și modernizarea instalațiilor, concomitent cu acoperirea unei părți semnificative a consumului din surse regenerabile produse local (ex. fotovoltaic, solar termic, pompe de căldură), inclusiv prin integrarea de soluții de stocare și optimizare a consumului. Prin aplicarea principiilor NZEB se obține o scădere consistentă a costurilor de operare ale clădirilor, o reducere a emisiilor și o creștere a rezilienței energetice a comunităților, contribuind direct la îmbunătățirea calității vieții și la tranziția energetică a microregiunii.

Obiectiv specific 10: Modernizarea drumurilor, extinderea rețelelor de apă–canalizare, îmbunătățirea iluminatului public și mobilității electrice

Acest Obiectiv Specific urmărește modernizarea infrastructurii de bază pentru a crește calitatea vieții și atractivitatea localităților, prin reabilitarea drumurilor, extinderea rețelelor de apă–canalizare și îmbunătățirea iluminatului public. Intervențiile propuse includ, de asemenea, dezvoltarea mobilității electrice și introducerea soluțiilor inteligente, contribuind la crearea unor comunități sustenabile, sigure și eficiente energetic.

Obiectiv specific 11: Extinderea și reabilitarea rețelelor rutiere prin conectarea la autostrada A7, drumuri expres și puncte de trecere frontiera, dezvoltarea transportului public regional și promovarea mobilității alternative (și A8?)

Acest Obiectiv Specific urmărește îmbunătățirea conectivității interne și externe a microregiunii prin modernizarea infrastructurii rutiere și integrarea acesteia în coridoarele de mobilitate naționale și europene. Extinderea și reabilitarea rețelelor rutiere, alături de conectarea la autostrada A7, la drumuri expres și la puncte de trecere a frontierei, reprezintă condiții esențiale pentru stimularea dezvoltării economice, creșterea accesibilității și reducerea timpilor de deplasare. Totodată, obiectivul promovează dezvoltarea unui transport public regional modern, eficient și prietenos cu mediul, precum și adoptarea soluțiilor de mobilitate alternativă, contribuind astfel la un sistem de transport durabil, sigur și integrat la nivel teritorial.

Pilonul 4: Creșterea competitivității locale

Obiectiv specific 12: Sprijinirea IMM-urilor prin micro-granturi, dezvoltarea centrelor de afaceri și promovarea produselor locale în mediul digital

Acest Obiectiv Specific urmărește consolidarea ecosistemului antreprenorial din Țara de Sus prin măsuri integrate care susțin dezvoltarea IMM-urilor, stimulează inițiativa economică și creează un mediu favorabil pentru investiții locale și regionale. Într-un teritoriu caracterizat prin pondere mare a afacerilor mici și mijlocii, adesea vulnerabile în fața schimbărilor economice și cu acces limitat la finanțare, micro-granturile reprezintă o soluție esențială pentru susținerea capitalului de lucru, lansarea de noi activități, modernizarea tehnologică și creșterea competitivității. Sprijinul financiar adaptat nevoilor întreprinderilor mici permite acestora să investească în echipamente, digitalizare, produse inovatoare și diversificarea serviciilor oferite.

Dezvoltarea centrelor de afaceri contribuie la crearea unei infrastructuri de suport antreprenorial moderne, capabile să ofere IMM-urilor spații de lucru, incubare, servicii de consultanță, hub-uri de inovare și oportunități de colaborare. Amplasate strategic la nivelul microregiunii, aceste centre au rolul de a dinamiza mediul de afaceri, de a atrage investiții și de a facilita crearea de rețele economice locale. Ele devin puncte de interacțiune între antreprenori, investitori, instituții publice și organizații profesionale, impulsionând dezvoltarea unei economii locale reziliente și diversificate.

Promovarea produselor locale în mediul digital reprezintă, la rândul său, o direcție esențială pentru valorificarea potențialului economic al microregiunii. Digitalizarea marketingului și accesul la platforme online permit producătorilor locali să-și crească vizibilitatea, să își extindă piața de desfacere și să concureze eficient într-un mediu economic tot mai globalizat. Prin instrumente digitale moderne, branding local și campanii de promovare adaptate piețelor emergente, Țara de Sus își poate transforma resursele locale — agroalimentare, artizanale, turistice — în atuuri economice strategice, contribuind la creșterea veniturilor și la consolidarea identității regionale.

Prin combinarea acestor direcții — micro-granturi, infrastructură de afaceri și digitalizare — obiectivul urmărește să creeze un mediu antreprenorial robust, inovator și adaptat cerințelor economiei actuale, capabil să genereze locuri de muncă, valoare economică și dezvoltare durabilă la nivelul microregiunii.

Obiectiv specific 13: Crearea centrelor de colectare și procesare, modernizarea fermelor și consolidarea lanțurilor scurte și a cooperativelor

Acest Obiectiv Specific urmărește valorificarea potențialului agroalimentar al microregiunii prin dezvoltarea capacității de colectare, procesare și comercializare a produselor agricole locale. Intervențiile propuse vizează modernizarea fermelor, crearea infrastructurilor de colectare și procesare, precum și consolidarea lanțurilor scurte și a formelor asociative. Astfel, se urmărește creșterea valorii adăugate a producției locale, stimularea cooperării între fermieri și îmbunătățirea accesului la piață.

În completarea intervențiilor deja prevăzute, strategia sectorială pentru agricultură și industrie alimentară propune o abordare integrată „De la Furcă la Furculiță”, orientată către creșterea valorii adăugate locale și reducerea dependenței de exportul de materie primă (cereale vrac, animale vii), concomitent cu creșterea gradului de procesare în microregiune. În acest sens, se urmărește dezvoltarea capacităților de procesare secundară pentru culturile dominante (porumb, floarea-soarelui, soia, grâu), astfel încât volumele ridicate produse la nivel local să fie transformate în produse finite și semifinite, cu utilizare în industria alimentară și în sectoare conexe. Intervențiile vizează susținerea înființării și modernizării unităților de procesare cu tehnologie avansată (ex.: amidon, glucoză/siropuri, uleiuri rafinate), precum și dezvoltarea capacităților locale de valorificare superioară a producției agricole, inclusiv prin linii de procesare complementare (ex.: șroturi/nutrețuri).

Obiectiv specific 14: Dezvoltarea centrelor de afaceri și a parcurilor logistice în puncte strategice ale Tarii de Sus pentru atragerea investitorilor potențiali interesați

Acest Obiectiv Specific urmărește stimularea dezvoltării economice a microregiunii prin crearea unor centre de afaceri moderne și a unor parcuri logistice amplasate strategic,

capabile să susțină investițiile private și extinderea activităților antreprenoriale. Prin dezvoltarea infrastructurilor dedicate mediului de afaceri, Țara de Sus își propune să devină o zonă atractivă pentru investitori, facilitând accesul acestora la spații funcționale, utilități adecvate, servicii suport și conectivitate optimă. Aceste investiții sporesc competitivitatea economică regională, generează locuri de muncă și contribuie la integrarea teritoriului în lanțurile de producție și distribuție la nivel național și internațional.

Pilonul 5: Îmbunătățirea valorificării resurselor

Obiectiv specific 15: Dezvoltarea parcurilor industriale, susținerea start-up-urilor și modernizarea tehnologică a IMM-urilor, utilizarea resurselor minerale existente în teritoriu

Acest Obiectiv Specific urmărește dezvoltarea unui mediu economic competitiv și diversificat prin extinderea și modernizarea infrastructurilor industriale, sprijinirea start-up-urilor inovatoare și accelerarea modernizării tehnologice a IMM-urilor. Totodată, intervențiile propuse au în vedere valorificarea durabilă a resurselor minerale existente în teritoriu, prin investiții în prelucrare, certificare și integrare în lanțurile economice locale. Astfel, obiectivul contribuie la atragerea investițiilor, creșterea productivității și crearea de locuri de muncă stabile în microregiune.

Obiectiv specific 16: Dezvoltarea brandului „Țara de Sus”, modernizarea infrastructurii turistice și valorificarea patrimoniului cultural

Acest Obiectiv Specific urmărește dezvoltarea unei identități turistice puternice și atractive prin valorificarea patrimoniului natural și cultural al microregiunii. Intervențiile vizează modernizarea infrastructurii turistice, crearea de produse integrate și promovarea brandului „Țara de Sus” ca destinație autentică. Totodată, obiectivul susține conservarea patrimoniului cultural, diversificarea experiențelor turistice și integrarea mijloacelor digitale pentru o promovare eficientă la nivel național și internațional.

Obiectiv specific 17: Crearea hub-urilor de inovare, dotarea laboratoarelor digitale și extinderea alfabetizării digitale.

Acest Obiectiv Specific urmărește accelerarea transformării digitale în microregiune prin dezvoltarea infrastructurilor dedicate inovării și formării digitale. Intervențiile propuse includ crearea de hub-uri de inovare, dotarea laboratoarelor digitale și extinderea programelor de alfabetizare digitală. Aceste măsuri sprijină creșterea competențelor digitale ale populației, stimularea inițiativelor antreprenoriale și adoptarea tehnologiilor moderne în educație, administrație și mediul economic local.

Obiectiv specific 18: Dezvoltarea zootehniei integrate și a pisciculturii/acvaculturii, cu extinderea capacităților de procesare și comercializare locală

Acest Obiectiv Specific urmărește consolidarea filierei agroalimentare prin integrarea producției primare cu procesarea și comercializarea produselor de origine animală, astfel încât valoarea adăugată să fie reținută în microregiune. Intervențiile propuse vizează dezvoltarea capacităților de procesare a cărnii în proximitatea unităților existente, prin susținerea unor linii de procesare (carmangerii, preparate din carne, produse ambalate) care să permită trecerea de la livrarea de carcase la produse finite, competitive și conforme cu cerințele pieței. În paralel, obiectivul include revitalizarea pisciculturii și a acvaculturii prin crearea de ferme piscicole integrate, care să cuprindă producția, procesarea primară și secundară (inclusiv produse cu valoare adăugată), precum și canale de vânzare directă, contribuind la diversificarea economiei rurale. Pentru asigurarea continuității fluxurilor de materie primă, se are în vedere stimularea fermelor de îngrășare (bovin/ovin/suin), bazate pe utilizarea furajelor produse local, în corelare cu investițiile în procesarea vegetală, astfel încât să se creeze un sistem agroindustrial coerent la nivelul Țării de Sus.

Obiectiv specific 19: Dezvoltarea bazinelor legumicole și pomicole prin infrastructuri logistice, procesare „zero risipă” și lanțuri scurte digitalizate

Acest Obiectiv Specific urmărește valorificarea potențialului existent în legumicultură și pomicultură, prin reducerea pierderilor post-recoltare și creșterea capacității de acces la

piață, inclusiv pentru mici producători. O prioritate o reprezintă înființarea centrelor logistice de colectare, condiționare și depozitare, dotate cu infrastructuri moderne (depozite cu atmosferă controlată, linii de sortare/spălare/ambalare), care să permită standardizarea producției și intrarea pe piețe stabile. Obiectivul include dezvoltarea unităților de procesare „zero risipă”, orientate către transformarea producției care nu îndeplinește condițiile estetice de raft în produse finite (ex.: sucuri, gemuri, conserve, deshidratare), contribuind la creșterea valorii adăugate și la reducerea pierderilor.

Capacitate administrativă

Dezvoltarea capacității administrative pentru managementul eficient al mecanismului ITI

Acest Obiectiv Specific urmărește consolidarea capacității administrative necesare gestionării eficiente a mecanismului ITI, prin îmbunătățirea proceselor interne, profesionalizarea personalului și implementarea unor instrumente moderne de planificare, monitorizare și raportare. Intervențiile propuse au în vedere creșterea eficienței operaționale, reducerea birocrăției și asigurarea unei coordonări optime între actorii locali, astfel încât implementarea mecanismului ITI să se realizeze coerent, transparent și în conformitate cu cerințele europene.

8 Identificarea surselor de finanțare și a proiectelor prioritare

Sursele de finanțare reprezintă elementul care „face posibilă” implementarea unei strategii. Fără o identificare clară a programelor și instrumentelor financiare capabile să susțină proiectele propuse, strategia rămâne doar un document de planificare, nu un instrument operațional. Astfel, în prezenta strategie am corelat nevoile identificate cu prioritățile de dezvoltare și am ierarhizat principalele surse de finanțare disponibile pentru perioada de programare 2021–2027.

Proiectele propuse nu reprezintă un scop în sine, ci constituie instrumente prin care teritoriul își reduce decalajele și își atinge obiectivele de dezvoltare. Pentru a transforma aceste proiecte din simple intenții în rezultate concrete, este necesară identificarea surselor de finanțare adecvate, atât pentru perioada actuală de programare 2021–2027, cât și în perspectiva 2028–2034. Alegerea surselor potrivite se bazează pe corelarea nevoilor și obiectivelor strategice cu specificul fiecărui program de finanțare european, național, local, privat sau non-UE.

În acest context, capitolul de față prezintă principalele categorii de finanțare accesibile teritoriului ITI „Țara de Sus”, principiile utilizării integrate a resurselor, complementaritatea dintre programe și modul în care finanțările pot sprijini implementarea pe termen lung a viziunii strategice.

8.1 Arhitectura surselor de finanțare

În România, pentru perioada 2021-2027, funcționează 9 programe operaționale naționale²²:

- **Programul Asistență Tehnică** - are drept scop asigurarea sprijinului pentru implementarea eficientă și eficace a fondurilor europene aferente Politicii de Coeziune, în România. PAT este dezvoltat ținând cont de arhitectura sistemului

²² Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene: <https://mfe.gov.ro/perioada-2021-2027-17/>

de coordonare, gestionare și control al fondurilor din perioada de programare 2021-2027, luând în calcul și necesitatea reducerii sarcinii administrative în ceea ce privește gestionarea asistenței tehnice la nivelul Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE). Bugetul total PAT estimat pentru perioada 2021-2027 este de aproximativ 959,43 mil. euro, din care 457,49 mil. euro contribuție UE și 501,94 mil. euro contribuție națională.

- **Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare** - cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională (monofond – FEDR), cu o alocare totală de 2,1 miliarde euro, care vine în continuarea eforturilor bugetului de stat și bugetelor locale în sprijinirea implementării strategiei naționale sau regionale de specializare inteligentă prin finanțarea de investiții în specializare inteligentă, digitalizare în administrația publică centrală, educație, cultură și IMM-uri – instrumente Financiare, precum și dezvoltarea de tehnologii strategice pentru Europa – STEP. Programul va sprijini, de asemenea, intervenții care vizează transformarea digitală și furnizarea de servicii îmbunătățite în sectorul cultural. PoCIDIF vizează măsuri la nivel național în Cercetare, Dezvoltare și Inovare, Dezvoltarea de tehnologii strategice pentru Europa și Digitalizare, inclusiv din sectorul cultural.
- **Programul Dezvoltare Durabilă** - are o alocare de 5,2 miliarde euro și continuă investițiile demarate în perioada anterioară de programare prin Programul Operațional Infrastructură mare 2014-2020. PDD contribuie la transformarea economiei UE într-o economie modernă, competitivă și eficientă, astfel încât Europa să devină primul continent neutru climatic, iar creșterea economică să fie durabilă și să nu se bazeze pe utilizarea resurselor.
- **Programul Educație și Ocupare** - urmărește ca, până în anul 2027, să creeze „O Românie mai socială cu acces egal la ocupare durabilă, de calitate, la un sistem de educație relevant pentru piața muncii, stimulativ pentru învățarea pe tot parcursul vieții, o societate bazată pe solidaritate și condiții de viață mai bune pentru toți cetățenii”. Programul Educație și Ocupare beneficiază de o alocare totală inițială de 4.342.112.755 euro și urmărește valorificarea potențialului uman,

În condiții de echitate, prin creșterea relevanței sistemelor de educație și formare pentru piața muncii, în contextul utilizării și dezvoltării competențelor digitale și antreprenoriale și promovării unui mediu stimulat pentru învățarea pe tot parcursul vieții.

- **Programul Incluziune și Demnitate Socială** – are scopul de a sprijini incluziunea socială a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile, mai ales ale celor cu risc ridicat, prin reducerea decalajului rural-urban în ceea ce privește sărăcia și excluziunea socială și creșterea accesului la servicii de calitate pentru populația vulnerabilă. Programul Incluziune și Demnitate Socială (PoIDS) beneficiază de o alocare totală inițială de 4.152.109.995 euro.
- **Programul Transport** vizează reducerea decalajului de dezvoltare a infrastructurii, modernizarea infrastructurii rutiere și feroviare și promovarea mobilității durabile, sigure și cu emisii reduse de carbon. Resursele financiare alocate sunt de aproximativ 9,6 miliarde de euro.
- **Programul Sănătate** este un program multifond, care cuprinde finanțare din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) și din Fondul Social European Plus (FSE+). Programul are o alocare totală de 3,13 miliarde de euro, care vine în continuarea eforturilor bugetului de stat și a bugetelor locale în sprijinirea implementării Strategiei Naționale de Sănătate 2023-2030 prin finanțarea de investiții atât în asistența prespitalicească și spitalicească, cât și în reziliența sistemului de sănătate.
- **Programe operaționale regionale** (câte unul pentru fiecare regiune) - Obiectivul general al programelor operaționale regionale 2021-2027 este creșterea competitivității economice regionale și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, a infrastructurii și serviciilor, în scopul reducerii disparităților intraregionale și dezvoltării sustenabile, prin gestionarea eficientă a resurselor, valorificarea potențialului demografic și de inovare, precum și prin asimilarea progresului tehnologic.

Alte fonduri și programe UE

- **Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR)²³** - este instrumentul prin care România accesează fonduri europene din Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR), creat de Uniunea Europeană pentru a sprijini statele membre în gestionarea efectelor pandemiei și pentru a accelera tranziția verde și digitală. PNRR finanțează atât investiții, cât și reforme structurale, având un caracter complementar politicii de coeziune. PNRR este un instrument temporar, cu termen final de implementare în 2026, iar accesarea fondurilor este condiționată de îndeplinirea unor jaloane și ținte aferente reformelor. PNRR include 6 priorități: Tranziție verde, Transformare digitală, Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii, Coerență socială și teritorială, Sănătate și reziliență instituțională, Politici pentru generația următoare.
- **Politica Agricolă Comună (PAC)** - România beneficiază de un buget total de aproximativ 15,8 miliarde euro, gestionat prin Planul Național Strategic (PNS). Acesta include: (1) plăți directe către fermieri (sprijin pe suprafață, eco-scheme, sprijin redistributiv etc.), menite să asigure stabilitatea veniturilor și să încurajeze practici agricole sustenabile și (2) intervenții pentru dezvoltare rurală, care finanțează investiții în modernizarea exploatațiilor, procesarea produselor agricole, infrastructura rurală, instalarea tinerilor fermieri, diversificarea economiei rurale și acțiuni de mediu și climă.
- **Programe tematice (LIFE, Horizon Europe)**- România poate accesa o serie de programe tematice europene, dedicate unor domenii specifice precum mediu, cercetare, inovare, tehnologie, antreprenoriat sau investiții strategice. Aceste programe sunt gestionate direct de Comisia Europeană și se adresează atât autorităților publice, cât și instituțiilor de cercetare, ONG-urilor, universităților, companiilor sau consorțiilor internaționale. Programul LIFE este principalul instrument al Uniunii Europene pentru finanțarea proiectelor de mediu și climă. Programul Horizon Europe finanțează activități de cercetare

²³ <https://mfe.gov.ro/pnrr/>

fundamentală și aplicată, dezvoltarea tehnologiilor avansate inovare în industrie, sănătate etc.

- **Granturile SEE & Norvegiene (EEA & Norway Grants)** au ca obiectiv reducerea disparităților sociale și economice în Spațiul Economic European și întărirea relațiilor bilaterale dintre statele donatoare și cele beneficiare. Cele trei domenii prioritare desemnate pentru perioada 2021-2028 sunt: (1) tranziția verde, (2) democrația, statul de drept și drepturile omului, (3) incluziunea socială și reziliența.
- **Fonduri elvețiene** ²⁴- Elveția și România au semnat, în decembrie 2022, un Acord cadru bilateral având ca obiectiv reducerea disparităților economice și sociale în cadrul UE și al României. Acest Acord face parte din a doua Contribuție Elvețiană și are valoarea totală de 1.3 miliarde CHF, din care 221.5 milioane CHF sunt alocate României pentru implementarea a 11 programe tematice (Măsuri Suport) până în 2029.

Fondurile nerambursabile naționale

Fondurile nerambursabile naționale sunt alocate din bugetul de stat și sunt gestionate prin programe și scheme derulate de ministere, agenții guvernamentale sau alte instituții publice. Aceste programe naționale sunt variate:

- **Programul Național de Investiții „Anghel Saligny” (PNI)** ²⁵ - program guvernamental lansat în 2021 pentru a finanța proiecte de infrastructură locală, inclusiv drumuri județene și locale, rețele de apă și canalizare, stații de epurare a apei și extinderea rețelei de gaze naturale. Obiectivul său este modernizarea comunităților locale, îmbunătățirea calității vieții și asigurarea accesului la servicii esențiale, cu o durată de desfășurare între 2021 și 2028.
- **Programul Național de Dezvoltare Locală (PNDL I și II)** ²⁶ - reprezintă sursa principală de finanțare pentru infrastructura locală și are la bază principiul

²⁴ <https://elvetiaromania.ro/despre-proiect/>

²⁵ <https://www.mdipa.ro/pages/anghelsaligny>

²⁶ <https://www.mdipa.ro/pages/pndl>

conform căruia în fiecare localitate din țară trebuie să fie asigurat un set minim de servicii publice (10S), în domeniile: sănătate, educație, apă – canalizare, energie termică și electrică, inclusiv iluminat public, transport / drumuri, salubritate, cultură, culte, locuire și sport.

- **Programul Național de Sănătate Publică**²⁷ (MS) - Finanțează investiții și servicii medicale de bază prin direcțiile de sănătate publică.
- **Finanțări AFCN** (Administrația Fondului Cultural Național)²⁸ - Proiecte culturale, arte performative, patrimoniu, educație culturală.

Bugete locale și județene

Există intervenții importante pentru comunitate care nu se încadrează în programele europene sau naționale. Bugetele locale pot finanța:

- lucrări de întreținere și reparații,
- dotări de mică amploare,
- investiții urgente (ex.: siguranță publică, utilități, infrastructură locală),
- proiecte pregătitoare (studiile tehnice necesare accesării de fonduri europene).

De asemenea, bugetele județene completează eforturile locale prin finanțarea investițiilor de interes intercomunitar și a proiectelor care depășesc capacitatea financiară a unei singure unități administrative teritoriale. Consiliile județene pot susține modernizarea infrastructurii rutiere județene, dezvoltarea serviciilor sociale și medicale, extinderea rețelelor de utilități sau intervenții pentru gestionarea situațiilor de urgență. Totodată, bugetele județene pot asigura cofinanțarea proiectelor derulate în parteneriat între UAT-uri.

Consiliile județene pot acorda finanțări nerambursabile organizațiilor nonprofit, instituțiilor de cult sau altor beneficiari eligibili, pe baza unui concurs public de proiecte, conform Legii nr. 350/2005, Legii 350/2006 și Legii Învățământului Preuniversitar 198/2023 privind finanțările nerambursabile din fonduri publice.

²⁷ <https://ms.ro/ro/minister/organizare/programe-na%C8%9Bionale-de-s%C4%83n%C4%83tate/>

²⁸ <https://www.afcn.ro/>

Deși nu sunt dedicate direct autorităților locale, finanțările gestionate de Consiliile Județene pot sprijini activități care nu sunt eligibile în programele europene sau naționale. Ele pot contribui la organizarea de evenimente culturale și educaționale, promovarea patrimoniului local, susținerea inițiativelor sociale, dezvoltarea activităților sportive sau derularea de proiecte comunitare cu impact în teritoriu. În plus, consiliile județene pot sprijini proiectele intercomunitare sau parteneriatele locale, oferind cofinanțare pentru inițiative integrate și stimulând colaborarea dintre UAT-uri.

Surse private și parteneriate

- **Investiții private directe** - realizate de companii în infrastructură, servicii, agricultură, industrie sau turism pot contribui semnificativ la dezvoltarea teritorială. UAT-urile pot sprijini atragerea investitorilor prin facilități locale, acces la utilități și parteneriate.
- **Parteneriate public-private (PPP)** - PPP-urile pot fi folosite pentru: servicii sociale, infrastructură de sănătate, infrastructură turistică, parcuri, servicii publice (transport, iluminat), zone de agrement sau infrastructură sportivă, centre culturale, s sau spații comerciale integrate.
- **Parteneriate cu Birourile Regionale de Cooperare Transfrontaliere (BRCT Iași și BRCT Suceava)** – BRCT-Iași și BRCT-Suceava activează în domeniul dezvoltării regionale și al cooperării transfrontaliere, contribuind la promovarea cooperării între regiunile, comunitățile și autoritățile situate de o parte și de alta a frontierei România-Republica Moldova, respectiv a frontierei România-Ucraina.
- **Sponsorizări, donații și implicarea responsabilității sociale corporative (CSR)** - Companiile pot sprijini comunitatea prin sponsorizări acordate ONG-urilor, școlilor, instituțiilor culturale sau autorităților.

Noul Cadru Financiar Multianual (CFM) 2028–2034 al Uniunii Europene

Cadrul Financiar Multianual (CFM) reprezintă bugetul pe termen lung al Uniunii Europene, prin care se stabilesc prioritățile strategice și resursele financiare disponibile pentru o

perioadă de 7 ani. „Comisia propune un buget ambițios de 1,98 mii de miliarde EUR pentru perioada 2028-2034, echivalent cu 1,26 % din VNB-ul UE”²⁹.

Priorități:

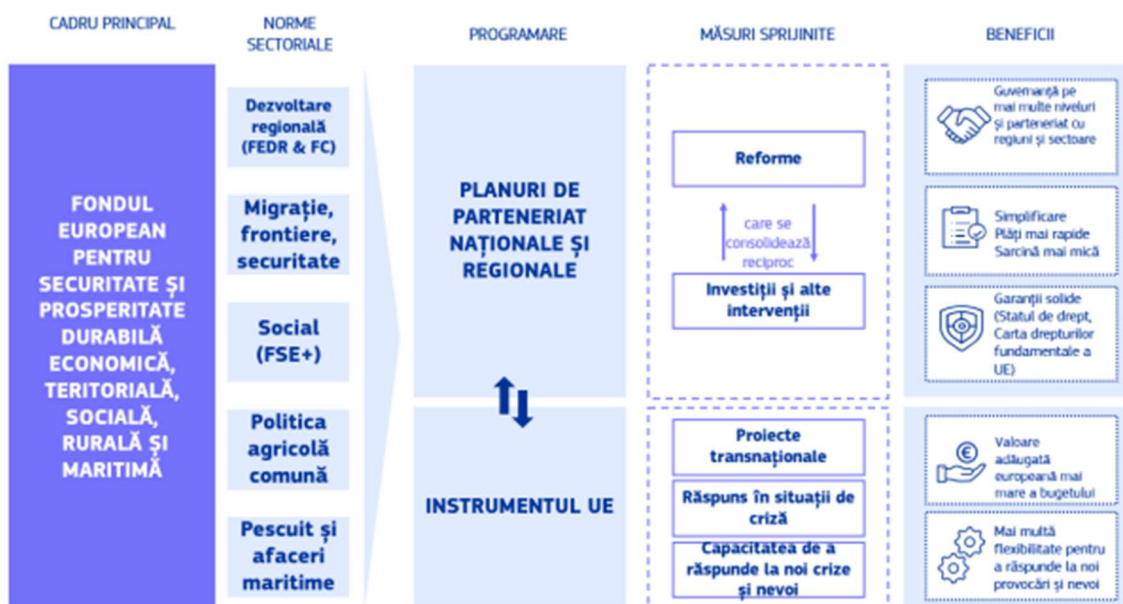
1. Stimularea prosperității, a sustenabilității și a securității – investiții și reforme adaptate prin intermediul planurilor de parteneriat naționale și regional.

Noul cadru pentru planurile naționale și regionale de parteneriat (2028–2034) propune o abordare modernizată de investiții și reforme, construită pe rezultatele deja obținute de politicile comune europene. Cu un pachet financiar de 865 miliarde EUR, planurile urmăresc să consolideze coeziunea economică, socială și teritorială, să reducă barierele de pe piața internă și să sprijine prioritățile UE, precum tranziția verde, competitivitatea, digitalizarea și reziliența socială. Aceste planuri vor fi ancorate în prioritățile europene, dar adaptate la specificul fiecărui stat membru și fiecărei regiuni, fiind concepute în parteneriat cu autoritățile naționale și regionale și oferind flexibilitate pentru structuri teritoriale diverse.

Un element central este integrarea și coerența dintre 14 fonduri existente, pentru a simplifica programarea și a crea mai multe sinergii între politici. Agricultură și dezvoltarea rurală rămân prioritare, asigurând sprijin predictibil fermierilor, în timp ce politica de coeziune va continua să reducă decalajele dintre regiuni și să susțină zonele afectate de tranziția climatică. Totodată, planurile includ un obiectiv social de 14% pentru investiții în locuri de muncă, competențe, incluziune și locuire, precum și un sprijin adaptat pentru migrație, securitate și gestionarea frontierelor. Domeniul pescuitului va beneficia de o abordare integrată, corelată cu politicile maritime, agricole și de coeziune.

²⁹ COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR Un buget dinamic al UE pentru prioritățile viitorului - cadrul financiar multianual 2028-2034. Disponibil online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0570>

Figură 21. Stimularea prosperității, a sustenabilității și a securității

Sursa: COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR Un buget dinamic al UE pentru prioritățile viitorului - cadrul financiar multianual 2028-2034.

2. Stimularea competitivității europene: Fondul european pentru competitivitate și programul Orizont Europa.

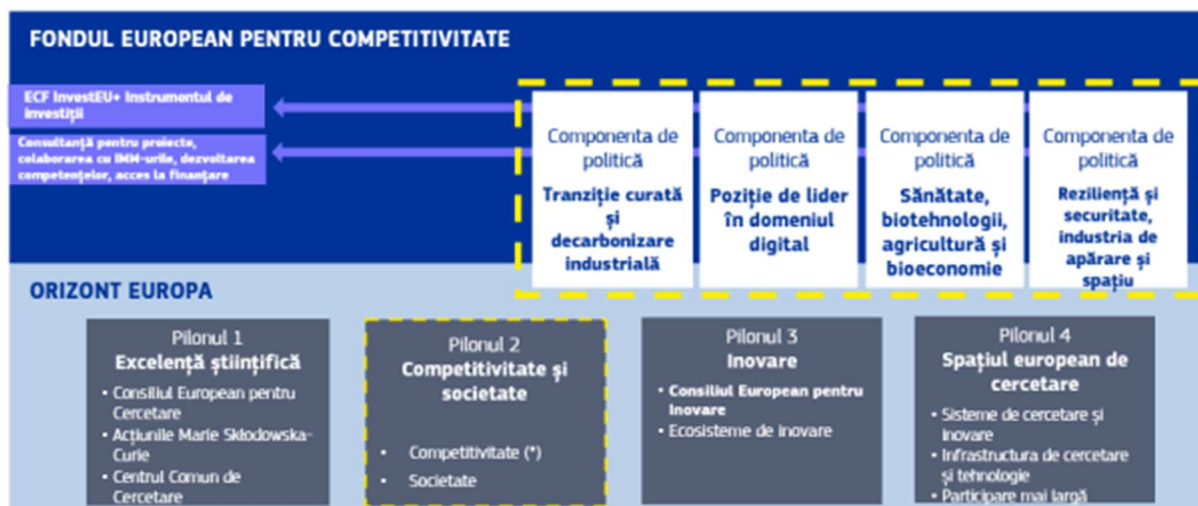
Noul Fond european pentru competitivitate reprezintă principalul instrument financiar al Uniunii Europene pentru susținerea inovării, cercetării și dezvoltării industriale în perioada 2028–2034. Cu un buget total de 409 miliarde EUR – incluzând și programul Orizont Europa –, fondul va oferi un sprijin neîntrerupt pentru inovatori, de la stadiul de idee și cercetare până la start-up, extindere și producție industrială. Acesta va contribui la implementarea Busolei pentru competitivitate și va facilita proiecte multinaționale și transfrontaliere cu valoare strategică ridicată, consolidând poziția UE în domenii precum tehnologiile verzi, digitalizarea, inteligența artificială, tehnologiile cuantice și spațiale.

Fondul pentru competitivitate va simplifica accesul la finanțare și va accelera procedurile de selecție, evaluare și implementare. Fondul va oferi o gamă completă de instrumente – granturi, împrumuturi, garanții, achiziții publice inovatoare și investiții de capital – menite

să stimuleze investițiile private și să sprijine dezvoltarea industriilor strategice „made in Europe”.

Programul Horizon Europa va continua să funcționeze în complementaritate cu Fondul pentru competitivitate, concentrându-se pe excelență științifică, inovare și cercetare fundamentală.

Figură 22. Stimularea competitivității europene

Sursa: COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR Un buget dinamic al UE pentru prioritățile viitorului - cadrul financiar multianual 2028-2034.

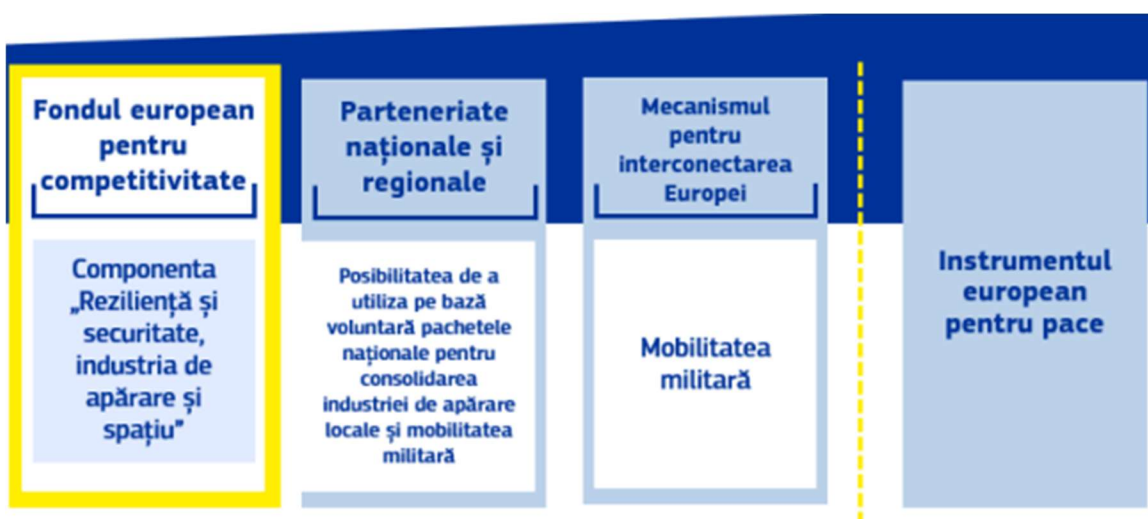
3. Clădirea unei uniuni europene a apărării

UE intenționează să construiască o uniune europeană a apărării, prin combinarea finanțărilor din Fondul european pentru competitivitate, din planurile naționale și regionale de parteneriat, din Mecanismul pentru interconectarea Europei și din instrumente extrabugetare. Obiectivul este creșterea capacității europene de răspuns, consolidarea bazei industriale de apărare și sprijinirea investițiilor în capabilități critice, inclusiv prin dezvoltarea în comun a unor proiecte majore precum „scutul de la frontiera estică”.

Fondul european pentru competitivitate va reprezenta principalul motor financiar al acestei transformări, oferind finanțare integrată pentru cercetare, dezvoltare, producție și

implementare în domeniul apărării, securității, spațiului și tehnologiilor cu dublă utilizare. Acesta va sprijini modernizarea sistemelor spațiale europene, securitatea cibernetică, infrastructurile critice și industriile strategice „made in Europe”. Totodată, integrarea programelor de apărare într-un cadru unic de reglementare va simplifica accesul la fonduri și va permite utilizarea eficientă a instrumentelor financiare, de la granturi la împrumuturi și investiții de capital.

Figură 23. Clădirea unei uniuni europene a apărării

Sursa: COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR Un buget dinamic al UE pentru prioritățile viitorului - cadrul financiar multianual 2028-2034.

4. Consolidarea pieței unice europene

Piața unică reprezintă unul dintre pilonii fundamentali ai Uniunii Europene, însă Strategia recentă privind piața unică confirmă că aceasta este încă departe de a fi pe deplin realizată. Noul buget pe termen lung al UE pornește de la ideea că investițiile europene trebuie să contribuie la eliminarea barierelor, la crearea de conexiuni reale între state și la consolidarea integrării economice. Astfel, finanțările europene vor continua să susțină extinderea și aprofundarea pieței unice prin politici precum coeziunea și PAC, dar și prin investiții directe în infrastructuri fizice și administrative care facilitează mobilitatea, energia, transporturile și cooperarea instituțională.

Un rol central în această viziune îl are noul Mecanism pentru interconectarea Europei, care va accelera dezvoltarea rețelelor transeuropene de energie și transport.

Figură 24. Consolidarea pieței unice europene

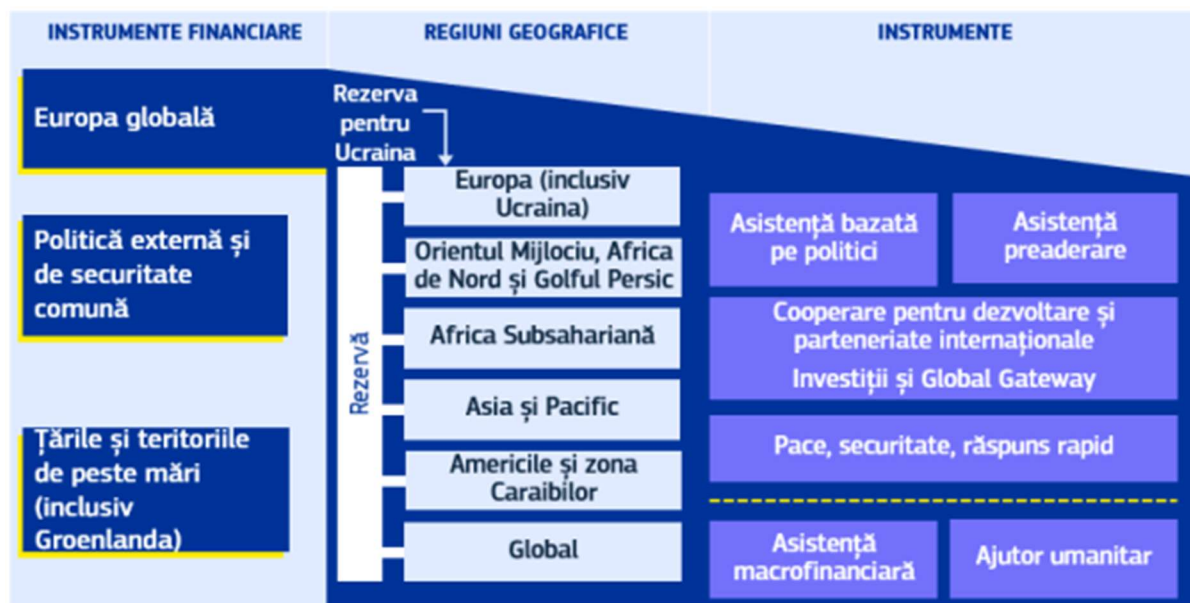

Sursa: COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR Un buget dinamic al UE pentru prioritățile viitorului - cadrul financiar multianual 2028-2034.

5. O Europă puternică într-o lume nesigură: Instrumentul „Europa globală”

Instrumentul „Europa globală” va deveni principalul cadru financiar prin care Uniunea Europeană își va orienta acțiunea externă într-un mod mai strategic, flexibil și adaptat priorităților sale politice. Cu un buget consolidat de 200 de miliarde EUR, dintre care 25 de miliarde pentru ajutor umanitar, acest instrument va direcționa fondurile europene către domenii esențiale pentru stabilitatea globală și pentru interesele UE. Printre acestea se numără susținerea țărilor candidate la aderare, sprijinirea Ucrainei, consolidarea vecinătății estice și sudice, precum și reacția rapidă la conflicte și crize precum cele din Orientul Mijlociu.

Figură 25. Europa globală

Sursa: COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR Un buget dinamic al UE pentru prioritățile viitorului - cadrul financiar multianual 2028-2034.

6. Investiții în educație, democrație și valorile europene

Viitorul buget pe termen lung al Uniunii Europene va pune accent pe investițiile în oameni, în educație, competențe și cultură, reafirmând angajamentul UE pentru o societate mai democratică, mai incluzivă și mai rezilientă. Educația, cultura, media și valorile democratice vor fi tratate ca domenii strategice, esențiale pentru coeziunea europeană și pentru consolidarea identității comune. Bugetul va sprijini colaborarea transnațională, dezvoltarea competențelor, schimburile culturale, promovarea participării civice și combaterea dezinformării, contribuind astfel la o Europă mai unită și mai conectată.

Programul Erasmus+ – extins prin integrarea Corpului european de solidaritate – va continua să fie unul dintre cele mai emblematice instrumente ale UE, susținând mobilitatea educațională, voluntariatul și dezvoltarea tinerilor. În paralel, planurile de parteneriat naționale și regionale vor sprijini investițiile în competențe, infrastructura socială și reformele educaționale, în linie cu recomandările specifice fiecărei țări. Noul

program AgoraEU va concentra sprijinul pentru cultură, mass-media, producția audiovizuală și societatea civilă, pentru a contracara provocările legate de pluralismul media, dezinformare, presiuni asupra libertății artistice și participare democratică scăzută.

În același timp, programul „Justiție” va contribui la dezvoltarea unui spațiu european de justiție modern, digitalizat și accesibil, sprijinind cooperarea juridică și consolidarea statului de drept. În ansamblu, aceste instrumente integrate vor face ca viitorul buget european să fie cu adevărat un buget „pentru oameni”, orientat către educație, cultură, democrație și valori comune, în beneficiul tuturor europenilor.

Figură 26. Investiții în educație, democrație și valorile europene

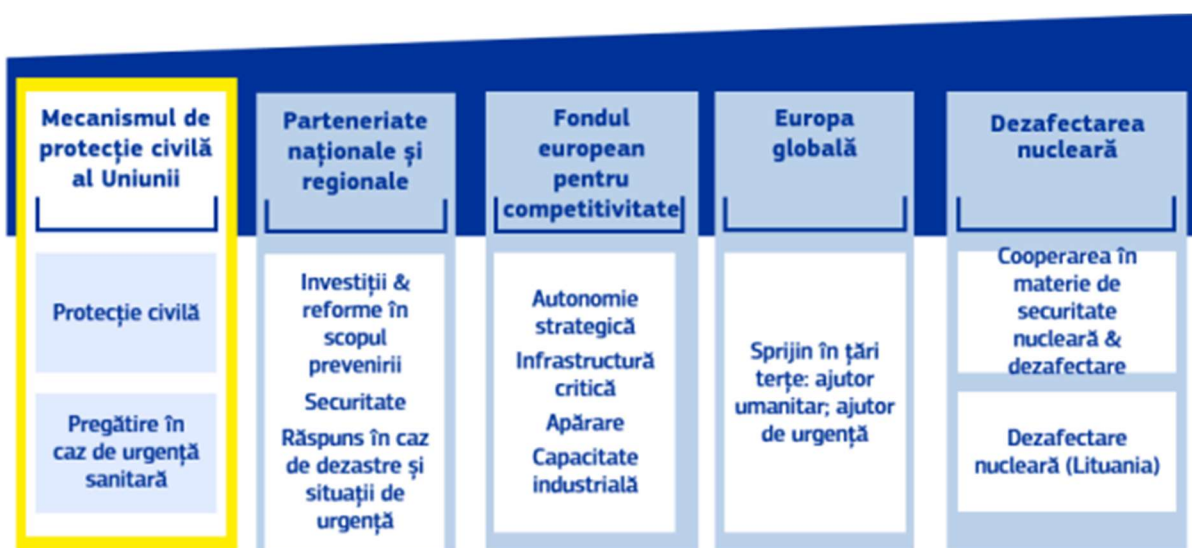
Sursa: COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR Un buget dinamic al UE pentru prioritățile viitorului - cadrul financiar multianual 2028-2034.

7. Protejarea cetățenilor și consolidarea gradului de pregătire și a rezilienței

Viitorul buget pe termen lung al UE va întări capacitatea Uniunii de prevenire, pregătire și răspuns la crize, oferind instrumentele necesare implementării Strategiei „Uniunea pregătirii” și ProtectEU. Lecțiile pandemiei, războiului din Ucraina, crizelor energetice și intensificării amenințărilor de securitate au arătat nevoia unei acțiuni europene coordonate. Printr-o majorare semnificativă a finanțării, UE va dezvolta capacități comune

de răspuns, stocuri strategice, infrastructuri critice reziliente și mecanisme integrate pentru gestionarea situațiilor de urgență sanitare și climatice. Investițiile realizate prin planurile de parteneriat, Fondul european pentru competitivitate, Mecanismul de protecție civilă și instrumentul „Europa globală” vor consolida pregătirea Europei, vor moderniza cooperarea între statele membre și vor asigura o securitate internă mai puternică, garantând protecția cetățenilor în fața crizelor viitoare.

Figură 27. Protejarea cetățenilor și consolidarea gradului de pregătire și a rezilienței

Sursa: COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR Un buget dinamic al UE pentru prioritățile viitorului - cadrul financiar multianual 2028-2034.

8. O administrație publică modernă și eficientă pentru Europa

După reducerile de personal din anii anteriori, care au generat economii dar au creat serioase lacune operaționale, Comisia propune creșterea treptată a personalului și ajustarea cheltuielilor administrative în viitorul buget al UE, pentru a putea răspunde noilor sarcini, provocărilor de securitate cibernetică și obligațiilor legislative, asigurând în același timp o implementare eficientă a programelor europene și o capacitate instituțională adecvată.

9. Programul SAFE (Security Action for Europe)

Programul SAFE este un instrument financiar al Uniunii Europene conceput pentru a accelera investițiile în securitate și apărare și pentru a consolida baza industrială europeană, prin achiziții comune și comenzi agregate între statele membre. SAFE pune la dispoziția statelor participante un plafon de până la 150 miliarde euro sub formă de împrumuturi în condiții avantajoase (maturități lungi), acordate pe baza unor planuri naționale SAFE și orientate către capabilități prioritare și către creșterea capacității industriei europene de a livra mai rapid. Instrumentul a fost instituit prin regulament adoptat de Consiliul UE în mai 2025.

În ceea ce privește România, documentele publice indică o alocare/limită indicativă de aproximativ 16,68 miliarde euro în cadrul SAFE (sub formă de împrumuturi), România fiind inclusă în primul val de planuri SAFE aprobate de Comisia Europeană.

Correspondența dintre pilonii de dezvoltare și sursele de finanțare

Pilon	Obiective	Surse de finanțare 2021-2027	Surse de finanțare 2028-2034
1. O microregiune incluzivă și cu un capital uman consolidat	Îmbunătățirea accesului la servicii sociale, medico-sociale și medicale de proximitate	Programul Operațional Sănătate Programe Naționale de Sănătate Programul Operațional Regional PNRR	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene
	Modernizarea infrastructurii educaționale și creșterea accesului la educație	Programul Operațional Educație și Ocupare PNRR Programul Operațional Regional	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene
	Extinderea programelor de formare profesională și reconversie pentru adulți	Programul Operațional Educație și Ocupare	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene
	Reducerea riscului de excluziune socială și a privațiunilor materiale	Programul Incluziune și Demnitate Socială	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene
	Îmbunătățirea condițiilor de locuire și a mediului de viață în comunități defavorizate	Programul Incluziune și Demnitate Socială Programul Operațional Regional	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene

2.Dezvoltare teritorială	Extinderea și reabilitarea rețelelor rutiere prin conectarea la autostrada A7, drumuri expres și puncte de trecere frontieră, dezvoltarea transportului public regional și promovarea mobilității alternative.	Programul Operațional Transport	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene
	Asigurarea internetului de mare viteză, digitalizarea administrațiilor și implementarea platformelor online pentru servicii publice.	Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare Programul Operațional Regional	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene
	Continuarea proiectelor de dezvoltare cu finanțare europeană pe programe transfrontaliere în cooperare cu Ucraina și Republica Moldova.	Programe finanțate de Comisia Europeană pentru cooperare transfrontalieră	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene
3. Infrastructură	Extinderea rețelelor de gaz și electricitate, dezvoltarea micro-rețelelor și creșterea eficienței energetice a clădirilor.	Programul Dezvoltare Durabilă Programul Operațional Regional PNRR	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene
	Modernizarea drumurilor, extinderea rețelelor de apă, canalizare, îmbunătățirea iluminatului public și mobilității electrice.	Programul Operațional Transport Programul Dezvoltare Durabilă Programul Operațional Regional PNRR	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene

4.Competitivitate economică	Sprijinirea IMM-urilor prin micro-granturi, dezvoltarea centrelor de afaceri și promovarea produselor locale în mediul digital.	Programul Operațional Educație și Ocupare Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare Programul Operațional Regional PNRR	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene
	Dezvoltarea parcurilor industriale, susținerea start-up-urilor și modernizarea tehnologică a IMM-urilor, utilizarea resurselor minerale existente în teritoriu.	Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare Programul Dezvoltare Durabilă Programul Operațional Regional PNRR Fonduri private	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene
5.Valorificarea resurselor	Crearea centrelor de colectare și procesare, modernizarea fermelor și consolidarea lanțurilor scurte și a cooperativelor.	Planul Național Strategic pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Fonduri private	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene
	Dezvoltarea brandului „Țara de Sus”, modernizarea infrastructurii turistice și valorificarea patrimoniului cultural.	Programul Operațional Regional Programul Național „ADR – Turism și Cultură” Fonduri private	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene

	Crearea hub-urilor de inovare, dotarea laboratoarelor digitale și extinderea alfabetizării digitale.	Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare Programul Operațional Regional PNRR Fonduri private	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene
Capacitate administrativă	Dezvoltarea capacității administrative pentru management eficient al mecanismului ITI	Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare Programul Operațional Regional PNRR	Cadrul financiar multi-anual 2028-2034 al Uniunii Europene

8.2 Proiecte integrate și surse multiple de finanțare

Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Teritoriului ITI „Țara de Sus” își asumă în mod explicit implementarea unei abordări integrate a intervențiilor, bazată pe utilizarea coordonată a mai multor surse de finanțare europene și naționale, în scopul atingerii obiectivelor de dezvoltare stabilite pentru orizontul anului 2035. Utilizarea unor surse de finanțare multiplă reflectă complexitatea nevoilor identificate la nivel microregional și caracterul interdependent al dimensiunilor economice, sociale, de mediu și teritoriale.

În acest sens, strategia valorifică cadrul oferit de mecanismul Investiții Teritoriale Integrate (ITI), care permite implementarea unor pachete de intervenții, corelate între ele, finanțate prin programe diferite, dar orientate către obiective comune la nivelul teritoriului Țara de Sus.

Strategia are în vedere utilizarea resurselor disponibile atât în cadrul perioadei de programare 2021–2027, cât și în cadrul viitoarei perioade de programare 2028–2034, asigurând continuitatea investițiilor și flexibilitatea necesară adaptării la evoluțiile economice, sociale și instituționale. În acest sens, intervențiile propuse sunt concepute astfel încât să poată fi susținute, etapizate sau extinse prin intermediul programelor operaționale actuale și viitoare, în funcție de eligibilitate, alocări financiare și priorități tematice.

Logica de intervenție a strategiei este construită astfel încât fiecare obiectiv specific și fiecare set de intervenții asociate să poată fi susținute financiar prin unul sau mai multe programe relevante, în funcție de natura investițiilor propuse. Strategia nu urmărește implementarea unor proiecte izolate, ci dezvoltarea unor proiecte și investiții cu caracter integrat, cu impact asupra mai multor unități administrativ-teritoriale din cadrul teritoriului ITI „Țara de Sus”, capabile să deservească un număr extins de beneficiari și să contribuie la atingerea obiectivelor comune de dezvoltare.ß

În mod particular, strategia promovează corelarea investițiilor în infrastructură, servicii publice, dezvoltare economică, inovare, capital uman, incluziune socială și protecția mediului, astfel încât acestea să se susțină reciproc și să genereze efecte cumulative la nivel teritorial. Această abordare permite evitarea fragmentării intervențiilor, maximizarea eficienței utilizării

resurselor financiare și orientarea investițiilor către proiecte cu relevanță strategică pentru întregul teritoriu.

Implementarea intervențiilor integrate va fi susținută de un cadru de guvernare care implică autoritățile locale, actorii economici, instituțiile publice relevante și partenerii comunitari, atât în etapa de selecție a proiectelor, cât și în procesul de monitorizare și evaluare.

De exemplu, strategia ITI „Țara de Sus” promovează combinarea intervențiilor finanțate din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) cu cele finanțate din Fondul Social European Plus (FSE+), în vederea asigurării atât a creșterii economice, cât și a sustenabilității investițiilor realizate. Investițiile sprijinite din FEDR, orientate către dezvoltarea infrastructurii, modernizarea capacităților economice, digitalizare, inovare sau regenerare teritorială, sunt concepute complementar cu intervențiile finanțate din FSE+, care vizează dezvoltarea capitalului uman, creșterea ocupării, incluziunea socială și consolidarea competențelor necesare utilizării și valorificării investițiilor realizate.

Această abordare integrată permite ca investițiile materiale să fie susținute de măsuri orientate către oameni și comunități, reducând riscul subutilizării infrastructurii și asigurând continuitatea și impactul pe termen lung al intervențiilor. Prin corelarea finanțărilor din Fondul European de Dezvoltare Regională și Fondul Social European Plus, strategia urmărește generarea unor efecte economice și sociale durabile, contribuind simultan la creșterea competitivității teritoriale, consolidarea coeziunii sociale și creșterea rezilienței comunităților din microregiunea Țara de Sus.

9 Proiecte strategice - prioritare Țara de Sus

9.1 Criterii de prioritizare a proiectelor

În vederea asigurării unei utilizări eficiente și integrate a fondurilor disponibile prin mecanismul ITI, **proiectele principale analizate și incluse în procesul de prioritizare** vor fi **selectate premergător** în funcție de:

- **caracterul integrat** al intervenției (măsura în care proiectul generează efecte complementare, conectează mai multe tipuri de investiții/sectoare și contribuie la coerența portofoliului ITI); și
- **populația deservită** (aria de acoperire și numărul estimat de beneficiari direcți/indirecți la nivelul teritoriului „Țara de Sus”).

După această etapă de selecție inițială, în vederea asigurării unei utilizări eficiente și integrate a fondurilor disponibile prin mecanismul ITI, proiectele propuse în cadrul Strategiei de Dezvoltare Teritorială sunt prioritizate în funcție de gradul de maturitate, capacitatea de implementare și contribuția la obiectivele strategice teritoriale, fiind încadrate în următoarele categorii:

1. Proiecte Mature:

Proiectele mature reprezintă **intervenții cu un grad avansat de pregătire**, capabile să genereze rezultate într-un termen scurt și să contribuie direct la atingerea obiectivelor strategice ale ITI.

Caracteristici principale:

- documentații tehnico-economice elaborate sau finalizate (studii de fezabilitate, DALI, PT);
- claritate asupra surselor de finanțare și eligibilității în cadrul programelor aferente ITI;
- avize și autorizații obținute sau în stadiu final de obținere;
- capacitate administrativă și instituțională dovedită a beneficiarului;

- impact teritorial clar definit și măsurabil;
- contribuție directă la obiectivele integrate ale strategiei (economic, social, de mediu).

Proiectele mature au **prioritate ridicată la finanțare**, fiind considerate esențiale pentru demararea rapidă a implementării strategiei și pentru asigurarea absorbției fondurilor într-un ritm susținut.

2. Proiecte în consolidare:

Proiectele în consolidare sunt inițiative aflate într-un stadiu intermediar de pregătire, cu un potențial ridicat de a deveni mature în perioada de implementare a strategiei ITI.

Caracteristici principale:

- concept de proiect clar definit și corelat cu obiectivele strategice ITI;
- documentații tehnice aflate în curs de elaborare;
- necesitate identificată clar la nivel teritorial;
- parteneriate inițiate sau în curs de formalizare;
- impact estimat semnificativ asupra dezvoltării teritoriale;
- necesită sprijin pentru consolidarea capacității administrative sau tehnice.

Aceste proiecte beneficiază de prioritate medie, fiind susținute prin măsuri de asistență tehnică, planificare integrată și coordonare instituțională, astfel încât să poată fi depuse în apeluri viitoare și să contribuie la coerența portofoliului ITI.

3. Proiecte în inițiere

Proiectele în inițiere vizează intervenții emergente, aflate în faza de idee sau de identificare preliminară, care răspund unor nevoi strategice pe termen mediu și lung ale teritoriului ITI.

Caracteristici principale:

- idee de proiect fundamentată pe nevoi teritoriale reale;
- aliniere strategică generală cu obiectivele ITI;

- lipsa documentațiilor tehnice sau a clarificărilor financiare;
- impact potențial important, dar dificil de cuantificat în această etapă;
- necesitate ridicată de sprijin pentru definire, planificare și structurare.

Proiectele în inițiere au prioritate strategică pe termen lung, fiind incluse în portofoliul ITI ca rezervă de proiecte, cu rolul de a asigura continuitatea intervențiilor și adaptarea strategiei la evoluțiile socio-economice ale teritoriului.

9.2 Drumuri Strategice

Situație anterioară - Rețeaua rutieră cu rol strategic din microregiunea Țara de Sus era marcată de discontinuități și conectivitate redusă între poli urbani și zonele rurale, pe fondul unei infrastructuri insuficient modernizate sau degradate și al unei dependențe ridicate de legături rutiere secundare cu capacitate limitată. Aceste vulnerabilități au fost amplificate de structura rețelei la nivel județean: **drumurile comunale reprezintă ponderea majoritară (aprox. 57%)**, în timp ce **drumurile județene însumează aprox. 26%**, iar **drumurile naționale doar aprox. 17%**. Această distribuție indică faptul că mobilitatea zilnică și accesul către servicii sunt susținute în principal de rețeaua comunală, care are, în mod tipic, standarde tehnice mai reduse și necesități mai mari de întreținere și modernizare. În consecință, conectivitatea funcțională a localităților rurale a depins frecvent de drumuri cu capacitate limitată, vulnerabile la trafic greu și la condiții meteo nefavorabile, ceea ce a determinat timpi de deplasare impredictibili și costuri de transport mai ridicate.

Lipsa unei conectări funcționale la autostrăzi și drumuri expres a menținut teritoriul relativ izolat față de centrele regionale și naționale, afectând accesul la servicii, piețe și oportunități economice și reducând atractivitatea investițională. În același timp, intervențiile au fost frecvent punctuale și necorelate între UAT-uri, iar proiectele majore de conectivitate au fost amânate, etapizate sau suspendate din cauza constrângerilor de finanțare și a capacității administrative/tehnice limitate. Toate acestea au perpetuat timpi mari de deplasare și costuri logistice ridicate pentru agenții economici, precum și o accesibilitate inegală a populației la servicii esențiale, cu efect direct asupra competitivității și coeziunii teritoriale a microregiunii.

Situația Actuală – stadiu de implementare

În ultimii ani s-au făcut pași importanți pentru modernizarea rețelei și conectarea zonelor-cheie. Sunt în derulare:

- Elaborarea studiului de fezabilitate pentru drumul expres Suceava–Botoșani
- Fază de licitație publică varianta ocolitoare a Municipiului Botoșani
- Fază de licitație publică Lot 1 Drumul Vămii
- Fază de execuție LOT 2 & 3 Drumul Vămii

Obiective Propuse

Conectarea la rețeaua națională: Scopul principal este de a facilita accesul rapid și eficient de la drumurile județene/naționale la autostrăzi, drumuri expres și rețelele transeuropene de transport, integrând astfel județul în fluxurile economice și de mobilitate majore.

- Botoșani-Joldești (Vercicani)-conexiune cu A7-distanță 30 km (modernizare DJ)
- Conectivitate A7 (prin DEX Botoșani-Suceava) -PTF Racovăț (Ucraina)
- Conectivitate Municipiul Botoșani direct cu A7 via PAȘCANI
- Modernizare DN29 Botoșani-Săveni-Manoleasa - conectivitate prin DN24C cu Republica Moldova prin punctele vamale: Rădăuți-Prut, Stanca-Costești
- Republica Moldova-PTF Stanca Costești
- Botoșani-Ștefănești (50 km)-Drum expres
- Bucecea-Huțani (DJ291)-8 km
- Bucecea-Vârfu Câmpului (DN 29 C)-12 km
- Vârfu Câmpului-Dorohoi (DN 29 A)-19 km
- Varianta ocolitoare 1 A Municipiul Dorohoi (10 km)/Dealul Mare-Darabani-studiu fezabilitate
- Varianta ocolitoare 1 B Municipiul Dorohoi (3km)-Conectivitate DN 29 A spre Suceava
- Dragalina-Racovăț-modernizare DN 29F (17 km)
- Varianta ocolitoare 1 Municipiul Botoșani (10 km)-conectație (DEX-Curtești-Lebăda)

- Varianta ocolitoare 2 Municipiul Botoșani (15 km)-Studiu fezabilitate (Lebăda-Bălușeni-Stăuceni)

9.3 Apă și Canalizare

Situația anterioară - Din totalul de 126 de UAT-uri din microregiunea ITI „Țara de Sus”, 37 de localități nu au deloc rețea de distribuție a apei potabile (respectiv 29% din localități), în timp ce pentru alte 21 de localități din micro-regiune sistemul de distribuție publică a apei potabile nu este funcțional, deși acesta există. Astfel, în anul 2024, doar 53% din localitățile care fac parte din ITI „Țara de Sus” au avut un sistem funcțional de distribuție a apei potabile.

Situația Actuală - În prezent, investițiile din fondul ID susțin atât modernizarea infrastructurii în punctele critice (stații pompare, conducte) cât și extinderea de rețele de distribuție și transport.

Obiective Propuse

- Realizarea investiției „Amenajarea complexă Vârful Câmpului pe râul Siret”, vitală atât pentru asigurarea aprovizionării cu apă cât și pentru prevenirea inundațiilor în zonă.
- Asigurarea accesului universal: Extinderea rețelelor de alimentare cu apă potabilă și de canalizare la cât mai mulți locuitori, inclusiv în zonele rurale (27 UAT), pentru a crește gradul de conectare/branșare.
- Reducerea pierderilor de apă: Reabilitarea și înlocuirea conductelor vechi (din azbociment, oțel carbon etc.) pentru a minimiza pierderile din rețeaua de transport-distribuție.
- Eficiența energetică și operațională: Utilizarea de echipamente și tehnologii moderne, cu consum redus de energie, în stațiile de pompare, tratare și epurare.
- Finanțare proiect Regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată (PDD)-valoare 159 Mil euro.

- Actualizare și finanțare Master Plan alimentare apa zona de Nord a județului (aprox. 23 UAT-uri)-valoare estimată 300 Mil euro.
- Dezvoltare rețele canalizare in mediul rural-valoare estimată 400 Mil euro.

9.4 Gaze naturale

Situația anterioara - Doar 23 de UAT-uri din totalul de 126 din microregiune au rețea de gaze naturale, în timp ce 81% dintre localități nu au rețea de distribuție a gazelor naturale.

Situația Actuală

- Au fost relansate proiectele strategice de alimentare cu gaze naturale, esențial pentru dezvoltarea județului.
- În colaborare cu ADI „Infrastructura Nordului” și ADI „Valea Prutului de Nord”, TRANSGAZ a elaborat studiul de fezabilitate pentru conducta de transport Coșula-Săveni-Darabani cu racord Stăuceni-Durnești, Dorohoi-Darabani și Gorbănești-Ștefănești.

Obiective Propuse

- Creșterea gradului de acoperire: Extinderea rețelelor de distribuție a gazelor naturale în cât mai multe localități din județ, inclusiv în comunele rurale și orașele mici, care în prezent nu beneficiază de această utilitate.
- Atragerea de investitori: Crearea unei infrastructuri atractive pentru dezvoltarea economică, prin oferirea de surse de energie moderne și ieftine pentru agenții economici.
- Îmbunătățirea calității vieții: Asigurarea confortului termic și a condițiilor de locuit superioare pentru populație, prin accesul la gaz metan pentru încălzire și gătit.
- Reducerea emisiilor de carbon: Contribuția la obiectivele de mediu prin încurajarea utilizării gazelor naturale, o sursă de energie mai puțin poluantă comparativ cu combustibilii solizi (lemn, cărbune).

9.5 Rețele Esențiale (Energie-Comunicații)

Situația anterioară - Rețelele de transport al energiei electrice sunt în totalitate saturate. Nicio capacitate de producție a energiei electrice cu o putere mai mare de 10 MW fie parc fotovoltaic, eolian etc. nu poate fi preluată, iar, în același timp, nu pot fi alimentați consumatori cu puteri mai mari de 5 MW.

Situația Actuală

Linia electrică aeriană (LEA) de 400 kV Suceava (România) - Bălți (Republica Moldova) este un proiect energetic strategic de importanță națională și regională, linie ce va traversa județul Botoșani pe raza a 11 UAT-uri. Mai mult, Transelectrica analizează posibilitatea construirii, într-o etapă ulterioară sau ca proiect separat, a unei stații electrice de transformare 400/110 kV pe raza județului Botoșani, tocmai datorită prezenței acestei noi linii magistrale. Aceasta ar permite preluarea energiei la nivel local și ar întări rețeaua de distribuție a județului.

Obiective Propuse

Stabilitatea rețelei Botoșani: Prin traversarea județului Botoșani, proiectul creează premisele pentru dezvoltarea ulterioară a unei stații de transformare 400/110 kV, care ar stabiliza rețeaua de distribuție locală și ar permite preluarea energiei la nivel județean.

9.6 Conectivitate administrativă și instituțională

Situația anterioară - Colaborare redusă între instituții, lipsa unei strategii comune de dezvoltare.

Situația Actuală - Cooperare consolidată între autorități, proiecte integrate în Strategia de Dezvoltare 2028–2034.

Obiective Propuse

Administrație complet digitalizată și coordonare unitară prin implementarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ).

10 Plan de acțiune

În pregătirea planului de acțiune revizuit, au fost avute în vedere: (1) structura strategică bazată pe cei cinci piloni ai dezvoltării microregionale, (2) necesitatea corelării acțiunilor propuse cu nevoile identificate în comunități, (3) cadrul instituțional necesar pentru gestionarea mecanismului ITI, (4) rolul autorităților locale în susținerea implementării proiectelor și (5) cerințele specifice programelor de finanțare pentru perioada 2025–2034.

Prin această abordare, acțiunile sunt repositionate astfel încât să reflecte direcțiile strategice ale pilonilor: dezvoltare socială și capital uman, dezvoltare teritorială, infrastructură, competitivitate economică și valorificarea resurselor, respectiv consolidarea capacității administrative necesare pentru coordonarea eficientă a intervențiilor.

Astfel, în vederea implementării adecvate a Strategiei ITI Țara de Sus și a mecanismului asociat, sunt propuse următoarele acțiuni, structurate în conformitate cu pilonii de dezvoltare:

10.1 Operaționalizarea ADI ITI Țara de Sus

Pentru implementarea mecanismului ITI la nivelul teritoriului „Țara de Sus”, se propune o organigramă care separă funcțiile de decizie, coordonare executivă, pregătire și implementare a proiectelor, respectiv monitorizare și evaluare, astfel încât intervențiile să fie coerente, finanțabile și orientate spre rezultate. Structura este concepută să răspundă nevoilor strategice specifice unui ITI: construire și gestionare de portofoliu, coordonare multi-actor, conformitate, raportare unitară și mecanisme de ajustare continuă.

Figură 28 - Organigrama propusă pentru ADI ITI Țara de Sus

La nivel de guvernancă, Consiliul Director, constituit din reprezentanți ai UAT-urilor, asigură cadrul de asumare teritorială și de validare a priorităților, cu rol de a menține direcția strategică unitară și de a preveni fragmentarea investițiilor.

Directorul Executiv operationalizează deciziile, coordonează Secretariatul Tehnic și gestionează funcționarea curentă, asigurând legătura dintre nivelul decizional și execuția tehnică. Prin această arhitectură, mecanismul ITI capătă atât legitimitate în prioritizare, cât și capacitate de mobilizare și coordonare a actorilor din teritoriu.

Se propune formarea Consiliului Consultativ al ADI ITI "Țara de Sus", organism partenerial cu caracter consultativ constituit din 9 membri reprezentând mediul privat, mediul academic, ONG-uri și instituții publice relevante pentru domeniile de dezvoltare teritorială. Consiliul este aprobat prin decizia Consiliului Director, având rolul de a oferi expertiză strategică, recomandări și sfaturi pentru îmbunătățirea calității și evaluarea eficienței liniilor de dezvoltare vizate în cadrul Strategiei Integrate de Dezvoltare Teritorială. Membrii Consiliului Consultativ sunt selectați prin procedură transparentă pe baza criteriilor de relevanță sectorială, experiență dovedită în proiecte de dezvoltare regională și reprezentativitate la nivel local. Aceștia își desfășoară activitatea prin reuniuni ordinare semestriale și extraordinare, analizând propuneri de proiecte integrate, identificând blocaje legislative și formulând soluții complementare de finanțare pentru obiectivele strategice. Consiliul poate fi structurat pe subcomitete tematice corespunzătoare pilonilor strategici.

Consiliul Consultativ colaborează strâns cu Consiliul Director și Directorul Executiv ADI ITI "Țara de Sus" prin transmiterea de avize consultative, puncte de vedere și propuneri privind orientările strategice și implementarea proiectelor.

Acesta interacționează direct cu structurile operaționale - Direcția Accesare Fonduri Europene, Direcția Asistență Tehnică și Management, și Direcția Monitorizare și Evaluare - oferind recomandări pentru îmbunătățirea proceselor de implementare și propunând teme pentru agenda Consiliului Director. Nu deține drept de vot și nu are responsabilități legale, deciziile fiind adoptate prin consens sau majoritate simplă și transmise Consiliului Director sub formă de recomandări.

Arhitectura de Guvernanță

A. Nivel strategic – DECIZIE / ASUMARE

- **Consiliul Director (CD):**
 - validează priorități, menține direcția strategică, previne fragmentarea investițiilor
 - aprobă existența/structura Consiliului Consultativ
 - primește rapoarte consolidate și decide ajustări

B. Nivel executiv – COORDONARE / OPERARE

- **Directorul Executiv (DE)**
 - operationalizează deciziile CD
 - coordonează Secretariatul Tehnic și direcțiile operaționale
 - asigură legătura dintre decizie și implementare (single point of command)

C. Nivel partenerial – CONSULTARE / EXPERTIZĂ

- **Consiliul Consultativ (CC) – 9 membri**
 - emite **avize consultative** (fără vot, fără răspundere legală)
 - identifică blocaje, propune soluții (inclusiv finanțări complementare)
 - poate funcționa în **subcomitete tematice** pe piloni strategici

D. Nivel tehnic – PREGĂTIRE / IMPLEMENTARE / MONITORIZARE

- Direcții operaționale:
 - **Direcția Accesare Fonduri Europene (DAFE)**
 - **Direcția Asistență Tehnică și Management (DATM)**
 - **Direcția Monitorizare și Evaluare (DME)**

O nevoie strategică centrală pentru funcționarea ITI este existența unui pipeline constant de proiecte eligibile, mature și aliniate cu strategia, iar organigrama propusă acoperă acest aspect printr-o zonă dedicată accesării fondurilor. Direcția Accesare Fonduri Europene are ca finalitate transformarea nevoilor teritoriale în proiecte finanțabile, corelate cu apelurile și cu cerințele de eligibilitate, inclusiv prin sprijin în definirea bugetelor și a indicatorilor. În același timp, componenta de achiziții publice susține conformitatea procedurală și planificarea achizițiilor, reducând riscurile care pot conduce la întârzieri, respingeri sau corecții financiare. Prin această abordare, portofoliul ITI este alimentat cu proiecte pregătite la timp și suficient de robuste pentru a intra în implementare fără blocaje structurale.

În etapa de execuție, mecanismul ITI presupune dependențe între proiecte, beneficiari diferiți și ritmuri de implementare neuniforme, motiv pentru care organigrama include Direcția Asistență Tehnică și Implementare. Aceasta asigură coordonarea operațională, urmărirea progresului și deblocarea punctuală a dificultăților, printr-o funcție de management de proiect care urmărește calendarul, riscurile și interdependențele, precum și printr-o funcție de raportare și finanțări europene care consolidează informațiile de progres și susține raportarea periodică unitară. Astfel, structura propusă susține disciplina de implementare, crește capacitatea beneficiarilor și reduce riscul de derapaje în termene și rezultate.

Pentru a asigura orientarea spre rezultate și credibilitatea implementării, organigrama propune o separare clară între funcțiile de implementare și cele de monitorizare și evaluare. Direcția Monitorizare și Evaluare urmărește indicatorii, analizează progresul și rezultatele, și propune ajustări atunci când apar devieri sau riscuri recurente. Prin această funcție, ADI ITI Țara de Sus își consolidează capacitatea de control, învățare și îmbunătățire continuă, astfel încât portofoliul de investiții să rămână aliniat obiectivelor strategice și să maximizeze impactul teritorial.

În mod transversal, organigrama este construită pentru a funcționa în parteneriat cu ecosistemul de implementare – UAT-uri, instituții publice, mediul privat și ONG-uri – care constituie baza mecanismului ITI. Structura propusă permite un circuit funcțional complet: colectarea și validarea nevoilor din teritoriu, prioritizarea și transformarea acestora în proiecte finanțabile, sprijin în implementare, monitorizare și evaluare, urmate de ajustări bazate pe date și feedback. În această logică, organigrama nu este doar o structură administrativă, ci un instrument de guvernare și execuție care asigură coerență, conformitate, ritm de implementare și focalizare pe rezultate, în acord cu cerințele unui mecanism ITI.

10.2 Operaționalizarea cadrului strategic și instituțional în logica celor cinci piloni (perioada 2025–2027)

- Finalizarea cadrului strategic al microregiunii prin corelarea obiectivelor strategice cu pilonii de dezvoltare: social, teritorial, infrastructură, economic și resurse
- Actualizarea și armonizarea documentelor strategice locale (strategii de dezvoltare locală, PUG-uri, planuri sectoriale) astfel încât să reflecte abordarea integrată pe piloni
- Delimitarea responsabilităților instituționale între ADI Țara de Sus, UAT-uri și structurile partenere pentru coordonarea intervențiilor aferente fiecărui pilon
- Consolidarea mecanismelor de guvernare locală prin crearea unor grupuri de lucru tematice aferente fiecărui pilon, pentru sprijinirea procesului decizional și monitorizarea intervențiilor
- Asigurarea cadrului de colaborare interinstituțională necesar fundamentării proiectelor pe piloni (social, infrastructură, economic etc.), inclusiv consultări cu comunitatea și actorii relevanți
- Stabilirea criteriilor de prioritizare a proiectelor în funcție de pilon și impact: creșterea incluziunii sociale, conectivitate teritorială, competitivitate economică și valorificarea resurselor locale

10.3 Consolidarea portofoliului de proiecte al microregiunii în relație cu pilonii de dezvoltare (perioada 2025–2027)

- Promovarea Strategiei ITI și a logicii pe piloni în rândul tuturor actorilor locali, pentru asigurarea unei înțelegeri comune asupra direcțiilor de dezvoltare.
- Colectarea propunerilor de proiecte de la UAT-uri și parteneri locali, structurată pe piloni (dezvoltare socială, teritorială, infrastructură, economică și resurse), pentru a facilita integrarea lor într-un portofoliu coerent
- Evaluarea tehnică și strategică a proiectelor depuse, raportată la obiectivele fiecărui pilon, la impactul teritorial și la complementaritatea intervențiilor
- Corelarea proiectelor propuse cu sursele de finanțare disponibile aferente fiecărui pilon (PO, fonduri complementare, programe naționale)
- Sprijin personalizat pentru UAT-uri în revizuirea și completarea documentațiilor de proiect, pentru asigurarea alinierii la cerințele de finanțare ale programelor operaționale
- Definirea unor sinergii și pachete de proiecte care contribuie la obiective comune ale pilonilor (ex.: proiecte educaționale corelate cu modernizarea infrastructurii sociale)

10.4 Implementarea proiectelor în cadrul mecanismului ITI, pe direcțiile specifice pilonilor (perioada 2026–2035)

- Elaborarea și actualizarea ghidurilor de finanțare în colaborare cu Autoritățile de Management, integrate cu obiectivele pilonilor de dezvoltare
- Lansarea apelurilor de proiecte tematice pentru fiecare pilon (social, infrastructură, economic, resurse), asigurând acces echilibrat pentru toate UAT-urile
- Acordarea sprijinului tehnic pentru elaborarea, depunerea și implementarea cererilor de finanțare, inclusiv pentru proiecte complexe ce implică colaborare intercomunală
- Asigurarea mecanismelor de evaluare tehnică și verificare a eligibilității proiectelor în concordanță cu obiectivele pilonilor

- Monitorizarea implementării proiectelor și oferirea de asistență de specialitate pentru depășirea blocajelor administrative sau tehnice
- Sprijin tehnic și consultativ pentru proiectele care au impact asupra mai multor piloni (ex.: infrastructura școlară cu dimensiune socială și economică)

10.5 Promovarea rezultatelor și pregătirea perioadei de următoare (2026-2035)

- Promovarea rezultatelor implementării Strategiei ITI, evidențiind contribuția fiecărui pilon la dezvoltarea microregiunii
- Diseminarea bunelor practici, studiilor de caz și indicatorilor de progres în rândul actorilor din microregiune și la nivel regional
- Evaluarea oportunității și fundamentarea unei noi Strategii ITI pentru perioada 2035+, pornind de la lecțiile învățate în fiecare pilon
- Organizarea de consultări publice, grupuri de lucru tematice și sesiuni tehnice cu stakeholderi relevanți pentru definirea viitoarelor intervenții
- Consolidarea identității microregionale „Țara de Sus” prin comunicarea strategică a rezultatelor și poveștilor de succes din toate cele cinci direcții de dezvoltare

10.6 Obiectivele și activitățile pe fiecare pilon

Pilonul 1: Dezvoltare socială și capital uman

Obiectiv specific 1: Îmbunătățirea accesului la servicii sociale, medico-sociale și medicale de proximitate

Acest obiectiv specific urmărește să răspundă nevoilor generate de accesul limitat la servicii sociale și medicale în microregiune, în special în comunitățile izolate și îmbătrânite. Intervențiile propuse vizează dezvoltarea infrastructurilor de sănătate și sociale, extinderea serviciilor de proximitate și modernizarea dotărilor medicale, astfel încât populația să beneficieze de servicii integrate, eficiente și accesibile. Totodată, accentul este pus pe digitalizare și pe introducerea soluțiilor de telemedicină pentru a reduce decalajele teritoriale și a îmbunătăți calitatea îngrijirilor acordate.

Tabel 48. Obiectiv specific 1

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Microregiunea are acces redus la servicii medicale primare și specializate, iar fenomene precum depopularea și îmbătrânirea sunt accentuate	- Modernizarea și Achiziția de echipamente medicale (ecografe, aparatură analiză, mobilier medical) pentru spitale - Reabilitarea și modernizarea dispensarelor medicale rurale	- Programul Operațional Sănătate - Programe Naționale de Sănătate - Programul Operațional Regional - Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană
Distanțe mari între sate și centrele de sănătate	Implementarea telemedicinii: consultații online, monitorizare la distanță	
Infrastructuri medicale insuficient dotate, multe fiind de nivel dispensar rural	Servicii la domiciliu: îngrijire, asistență socială, kinetoterapie, sprijin pentru vârstnici	
Lipsă de servicii sociale integrate pentru grupurile vulnerabile (vârstnici, persoane cu dizabilități)	Înființarea/modernizarea centrelor comunitare integrate (medic + asistent social + psiholog)	
Risc crescut de boală netratată, mortalitate evitabilă și întârzierea îngrijirilor	Dotarea ambulatoriilor și echipelor mobile (autospeciale 4x4 pentru zone cu acces precar)	

Obiectiv specific 2: Modernizarea infrastructurii educaționale și creșterea accesului la educație de calitate

Acest Obiectiv Specific urmărește modernizarea infrastructurii educaționale și asigurarea accesului echitabil la educație de calitate pentru elevii din microregiune. Intervențiile propuse includ reabilitarea și dotarea unităților de învățământ, crearea de laboratoare moderne și asigurarea accesului la resurse digitale, precum și măsuri pentru îmbunătățirea mobilității școlare. În acest fel, se urmărește reducerea riscului de abandon școlar, creșterea

atractivității actului educațional și sprijinirea dezvoltării competențelor necesare unei piețe a muncii dinamice.

Tabel 49. Obiectiv specific 2

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Microregiunea are școli vechi, slab echipate, multe fără laboratoare	Reabilitarea clădirilor școlare, eficientizare energetică, modernizarea sălilor de clasă	- Programul Operațional Educație și Ocupare - Programul Operațional Regional
Risc ridicat de abandon școlar în zonele izolate	Achiziția de laptopuri, table interactive, echipamente digitale, software-uri	Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene
Transport școlar dificil → acces limitat la licee și școli profesionale din centrele urbane	- Realizarea de laboratoare IT, STEM, robotică, laboratoare de științe - Achiziția de microbuze școlare adaptate drumurilor rurale	multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană
Nivel inegal digitalizare în educație (echipamente vechi, lipsă software, conexiune slabă la internet)	Implementarea programelor „Școala după școală”, centre de sprijin educațional	
Deficit de cadre didactice calificate, dificultăți în atragerea profesorilor	- Dezvoltarea platformelor digitale pentru elevi și profesori - Diversificarea serviciilor educaționale prin dezvoltarea școlilor de meserii, școlilor profesionale și liceelor tehnologice	

Obiectiv specific 3: Extinderea programelor de formare profesională și reconversie pentru adulți

Acest Obiectiv Specific urmărește să răspundă provocărilor generate de structura ocupațională rigidă și de nevoia de competențe noi în economia locală. Intervențiile propuse vizează extinderea programelor de formare profesională și reconversie, dezvoltarea de

centre locale de competențe și sprijinirea dobândirii de calificări adaptate cererii pieței muncii. Totodată, măsurile includ și formarea în domenii emergente, digitalizare și antreprenariat, contribuind astfel la creșterea capacității locuitorilor de a accesa locuri de muncă stabile și bine plătite.

În plus, având în vedere tendința de creștere a numărului de tineri NEETs (tineri care nu sunt încadrați în muncă, educație sau formare), obiectivul include intervenții dedicate pentru identificarea, activarea și integrarea acestora pe piața muncii, prin servicii de consiliere și orientare în carieră, programe de tip „a doua șansă”, stagii de ucenicie/internship și măsuri de sprijin pentru angajare sau inițierea de activități independente. Printr-o abordare integrată (formare + mentorat + sprijin social, acolo unde este necesar), se urmărește reducerea riscului de excluziune și creșterea participării tinerilor la viața economică a microregiunii.

Tabel 50. Obiectiv specific 3

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Structura ocupațională a microregiunii este rigidă și dependentă de activități primare (lemn, agricultură) Migrația persoanelor tinere → deficit de competențe pe piața muncii Lipsa de centre de formare profesională în mediul rural Neconcordanță între cererea angajatorilor și calificările existente Rată crescută a populației inactive și a șomerilor de lungă durată Tendința de creștere a numărului de tineri NEETs	• Înființarea centrelor de formare profesională la nivel local/zonă • Identificarea și cartografierea tinerilor NEETs la nivel de microregiune (prin colaborarea cu UAT-școli-AJOFM-DGASPC-ONG-uri), inclusiv mecanisme de outreach în comunități vulnerabile • Organizarea de cursuri de calificare și recalificare • Cursuri pentru competențe digitale: competențe TIC, e-commerce, marketing digital • Programe de formare pentru antreprenariat rural și social • Stagii de practică și calificare în parteneriat cu IMM-urile locale	• Programul Operațional Educație și Ocupare • Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană

Obiectiv specific 4: Reducerea riscului de excluziune socială și a privațiunilor materiale

Acest Obiectiv Specific urmărește reducerea riscului de excluziune socială în comunitățile vulnerabile și combaterea privațiunilor materiale care afectează calitatea vieții. Intervențiile propuse includ dezvoltarea și extinderea serviciilor sociale integrate, sprijinirea familiilor aflate în dificultate, furnizarea de ajutoare materiale de bază și consolidarea capacității comunităților de a gestiona situațiile de vulnerabilitate. Prin aceste măsuri, strategia contribuie la creșterea incluziunii sociale și la promovarea unui mediu de viață mai sigur și mai echitabil.

Tabel 51. Obiectiv specific 4

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Există comunități izolate, cu nivel ridicat de sărăcie, acces redus la servicii și oportunități	• Înființarea/modernizarea centrelor sociale multifuncționale	• Programul Incluziune și Demnitate Socială
Lipsa infrastructurilor sociale adecvate pentru copii, vârstnici, persoane vulnerabile	• Servicii sociale de acompaniere pentru inserție pe piața muncii • Echipe mobile (asistenți sociali, psihologi) pentru interacțiune cu familiile defavorizate	• Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană
Nivel redus de venituri + lipsa accesului la piața muncii → risc crescut de excluziune	• Campanii de educație parentală și suport pentru copii	
Privațiuni materiale severe (acces la apă, electricitate, locuire precară)		

Obiectiv specific 5: Îmbunătățirea condițiilor de locuire și a mediului de viață în comunități defavorizate

Acest Obiectiv Specific urmărește să îmbunătățească condițiile de locuire ale gospodăriilor vulnerabile și să contribuie la regenerarea comunităților defavorizate. Măsurile propuse vizează reabilitarea locuințelor, asigurarea accesului la utilități de bază, modernizarea infrastructurii publice și creșterea calității spațiilor de locuit. Intervențiile au în vedere atât îmbunătățirea siguranței și

confortului locuințelor, cât și crearea unui mediu de viață sănătos, favorabil incluziunii sociale și dezvoltării comunităților locale.

Tabel 52. Obiectiv specific 5

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Condiții de locuire precare (case vechi, izolație slabă, lipsa dotărilor minime)	• Reparații, consolidări, eficientizare energetică pentru locuințe vulnerabile	• Programul Incluziune și Demnitate Socială
Locuințe improvizate sau suprapopulate în comunități vulnerabile	• Extinderea rețelelor de apă, canalizare, electricitate • Reabilitarea drumurilor locale și a accesului la servicii	• Programul Operațional Regional
Infrastructură publică deficitară (drumuri locale, utilități, apă, canalizare)	• Amenajarea spațiilor publice: parcuri, iluminat, locuri de joacă, zone verzi	• Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană
Impact major asupra sănătății și incluziunii sociale	• Program local de locuințe sociale pentru familii vulnerabile	

Pilonul 2: Dezvoltare Teritorială prin conectivitate

Obiectiv specific 6: Demararea unor proiecte de asigurare a conectivității Tarii de Sus cu celelalte zone ale regiunii de dezvoltare Nord-est, precum și cu celelalte regiuni ale României.

Acest Obiectiv Specific urmărește îmbunătățirea substanțială a accesibilității teritoriale a Țării de Sus prin dezvoltarea unor proiecte menite să consolideze conexiunile rutiere, feroviare și de transport public cu principalele zone ale regiunii Nord-Est și cu restul țării, Ucraina și Moldova. În contextul amplasării microregiunii într-o zonă predominant rurală, unde mobilitatea este frecvent îngreunată de infrastructură subdezvoltată și de distanțe mari față de centrele economice majore, creșterea conectivității devine un element esențial pentru dezvoltarea durabilă.

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Țara de Sus prezintă un grad ridicat de izolare față de centrele regionale și naționale, ceea ce limitează accesul la servicii, piețe și oportunități economice Infrastructura rutieră existentă este insuficient dezvoltată sau degradată, afectând mobilitatea locuitorilor și transportul mărfurilor Conectivitatea scăzută reduce atractivitatea pentru investiții și accentuează disparitățile de dezvoltare Modernizarea infrastructurii de transport este esențială pentru integrarea teritoriului în fluxurile economice regionale și pentru mobilitatea forței de muncă Îmbunătățirea accesului către regiunile Nord-Est, Centru și restul țării este	- Realizarea studiilor de fezabilitate, analizelor tehnice și evaluărilor de trafic pentru proiectele de conectivitate. - Modernizarea tronsoanelor rutiere prioritare ce asigură legătura cu centrele regionale și cu rețeaua națională de transport. - Îmbunătățirea accesului la nodurile rutiere strategice (autostrăzi, drumuri expres, DN-uri) - Introducerea și extinderea transportului public regional (rutier, electric/hibrid). - Implementarea de soluții moderne de trafic și siguranță rutieră (semnalizare, digitalizare, stații inteligente). - Dezvoltarea unor rute alternative pentru transportul de persoane și mărfuri între Țara de Sus și regiunile limitrofe. - Dezvoltarea și modernizarea conexiunilor transfrontaliere (rutier +	- Programul Operațional Transport - Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
o condiție pentru dezvoltare economică, turism și competitivitate Potențial foarte ridicat de implicare în reconstrucția Ucrainei prin conectivitate	logistic) și a nodurilor de transport strategic, pentru facilitarea fluxurilor de mărfuri, echipamente și servicii necesare reconstrucției Ucrainei, prin parteneriate și proiecte comune cu actorii relevanți din zona de frontieră.	

Obiectiv specific 7: Asigurarea internetului de mare viteză, digitalizarea administrațiilor și implementarea platformelor online pentru servicii publice și sprijinirea digitalizării și inovării în mediul privat

Acest Obiectiv Specific urmărește accelerarea transformării digitale prin extinderea infrastructurii de internet de mare viteză și digitalizarea administrațiilor publice și întreprinderilor din mediul privat. Intervențiile propuse vizează creșterea accesului populației la servicii publice online, eficientizarea proceselor administrative și reducerea decalajelor digitale în comunitățile rurale. Totodată, sunt avute în vedere soluții digitale integrate care să sprijine transparența, mobilitatea datelor și interacțiunea rapidă dintre cetățeni și instituții

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Multe localități rurale au conexiune slabă sau inexistentă la internet de mare viteză. Procedurile administrative sunt în mare parte fizice → timp mare, costuri ridicate.	• Instalarea rețelilor de fibră optică în sate și zone izolate • Achiziția de echipamente IT pentru administrații (serve, PC, rețele) • Implementarea portalurilor digitale UAT: taxe, cereri, certificate	• Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare • Programul Operațional Regional • Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Rețele publice digitale fragmentate, lipsa interoperabilității. Necesitatea alinierii la standardele UE privind e-guvernare și open data. Cererea crescută din partea populației pentru servicii publice online rapide Nivelul redus de digitalizare al IMM-urilor locale limitează productivitatea, accesul la piețe (inclusiv online) și capacitatea firmelor de a concura sau de a se integra în lanțuri regionale de furnizare	• Crearea sistemelor electronice de arhivare și gestionare documente • Implementarea soluțiilor smart-city (monitorizare trafic, iluminat inteligent) • Training pentru funcționari publici privind utilizarea noilor platforme digitale • Acordarea de sprijin pentru digitalizarea IMM-urilor (software ERP/CRM, e-commerce, automatizări, securitate cibernetică și instruirea angajaților), pentru creșterea eficienței operaționale și extinderea vânzărilor în mediul digital	Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană

Obiectiv specific 8: Continuarea proiectelor de dezvoltare cu finanțare europeană pe programe transfrontaliere în cooperare cu Ucraina și Moldova

Acest Obiectiv Specific urmărește consolidarea cooperării transfrontaliere cu Ucraina și Republica Moldova prin valorificarea oportunităților oferite de programele europene. Intervențiile propuse vizează dezvoltarea infrastructurii, îmbunătățirea conectorilor economici, culturali și de securitate, precum și stimularea schimburilor în domenii precum educația, sănătatea, mediul și managementul situațiilor de urgență. Astfel, se urmărește crearea unei platforme stabile de colaborare regională, cu impact durabil asupra dezvoltării microregiunii

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Poziționare strategică în vecinătatea unor state prioritare pentru cooperarea UE. Proiecte transfrontaliere existente necesită continuitate și extindere (CBC, ENI, Interreg NEXT). Necesitate de infrastructură comună pentru situații de urgență, mediu și mobilitate. Creșterea fluxurilor economice și culturale la frontieră. Importanța cooperării pentru reziliență în contextul geopolitic actual Accesare de fonduri europene și aderare facilă la comunitatea europeană	• Modernizarea punctelor de trecere și facilitatorilor transfrontalieri • Proiecte comune pentru monitorizarea mediului și managementul resurselor naturale • Schimburi educaționale, tabere, proiecte culturale România–Ucraina–Moldova • Echipamente și formare pentru servicii de intervenție în situații de urgență • Dezvoltarea rutelor turistice transfrontaliere (trasee culturale, gastronomice) • Crearea platformelor digitale pentru cooperare și acces la date deschise • Oferirea suportului tehnic pentru UAT-urile din vecinătatea ITI Țara de Sus, Moldova și Ucraina	• Programe finanțate de Comisia Europeană pentru cooperare transfrontalieră • BRCT Iași – Republica Moldova • BRCT Suceava – Ucraina • Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană

Pilonul 3: Infrastructură durabilă

Obiectiv specific 9: Extinderea rețelelor de gaz și electricitate, dezvoltarea micro-rețelelor și creșterea eficienței energetice a clădirilor

Acest Obiectiv Specific urmărește extinderea accesului populației și economiei la resurse energetice moderne, sigure și sustenabile prin dezvoltarea și modernizarea rețelelor de gaz și electricitate, precum și prin implementarea micro-rețelelor inteligente. Intervențiile propuse vizează creșterea eficienței energetice a clădirilor publice și rezidențiale, promovarea surselor regenerabile și reducerea dependenței de combustibili tradiționali, contribuind astfel la îmbunătățirea calității vieții și la tranziția energetică a microregiunii. În completare, obiectivul încurajează adoptarea unor concepte emergente precum „**comunitățile de energie**”, care permit producerea, consumul și partajarea locală a energiei (de exemplu prin instalații fotovoltaice sau alte surse regenerabile), precum și dezvoltarea unor soluții de încălzire centralizată la nivel de comunitate, acolo unde este eficient, inclusiv prin valorificarea resurselor locale pentru producerea de biogaz din biomasă/deșeuri organice (în funcție de disponibilitatea și sustenabilitatea lanțului de aprovizionare). Aceste măsuri pot fi completate de stocare, contorizare inteligentă și management al cererii, pentru creșterea rezilienței energetice și reducerea costurilor pentru utilizatori.

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Zone întinse fără acces la rețele de gaz sau cu infrastructură electrică depășită.	• Construirea de noi tronsoane de alimentare cu gaz și branșamente în localități	• Programul Dezvoltare Durabilă • Programul Operațional Regional
Costuri ridicate de încălzire în gospodării vulnerabile, dependente de lemn.	• Modernizarea stațiilor electrice, cablurilor, transformatoarelor și rețelelor de distribuție	• Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană
Clădiri publice energofage, cu pierderi mari de căldură.	• Reabilitarea termică a clădirilor publice (izolație, tâmplărie, acoperișuri)	
Necesitatea reducerii emisiilor și alinierii la obiectivele europene privind eficiența energetică.	• Înființarea și operaționalizarea comunităților de energie (asociații/cooperative locale) pentru producerea, consumul și partajarea	

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Cererea crescândă pentru soluții de energie verde și autonomie energetică (micro-rețele)	energiei din surse regenerabile	
	Construirea de instalații de producere a biogazului din deșeuri organice agricole și municipale, cu utilizarea energiei pentru încălzire centralizată, cogenerare sau injecție în rețeaua de gaz.	
	Instalarea de panouri solare, pompe de căldură și baterii pentru stocare	
	Implementarea micro-rețelelor energetice locale pentru școli, dispensare, centre comunitare	
	Înlocuirea iluminatului public cu LED și instalarea sistemelor smart-lighting	

Obiectiv specific 10: Modernizarea drumurilor, extinderea rețelelor de apă–canalizare, îmbunătățirea iluminatului public și mobilității electrice

Acest Obiectiv Specific urmărește modernizarea infrastructurii de bază pentru a crește calitatea vieții și atractivitatea localităților, prin reabilitarea drumurilor, extinderea rețelelor de apă–canalizare și îmbunătățirea iluminatului public. Intervențiile propuse includ, de asemenea, dezvoltarea mobilității electrice și introducerea soluțiilor inteligente, contribuind la crearea unor comunități sustenabile, sigure și eficiente energetic

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Rețele de apă–canalizare incomplete sau inexistente în multe localități.	- Reabilitarea carosabilului, rigolelor, podețelor și acceselor laterale - Extinderea conductelor de apă, realizarea stațiilor de tratare și a rețelelor de canalizare - Înlocuirea integrală a corpurilor de iluminat cu soluții LED și sisteme automate	- Programul Dezvoltare Durabilă - Programul Operațional Regional
Drumuri locale degradate, cu acces dificil, în special în zonele rurale.	Montarea stațiilor de încărcare pentru vehicule electrice în centrele locale	Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană
Iluminat public energofag și insuficient în anumite sate.	Amenajarea trotuarelor, parcărilor, acceselor pietonale și pistelor pentru micromobilitate	
Necesitatea reducerii costurilor energetice și promovării mobilității electrice.	Implementarea sistemelor inteligente pentru monitorizarea consumurilor de apă, energie și iluminat	
Cerința de aliniere la standardele de mediu și dezvoltare durabilă		

Obiectiv specific 11: Extinderea și reabilitarea rețelelor rutiere prin conectarea la autostrada A7, drumuri expres și puncte de trecere frontiera, dezvoltarea transportului public regional și promovarea mobilității alternative

Acest Obiectiv Specific urmărește îmbunătățirea accesibilității interne și externe a microregiunii prin extinderea și modernizarea rețelelor rutiere, facilitarea conectivității cu autostrada A7 și drumurile expres, precum și prin dezvoltarea transportului public regional. Intervențiile propuse vizează

reducerea timpului de deplasare, creșterea siguranței rutiere și promovarea mobilității alternative, contribuind la o integrare mai eficientă în rețelele economice, logistice și sociale regionale și transfrontaliere.

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Infrastructura rutieră existentă este insuficient modernizată, cu sectoare degradate. Conectivitatea regiunii la A7, drumuri expres și puncte de frontieră este esențială pentru dezvoltare economică. Mobilitatea regională este slabă, transportul public redus și neatractiv. Necesitatea reducerii poluării și tranziția spre mobilitate verde. Situație geografică ce impune conexiuni rapide spre centre urbane, logistică și piețe	• Modernizarea și reabilitarea drumurilor județene și comunale. • Conectarea la rețeaua A7 și la drumurile expres. • Dezvoltarea transportului public regional (autobuze electrice/hybrid). • Crearea de piste pentru biciclete și rute verzi. • Stații de încărcare pentru vehicule electrice. • Modernizarea nodurilor de transport și a stațiilor intermodale	• Programul Operațional Transport • Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană

Pilonul 4: Creșterea competitivității locale

Obiectiv specific 12: Sprijinirea IMM-urilor prin micro-granturi, dezvoltarea centrelor de afaceri și promovarea produselor locale în mediul digital

Acest Obiectiv Specific urmărește să consolideze competitivitatea IMM-urilor prin facilitarea accesului la finanțare, modernizarea activităților economice și stimularea prezenței produselor locale în mediul digital. Intervențiile propuse vizează acordarea de micro-granturi pentru dezvoltarea capacității de producție, crearea centrelor de afaceri care să ofere sprijin antreprenorial integrat și promovarea produselor regionale pe platforme digitale, contribuind astfel la creșterea vizibilității, diversificarea piețelor și dezvoltarea durabilă a mediului de afaceri local.

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
IMM-urile din microregiune sunt în mare parte micro-întreprinderi cu acces limitat la finanțare și capital de lucru. Lipsa infrastructurilor dedicate (centre de afaceri, incubatoare) limitează dezvoltarea antreprenoriatului local. Mediul de afaceri nu este suficient digitalizat, iar promovarea produselor locale este slabă și neunitară. IMM-urile au o capacitate redusă de a penetra piețele externe sau platformele digitale. Există o nevoie majoră de sprijin pentru	• Acordarea de micro-granturi pentru IMM-uri: capital de lucru, achiziții de echipamente, digitalizare • Crearea și dotarea centrelor de afaceri regionale: spații de coworking, incubare, consultanță, networking • Platforme digitale regionale pentru promovarea produselor locale (marketplace, branding, logistică) • Campanii de marketing digital pentru produse tradiționale și produse cu identitate locală • Formare profesională pentru antreprenori: e-commerce, management financiar, marketing online • Implementarea sistemelor de digitalizare: ERP, CRM, soluții cloud, automatizare	• Programul Operațional Educație și Ocupare • Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare • Programul Operațional Regional • Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
modernizare, digitalizare, marketing și dezvoltare de produse locale cu valoare adăugată. Concurența cu piețele externe și lipsa investițiilor tehnologice reduc competitivitatea regională	Suport pentru participarea IMM-urilor la târguri, expoziții și evenimente comerciale naționale/internaționale	

Obiectiv specific 13: Crearea centrelor de colectare și procesare, modernizarea fermelor și consolidarea lanțurilor scurte și a cooperativelor

Acest Obiectiv Specific urmărește valorificarea potențialului agroalimentar al microregiunii prin dezvoltarea capacității de colectare, procesare și comercializare a produselor agricole locale. Intervențiile propuse vizează modernizarea fermelor, crearea infrastructurilor de colectare și procesare, precum și consolidarea lanțurilor scurte și a formelor asociative. Astfel, se urmărește creșterea valorii adăugate a producției locale, stimularea cooperării între fermieri și îmbunătățirea accesului la piață.

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Microregiunea are o structură agricolă fragmentată, dominată de ferme mici cu productivitate redusă. Regiunea are a doua ca mărime suprafață de luciu de apă	- Construirea și dotarea centrelor de colectare, depozitare și preprocesare (fructe, lapte, carne, legume) - Dezvoltarea acvaculturii și prelucrării piscicole: modernizarea fermelor, construirea unităților de procesare, certificarea și digitalizarea operațiunilor	- Planul Național Strategic pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală - Fonduri private - Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Lipsa centrelor de colectare și procesare determină vânzarea materiei prime la prețuri mici și pierderea valorii adăugate. Cooperarea agricolă este slab dezvoltată; număr redus de asociații/cooperative funcționale. Infrastructurile agricole sunt învechite, cu acces limitat la utilaje moderne. Cerințele pieței (inclusiv certificate de calitate, trasabilitate, standarde europene) nu pot fi atinse fără investiții coordonate. Lanțurile scurte sunt insuficient dezvoltate, deși există potențial local ridicat (produse tradiționale, ecologice, animale, fructe de pădure).	• Modernizarea fermelor: utilaje agricole, sere, grajduri, echipamente de creștere animale • Înființarea/modernizarea unităților de procesare locală (brânzeturi, carne, conserve, sucuri naturale, produse piscicole/acvacultura) • Sprijin pentru funcționarea cooperativelor și grupurilor de producători (management, marketing) • Dezvoltarea rețelelor de lanțuri scurte: piețe locale modernizate, magazine de fermier, sisteme de livrare locală • Introducerea sistemelor digitale de trasabilitate și management agricol • Formarea profesională pentru management industrial, tehnologii moderne, eficiență energetică și siguranță în operare	(post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană

Obiectiv specific 14: Dezvoltarea centrelor de afaceri și a parcurilor logistice în puncte strategice ale Țării de Sus pentru atragerea investitorilor potențiali interesați

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Mediul de afaceri din Țara de Sus este fragmentat, cu un număr redus de facilități dedicate dezvoltării IMM-urilor și investitorilor externi. Lipsa infrastructurilor moderne (centre de afaceri, hub-uri, parcuri logistice) limitează capacitatea microregiunii de a atrage investiții private și de a susține extinderea companiilor existente. Amplasarea strategică a unor astfel de facilități poate crea noduri economice regionale și poate crește competitivitatea teritoriului. Parcurile logistice facilitează circulația mărfurilor, reduc costurile de transport și îmbunătățesc accesul la	• Elaborarea studiilor de oportunitate, fezabilitate și analizelor de amplasament. • Construirea și dotarea centrelor de afaceri (birouri, spații pentru start-up-uri, săli de conferințe, servicii suport). • Inițierea și extinderea colaborărilor cu CCIA din Botoșani, Suceava, Iași și din zona transfrontalieră prin: acorduri de cooperare, evenimente comune, misiuni economice și proiecte comune cu finanțare europeană. • Amenajarea parcurilor logistice: hale, platforme logistice, depozite, utilități, acces la rețele rutiere majore. • Realizarea campaniilor de promovare pentru atragerea investitorilor. • Crearea unei platforme digitale pentru prezentarea	• Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare • Programul Operațional Regional • Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
piețe. Centrele de afaceri pot deveni catalizatori pentru inovare, antreprenoriat și diversificarea economiei locale.	ofertelor de investiții din Țara de Sus. Dezvoltarea parteneriatelor cu mediul privat și instituțiile de dezvoltare regională.	

Pilonul 5: Îmbunătățirea valorificării resurselor

Obiectiv specific 15: Dezvoltarea parcurilor industriale, susținerea start-up-urilor și modernizarea tehnologică a IMM-urilor, utilizarea resurselor minerale existente în teritoriu

Acest Obiectiv Specific urmărește dezvoltarea unui mediu economic competitiv și diversificat prin extinderea și modernizarea infrastructurilor industriale, sprijinirea start-up-urilor inovatoare și accelerarea modernizării tehnologice a IMM-urilor. Totodată, intervențiile propuse au în vedere valorificarea durabilă a resurselor minerale existente în teritoriu, prin investiții în prelucrare, certificare și integrare în lanțurile economice locale. Astfel, obiectivul contribuie la atragerea investițiilor, creșterea productivității și crearea de locuri de muncă stabile în microregiune.

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Microregiunea are un potențial semnificativ pentru atragerea investițiilor, dar infrastructura industrială este insuficientă sau depășită. Lipsa spațiilor industriale pregătite (greenfield sau brownfield) limitează instalarea de noi companii.	- Înființarea și extinderea parcurilor industriale: infrastructură, utilități, centre administrative, zone logistice - Reabilitarea platformelor industriale existente și pregătirea terenurilor pentru investiții Sprijin pentru start-up-uri: incubatoare, granturi pentru investiții, mentorat și accelerare	- Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare - Programul Dezvoltare Durabilă - Programul Operațional Regional - Fonduri private - Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
IMM-urile au nevoie de modernizare tehnologică pentru a crește competitivitatea și productivitatea. Start-up-urile se confruntă cu acces redus la infrastructuri, finanțare și servicii de suport. Existența resurselor minerale locale (piatră, argile, agregate etc.) reprezintă o oportunitate economică insuficient valorificată. Necesitatea diversificării economiei și creării de locuri de muncă prin industrie cu valoare adăugată	- Modernizarea tehnologică a IMM-urilor: echipamente industriale, linii de producție automate, digitalizare - Proiecte de valorificare a resurselor minerale locale: centre de prelucrare, linii de producție, certificare produse - Crearea de unități de producție pentru materiale de construcții, mobilă, produse manufacturate - Formarea profesională pentru management industrial, tehnologii moderne, eficiență energetică și siguranță în operare - Atragerea investitorilor prin scheme locale de sprijin, facilități, zone dedicate	cadrlui financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană

Obiectiv specific 16: Dezvoltarea brandului „Țara de Sus”, modernizarea infrastructurii turistice și valorificarea patrimoniului cultural

Acest Obiectiv Specific urmărește dezvoltarea unei identități turistice puternice și atractive prin valorificarea patrimoniului natural și cultural al microregiunii. Intervențiile vizează modernizarea infrastructurii turistice, crearea de produse integrate și promovarea brandului „Țara de Sus” ca destinație autentică. Totodată, obiectivul susține conservarea patrimoniului cultural, diversificarea

experiențelor turistice și integrarea mijloacelor digitale pentru o promovare eficientă la nivel național și internațional.

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Microregiunea are un patrimoniu cultural și natural deosebit, dar insuficient valorificat și promovat unitar.	- Dezvoltarea și promovarea brandului regional „Țara de Sus”: identitate vizuală, marketing, campanii - Modernizarea și dotarea infrastructurii turistice: centre de vizitare, puncte de informare, trasee tematice - Restaurarea și conservarea monumentelor istorice, caselor tradiționale și siturilor patrimoniului cultural	- Programul Operațional Regional - Programul Național „ADR – Turism și Cultură” - Fonduri private - Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană
Infrastructura turistică este fragmentată, depășită sau insuficientă pentru turism modern (centre de vizitare, trasee tematice, infrastructură ecoturistică).		
Lipsa unui brand regional integrat reduce vizibilitatea pe piața turistică.	- Crearea de rute turistice integrate (gastronomice, culturale, religioase, eco) - Dezvoltarea infrastructurii ecoturistice: poteci marcate, zone de belvedere, info-panouri, sisteme ghidare - Digitalizarea patrimoniului: tururi virtuale, aplicații mobile, coduri QR, realitate augmentată - Organizarea de evenimente culturale, festivaluri, târguri	
Proiectele culturale existente sunt dispersate, fără infrastructură de interpretare sau digitalizare.		
Cerințele turistului modern implică experiențe autentice, digitale, integrate (ghidaj, aplicații, rute).		

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Conectivitatea între obiective turistice este slabă → dificultate în crearea produselor turistice complete.	tradiționale pentru promovarea brandului Parteneriate cu agenții turistice, ghizi locali și întreprinderi din turism	

Obiectiv specific 17: Crearea hub-urilor de inovare, dotarea laboratoarelor digitale și extinderea alfabetizării digitale

Acest Obiectiv Specific urmărește accelerarea transformării digitale în microregiune prin dezvoltarea infrastructurilor dedicate inovării și formării digitale. Intervențiile propuse includ crearea de hub-uri de inovare, dotarea laboratoarelor digitale și extinderea programelor de alfabetizare digitală. Aceste măsuri sprijină creșterea competențelor digitale ale populației, stimularea inițiativelor antreprenoriale și adoptarea tehnologiilor moderne în educație, administrație și mediul economic local.

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Microregiunea are un nivel redus de digitalizare, iar populația se confruntă cu competențe digitale scăzute. Lipsa spațiilor de inovare limitează dezvoltarea tinerilor, start-up-urilor și proiectelor locale. Școlile și instituțiile publice au nevoie de laboratoare digitale moderne pentru a	- Crearea și dotarea hub-urilor de inovare și centre de coworking (spații IT, incubare, makerspace) - Amenajarea laboratoarelor digitale în școli, centre comunitare, biblioteci (echipamente IT, rețele, kituri STEM) - Programe de alfabetizare digitală pentru adulți, seniori și grupuri vulnerabile - Formare pentru competențe digitale avansate: programare, robotică,	- Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare - Programul Operațional Regional - Fonduri private - Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
răspunde provocărilor din economia digitală. Dezvoltarea competențelor digitale este esențială pentru angajabilitate, educație, agricultură inteligentă și servicii publice moderne. Economia locală necesită transformare digitală pentru a rămâne competitivă, în special în sectoarele agroalimentar, turistic și manufacturier.	imprimare 3D, utilizare drone • Suport pentru tineri inovatori și start-up-uri (hackathoane, mentorat, incubatoare locale) • Implementarea platformelor digitale regionale pentru colaborare, inovare și transfer tehnologic • Proiecte de introducere a tehnologiilor digitale în agricultură și turism (IoT, GIS, aplicații mobile)	programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană

Obiectiv specific 18: Dezvoltarea zootehniei integrate și a pisciculturii/acvaculturii, cu extinderea capacităților de procesare și comercializare locală

Acest Obiectiv Specific urmărește valorificarea potențialului agricol și acvicol al Țării de Sus prin dezvoltarea unor sisteme integrate de zootehnie și piscicultură/acvacultură, corelate cu investiții în procesare, depozitare și comercializare locală. Teritoriul dispune de resurse naturale favorabile creșterii animalelor și dezvoltării activităților acvicole, însă lipsa infrastructurii moderne de procesare și a lanțurilor scurte de valorificare limitează competitivitatea producătorilor locali și valoarea adăugată generată la nivel regional.

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Țara de Sus dispune de resurse naturale favorabile creșterii animalelor și dezvoltării	• Construirea și modernizarea fermelor zootehnice (adăposturi, echipamente,	• FEADR – Planul Strategic PAC 2023-2027

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
pisciculturii, dar potențialul este insuficient valorificat Exploatațiile zootehnice și piscicole sunt fragmentate, cu nivel scăzut de tehnologizare și productivitate Capacitățile locale de procesare sunt limitate, ceea ce determină vânzarea materiei prime fără valoare adăugată Lipsa lanțurilor scurte de comercializare reduce veniturile producătorilor locali Există cerere în creștere pentru produse locale, proaspete și procesate conform standardelor de calitate	sisteme de furajare și bunăstare animală). - Amenajarea și modernizarea fermelor piscicole și a bazinelor de acvacultură. - Înființarea unităților de procesare (abatoare de mică capacitate, unități de tranșare, procesare pește, produse lactate și carne). - Crearea spațiilor de depozitare, refrigerare și ambalare. - Înființarea de centre locale de colectare și piețe agroalimentare. - Sprijinirea cooperativelor pentru marketing, logistică și vânzare. - Implementarea platformelor digitale și a canalelor scurte de comercializare (vânzare directă, contracte cu HoReCa și retail local).	- EMFAF – Programul pentru Acvacultură și Pescuit 2021-2027 - Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană

Obiectiv specific 19: Dezvoltarea bazinelor legumicole și pomicole prin infrastructuri logistice, procesare „zero risipă” și lanțuri scurte digitalizate

Acest Obiectiv Specific urmărește valorificarea potențialului agricol al Țării de Sus prin dezvoltarea bazinelor legumicole și pomicole, corelate cu investiții în infrastructuri logistice moderne, capacități de procesare de tip „zero risipă” și lanțuri scurte de comercializare digitalizate. Microregiunea dispune

de condiții pedoclimatice favorabile și de o tradiție agricolă solidă, însă lipsa infrastructurii de colectare, depozitare, procesare și distribuție limitează valorificarea superioară a producției și veniturile fermierilor.

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Producția legumicolă și pomicolă este fragmentată și insuficient integrată în lanțuri de valoare. Lipsesc infrastructurile de colectare, depozitare și sortare, ceea ce generează pierderi și volatilitate a prețurilor. Capacitățile de procesare sunt reduse, iar surplusul sezonier nu este valorificat. Accesul la piață este limitat de absența lanțurilor scurte și a instrumentelor digitale. Cererea pentru produse locale, proaspete și procesate sustenabil este în creștere	• Construirea/modernizarea centrelor de colectare, sortare și depozitare frigorifică. • Înființarea unităților de procesare (sucuri, conserve, gemuri, produse deshidratate, piureuri). • Implementarea tehnologiilor de valorificare a subproduselor și reducere a risipei. • Crearea platformelor digitale pentru vânzare directă și contractare. • Sprijin pentru cooperative (logistică, marketing, certificări). • Campanii de promovare și etichetare regională.	• FEADR – Planul Strategic PAC 2023-2027 • FSE+ (POIDS) • Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană

Capacitate administrativă

Dezvoltarea capacității administrative pentru managementul eficient al mecanismului ITI

Acest Obiectiv Specific urmărește consolidarea capacității administrative necesare gestionării eficiente a mecanismului ITI, prin îmbunătățirea proceselor interne, profesionalizarea personalului și implementarea unor instrumente moderne de planificare, monitorizare și raportare. Intervențiile propuse au în vedere creșterea eficienței operaționale, reducerea birocrăției și asigurarea unei coordonări optime între actorii locali, astfel încât implementarea mecanismului ITI să se realizeze coerent, transparent și în conformitate cu cerințele europene.

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
Mecanismul ITI implică un volum ridicat de coordonare, monitorizare și raportare, care necesită structuri administrative bine pregătite. Procesele administrative actuale sunt adesea fragmentate și insuficient digitalizate. Lipsa instrumentelor moderne de management afectează eficiența implementării proiectelor. Nevoia de personal specializat în planificare strategică, analiza datelor, achiziții și monitorizare. Creșterea cerințelor UE privind transparența, indicatorii și	• Cursuri de formare pentru management de proiect, achiziții, legislație, analiză financiară • Implementarea unui software integrat pentru management ITI (monitorizare indicatori, contracte, fluxuri) • Realizarea ghidurilor interne și procedurilor standardizate pentru toate etapele ITI • Organizarea de workshopuri, schimburi de bune practici și consultări cu actorii locali • Digitalizarea completă a fluxurilor administrative (arhivare electronică, semnătură digitală, registratură online)	• Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare • Programul Operațional Regional • Programele și instrumentele de finanțare ale Uniunii Europene aferente cadrului financiar multianual 2028–2034 (post-2027), inclusiv instrumentele Politicii de Coeziune și programele sectoriale gestionate la nivel național sau direct de Comisia Europeană

Justificare	Activități	Sursă Finanțare
conformitatea procedurală.		

11 Mecanisme de guvernare și implementare

11.1 Parteneriat inter-instituțional pentru coordonarea Strategiei și a mecanismului ITI

Procesul de definire a direcțiilor de investiții pentru teritoriul ITI Țara de Sus, precum și de constituire a portofoliului de proiecte – integrat ulterior în Planul de Acțiune – s-a realizat printr-un dialog constant cu actorii relevanți la nivel național, regional și local.

Scopul principal al Strategiei este de a stabili direcțiile de dezvoltare teritorială pentru ITI Țara de Sus, în concordanță cu obiectivele formulate la nivel european, național și regional, și de a defini intervențiile prioritare pentru perioada 2026–2035. Strategia urmărește totodată identificarea și corelarea potențialelor surse de finanțare, inclusiv prin utilizarea mecanismului ITI, astfel încât proiectele propuse să poată fi integrate coerent în programele operaționale relevante.

Implementarea Strategiei va fi gestionată la nivel național de către Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației (MLPDA)⁴, în baza unui acord inter-instituțional cu ministerele și instituțiile cu responsabilități în finanțarea dezvoltării teritoriale, inclusiv cu Autoritățile de Management ale Programelor Operaționale care sprijină alocările prin mecanismul ITI pentru teritoriul Țara de Sus:

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene are rolul de coordonator național al Instrumentelor Structurale și al mecanismului ITI în România și acționează ca Autoritate de Management pentru: Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD), Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF), Programul Operațional Sănătate (POS), Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO), Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS), Programul Operațional Tranziție Justă (POTJ) și Programul Operațional Asistență Tehnică (POAT).

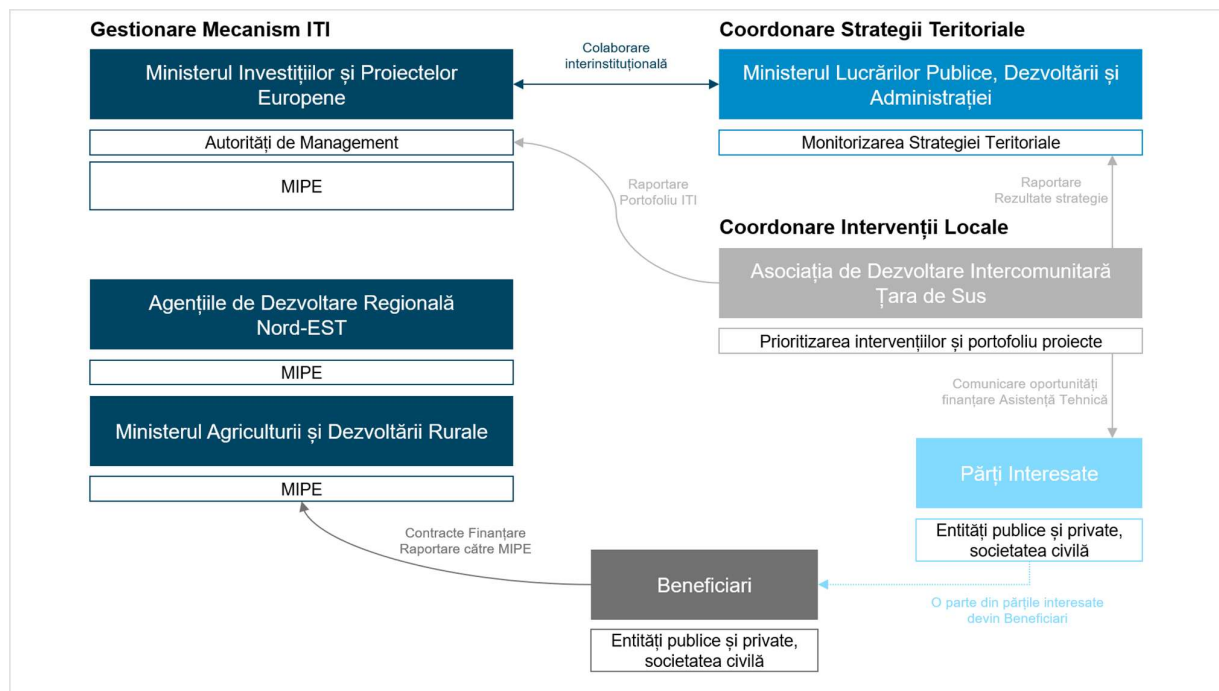
Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Est, în conformitate cu prevederile legislației naționale, exercită rolul de organisme responsabile de dezvoltarea regională, funcționând ca structuri non-guvernamentale, de utilitate publică, și îndeplinesc rolul de Autoritate de Management pentru Programele Operaționale Regionale (POR).

Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est va asigura managementul și implementarea Programului național pilot de descentralizare pentru ITI Țara de Sus, în baza cadrului normativ privind măsurile financiare destinate realizării proiectelor de infrastructură fazate, susținute din fonduri ale Uniunii Europene în perioade de programare succesive.

Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, prin Direcția Generală Organism Intermediar pentru Transport, îndeplinește rolul de Autoritate de Management pentru Programul Operațional Transport (POT), responsabil pentru intervențiile în domeniul infrastructurii de transport relevante pentru teritoriul ITI Țara de Sus.

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale este autoritatea națională care coordonează implementarea Politicii Agricole Comune și acționează ca Autoritate de Management pentru Planul Național Strategic (PNS), document programatic în curs de operaționalizare, cu impact major asupra dezvoltării zonelor rurale din ITI Țara de Sus.

La nivel local, Asociația de Dezvoltare Intercomunitară ITI Țara de Sus (ADI ITI Țara de Sus) coordonează ansamblul acțiunilor teritoriale ce urmează a fi implementate în baza Strategiei și susține pregătirea și derularea proiectelor prin acordarea de sprijin tehnic potențialilor investitori și beneficiarilor publici sau privați.

11.2 Roluri și responsabilități delegate către ADI ITI Țara de Sus

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară ITI Țara de Sus (ADI ITI Țara de Sus) este constituită ca persoană juridică de drept privat, cu scop nepatrimonial, și funcționează în conformitate cu prevederile actului constitutiv și ale legislației naționale privind asociațiile de dezvoltare intercomunitară, aprobate prin hotărârile autorităților deliberative ale unităților administrativ-teritoriale membre. ADI ITI Țara de Sus reprezintă interesele comune ale autorităților locale din teritoriul ITI și acționează ca o structură asociativă, în baza dispozițiilor relevante din OUG 57/2019 privind Codul administrativ.

Misiunea Asociației este de a crea un cadru coerent de cooperare între unitățile administrativ-teritoriale din ITI Țara de Sus, în vederea coordonării activităților de dezvoltare durabilă în domenii precum: infrastructură de transport, turism și agrement, agricultură și dezvoltare rurală, silvicultură și protecția mediului, conservarea biodiversității, valorificarea culturii și a meșteșugurilor tradiționale, promovarea teritoriului ca destinație turistică și de investiții, precum și îmbunătățirea serviciilor publice esențiale, inclusiv în ceea ce privește sănătatea și siguranța comunităților locale. Asociația facilitează cooperarea între autoritățile locale,

mediul privat, societatea civilă și alți actori relevanți, prin schimb de informații, coordonare și acțiuni comune.

În conformitate cu actul constitutiv, acțiunile ADI ITI Țara de Sus urmăresc să contribuie la consolidarea identității teritoriale și culturale a ITI Țara de Sus, prin valorizarea superioară a patrimoniului natural și cultural specific și integrarea acestuia în abordări moderne de dezvoltare durabilă. Patrimoniul natural și cultural al teritoriului – prezent în fiecare localitate, prin peisaje, tradiții, arhitectură, gastronomie, obiceiuri și meșteșuguri – este privit ca un „capital” esențial pentru turism ecologic și cultural, pentru atractivitatea investițională și pentru creșterea calității vieții. Interesul comun care a stat la baza constituirii Asociației este convergența viziunilor și a voinței comunităților locale din ITI Țara de Sus de a schimba paradigma de dezvoltare a regiunii, prin reconsiderarea culturii, patrimoniului și resurselor locale ca factori centrali ai noii strategii de dezvoltare durabilă, în concordanță cu reglementările și politicile naționale și europene.

Pe baza acestui mandat, ADI ITI Țara de Sus acționează ca promotor al unei abordări integrate de dezvoltare teritorială, care îmbină intervențiile în infrastructură, economie, capital uman și mediu cu protejarea identității locale și creșterea coeziunii sociale.

11.3 Monitorizarea și evaluarea Strategiei

Așa cum s-a menționat anterior, activitățile de monitorizare și evaluare la nivel de proiect vor fi realizate de către ADI ITI Țara de Sus, sub coordonarea Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE) și a Agenției pentru Dezvoltare Regională Nord-Est, pentru intervențiile finanțate prin mecanismul ITI. Proiectele vor fi supuse unor evaluări periodice ale progreselor înregistrate, pe baza rapoartelor de implementare transmise de investitori și beneficiari, precum și a vizitelor de monitorizare și a altor instrumente specifice cerute de programele operaționale.

Monitorizarea și evaluarea Strategiei, la nivel agregat, vor fi realizate la nivel central de către MLPDA, în strânsă cooperare cu MIPE și ADR Nord-Est, pentru a analiza performanța mecanismului ITI Țara de Sus, cu sprijin de expertiză externă acolo unde este necesar. Direcțiile strategice și intervențiile prioritare definite în Strategie vor fi evaluate periodic, iar Planul de Acțiune va fi actualizat în urma acestor exerciții de evaluare – incluzând cel puțin

o evaluare intermediară și una finală, pentru a reflecta dinamica nevoilor și a contextului de finanțare.

La nivelul microregiunii ITI Țara de Sus Comitetul Consultativ va prelua și rolul Comitetului de Monitorizare a Strategiei, structură partenerială fără personalitate juridică, cu rol consultativ strategic în procesul de implementare. Comitetul poate include reprezentanți ai instituțiilor publice, ai mediului de afaceri, ai societății civile, ai mediului academic și ai altor actori relevanți, conform principiilor parteneriatului și reprezentativității.

Comitetul de Monitorizare va avea și obiectivul de examinare a modului de implementare a Strategiei și a progreselor înregistrate în atingerea obiectivelor sale. În acest scop, comitetul va analiza datele financiare disponibile, indicatorii de rezultat și de impact, precum și gradul de îndeplinire a Țintelor stabilite pentru fiecare arie de intervenție. De asemenea, Comitetul va identifica factorii care pot afecta implementarea Strategiei (riscuri, blocaje, întârzieri, modificări de context) și va formula recomandări privind măsurile corective sau de ajustare, astfel încât Strategia ITI Țara de Sus să rămână un instrument eficient și adaptat nevoilor reale ale teritoriului.

Anexe – Lista de Proiecte Structurată pe Piloni

Metodologie ICDL

4.12 Indicele Compozit al Dezvoltării Locale (ICDL)

În realizarea analizei socio-economice a microregiunii ITI Țara de Sus, au fost analizate informațiile și datele statistice disponibile la nivel local și național, în raport cu specificul teritorial al microregiunii. Analiza calitativă a fost completată de o analiză cantitativă, care a vizat identificarea și selecția indicatorilor relevanți disponibili la nivel de unități administrativ-teritoriale (UAT), proveniți din surse statistice oficiale, precum Institutul Național de Statistică și din alte baze de date administrative publice.

Pe baza acestor informații, a fost construit un Indice Compozit al Dezvoltării Locale (ICDL), în conformitate cu recomandările metodologice ale Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) privind elaborarea indicatorilor compoziți (OECD & JRC, *Handbook on Constructing Composite Indicators*). ICDL reprezintă un instrument sintetic de evaluare a nivelului de dezvoltare locală, utilizat pentru a susține analiza socio-economică și pentru a fundamenta procesul de identificare a nevoilor și priorităților de intervenție în cadrul strategiei ITI.

Construcția Indicelui Compozit al Dezvoltării Locale (ICDL) pentru microregiunea ITI Țara de Sus a avut la bază orientările naționale privind coordonarea și implementarea Investițiilor Teritoriale Integrate (ITI) pentru perioada de programare 2021–2027, elaborate de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE), precum și cadrul european stabilit prin Regulamentul (UE) nr. 1060/2021 privind Dispozițiile Comune. Conform articolului 29, alineatul (1), literele b) și c) din regulament, strategiile ITI trebuie să includă, ca elemente minimale, analiza nevoilor de dezvoltare și a potențialului economic, social și de mediu, precum și descrierea unei abordări integrate pentru a răspunde acestor nevoi.

În vederea îndeplinirii acestor cerințe, analiza socio-economică a fost fundamentată pe o analiză SWOT, considerată optimă pentru identificarea punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților și amenințărilor la nivel teritorial. În acest context, Indicele Compozit al Dezvoltării Locale (ICDL) a fost utilizat ca instrument cantitativ de suport, conceput pentru a surprinde într-o manieră sintetică disparitățile teritoriale, vulnerabilitățile structurale și potențialele de dezvoltare ale microregiunii.

Selecția și structurarea ICDL sunt aliniate metodologic cu abordarea promovată de MIPE, conform Legii nr. 176/2020, ICDL fiind un instrument utilizat pentru evidențierea decalajelor economice și demografice, a elementelor specifice de mediu și cadru natural, precum și a profilului socio-economic al teritoriilor vizate. În acest sens, ICDL exprimă performanțele teritoriale din patru perspective majore — demografie, servicii sociale și infrastructură,

structură economică și patrimoniu cultural și de mediu — prin utilizarea unui set de 27 de indicatori relevanți, grupați în 12 domenii tematice.

Structura indicelui și dimensiunile analizate

Indicele Compozit al Dezvoltării Locale pentru ITI Țara de Sus evaluează dezvoltarea locală din **patru perspective majore**, considerate relevante:

5. **Demografie**
6. **Servicii sociale și infrastructură**
7. **Structură economică**
8. **Patrimoniu cultural și de mediu**

Fiecare dimensiune este compusă dintr-un set de indicatori cantitativi care surprind diferite fațete ale dezvoltării teritoriale, precum dinamica populației, accesul la servicii publice, infrastructura de bază, capacitatea economică, atractivitatea turistică și existența patrimoniului natural și cultural.

Selectarea și prelucrarea indicatorilor

ICDL pentru ITI Țara de Sus este construit pe baza unui set de **27 de indicatori**, selectați în funcție de:

- relevanța pentru analiza dezvoltării locale;
- disponibilitatea datelor la nivel de UAT;
- comparabilitatea teritorială;
- alinierea cu prioritățile de investiții aferente perioadei de programare 2021–2027.

Pentru a asigura comparabilitatea între UAT-uri și între indicatori cu unități de măsură diferite, datele brute au fost supuse unui proces de **standardizare și normalizare**. În funcție de natura indicatorului, valorile au fost raportate la:

- **populația UAT-ului** (de exemplu: medici, unități sanitare, biblioteci, infrastructură de transport);
- **populația școlară** (pentru indicatorii din domeniul educației);
- **suprafața UAT-ului** (pentru indicatorii de tip procentual, precum suprafața zonelor defavorizate sau a ariilor protejate).

Ulterior, indicatorii au fost **normalizați pe intervalul [0,1]**, utilizând metoda min–max, astfel încât:

- valoarea 0 să corespundă celei mai slabe performanțe observate;

- valoarea 1 să corespundă celei mai ridicate performanțe observate în cadrul teritoriului analizat.

Pentru indicatorii de tip „cost” (de exemplu: ponderea populației vârstnice, șomajul, emigrația), normalizarea a fost realizată invers, astfel încât valorile mai mari să indice performanțe mai slabe.

Ponderarea și agregarea indicatorilor

Procesul de normalizare a permis ca **toți indicatorii să fie exprimați pe aceeași scară**, ceea ce a făcut posibilă agregarea acestora fără introducerea unor distorsiuni statistice. În cadrul fiecărei dimensiuni, indicatorii au fost **ponderați egal**, pentru a evita supraevaluarea unui anumit domeniu în detrimentul altuia.

De asemenea, cele **patru dimensiuni ale ICDL au fost considerate la fel de importante**, fiecare având o **pondere egală în calculul scorului final**. Astfel, ICDL a fost calculat ca media aritmetică a scorurilor obținute pentru fiecare dimensiune.

Scorul final al ICDL este exprimat sub forma unei valori continue între **0 și 1**, unde:

- valorile apropiate de 0 indică un nivel scăzut de dezvoltare;
- valorile apropiate de 1 indică un nivel ridicat de dezvoltare locală.

Utilizarea ICDL în analiza socio-economică

Indicele Compozit al Dezvoltării Locale a fost utilizat ca instrument de suport în cadrul analizei socio-economice și al analizei SWOT, completând informațiile calitative obținute prin cercetarea documentară și consultarea actorilor locali. ICDL permite:

- compararea performanțelor UAT-urilor din microregiunea ITI Țara de Sus;
- compararea nivelului de dezvoltare al microregiunii cu media națională;
- identificarea domeniilor cu performanțe scăzute, care necesită intervenții prioritare.

În tabelul de mai jos, am detaliat cele 4 dimensiuni, 12 domenii și 27 de indicatori incluși în analiză.

Dimensiune	Domeniu	Indicator	An de referință	Relevanță pentru dezvoltarea locală	Mod de calcul / raportare	Tip indicator
Demografie	Demografie și populație	Densitatea populației	2024	Gradul de concentrare a populației și atractivitatea teritorială. Densitățile scăzute indică depopulare și dificultăți în furnizarea serviciilor publice.	Număr locuitori / suprafața UAT (km ²)	Beneficiu

		Rata natalității la 1.000 locuitori	2024	Indicator al reînnoirii demografice și al sustenabilității populației pe termen lung.	Născuți vii / populație × 1.000	Beneficiu
		Ponderea populației peste 65 de ani	2024	Măsoară gradul de îmbătrânire demografică și presiunea asupra serviciilor sociale și medicale.	Populație ≥65 ani / populație totală × 100	Cost
		Emigranți definitiv la 1.000 locuitori	2024	Reflectă pierderea capitalului uman și atractivitatea redusă a teritoriului.	Emigranți definitiv / populație × 1.000	Cost
	Locuire	Locuințe terminate la 1.000 locuitori	2023	Indicator al dinamicii investiționale și al atractivității rezidențiale.	Locuințe finalizate / populație × 1.000	Beneficiu
	Locuire	Autorizații de construire rezidențiale la 1.000 locuitori	2024	Reflectă intenția de dezvoltare viitoare și dinamismul pieței imobiliare locale.	Autorizații / populație × 1.000	Beneficiu
Servicii sociale și infrastructură	Educație	Unități școlare la 1.000 elevi	2024	Indicator de acces la infrastructura educațională; nu reflectă calitatea educației.	Unități școlare / populație școlară × 1.000	Beneficiu
		Personal didactic raportat la populația școlară	2024	Măsoară capacitatea sistemului educațional și gradul de acoperire cu resurse umane.	Cadre didactice / populație școlară	Beneficiu
		% copii 3–5 ani înscriși la grădiniță	2024	Indicator al accesului la educație timpurie și incluziune socială.	Copii înscriși / copii eligibili × 100	Beneficiu
		Număr mediu elevi / echipament IT	2024	Reflectă gradul de digitalizare a școlilor; valori mari indică deficit de dotare.	Elevi / echipament e IT	Cost
	Sănătate	Unități sanitare la 1.000 locuitori	2024	Indicator al accesului general la servicii medicale.	Unități sanitare / populație × 1.000	Beneficiu
		Cabinete de medicină de familie la 1.000 locuitori	2024	Măsoară accesul la servicii medicale primare.	Cabinete MF / populație × 1.000	Beneficiu
		Medici la 1.000 locuitori	2024	Indicator al capacității sistemului medical local.	Medici / populație × 1.000	Beneficiu

	Transport	Vehicule de transport public la 1.000 locuitori	2024	Reflectă accesibilitatea și mobilitatea publică la nivel local.	Vehicule / populație × 1.000	Beneficiu
		Lungimea străzilor orășenești la 1.000 locuitori	2024	Indicator al dotării cu infrastructură rutieră urbană.	Km străzi / populație × 1.000	Beneficiu
	Apă și canalizare	Rețea de apă potabilă la 1.000 locuitori	2024	Acces la utilități de bază și calitatea vieții.	Km rețea / populație × 1.000	Beneficiu
		Rețea de canalizare la 1.000 locuitori	2024	Indicator al infrastructurii de mediu și sănătate publică.	Km rețea / populație × 1.000	Beneficiu
		Apă potabilă distribuită la 1.000 locuitori	2024	Reflectă funcționalitatea efectivă a serviciului de alimentare cu apă.	m ³ apă / populație × 1.000	Beneficiu
	Energie	Rețea de distribuție a gazelor la 1.000 locuitori	2024	Indicator al confortului rezidențial și competitivității economice.	Km rețea / populație × 1.000	Beneficiu
	Structura economică	Piața muncii Piața muncii	2024	Indicator al slăbiciunii pieței muncii și al vulnerabilităților socio-economice.	Șomeri / populație activă × 100	Cost
		Pondere salariaților în populația totală			Salariați / populație totală × 100	Beneficiu
	Turism Turism	Structuri de primire turistică	2024	Indică existența infrastructurii turistice minime.	Variabilă binară (0/1)	Binar
		Grad de ocupare a capacității turistice	2024	Reflectă utilizarea și atractivitatea infrastructurii turistice.	Înnoptări / (locuri × 365)	Beneficiu
	Atractivitate economică	Zone defavorizate (% din suprafață)	2023	Indicator al constrângerilor structurale de dezvoltare economică.	Suprafață defavorizată / suprafață totală × 100	Cost
	Patrimoniul cultural și de mediu	Patrimoniul de mediu	2024	Indicator al potențialului natural și ecologic al teritoriului.	Suprafață protejată / suprafață totală × 100	Beneficiu
		Patrimoniul cultural Patrimoniul cultural	2024	Reflectă existența infrastructurii culturale instituționalizate.	Variabilă binară (0/1)	Binar
		Biblioteci la 1.000 locuitori	2024	Indicator al accesului la infrastructură cultural-educțională și capital social.	Biblioteci / populație × 1.000	Beneficiu

Bibliografie

- Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est. (2021). Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2021-2027. Disponibil online:
<https://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/PDR%20NE%202021-2027%20vers.%20ianuarie%202021.pdf>. Accesat în data de 1.11.2025
- AGENȚIA PENTRU PROTECȚIA MEDIULUI IAȘI. RAPORT PRIVIND STAREA MEDIULUI ÎN JUDEȚUL IAȘI, NOIEMBRIE 2024. Disponibil online:
https://anmap.gov.ro/documents/839616/84710159/Raport%20starea%20mediului%20in%20jud%20iasi_NOIEMBRIE%202024.docx. Accesat în data de 9.11.2025.
- AGENȚIA PENTRU PROTECȚIA MEDIULUI SUCEAVA. RAPORT PRIVIND STAREA MEDIULUI ÎN JUDEȚUL SUCEAVA ÎN ANUL 2023. Disponibil online:
<https://anmap.gov.ro/documents/27459/125498225/RSM%202023%20Suceava.pdf>. Accesat în data de 9.11.2025.
- Direcția Județeană de Mediu Botoșani. (2024). SPECTE RELEVANTE PRIVIND CALITATEA FACTORILOR DE MEDIU ÎN JUDEȚUL BOTOȘANI ÎN ANUL 2024. Disponibil online:
<https://bt.prefectura.mai.gov.ro/wp-content/uploads/sites/25/2025/09/DJM-BT-Prezentare-Colegiu-sept-2024.pdf>, accesat în data de 09.11.2025.
- Institutul Național de Statistică. 2023. ROMÂNIA ÎN CIFRE - breviar statistic -. Disponibil online:
https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/romania_in_cifre_2023.pdf Accesat în data de 3.11.2025.
- Recensământul Populației și Locuințelor, 2021. Disponibil online:
<https://www.recensamantromania.ro/> Accesat în data de 3.11.2025.
- Site-ul disponibil online <https://www.tuiasi.ro/> Accesat în data de 7.11.2025.
- Site-ul disponibil online: <https://www.arteiasi.ro/> Accesat în data de 7.11.2025.
- Site-ul UAIC disponibil online: <https://www.uaic.ro/> Accesat în data de 7.11.2025.
- Site-ul UMF Iași disponibil online <https://www.umfiasi.ro/ro> Accesat în data de 7.11.2025.
- Site-ul USV disponibil online: <https://iuls.ro/> Accesat în data de 7.11.2025.

- Site-ul USV disponibil online: <https://usv.ro/despre-noi/povestea-noastra/>. Accesat în data de 7.11.2025.
- Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est. (2021). Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2021-2027. Disponibil online:
<https://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/PDR%20NE%202021-2027%20vers.%20ianuarie%202021.pdf>. Accesat în data de 1.11.2025
- AGENȚIA PENTRU PROTECȚIA MEDIULUI IAȘI. RAPORT PRIVIND STAREA MEDIULUI ÎN JUDEȚUL IAȘI, NOIEMBRIE 2024. Disponibil online:
https://anmap.gov.ro/documents/839616/84710159/Raport%20starea%20mediului%20in%20jud%20iasi_NOIEMBRIE%202024.docx. Accesat în data de 9.11.2025.
- AGENȚIA PENTRU PROTECȚIA MEDIULUI SUCEAVA. RAPORT PRIVIND STAREA MEDIULUI ÎN JUDEȚUL SUCEAVA ÎN ANUL 2023. Disponibil online:
<https://anmap.gov.ro/documents/27459/125498225/RSM%202023%20Suceava.pdf>. Accesat în data de 9.11.2025.
- Direcția Județeană de Mediu Botoșani. (2024). SPECTE RELEVANTE PRIVIND CALITATEA FACTORILOR DE MEDIU ÎN JUDEȚUL BOTOȘANI ÎN ANUL 2024. Disponibil online:
<https://bt.prefectura.mai.gov.ro/wp-content/uploads/sites/25/2025/09/DJM-BT-Prezentare-Colegiu-sept-2024.pdf>, accesat în data de 09.11.2025.
- Institutul Național de Statistică. 2023. ROMÂNIA ÎN CIFRE - breviar statistic -. Disponibil online:
https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/romania_in_cifre_2023.pdf Accesat în data de 3.11.2025.
- Recensământul Populației și Locuințelor, 2021. Disponibil online:
<https://www.recensamantromania.ro/> Accesat în data de 3.11.2025.
- Site-ul disponibil online <https://www.tuiasi.ro/> Accesat în data de 7.11.2025.
- Site-ul disponibil online: <https://www.arteiasi.ro/> Accesat în data de 7.11.2025.
- Site-ul UAIC disponibil online: <https://www.uaic.ro/> Accesat în data de 7.11.2025.
- Site-ul UMF Iași disponibil online <https://www.umfiasi.ro/ro> Accesat în data de 7.11.2025.
- Site-ul USV disponibil online: <https://iuls.ro/> Accesat în data de 7.11.2025.
- Site-ul USV disponibil online: <https://usv.ro/despre-noi/povestea-noastra/>. Accesat în data de 7.11.2025.